

СЛУЖБЕН ВЕСНИК

на Република Северна Македонија

Број 101

22 мај 2019, среда

година LXXV

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

СОДРЖИНА

	Стр.		Стр.
1261. Закон за слободен пристап до информации од јавен карактер.....	2	1268. Закон за спречување и заштита од дискриминација (*).....	28
1262. Закон за изменување и дополнување на Законот за субвенционирање на станбен кредит.....	16	1269. Закон за изменување и дополнување на Законот за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати..	42
1263. Закон за задолжување на Република Македонија со заем кај меѓународната банка за обнова и развој - Светска банка по договорот за заем за финансирање на проектот за олеснување на трговијата и транспортот во Западен Балкан.....	20	1270. Закон за изменување и дополнување на Законот за Црвениот крст на Република Македонија.....	50
1264. Закон за дополнување на Законот за служба во Армијата на Република Македонија.....	21	1271. Закон за прекинување на бременоста.....	53
1265. Закон за изменување и дополнување на Законот за користење и располагање со стварите во државна сопственост и со стварите во општинска сопственост.....	22	1272. Закон за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги (*).....	61
1266. Закон за изменување и дополнување на Законот за банките.....	27	1273. Закон за бесплатна правна помош (*)...	91
1267. Закон за изменување и дополнување на Законот за супервизија на осигурување.....	27	1274. Закон за дополнување на Законот за здравствената заштита.....	118
		1275. Одлука за запирање на исплата на средства за редовно годишно финансирање од Буџетот на Република Северна Македонија на политички партии.....	118
		Огласен дел.....	1-8

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

1261.

Врз основа на членот 75, ставови 1, 2 и 3 од Уставот на Република Северна Македонија, претседателот на Република Северна Македонија и претседателот на Собранието на Република Северна Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СЛОБОДЕН ПРИСТАП ДО ИНФОРМАЦИИ ОД ЈАВЕН КАРАКТЕР

Се прогласува Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, што Собранието на Република Северна Македонија го донесе на седницата одржана на 16 мај 2019 година.

Бр. 08-2878/1
16 мај 2019 година
Скопје

Претседател на Република
Северна Македонија,
Стево Пендаровски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Северна Македонија,
м-р **Talat Xhaferi**, с.р.

ЗА К О Н

ЗА СЛОБОДЕН ПРИСТАП ДО ИНФОРМАЦИИ ОД ЈАВЕН КАРАКТЕР

1. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Предмет на законот

Член 1

(1) Со овој закон се уредуваат условите, начинот и постапката за остварување на правото на слободен пристап до информациите од јавен карактер со кои располагаат органите на државната власт и други органи и организации утврдени со закон, органите на општините, градот Скопје и општините во градот Скопје, установите и јавните служби, јавните претпријатија, правни и физички лица што вршат јавни овластувања утврдени со закон и дејности од јавен интерес и политичките партии во делот на приходите и расходите (во натамошниот текст: иматели на информации).

(2) Правото за слободен пристап до информации од јавен карактер се остварува согласно со овој, Законот за општата управна постапка и друг закон.

Цел на законот

Член 2

(1) Со овој закон се обезбедува јавност и отвореност во работењето на имателите на информации и им се овозможува на физичките и правните лица да го остваруваат правото на слободен пристап до информации од јавен карактер.

(2) Имателите на информации за својата работа се должни да овозможат информираниост на јавноста.

Член 3

Определени изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

- „иматели на информации“ се органите на државната власт и други органи и организации утврдени со закон, органите на општините, градот Скопје и општините во градот Скопје, установите и јавните служби,

јавните претпријатија, правни и физички лица што вршат јавни овластувања утврдени со закон и дејности од јавен интерес и политичките партии во делот на приходите и расходите,

- „информација од јавен карактер“ е информација во која било форма што ја создал или со која располага имателот на информацијата согласно со неговите надлежности (во натамошниот текст: информацијата),

- „барател на информација“ е секое правно и физичко лице без дискриминација по која било основа, на начин и под услови утврдени со овој и друг закон (во натамошниот текст: барателот),

- „документ“ е секој запис на информација без оглед на нејзината физичка форма или карактеристики, пишан или печатен текст, карти, шеми, фотографии, слики, цртежи, скици, работни материјали, како и звучни, гласовни, магнетски или електронски, оптички или видео снимки во која било форма, како и пренослива опрема за автоматска обработка на податоци со вградени или преносливи мемории за складирање на податоците во дигитална форма,

- „службено лице“ е лице вработено кај имателот на информации назначено со акт на одговорното лице, кое посредува со информациите од јавен карактер што ги создал или со кои располага имателот на информации согласно со неговите надлежности, односно дејности,

- „тест на штетност“ е задолжителна постапка која ја спроведува имателот на информацијата, пред да го одбие пристапот согласно со членот 6 став (1) од овој закон, а со која ги проверува последиците врз интересот кој се заштитува, односно јавниот интерес што би се постигнал со објавување на информацијата и

- „јавен интерес“ во остварувањето на правото на пристап до информации подразбира, но не се ограничува, на интерес за информации, со чие што објавување, односно остварување пристап:

1) ќе се открие злоупотреба на службена положба и коруптивно однесување;

2) ќе се открие противправно стекнување или трошење на буџетски средства;

3) ќе се открие потенцијален судир на интереси;

4) ќе се спречат и откријат сериозни закани по здравјето и животот на луѓето;

5) ќе се спречи и открие загрозување на животната средина;

6) ќе се помогне да се разбере прашањето за кое се креира јавна политика или се води парламентарна дебата и

7) ќе се овозможи еднаков третман на секој граѓанин пред законите.

Слободен пристап до информации

Член 4

(1) Слободен пристап до информации имаат сите правни и физички лица.

(2) Слободен пристап до информации имаат и странски правни и физички лица во согласност со овој и друг закон.

Објавување на листа

Член 5

(1) Агенцијата за заштита на правото за слободен пристап до информациите од јавен карактер (во натамошниот текст: Агенцијата) на својата интернет страница објавува листа на иматели на информации и на службените лица на имателите на информации.

(2) Агенцијата редовно ја ажурира листата од ставот (1) на овој член. Агенцијата ажурирањето го врши во рок од седум дена од добивањето на известувањето за службено лице на имател на информации од јавен карактер, односно стекнување или губење на статус на имател на информации од јавен карактер.

Исклучок од слободен пристап до информации**Член 6**

(1) Имателите на информации можат да одбијат барање за пристап до:

1) информација која врз основа на закон претставува класифицирана информација со соодветен степен на класификација;

2) личен податок чие откривање би значело повреда на заштитата на личните податоци;

3) информација чие давање би значело повреда на доверливоста на даночната постапка;

4) информација стекната или составена за истрага, кривична или прекршочна постапка, за спроведување на управна и на граѓанска постапка, а чие давање би имало штетни последици за текот на постапката;

5) информација која ги загрозува правата од индустриска или интелектуална сопственост (патент, модел, мостра, стоковен и услужен жиг, ознака на потеклото на производот).

(2) Информациите утврдени во ставот (1) на овој член, стануваат достапни кога ќе престанат причините за нивната недостапност.

(3) По исклучок од ставот (1) на овој член имателите на информации ќе одобрат пристап до информација, по задолжително спроведениот тест на штетност со кој ќе се утврди дека со објавувањето на таквата информација последиците врз интересот кој се заштитува се помали од јавниот интерес утврден со закон што би се постигнал со објавувањето на информацијата.

(4) Ако документот или негов дел содржи информации од ставот (1) на овој член, што можат да се одвојат од документот без притоа да се загрози неговата безбедност, имателот на информации ги одвојува тие информации од документот и го известува барателот за содржината на останатиот дел од документот.

Пристап до информации за трезорско работење**Член 7**

(1) Имателот на информации кој располага со податоци кои се однесуваат на плаќањата преку органот на државната управа кој е надлежен за трезорското работење, е должен да ја информира јавноста за податоците преку својата веб страница.

(2) Формата и содржината на податоците од ставот (1) на овој член кои се објавуваат, како и начинот на нивното објавување ги пропишува министерот за финансии, а особено се однесуваат на: назив и сметка на работодавач (буџетски корисник), расходно konto и назив, програма и назив, износ, назив и единствен даночен број на примач (само за правни лица) и назив на примач (само име и презиме кај физички лица).

(3) Објавените лични податоци во врска со информациите од ставот (2) на овој член се достапни две години, од денот на објавата.

(4) Надлежниот орган кој управува со Трезорот како организациона единица е должен да ја информира јавноста преку својата интернет страница со објавување на:

- листа на буџетските корисници и единки корисници и

- периодични извештаи за наплатата на приходите и другите приливи и реализација на расходите и другите одливи на Буџетот на Република Македонија и буџетите на општините.

II. СЛУЖБЕНО ЛИЦЕ ЗА ПОСРЕДУВАЊЕ СО ИНФОРМАЦИИ**Службено лице****Член 8**

(1) Секој имател на информации за посредување определува едно или повеќе службени лица при остварувањето на правото на слободен пристап до информации.

(2) Имателите на информации се должни да обезбедат информирање на јавноста за службеното лице за посредување со информации.

(3) Службеното лице за посредување со информации контактира и ги дава потребните информации и му помага на барателот на информации за што води посебна евиденција за примањето на барања за информации, чувањето и давање на информациите.

(4) Повеќе иматели на информации можат заедно да определат едно или повеќе службени лица за посредување при остварувањето на правото на слободен пристап до информации.

III. ДОЛЖНОСТИ НА ИМАТЕЛИТЕ НА ИНФОРМАЦИИ**Листа на информации****Член 9**

Имателите на информации се должни редовно да водат и да ја ажурираат листата на информации со кои тие располагаат и да ги објавуваат на начин достапен за јавноста (интернет страница, огласна табла и друго).

Посредување на информации**Член 10**

(1) Имателот на информации е должен да ја информира јавноста преку својата интернет страница со објавување на:

- податоците од неговите надлежности кои ги извршува, односно му се утврдени со закон,

- основните податоци за контакт со имателот на информации и тоа: назив, адреса, телефонски број, број на факс, е-маил адреса и адресата на интернет страницата,

- податоците за функционерот или одговорното лице кај имателот на информацијата (биографија, податоци за контакт и друго),

- основните податоци за контакт со службеното лице за посредување со информации и тоа: име и презиме, е-маил адреса и телефонски број,

- основните податоци за контакт со лице овластено за заштитено внатрешно пријавување и тоа: име и презиме, е-маил адреса и телефонски број,

- список на лица вработени кај имателот на информацијата со позиција, службен е-маил и службен телефон,

- законите кои се однесуваат на надлежноста на имателот на информации, поврзани со регистарот на прописи објавени во службеното гласило,

- прописите што во рамките на својата надлежност ги донесува имателот на информацијата во вид на подзаконски акт: правилници (правилник за внатрешна организација, правилник за систематизација на работните места, правилник за заштитено внатрешно пријавување и друго), уредби, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законите и други прописи, кога за тоа се овластени со закон,

- органограм за внатрешна организација,

- стратешки планови и стратегии за работа на имателите на информации,
 - годишни планови и програми за работа,
 - годишен Буџет и завршна сметка,
 - годишни финансиски планови по квартали и програми за реализација на буџетот,
 - ревизорски извештај,
 - видови услуги кои ги даваат имателите на информации (информации за физичката достапност за остварување на услугите и информации за е-услугите, податоците за законските основи, називот на услугите, документите и податоците потребни за остварување на секоја од услугите, механизмите за правна заштита и други релевантни податоци),
 - тарифници за надоместоци за издавање на реални акти,
 - начинот на поднесување на барање за пристап до информации (начин на поднесување усно и писмено барање за пристап до информации, како и барање поднесено по електронски пат),
 - целокупната документација за јавните набавки, за концесиите и за договорите за јавно-приватно партнерство,
 - предлог на програми, програми, ставови, мислења, студии и други слични документи кои се однесуваат на актите од надлежноста на имателот на информации соопштенија до јавноста за работи преземени од нивната интернет страница во согласност со законските надлежности, информативни билтени, службени гласила ако се обврска согласно со закон и друго,
 - извештаи за работа кои ги поднесуваат до организите надлежни за спроведување контрола и надзор,
 - статистички податоци за работата, како и други информации, акти и мерки со кои се влијае на животот и работата на граѓаните и кои произлегуваат од надлежноста и работата на имателот на информации и
 - други информации кои произлегуваат од надлежноста и работата на имателот на информацијата.
- (2) Секој имател на информации е должен да овозможи бесплатен пристап до информациите од ставот (1) на овој член.

Член 11

Одговорните лица кај имателите на информации за да обезбедат слободен пристап до информации се должни за барателите да обезбедат простории за увид во бараните информации, а службените лица за посредување со информации се должни да им укажуваат помош при барањето на информациите во согласност со овој и друг закон.

IV. ПОСТАПКА ЗА ОСТВАРУВАЊЕ НА ПРАВОТО НА СЛОБОДЕН ПРИСТАП ДО ИНФОРМАЦИИ

Усно или писмено барање

Член 12

- (1) Барателот пристапот до информацијата може да го бара усно, писмено или во електронски запис.
- (2) Барателот е должен во барањето да се произнесе за начинот на натамошната комуникација со имателот на информацијата и тоа усно, во писмена форма или во електронска форма.
- (3) Секој барател врз основа на барање има право на пристап до информација од имателот на информации со кои располага и тоа со увид, препис, фотокопија или електронски запис.

Усно барање

Член 13

(1) Ако барателот бара пристап до информација со усно барање, имателот на информацијата е должен на барателот да му овозможи пристап до информацијата, на начин со кој барателот ќе има доволно време да се запознае со нејзината содржина, за што имателот на информацијата составува записник, освен ако се работи за информации од членот 6 став (1) од овој закон.

(2) Ако имателот на информацијата позитивно одговори на барањето од ставот (1) на овој член, веднаш, а најдоцна во рок од пет дена од денот на поднесување на барањето, овозможува запознавање со содржината на бараната информација на начин што му дава на увид или му обезбедува препис, фотокопија или електронски запис од бараната информација.

(3) Ако имателот на информацијата одговори негативно на барањето или не може веднаш да одговори на барањето, како и ако барателот има устен или писмен приговор на начинот на запознавањето со информацијата, службеното лице за посредување со информации е должно за барањето да изготви решение во кое ќе внесе податоци за барателот, датумот на прием на барањето и да го извести барателот за посебното барање, односно за бараната информација.

(4) Против решението од ставот (3) на овој член, барателот на информација има право на жалба до Агенцијата, во рок од 15 дена од приемот на решението.

(5) Во случаите од ставот (3) на овој член натамошната постапка по усно барање продолжува како по писмено барање во согласност со овој закон.

Писмено барање

Член 14

(1) За писменото барање за пристап до информации одлучува имателот на информации во постапка утврдена со овој закон.

(2) За прашања на постапката од ставот (1) на овој член кои не се уредени со овој закон, се применуваат одредбите од Законот за општата управна постапка.

Поднесување на барањето

Член 15

(1) Барањето за пристап до информации го поднесува барателот до имателот на информации.

(2) Барањето од ставот (1) на овој член поднесено во електронска форма се смета за писмено барање од членот 14 од овој закон.

Содржина на барањето

Член 16

(1) Формата на образецот на барањето за пристап до информациите ја пропишува директорот на Агенцијата и имателот на информацијата е должен да му го обезбеди образецот на барателот.

(2) Барањето се поднесува на образецот од ставот (1) на овој член или во друга форма и на начин согласен со членот 12 став (1) од овој закон.

(3) Барањето содржи назив на имателот на информацијата, личното име и презиме на барателот на информацијата, податоци за можниот застапник или ополномоштено лице, фирмата или правното лице.

(4) Во барањето барателот е должен да ја наведе информацијата со која сака да се запознае и на каков начин сака да се запознае со содржината на бараната информација (увид, препис, фотокопија, електронски запис).

(5) Барателот не е должен да го образложи барањето, но е потребно да наведе дека се работи за барање за пристап до информации.

(6) Ако според предметот на барањето произлегува дека се работи за барање за пристап до информации согласно со овој закон, имателот на информацијата задолжително го разгледува барањето во согласност со овој закон.

Дополнување на барањето

Член 17

(1) Ако барањето е непотполно и поради тоа имателот на информацијата не може да постапува, тој ќе бара од барателот на информацијата да го дополни барањето, со укажување на последиците ако тоа не го направи. Барателот е должен да го дополни барањето во рок од три дена од денот на известувањето за потребата од дополнување на барањето, односно во рок од три дена од денот на приемот на известувањето за потребата од дополнување на барањето.

(2) Службеното лице определено за посредување со информации е должно на барателот да му даде соодветна помош при дополнување на барањето.

(3) Ако барателот не постапи согласно со ставот (1) на овој член, имателот на информацијата со решение ќе го отфрли барањето.

(4) Против решението од ставот (3) на овој член барателот има право на жалба во рок од 15 дена од денот на приемот на решението до Агенцијата.

(5) Ако барањето и по дополнувањето не ги исполнува условите од членот 16 на овој закон и поради тоа имателот на информации не може да го разгледува барањето, имателот на информации ќе донесе решение со кое ќе го отфрли барањето.

(6) Против решението за отфрлање на барањето од ставот (5) на овој член дозволена е жалба до Агенцијата во рок од 15 дена од денот на приемот на решението.

Препраќање на барањето

Член 18

(1) Ако имателот на информации што го примил барањето не располага со бараната информација веднаш, а најдоцна во рок од три дена од денот на приемот на барањето, е должен да го препрати барањето до имателот на информации кој според содржината на барањето е имател на информацијата и за тоа да го извести барателот.

(2) Рокот за добивање на информацијата почнува да тече од денот на добивањето на барањето кај имателот на информацијата на кој му е препратено барањето од ставот (1) на овој член.

Член 19

Постапката по барањето за пристап до информации кај имателот на информации ја спроведува службеното лице од членот 8 од овој закон.

Постапување по барањето

Член 20

(1) Ако имателот на информации позитивно одговори на барањето или ако барањето делумно или целосно го одбие, за тоа ќе донесе решение.

(2) Решението од ставот (1) на овој член, со кое барањето делумно или целосно е одбиено задолжително содржи образложение за причините поради кои барањето е одбиено и за резултатите од спроведениот тест на штетност.

(3) Ако имателот на информацијата во рокот утврден во членот 21 од овој закон не му овозможи на барателот пристап до информацијата и ако не донесе и не му достави на барателот решение се смета дека барањето е одбиено по што барателот може да поднесе жалба до Агенцијата во рок од 15 дена.

Член 21

(1) Имателот на информацијата е должен веднаш да одговори по барањето на барателот, а најдоцна во рок од 20 дена од денот на барањето.

(2) Имателот на информацијата, информацијата ја дава во бараната форма, освен ако бараната информација веќе постои во однапред пропишана форма и е достапна за јавноста и ако е поповолно за барателот информацијата да се достави во поинаква форма од бараната, за што имателот на информацијата ја образложува причината за ваквиот начин на доставување.

Продолжување на рокот за доставување на бараната информација

Член 22

(1) Во случај кога имателот на информацијата треба да овозможи делумен пристап до информацијата согласно со членот 6 став (4) од овој закон или поради обемноста на бараната информација му е потребно подолго време од рокот утврден во членот 21 од овој закон, рокот може да се продолжи најмногу до 30 дена од денот на приемот на барањето.

(2) Имателот на информацијата за продолжувањето на рокот од ставот (1) на овој член е должен во електронска форма да го извести барателот веднаш, а најдоцна седум дена од денот на приемот на барањето.

(3) Ако имателот на информацијата не постапи во рокот од ставот (1) на овој член, барателот на информацијата може да поднесе жалба до Агенцијата.

Одговорени барања

Член 23

Имателот на информацијата е должен да го извести барателот на информацијата во однос на барањето за пристап до информации ако по барањето веќе одговорил позитивно на исто или слично барање на истото лице во рок од три месеци пред денот на приемот на барањето.

Доставување одговор по бараната информација

Член 24

(1) Ако имателот на информацијата позитивно одговори на барањето, веднаш му овозможува на барателот запознавање со содржината на бараната информација и тоа со увид, препис, фотокопија или електронски запис.

(2) Ако барателот бара да му се даде информацијата на увид, имателот на информацијата е должен да му овозможи увид на тој начин што барателот ќе има доволно време да се запознае со нејзината содржина.

(3) Ако, како резултат на добиената информација, произлезе барање за дополнителна информација поврзана со документите кои ги поседува имателот на информацијата, барателот поднесува ново барање, согласно со членовите 15 и 16 од овој закон, заедно со одговорот што веќе го добил.

(4) Ако барателот смета дека информацијата со која се запознал не е информација што ја навел во барањето, може да бара од имателот на информации да му се овозможи запознавање со информацијата што ја навел во барањето најдоцна во рок од десет дена по приемот на повторното барање кај имателот на информацијата.

(5) Ако имателот на информацијата не одговори на повторното барање на барателот на информацијата, по истекот на рокот утврден во ставот (4) на овој член, барателот на информација може да поднесе жалба до Агенцијата во рок од 15 дена.

Одбивање

Член 25

Имателот на информација со решение може во целост или делумно да го одбие барањето, ако утврди дека бараната информација е информација од членот 6 став (1) од овој закон, имајќи го предвид резултатот од спроведениот тест за штетност.

Право на правна заштита

Член 26

Право на правна заштита во согласност со овој закон има барателот кој поднел барање за пристап до информација согласно со членот 12 став (1) од овој закон.

Жалбена постапка

Член 27

(1) Против решението со кое имателот на информацијата го одбил или отфрлил барањето, барателот има право на жалба во рок од 15 дена од денот на приемот на решението до Агенцијата.

(2) Агенцијата решава по жалбата на барателот во рок од 15 дена од денот на приемот на жалбата.

(3) Ако Агенцијата во рокот од ставот (2) на овој член не донесе решение по жалбата на барателот против првостепеното решение, а не го донесе ниту во рок од седум дена по повтореното барање, барателот може да поведе управен спор.

(4) Имателот на информацијата е должен да го спроведе решението на Агенцијата во рок од 15 дена од денот на неговиот прием и за истото да ја извести Агенцијата.

V. ТРОШОЦИ ЗА ПОСРЕДУВАЊЕ НА ИНФОРМАЦИИ

Член 28

(1) Увидот во бараната информација е бесплатен.

(2) Барателот на информација за добиениот препис, фотокопија или електронски запис на информацијата, плаќа надоместок во висина на материјалните трошоци.

(3) Владата на Република Македонија на предлог на Министерството за финансии ја утврдува висината на надоместокот за материјалните трошоци за дадената информација од имателите на информации.

(4) Имателот на информација висината на надоместокот од ставот (3) на овој член ја објавува на соодветен начин (во службен билтен на имателот на информацијата, интернет страница, огласна табла и слично) и му ја дава на увид на секој барател пред поднесување на барањето.

(5) Ако барањето се однесува на информација од поголем обем, имателот на информацијата може да бара барателот да го даде однапред надоместокот за покривање на трошоците за добивање на информацијата.

VI. АГЕНЦИЈА ЗА ЗАШТИТА НА ПРАВОТО НА СЛОБОДЕН ПРИСТАП ДО ИНФОРМАЦИИТЕ ОД ЈАВЕН КАРАКТЕР

Статус на Агенцијата

Член 29

(1) Агенцијата за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер е самостоен и независен државен орган, кој работи и донесува одлуки во согласност со надлежностите утврдени со овој закон. (со права, обврски и одговорности утврдени со овој закон).

(2) Средствата за работа на Агенцијата се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија. Седиштето на Агенцијата е во Скопје.

(3) Агенцијата за својата работа, за во претходната година одговара пред Собранието на Република Македонија до кое поднесува на усвојување годишен извештај најдоцна до 31 март во тековната година.

(4) Агенцијата има својство на правно лице.

Надлежност на Агенцијата

Член 30

Агенцијата ги врши следниве работи:

- води управна постапка и одлучува по жалби против решението со кое имателот на информацијата го одбил или отфрлил барањето за пристап до информации на барателите,

- се грижи за спроведување на одредбите од овој закон,

- подготвува и објавува листа на иматели на информации,

- дава мислења по предлози на закони со кои се уредува слободен пристап до информации,

- развива политики и дава насоки во врска со остварување на правото на слободен пристап до информации,

- води прекршочна постапка преку Прекршочна комисија која одлучува по прекршок во согласност со закон,

- презема активности на планот на едукацијата на имателите на информации за правото на слободен пристап до информациите со кои тие располагаат,

- соработува со имателите на информации во однос на остварувањето на правото на пристап до информации,

- подготвува годишен извештај за својата работа и го доставува до Собранието на Република Македонија,

- извршува работи на меѓународна соработка поврзани со извршувањето на меѓународните обврски на Република Македонија, учество во спроведувањето на проекти на меѓународните организации и соработува со органите на другите земји и институции од областа на слободниот пристап до информации од јавен карактер,

- врши промоција на правото на слободен пристап на информации од јавен карактер и

- врши и други работи утврдени со овој и друг закон.

Раководење со Агенцијата

Член 31

(1) Со Агенцијата раководи директор.

(2) Директорот на Агенцијата има заменик.

(3) За својата работа директорот на Агенцијата и неговиот заменик одговараат пред Собранието на Република Македонија.

Именување на директорот и на неговиот заменик**Член 32**

(1) Директорот на Агенцијата и неговиот заменик ги именува и разрешува Собранието на Република Македонија по предлог на Комисијата за прашања на изборите и именувањата за време од шест години, со право на еден повторен избор.

(2) Директорот на Агенцијата и неговиот заменик се именуваат врз основа на јавен оглас кој се објавува во три дневни весници кои се издаваат на целата територија на Република Македонија, од кои еден се издава на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик. Комисијата за прашања на изборите и именувањата на Собранието на Република Македонија подготвува предлог на листа од кандидатите за директор на Агенцијата и неговиот заменик и ја доставува до Собранието на Република Македонија.

(3) За директор на Агенцијата и неговиот заменик се именува лице кое ги исполнува следниве услови:

- 1) е државјанин на Република Македонија;
- 2) има високо образование со стекнати најмалку 300 кредити според ЕКТС или VII/1 степен на образование од областа на правните науки;
- 3) има најмалку осум години работно искуство во областа на информирањето и правните науки;
- 4) да не било вршител на функција во орган на политичка партија во последните десет години;
- 5) со правосилна судска пресуда да не му е изречена казна или прекршочна санкција забрана за вршење на професија, дејност или должност и
- 6) поседува еден од следниве меѓународно призна-ти сертификати или уверенија за активно познавање на англискиот јазик не постар од пет години:
 - ТОЕФЕЛ ИБТ - најмалку 74 бода,
 - ИЕЛТС (IELTS) - најмалку 6 бода,
 - ИЛЕЦ (ILEC) (Cambridge English: Legal) - најмалку Б2 (B2) ниво,
 - ФЦЕ (FCE) (Cambridge English: First) - положен,
 - БУЛАТС (BULATS)-најмалку 60 бода,
 - АПТИС (APTIS) - најмалку ниво Б2 (B2).

Престанок на функцијата и разрешување на директорот и на неговиот заменик**Член 33**

(1) На директорот на Агенцијата, односно на неговиот заменик му престанува функцијата пред истекот на мандатот за кој се именувани:

- ако трајно ја изгуби способноста за вршење на функцијата, што го утврдува Собранието на Република Македонија,
- ако поднесе оставка,
- по лично барање,
- поради исполнување услови за старосна пензија утврдени со закон, со право на продолжување согласно со прописите за работни односи,
- поради смрт,
- ако со правосилна одлука му е изречена забрана за вршење забрана за вршење на професија, дејност или должност или
- ако со правосилна судска одлука е осуден на казна затвор од над шест месеци.

(2) Собранието на Република Македонија во случаите од ставот (1) на овој член констатира престанок на функцијата.

(3) Собранието на Република Македонија го разрешува директорот на Агенцијата, односно неговиот заменик по предлог на Комисијата за прашања на изборите и именувањата на Собранието на Република Македонија, ако е исполнет еден од следниве услови:

- ако се утврди дека не исполнува еден од условите утврдени во членот 32 став (3) од овој закон,

- ако одбие да поднесе изјава за имотна состојба и интереси согласно со закон или ако податоците содржани во изјавата во голем дел се невистинити,

- очигледно ги прекрши правилата за судир на интереси, односно изземање во ситуации во кои директорот, односно неговиот заменик, знаел или требало да знае за постоење на некоја од основите за судир на интереси, односно изземање предвидено со закон или

- ако без оправдани причини не ги почитува роковите за преземање одредени дејствија согласно со овој закон.

(4) Во случај на престанок на функцијата или разрешување на директорот на Агенцијата, до изборот на нов директор на Агенцијата, функцијата на директор на Агенцијата, ја врши заменикот на директорот, со сите овластувања кои ги имал директорот.

(5) Во случај на разрешување, односно престанок на функцијата на директорот на Агенцијата, односно на заменикот на директорот, пред истекот на мандатот, Собранието на Република Македонија најдоцна во рок од десет дена започнува постапка за избор на нов директор на Агенцијата, односно заменик на директор.

Надлежност на директорот на Агенцијата**Член 34**

- (1) Директорот на Агенцијата:
- ја координира и организира работата и раководи со работењето на Агенцијата,
 - ја претставува и ја застапува Агенцијата,
 - презема правни дејствија во име и за сметка на Агенцијата,
 - одговара за законитоста во работењето на Агенцијата,
 - одлучува за правата и обврските на вработените во Агенцијата,
 - донесува Упатство за начинот на спроведување на овој закон,
 - ги донесува актите за внатрешна организација и систематизација на работните места на Агенцијата,
 - донесува Годишен план за вработување,
 - донесува финансиски планови, стратешки планови и годишна програма за работа на Агенцијата и го организира нивното спроведување,
 - дава предлози за потребните средства за работа на Агенцијата при изготвувањето на Буџетот на Република Македонија,
 - донесува акти со кои го уредува начинот на работа и организацијата на Агенцијата,
 - донесува други акти за кои е овластен,
 - се грижи за јавноста на работата на Агенцијата и
 - презема други мерки од надлежност на Агенцијата, во согласност со закон.
- (2) Заменикот на директорот го заменува директорот на Агенцијата, со сите негови овластувања и одговорности во раководењето, во случај на негово отсуство или кога поради болест или други причини не е во можност да ја врши својата функција.

(3) Заменикот во соработка со директорот на Агенцијата ги врши работите од надлежност на директорот што истиот ќе му ги довери.

Вработени во Агенцијата**Член 35**

(1) Вработените во Агенцијата, освен помошно-техничките лица имаат статус на административни службеници.

(2) Во Агенцијата се назначува генерален секретар, кој го назначува и разрешува директорот на Агенцијата, согласно со Законот за административни службеници.

VII. ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ

Член 36

(1) Службеното лице на имателот на информацијата е должно да подготви годишен извештај за спроведување на овој закон, да го достави до Агенцијата до 31 јануари во тековната година за претходната година и да го објави на веб страницата на имателот на информации од јавен карактер.

(2) Извештајот од ставот (1) на овој член содржи:

- податоци за службените лица определени за посредување со информации кај имателите на информации,
- број на примени барања,
- број на позитивно одговорени барања,
- број на одбиени и отфрлени барања со наведување на причините за секое одбиено или отфрлено барање,
- број на неодговорени барања,
- број на вложени жалби против првостепени одлуки (решенија на имателите на информации, со опис на одлуката, како и со наведување на причините за донесената одлука во случај на повторно одбивање на барањата информација,
- број на усвоени жалби со одлука на Агенцијата,
- број на преиначени првостепени одлуки по постапување на Агенцијата,
- број на одбиени жалби од Агенцијата и причини за нивно одбивање и
- број на отфрлени жалби од Агенцијата и причини за нивно отфрлање.

(3) Агенцијата изготвува заеднички извештај за спроведување на овој закон врз основа на добиените податоци од извештаите од имателите на информации и спроведените надлежности и до 31 март во тековната година за претходната година го доставува на усвојување до Собранието на Република Македонија.

(4) Извештајот од ставот (3) на овој член по усвојувањето од страна на Собранието на Република Македонија се објавува во средствата за јавно информирање (билтен, интернет страница).

Член 37

Се ослободува од одговорност вработен кај имателот на информации кој ќе даде заштитена информација, доколку таа е од значење за откривање на злоупотреба на службената положба и коруптивно однесување, како и за спречување на сериозни закани по здравјето и животот на луѓето и загрозување на животната средина.

VIII. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 38

Глоба во износ од 500 евра во денарска противвредност за прекршок ќе му се изрече на функционерот или раководното лице кај имателот на информацијата доколку не определи службено лице определено за посредување при остварувањето на правото на слободен пристап до информации и не обезбеди информирање на јавноста за службеното лице согласно со членот 8 ставовите (1) и (2) од овој закон.

Член 39

Глоба во износ од 250 евра во денарска противвредност за прекршок ќе му се изрече на службеното лице кај имателот на информацијата доколку:

- постапи спротивно на членот 6 став (3) од овој закон,
- редовно не ја води и ажурира листата на информации со кои располага и не ја објави на соодветен начин, достапен на барателот, согласно со членот 9 од овој закон,
- не укажува помош при барањето на информациите во согласност со членот 11 од овој закон,
- побара образложение од барателот на информацијата спротивно на членот 16 став (5) од овој закон,
- во предвидениот рок од 20 дена, односно 30 дена, неосновано не овозможи пристап до информацијата согласно со членовите 21 и 22 од овој закон,
- не води евиденција согласно со членовите 8 став (3) и 36 став (2) од овој закон,
- наплати пристап до бараната информација спротивно на членот 10 став (3) од овој закон,
- не го спроведе решението на Агенцијата во рок од 15 дена од неговиот прием согласно со членот 27 став 4 од овој закон,
- нема да подготви годишен извештај за спроведување на овој закон и нема да го достави до Агенцијата согласно со членот 36 од овој закон.

Член 40

(1) За прекршоците утврдени со овој закон прекршочната постапка ја води и прекршочни санкции изрекува Прекршочната комисија во Агенцијата.

(2) Членови на Прекршочната комисија од ставот (1) на овој член се вработени во Агенцијата со соодветен степен и вид на стручна подготовка и потребно работно искуство определени со закон, од кои најмалку еден од членовите е дипломиран правник со положен правосуден испит.

(3) Пред поднесување на барање за покренување на прекршочна постапка се води постапка на порамнување со издавање на прекршочен платен налог, согласно со Законот за прекршоците.

(4) Службените лица се должни да водат евиденција за издадените прекршочни платни налози и за исходот на покренатите постапки.

(5) Во евиденцијата од ставот (4) на овој член се собираат, обработуваат и чуваат следните податоци: име и презиме, односно назив на сторителот на прекршокот, живеалиште, односно престојувалиште, седиште, вид на прекршокот, број на прекршочниот платен налог и исходот од постапката.

(6) Податоците од ставот (4) на овој член се чуваат пет години од денот на внесувањето во евиденцијата.

(7) Формата и содржината на прекршочниот платен налог ги пропишува директорот на Агенцијата.

IX. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 41

Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 42

Имателите на информации ќе определат службени лица за посредување со информации од членот 8 на овој закон во рок од 30 дена од денот на започнувањето на примената на овој закон.

Член 43

(1) Собранието на Република Македонија во рок од 15 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон ќе распише јавен оглас за именување на директор и заменик на директорот на Агенцијата.

(2) Комисијата за заштита на правото за слободен пристап до информациите од јавен карактер престанува со работа со денот на започнувањето со работа на Агенцијата.

(3) Агенцијата започнува со работа со денот на именувањето на директор на Агенцијата.

(4) Со денот на влегувањето во сила на овој закон постојните членови на Комисијата за заштита на правото за слободен пристап до информациите од јавен карактер продолжуваат да ја вршат функцијата до отпочнувањето со работа на Агенцијата.

Член 44

(1) Вработените од Комисијата за заштита на правото за слободен пристап до информациите од јавен карактер со денот на започнувањето на примената на овој закон продолжуваат да работат во Агенцијата.

(2) Со денот на започнувањето на примената на овој закон Агенцијата ги презема предметите, архивата, материјалните, техничките, просторните и другите средства за работа неопходни за спроведување на овој закон од Комисијата за заштита на правото за слободен пристап до информациите од јавен карактер.

(3) Започнатите постапки до денот на започнувањето на примената на овој закон ќе завршат согласно со одредбите од овој закон.

Член 45

Со денот на започнувањето на примена на овој закон престанува да важи Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер („Службен весник на Република Македонија“ број 13/2006, 86/2008, 6/10, 42/14, 148/15, 55/16 и 64/18).

Член 46

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе започне да се применува шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

L I G J

PËR QASJE TË LIRË TE INFORMATAT ME KARAKTER PUBLIK

I. DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Lënda e ligjit

Neni 1

(1) Me këtë ligj rregullohen kushtet, mënyra dhe procedura për realizimin e të drejtës së qasjes së lirë te informatat me karakter publik me të cilat disponojnë organet e pushtetit shtetëror dhe organe dhe organizata tjera të përcaktuara me ligj, organet e komunave, Qyteti i Shkupit dhe komunat në Qytetin e Shkupit, institucionet dhe shërbimet publike, ndërmarrjet publike, personat juridikë dhe fizikë që kryejnë autorizime publike të përcaktuara me ligj dhe veprimtari me interes publik dhe partitë politike në pjesën e të hyrave dhe shpenzimeve (në tekstin e më tutjeshëm: posedues të informatave).

(2) E drejta për qasje të lirë te informatat me karakter publik realizohet në pajtim me këtë, Ligjin për procedurën e përgjithshme administrative dhe ligj tjetër.

Qëllimi i ligjit

Neni 2

(1) Me këtë ligj sigurohet publiciteti dhe transparenca në punën e poseduesve të informatave dhe u mundësohet personave fizikë dhe juridikë ta realizojnë të drejtën e qasjes së lirë te informatat me karakter publik.

(2) Poseduesit e informatave për punën e tyre janë të detyruar të mundësojnë informimin e publikut.

Neni 3

Shprehje të caktuara të përdorura në këtë ligj e kanë kuptimin në vijim:

- “posedues të informatave” janë organet e pushtetit shtetëror dhe organe dhe organizata tjera të përcaktuara me ligj, organet e komunave, Qyteti i Shkupit dhe komunat në Qytetin e Shkupit, institucionet dhe shërbimet publike, ndërmarrjet publike, personat juridikë dhe fizikë që kryejnë autorizime publike, të përcaktuara me ligj dhe veprimtari me interes publik dhe partitë politike në pjesën e të hyrave dhe shpenzimeve,

- “informatë me karakter publik” është informata në cilën do formë që e ka krijuar ose me të cilën disponon poseduesi i informatës në pajtim me kompetencat e veta (në tekstin e më tutjeshëm: informata),

- “kërkues i informatës” është secili person juridik dhe fizik pa diskriminim sipas cilës do bazë, në mënyrë dhe me kushte të përcaktuara me këtë ligj dhe ligj tjetër (në tekstin e më tutjeshëm: kërkuesi),

- “dokument” është secila shkresë e informatës pa marrë parasysh formën e vet fizike ose karakteristikat, tekstin e shkruar ose të shtypur, hartat, skemat, fotografitë, vizatimet, skicat, materialet e punës, si dhe video incizime akustike, tonike, magnetike ose elektronike, optike ose video incizime në cilën do formë, si dhe pajisje bartëse për përpunimin automatik të të dhënave me memorie të instaluar ose bartëse për magazinimin e të dhënave në formë digjitale,

- “person zyrtar” është personi i punësuar te poseduesi i informatave i caktuar me akt të personit përgjegjës, i cili ndërmjetëson me informatat me karakter publik që i ka krijuar ose me të cilat disponon poseduesi i informatave në pajtim me kompetencat, përkatësisht veprimtaritë e tij,

- “test i dëshmërisë” është procedurë e detyrueshme të cilën e zbaton poseduesi i informatës, para se ta refuzojë qasjen në pajtim me nenin 6 paragrafi (1) të këtij ligji, ndërsa me të cilën i kontrollon pasojat mbi interesin i cili mbrohet, përkatësisht interesin që do të arrihej me publikimin e informatës dhe

- “interes publik” në realizimin e të drejtës së qasjes te informatat nënkupton, por nuk kufizohet, në interes për informata, me publikimin e të cilave, përkatësisht realizimin e qasjes:

1) do të zbulohet keqpërdorimi i pozitës zyrtare dhe sjelljes korruptuese;

2) do të zbulohet marrja kundërligjore ose shpenzimi i mjeteve buxhetore;

3) do të zbulohet konflikti potencial i interesave;

4) do të pengohen dhe zbulohen kërcënime serioze për shëndetin dhe jetën e njerëzve;

5) do të pengohet dhe zbulohet rrezikimi i mjedisit jetësor;

6) do të ndihmohet të kuptohet çështja për të cilën krijohet politika publike ose mbahet debat parlamentar dhe

7) do të mundësohet trajtimi i barabartë i secilit qytetar para ligjeve.

Qasja e lirë te informatat

Neni 4

(1) Qasje të lirë te informatat kanë të gjithë personat juridikë dhe fizikë.

(2) Qasje të lirë te informatat kanë edhe personat juridikë dhe fizikë të huaj në pajtim me këtë ligj dhe ligj tjetër.

Publikimi i listës**Neni 5**

(1) Agjencia për Mbrojtjen e të Drejtës për Qasje të Lirë te Informatat me Karakter Publik (në tekstin e mëtutjeshëm: Agjencia) në internet faqen e vet publikon listë të poseduesve të informatave dhe të personave zyrtarë të poseduesve të informatave.

(2) Agjencia rregullisht e azhurnon listën nga paragrafi (1) i këtij neni. Agjencia azhurnimin e kryen në afat prej tetë ditësh nga marrja e njoftimit për personin zyrtar të poseduesit të informatave me karakter publik, përkatësisht marrjen ose humbjen e statusit të poseduesit të informatave me karakter publik

Përfashtim nga qasja e lirë te informatat**Neni 6**

(1) Poseduesit e informatave mund të refuzojnë kërkesën për qasje te:

1) informata e cila në bazë të ligjit paraqet informatë të klasifikuar me shkallë adekuate të klasifikimit;

2) informata personale zbulimi i të cilës do të nënkuptonte shkeljen e mbrojtjes së të dhënave personale;

3) informata dhënia e të cilës do të nënkuptonte shkeljen e besueshmërisë së procedurës tatimore;

4) informata e marrë ose e përpiluar për hetim, procedurë penale ose kundërvajtëse, për zbatimin e procedurës administrative dhe civile, ndërkaq dhënia e të cilës do të kishte pasoja të dëmshme gjatë procedurës;

5) informata e cila i rrezikon të drejtat nga pronësia industriale ose intelektuale (patentë, model, mostër, vulë e mallrave dhe vulë shërbimi, shenja e origjinës së prodhimit).

(2) Informatat e përcaktuara në paragrafin (1) të këtij neni, bëhen të arritshme kur do të ndërpriten shkakët për mosqasje te to.

(3) Me përfashtim nga paragrafi (1) i këtij neni poseduesit e informatave do të lejojnë qasje te informata, pas testimit të detyrueshëm të zbatuar të dëmshëmrisë me të cilin do të përcaktohet se me publikimin e informatës së tillë pasojat mbi interesin i cili mbrohet janë më të vogla se interesi publik i përcaktuar me ligj që do të arrihej me publikimin e informatës.

(4) Nëse dokumenti ose një pjesë e tij përmban informata nga paragrafi (1) i këtij neni, që mund të veçohet nga dokumenti pa rrezikuar sigurinë e tij, poseduesi i informatave i veçon ato informata nga dokumenti dhe e informon kërkuarësin për përmbajtjen e pjesës tjetër të dokumentit.

Qasja te informatat për punë të thesarit**Neni 7**

(1) Poseduesi i informatave i cili disponon me të dhëna të cilat kanë të bëjnë me pagesat nëpërmjet organit të administratës shtetërore i cili është kompetent për punën e thesarit, është i detyruar ta informojë publikun për të dhënat nëpërmjet ueb faqes së vet.

(2) Formën dhe përmbajtjen e të dhënave nga paragrafi (1) i këtij neni të cilat publikohen, si dhe mënyrën e publikimit të tyre i përcakton ministri i Financave, dhe posaçërisht kanë të bëjnë me: titullin dhe llogarinë e urdhërdhënësit (shfrytëzues buxhetor), llogarinë shpenzuese dhe titullin, programin dhe titullin, titullin dhe numrin unik tatimor të marrësit (vetëm për personat juridikë) dhe titullin e marrësit (vetëm emri dhe mbiemri të personat fizikë).

(3) Të dhënat e publikuara personale në lidhje me informatat nga paragrafi (2) i këtij neni janë të arritshme dy vjet, nga dita e publikimit.

(4) Organi kompetent i cili menaxhon me Thesarin si njësi organizative është i detyruar ta njoftojë publikun nëpërmjet faqes së vet të internetit me publikimin e:

- listës së shfrytëzuesve buxhetorë dhe shfrytëzuesve individë dhe

- raporteve periodike për arkëtimin e të hyrave dhe prurjeve tjera dhe realizimin e shpenzimeve dhe daljeve tjera të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë dhe buxheteve të komunave.

II. PERSONI ZYRTAR PËR NDËRMJETËSIM ME INFORMATATA**Personi zyrtar****Neni 8**

(1) Secili posedues i informatave për ndërmjetësim cakton një apo më shumë persona zyrtarë gjatë realizimit të të drejtës së qasjes së lirë te informatat.

(2) Poseduesit e informatave janë të detyruar të sigurojnë informimin e publikut për personin zyrtar për ndërmjetësim me informata.

(3) Personi zyrtar për ndërmjetësim me informata kontakton dhe i jep informatat e nevojshme dhe i ndihmon kërkuarësit të informatave për çka mban evidencë të veçantë për pranimin e kërkesave për informata, ruajtjen dhe dhënien e informatave.

(4) Më shumë posedues të informatave mundën së bashku të caktojnë një apo më shumë persona zyrtarë për ndërmjetësim gjatë realizimit të të drejtës së qasjes së lirë te informatat.

III. DETYRIME TË POSEDUESVE TË INFORMATAVE**Listë e informatave****Neni 9**

Poseduesit e informatave janë të detyruar rregullisht të mbajnë dhe ta azhurnojnë listën e informatave me të cilat ato disponojnë dhe t'i publikojnë në mënyrë të arritshme për publikun (internet faqe, tabela e shpalljeve etj.).

Ndërmjetësimi i informatave**Neni 10**

(1) Poseduesi i informatave është i detyruar ta njoftojë publikun nëpërmjet internet faqes së vet me publikimin e:

- të dhënave nga kompetencat e veta të cilat i kryen, përkatësisht i janë përcaktuar me ligj,

- të dhënave themelore për kontakt me poseduesin e informatës edhe atë: emrit, adresës, numrit të telefonit, numrit të faksit, e-mail adresës dhe adresës së faqes së internetit,

- të dhënave për funksionarin ose personin përgjegjës të poseduesi i informatës (biografi, të dhëna për kontakt etj.),

- të dhënave themelore për kontakt me personin zyrtar për ndërmjetësim me informata, edhe atë: emri dhe mbiemri, e-mail adresa dhe numrit i telefonit,

- të dhënave themelore për kontakt me personin e autorizuar për paraqitje të brendshme të mbrojtur, edhe atë: emrin dhe mbiemrin, e-mail adresën dhe numrin e telefonit,

- listës së personave të punësuar të poseduesi i informatës me pozitë, e-mailit zyrtar dhe telefonit zyrtar,

- ligjeve të cilat kanë të bëjnë me kompetencën e poseduesit të informatave, lidhur me regjistrin e rregullave të publikuara në gazetën zyrtare,

- rregullave që në kuadër të kompetencës së vet i miraton poseduesi i informatës në lloj të aktit nënligjor: rregulloreve (rregullore për organizim të brendshëm, rregullore për sistematizimin e vendeve të punës, rregullore

për paraqitje të brendshme të mbrojtur etj.), dekrete, urdhëresa, udhëzime, plane, programe, aktvendime dhe lloje tjera të akteve për realizimin e ligjeve dhe rregullave tjera, kur për atë janë të autorizuar me ligj,

- organogramit për organizim të brendshëm,
- planeve strategjike dhe strategjive për punë të poseduesve të informatave,
- planeve vjetore dhe programeve për punë,
- Buxhetit vjetor dhe llogarisë përfundimtare,
- planeve vjetore financiare sipas tremujorëve dhe programeve për realizimin e buxhetit,
- raportit të revizorit,
- llojeve të shërbimeve të cilat i japin poseduesit e informatave (informata për qasjen fizike për realizimin e shërbimeve dhe informatave për e-shërbimet, të dhënat për bazat ligjore, emrin e shërbimeve, dokumentet dhe të dhënat e nevojshme për realizimin e secilit shërbim, mekanizmat për mbrojtje juridike dhe të dhëna tjera relevante),

- listave tarifore për kompensimet për lëshimin e akteve reale,

- mënyrën e parashtrimit të kërkesës për qasje te informatat (mënyra e parashtrimit e kërkesës me gojë dhe me shkrim për qasje te informatat, si dhe kërkesë e parashtruar në formë elektronike),

- dokumentacionit të plotë për prokurimet publike, për koncesionet dhe për marrëveshjet për partneritet privat-publik,

- propozim – programeve, programeve, qëndrimeve, mendimeve, studimeve dhe dokumenteve tjera të ngjashme të cilat kanë të bëjnë me aktet nga kompetenca e poseduesit të informatave njoftimeve për publikun për punët e ndërmarra nga internet faja e tyre në pajtim me kompetencat ligjore, buletine informative, gazeta zyrtare nëse janë obligim në pajtim me ligj e të tjera,

- raporteve për punë të cilat i parashtrojnë te organet kompetente për zbatimin e kontrollit dhe mbikëqyrjes,

- të dhëna statistikore për punën, si dhe informatave tjera, akteve dhe masave me të cilat ndikohet mbi jetën dhe punën e qytetarëve dhe të cilat dalin nga kompetenca dhe puna e poseduesit të informatave dhe

- informatave tjera të cilat dalin nga kompetenca dhe puna e poseduesit të informatës.

(2) Çdo posedues i informatave është i detyruar të mundësojë qasje falas te informatat nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 11

Personat përgjegjës të poseduesit e informatave për të siguruar qasje të lirë te informatat janë të detyruar që për kërkuarit të sigurojnë lokale për vëzhgim në informatat e kërkuara, ndërsa personat zyrtarë për ndërmjetësim me informata janë të detyruar t'u ofrojnë ndihmë gjatë kërimit të informatave në pajtim me këtë ligj dhe me ligj tjetër.

IV. PROCEDURA PËR REALIZIMIN E TË DREJTËS SË QASJES SË LIRË TE INFORMATAT

Kërkesa me gojë ose me shkrim

Neni 12

(1) Kërkuari qasjen te informata mund ta kërkojë me gojë, me shkrim ose me shkresë elektronike.

(2) Kërkuari është i detyruar në kërkesë të prononcohet për mënyrën e komunikimit të mëtutjeshëm me poseduesin e informatës edhe atë me gojë, në formë të shkruar ose në formë elektronike.

(3) Çdo kërkuar në bazë të kërkesës ka të drejtë për qasje te informata nga poseduesi i informatave me të cilat disponon, edhe atë me këqyrje, kopje, fotokopje ose shkresë elektronike.

Kërkesa me gojë

Neni 13

(1) Nëse kërkuari kërkon qasje te informata me kërkesë me gojë, poseduesi i informatës është i detyruar kërkuarit t'i mundësojë qasje te informata, në mënyrë me të cilën kërkuari do të ketë kohë të mjaftueshme të njihet me përmbajtjen e saj, me çka poseduesi i informatës përpilon procesverbal, përveç nëse bëhet fjalë për informata nga neni 6 paragrafi (1) të këtij ligji.

(2) Nëse poseduesi i informatës përgjigjet pozitivisht në kërkesën nga paragrafi (1) i këtij neni, menjëherë, ndërsa më së voni në afat prej pesë ditësh nga dita e parashtrimit të kërkesës, mundëson njohje me përmbajtjen e informatës së kërkuar në mënyrë që ia jep për këqyrje ose i siguron kopje, fotokopje ose shkresë elektronike nga informata e kërkuar.

(3) Nëse poseduesi i informatës përgjigjet në mënyrë negative për kërkesën, ose nuk mund t'i përgjigjet menjëherë kërkesës, si dhe nëse kërkuari ka kundërshtim me gojë ose me shkrim për mënyrën e njohjes me informatën, personi zyrtar për ndërmjetësim me informata është i detyruar për kërkesën të përpilojë aktvendim në të cilin do të vendosë informata për kërkuarin, datën e pranimit të kërkesës dhe ta njoftojë kërkuarin për kërkesën e veçantë, përkatësisht për informatën e kërkuar.

(4) Kundër aktvendimit nga paragrafi (3) i këtij neni, kërkuari i informatës ka të drejtë për ankesë te Agjencia, në afat prej 15 ditësh nga pranimi i aktvendimit.

(5) Në rastet nga paragrafi (3) i këtij neni procedura e mëtutjeshme me kërkesë me gojë vazhdon si kërkesë me shkrim në pajtim me këtë ligj.

Kërkesa me shkrim

Neni 14

(1) Për kërkesë me shkrim për qasje në informata vendos poseduesi i informatave në procedurë të përcaktuar me këtë ligj.

(2) Për çështje të procedurës nga paragrafi (1) të këtij neni të cilat nuk janë rregulluar me këtë ligj, zbatohen dispozitat e Ligjit për procedurë të përgjithshme administrative.

Parashtrimi i kërkesës

Neni 15

(1) Kërkesën për qasje tek informatat e parashtron kërkuari për poseduesin e informatave.

(2) Kërkesa nga paragrafi (1) i këtij neni e parashtruar në formë elektronike konsiderohet kërkesë me shkrim nga neni 14 i këtij ligji.

Përmbajtja e kërkesës

Neni 16

(1) Formën e formularit të kërkesës për qasje tek informatat e përcakton drejtori i Agjencisë dhe poseduesi i informatës është i detyruar t'ia sigurojë formularin kërkuarit.

(2) Kërkesa ka të bëjë me formularin nga paragrafi (1) i këtij neni ose në formë tjetër dhe në mënyrë në pajtim me nenin 12 paragrafi (1) të këtij ligji.

(3) Kërkesa përmban emrin e poseduesit të informatës, emrin personal dhe mbiemrin e kërkuarit të informatës, të dhëna për procesverbalin e mundshëm ose personin e autorizuar, formën ose personin juridik.

(4) Në kërkesë kërkuari është i detyruar ta theksojë informatën me të cilën do të njihet dhe në çfarë mënyre do të njihet me përmbajtjen e informatës së kërkuar (këqyrje, përshkrim, fotokopje, shkresë elektronike).

(5) Kërkuesi nuk është i detyruar ta arsyetojë kërkesën, por është e nevojshme të theksojë se bëhet fjalë për kërkesë për qasje te informatat.

(6) Nëse sipas lëndës së kërkesës del se bëhet fjalë për kërkesë për qasje në informata në pajtim me këtë ligj, poseduesi i informatës detyrimisht e shqyrton kërkesën në pajtim me këtë ligj.

Plotësimi i kërkesës

Neni 17

(1) Nëse kërkesa është e paplotësuar dhe për këtë shkak poseduesi i informatës nuk mund të veprojë, ai do të kërkoj nga kërkuesi i informatës ta plotësojë kërkesën, me sugjerim të pasojave nëse atë nuk e bën. Kërkuesi është i detyruar ta plotësojë kërkesën në afat prej tri ditësh nga dita e njoftimit për nevojën nga plotësimi i kërkesës, përkatësisht në afat prej tri ditësh nga dita e pranimit të njoftimit për nevojën nga plotësimi i kërkesës.

(2) Personi zyrtar i caktuar për ndërmjetësim me informata është i detyruar kërkuesit t'i jep ndihmë përkatëse gjatë plotësimit të kërkesës.

(3) Nëse kërkuesi nuk vepron në pajtim me paragrafin (1) të këtij neni, poseduesi i informatës me aktvendim do ta refuzojë kërkesën.

(4) Kundër aktvendimit nga paragrafi (3) i këtij neni kërkuesi ka të drejtë të ankesës në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të aktvendimit në Agjencinë.

(5) Nëse kërkesa edhe pas plotësimit nuk i plotëson kushtet nga neni 16 i këtij ligji dhe për shkak të asaj poseduesi i informatës nuk mund ta shqyrtojë kërkesën, poseduesi i informatës do të miratojë aktvendim me të cilin do ta hedhë poshtë kërkesën.

(6) Kundër aktvendimit për hedhje poshtë të kërkesës nga paragrafi 5 i këtij neni lejohet ankesë në Agjenci në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të aktvendimit.

Ridërgimi i kërkesës

Neni 18

(1) Nëse poseduesi i informatave që e ka pranuar kërkesën nuk posedon me informatat e kërkuara menjëherë, kurse më së voni në afat prej tri ditësh nga dita e pranimit të kërkesës, është i detyruar ta ridërgojë kërkesën te poseduesi i informatave i cili sipas përmbajtjes së kërkesës është posedues i informatës dhe për atë ta njoftojë kërkuesin.

(2) Afati për marrje të informatës fillon të rrjedhë nga dita e marrjes së kërkesës te poseduesi i informatës të cilit i është dërguar kërkesa nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 19

Procedurën për kërkesën për qasje tek informatat te poseduesi i informatave e zbaton personi zyrtar nga neni 8 i këtij ligji.

Veprimi për kërkesën

Neni 20

(1) Nëse poseduesi i informatave pozitivisht i përgjigjet kërkesës ose nëse kërkesën pjesërisht ose tërësisht e refuzon, për atë do të miratojë aktvendimin.

(2) Aktvendimi nga paragrafi (1) i këtij neni, me të cilin kërkesa tërësisht ose plotësisht është refuzuar domosdoshmërisht përmban arsyetim për shkaqet për të cilat kërkesa është refuzuar dhe për rezultatet nga testi i realizuar i dëmtimit.

(3) Nëse poseduesi i informatës në afatin e përcaktuar në nenin 21 të këtij ligji nuk i mundëson kërkuesit qasje tek informata dhe nëse nuk miraton dhe nuk i dorëzon kërkuesit aktvendim konsiderohet se kërkesa është refuzuar me ç'rast kërkuesi mund të parashtrijë ankesë te Agjencia në afat prej 15 ditësh.

Neni 21

(1) Poseduesi i informatës është i detyruar menjëherë të përgjigjet pas kërkesës së kërkuesit, kurse më së voni në afat prej 20 ditësh nga dita e pranimit të kërkesës.

(2) Poseduesi i informatës, informatën e jep në formën e kërkuar, përveç nëse informata e kërkuar tashmë ekziston në formë të paracaktuar paraprakisht dhe është në dispozicion për publikun dhe nëse është më e përshtatshme për kërkuesin informata të dorëzohet në formë më të ndryshme nga ajo e kërkuar, për të cilën poseduesi i informatës e arsyeton shkakun për mënyrën e tillë të dorëzimit.

Vazhdimi i afatit për dorëzimin e informatës së kërkuar

Neni 22

(1) Në rast kur poseduesi i informatës duhet të mundësoj qasje të pjesshme te informata në pajtim me nenin 6 paragrafi (4) të këtij ligji ose për shkak të vëllimit të informatës së kërkuar i nevojitet kohë më e gjatë nga afati i përcaktuar në nenin 21 të këtij ligji, afati mund të vazhdohet më së shumti deri në 30 ditë nga dita e pranimit të kërkesës.

(2) Poseduesi i informatës për vazhdimin e afatit të paragrafit (1) të këtij neni është i detyruar në formë elektronike ta njoftojë kërkuesin menjëherë, kurse më së voni shtatë ditë nga dita e pranimit të kërkesës.

(3) Nëse poseduesi i informatës nuk vepron në afatin e paragrafit (1) të këtij neni, kërkuesi i informatës mund të parashtrijë ankesë te Agjencia.

Kërkesa të përgjigjura

Neni 23

Poseduesi i informatës është i detyruar ta njoftojë kërkuesin e informatës në lidhje me kërkesën për qasje tek informatat nëse për kërkesën tashmë është përgjigjur pozitivisht me kërkesë të njëjtë ose të ngjashme të personit të njëjtë në afat prej tre muajve para ditës së pranimit të kërkesës.

Dorëzimi i përgjigjes për informatën e kërkuar

Neni 24

(1) Nëse poseduesi i informatës i përgjigjet pozitivisht kërkesës, menjëherë i mundëson kërkuesit njohje me përmbajtjen e informatës së kërkuar, edhe atë me këqyrje, përshkrim, fotokopje ose shkresë elektronike.

(2) Nëse kërkuesi kërkon t'i jepet informata në këqyrje, poseduesi i informatës është i detyruar t'i mundësojë kontroll në atë mënyrë që kërkuesi do të ketë kohë të mjaftueshme të njihet me përmbajtjen e saj.

(3) Nëse, si rezultat i informatës së marrë, del kërkesë për informatë plotësuese lidhur me dokumentet të cilat i posedon poseduesi i informatës, kërkuesi parashtron kërkesë të re, në pajtim me nenin 15 dhe 16 të këtij ligji, së bashku me përgjigjen që tashmë e ka marrë.

(4) Nëse kërkuesi konsideron se informata me të cilën është njohur nuk është informatë të cilën e ka parashtruar në kërkesë, mund të kërkojë nga poseduesi i informatës t'i mundësohet njohje me informatën që e ka theksuar në kërkesë më së voni në afat prej dhjetë ditësh pas pranimit të kërkesës së sërishme te poseduesi i informatës.

(5) Nëse poseduesi i informatës nuk i përgjigjet për kërkesën e sërishme kërkuesit të informatës, pas skadimit të afatit të përcaktuar në paragrafin (4) të këtij neni, kërkuesi i informatës mund të parashtrijë ankesë në Agjenci në afat prej 15 ditësh.

Refuzimi**Neni 25**

Poseduesi i informatës me aktvendim mund tërësisht ose pjesërisht ta refuzoj kërkesën, nëse konstaton se informata e kërkuar është informatë nga neni 6 paragrafi (1) të këtij ligji, duke pasur parasysh rezultatit nga testi i zbatuar për dëmshmërinë.

E drejta e mbrojtjes juridike**Neni 26**

Të drejtë të mbrojtjes juridike në pajtim me këtë ligj ka kërkuasi i cili parashtron kërkesë për qasje te informata në pajtim me nenin 12 paragrafin (1) të këtij ligji.

Procedura për ankesë**Neni 27**

(1) Kundër aktvendimit me të cilin poseduesi i informatës e ka refuzuar ose e ka anuluar kërkesën, kërkuasi ka të drejtë ankesë në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të aktvendimit në Agjenci.

(2) Agjencia vendos për ankesën e kërkuarit në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të ankesës.

(3) Nëse Agjencia në afatin nga paragrafi (2) i këtij neni nuk miraton aktvendim pas ankesës së kërkuarit kundër aktvendimit të shkallës së parë, kurse nuk e miraton në afat prej shtatë ditësh pas kërkesës së sërishme, kërkuasi mund të ngrejë kontest administrativ.

(4) Poseduesi i informatës është i detyruar ta zbatojë aktvendimin e Agjencisë në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të tij dhe për të njëjtën ta njoftojë Agjencinë.

V. SHPENZIME PËR NDËRMJETËSIM TË INFORMATAVE**Neni 28**

(1) Këqyrja në informatën e kërkuar është falas.

(2) Kërkuasi i informatës për përshkrimin e marrë, fotokopjen ose shkresën elektronike të informatës, paguan kompensim në lartësi të shpenzimeve materiale.

(3) Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozim të Ministrisë së Financave e përcakton lartësinë e kompensimit të shpenzimeve materiale për informatën e dhënë nga poseduesi i informatës.

(4) Poseduesi i informatës lartësinë e kompensimit nga paragrafi (3) i

këtij neni e shpall në mënyrë përkatëse (në buletin zyrtar të poseduesit të informatës, në faqen e internetit, tabelën e shpalljes dhe të ngjashme) dhe ia jep në këqyrje çdo kërkuasi para parashtrimit të kërkesës.

(5) Nëse kërkesa ka të bëjë me informatë me vëllim më të madh, poseduesi i informatës mund të kërkojë kërkuasi ta japë paraprakisht kompensimin për mbulimin e shpenzimeve për marrjen e informatës.

VI. AGJENCIA PËR MBROJTJEN E TË DREJTËS SË QASJES SË LIRË TE INFORMATAT ME KARAKTER PUBLIK**Statusi i Agjencisë****Neni 29**

(1) Agjencia për Mbrojtjen e të Drejtës së Qasjes së Lirë te Informatat me Karakter Publik është organ i mëvetësishëm dhe i pavarur, i cili punon dhe miraton vendime në pajtim me kompetencat e përcaktuara me këtë ligj. (me të drejta, detyrime dhe përgjegjësi të përcaktuara me këtë ligj)

(2) Mjetet për punë të Agjencisë sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë. Selia e Agjencisë është në Shkup.

(3) Agjencia për punën e saj, për në vitin paraprak përgjigjet para Kuvendit të Republikës së Maqedonisë te i cili parashtron për miratim raport vjetor më së voni deri më 31 mars në vitin rrjedhës.

(4) Agjencia e ka cilësinë e personit juridik.

Kompetenca e Agjencisë**Neni 30**

Agjencia i kryen këto punë:

- mban procedurë administrative dhe vendos për ankesa kundër aktvendimit me të cilin poseduesi i informatës e ka refuzuar ose e ka hedhur poshtë kërkesën për qasje te informatat e kërkuarve,

- kujdeset për zbatimin e dispozitave të këtij ligji,

- përgatit dhe shpall listë të poseduesve të informatave,

- jep mendime për propozim-ligje me të cilët rregullohet qasja e lirë te informatat,

- zhvillon politika dhe jep drejtime në lidhje me realizimin e të drejtës së qasjes së lirë te informatat,

- mban procedurë kundërvajtëse përmes Komisionit Kundërvajtës i cili vendos për kundërvajtje në pajtim me ligj,

- merr aktivitete në planin e edukimit të poseduesve të informatave për të drejtën e qasjes së lirë te informatat me të cilat ato disponojnë,

- bashkëpunon me poseduesit e informatave në lidhje me realizimin e të drejtës së qasjes te informatat;

- përgatit raport vjetor për punën e vet dhe e dorëzon në Kuvendin e Republikës së Maqedonisë;

- kryen punë të bashkëpunimit ndërkombëtar të lidhura me realizimin e detyrimeve ndërkombëtare të Republikës së Maqedonisë, pjesëmarrje në zbatimin e projekteve të organizatave ndërkombëtare dhe bashkëpunon me organet e vendeve të tjera dhe institucioneve nga sfera e qasjes së lirë te informatat me karakter publik,

- kryen promovim të së drejtës së qasjes së lirë te informatat me karakter publik dhe

- kryen edhe punë të tjera të përcaktuara me këtë ligj dhe ligj tjetër.

Udhëheqja me Agjencinë**Neni 31**

(1) Me Agjencinë udhëheq drejtori.

(2) Drejtori i Agjencisë ka zëvendës.

(3) Për punën e vet drejtori i Agjencisë dhe zëvendësi i tij përgjigjen para Kuvendit të Republikës së Maqedonisë.

Emërimi i drejtorit dhe i zëvendësit të tij**Neni 32**

(1) Drejtorin e Agjencisë dhe zëvendësin e tij i emëron dhe shkarkon Kuvendi i Republikës së Maqedonisë me propozim të Komisionit për Çështje të Zgjedhjeve dhe Emërimeve për kohë prej gjashtë vjetësh, me të drejtë për një zgjedhje të sërishme.

(2) Drejtori i Agjencisë dhe zëvendësi i tij emërohen në bazë të konkursit publik i cili shpallet në tri gazeta ditore të cilat botohen në të gjithë territorin e Republikës së Maqedonisë, nga të cilat njëra botohet në gjuhën që e flasin së paku 20% e qytetarëve të cilët flasin gjuhë zyrtare të ndryshme nga gjuha maqedonase. Komisioni për Çështje të Zgjedhjeve dhe Emërimeve i Kuvendit të Republikës së Maqedonisë përgatit propozim-listë të kandidatëve për drejtor të Agjencisë dhe zëvendësin e tij dhe e dorëzon në Kuvendin e Republikës së Maqedonisë.

(3) Drejtor i Agjencisë dhe zëvendës i tij emërohet personi i cili i plotëson këto kushte:

- 1) është shtetas i Republikës së Maqedonisë;
- 2) ka arsim të lartë me së paku 300 kredi të arritura sipas SETK-së ose shkallën VII/1 të arsimimit nga sfera e shkencave juridike;
- 3) ka së paku tetë vjet përvojë pune në sferën e informimit dhe shkencave juridike;
- 4) të mos ketë qenë ushtrues i funksionit në organ të partisë politike në dhjetë vitet e fundit;
- 5) me aktgjykim të plotfuqishëm gjyqësor të mos i jetë shqiptuar dënim ose sanksion kundërvajtës ndalim për ushtrim të profesionit, veprimtarisë ose detyrës dhe
- 6) posedon një nga këto certifikata të njohura ndërkombëtarisht ose vërtetime për njohje aktive të gjuhës angleze jo më të vjetër se pesë vjet:
 - TOEFEL IBT – së paku 74 pikë,
 - IELTS (IELTS) - së paku 6 pikë,
 - ILEC (ILEC) (Cambridge English: Legal) - së paku nivelin B2 (B2),
 - FCE (FCE) (Cambridge English: First) - të dhënë,
 - BULATS (BULATS) – së paku 60 pikë,
 - APTIS (APTIS) - së paku nivelin B2 (B2).

Ndërprerja e funksionit dhe shkarkimi i drejtorit dhe i zëvendësit të tij

Neni 33

- (1) Drejtorit të Agjencisë, përkatësisht të zëvendësit të tij i ndërpritet funksioni para skadimit të mandatit për të cilin janë emëruar:
 - nëse përgjithmonë e humb aftësinë për ushtrim të funksionit, që e përcakton Kuvendi i Republikës së Maqedonisë,
 - nëse paraqet dorëheqje,
 - me kërkesë personale,
 - për shkak të plotësimit të kushteve për pension të moshës të përcaktuara me ligj, me të drejtë të vazhdimit në pajtim me dispozitat për marrëdhënie pune,
 - për shkak të vdekjes,
 - nëse me vendim të plotfuqishëm i është shqiptuar ndalim për ushtrim të profesionit, veprimtarisë ose detyrës ose
 - nëse me vendim të plotfuqishëm gjyqësor është dënuar me dënim me burg prej mbi gjashtë muaj.
- (2) Kuvendi i Republikës së Maqedonisë në rastet nga paragrafi (1) i këtij neni konstaton ndërprerje të funksionit.
- (3) Kuvendi i Republikës së Maqedonisë e shkarkon drejtorin e Agjencisë, përkatësisht zëvendësin e tij me propozim të Komisionit për Çështje të Zgjedhjeve dhe Emërimeve të Kuvendit të Republikës së Maqedonisë, nëse është plotësuar një nga këto kushte:
 - nëse përcaktohet se nuk plotëson një nga kushtet e përcaktuara në nenin 32 paragrafin (3) të këtij ligji,
 - nëse refuzon të parashtrijë deklaratë për gjendjen pronësore dhe interesat në pajtim me ligjin ose të dhënat e përmbajtura në deklaratë në pjesë të madhe janë të pavërteta,
 - në mënyrë evidente i shkel rregullat për konflikt të interesave, përkatësisht përjashtim në situata në të cilat drejtori, përkatësisht zëvendësi i tij, e ka ditur ose është dashur të dijë për ekzistimin e ndonjëres nga bazat e konfliktit të interesave, përkatësisht përjashtim të paraparë me ligj ose
 - nëse pa shkaqe të arsyeshme nuk i respekton afatet për marrjen e veprimeve të caktuara në pajtim me këtë ligj.
- (4) Në rast të ndërprerjes së funksionit ose shkarkimin e drejtorit të Agjencisë, deri në zgjedhjen e drejtorit të ri të Agjencisë, funksionin e drejtorit të Agjencisë, e ushtron zëvendësdrejtori, me të gjitha autorizimet të cilat i ka pasur drejtori.

- (5) Në rast të shkarkimit, përkatësisht pushimit të funksionit të drejtorit të Agjencisë, përkatësisht zëvendësdrejtorit, para skadimit të mandatit, Kuvendi i Republikës së Maqedonisë më së voni në afat prej dhjetë ditësh fillon procedura për zgjedhje të drejtorit të ri të Agjencisë, përkatësisht zëvendësdrejtorit.

Kompetenca e drejtorit të Agjencisë

Neni 34

- (1) Drejtori i Agjencisë:
 - e koordinon dhe organizon punën dhe udhëheq me punën e Agjencisë,
 - e prezanton dhe e përfaqëson Agjencinë,
 - ndërmerr veprimtari juridike në emër dhe për llogari të Agjencisë,
 - përgjigjet për ligjshmërië në punën e Agjencisë,
 - vendos për të drejtat dhe detyrimet e punës në Agjenci,
 - miraton Udhëzim për mënyrën e zbatimit të këtij ligji,
 - i miraton aktet për organizim të brendshëm dhe sistematizim të vendeve të punës të Agjencisë,
 - miraton Plan vjetor për punësim,
 - miraton planet financiare, planet strategjike dhe programin vjetor të punës së Agjencisë dhe organizon zbatimin e tyre,
 - jep propozime për mjetet e nevojshme për punën e Agjencisë gjatë përgatitjes së Buxhetit të Republikës së Maqedonisë,
 - miraton akte që e rregullojnë mënyrën e punës dhe organizimin e Agjencisë,
 - miraton akte të tjera për të cilat është i autorizuar,
 - kujdeset për publicitetin e punës së Agjencisë dhe
 - ndërmerr masa të tjera në kompetencë të Agjencisë, në përputhje me ligjin.
- (2) Zëvendësdrejtori e zëvendëson Drejtorin e Agjencisë, me të gjitha autorizimet dhe përgjegjësitë e tij në menaxhim, në rast të mungesës së tij ose kur për shkak të sëmundjes ose për arsye të tjera nuk është në gjendje ta kryejë funksionin e tij.
- (3) Zëvendësi në bashkëpunim me drejtorin e Agjencisë i kryen detyrat në kompetencë të Drejtorit që i njëjti do t'ia besojë.

Të punësuarit në Agjenci

Neni 35

- (1) Të punësuarit në Agjenci, përveç personave ndihmës-teknikë kanë statusin e nëpunësve administrativë.
- (2) Në Agjenci emërohet sekretari i përgjithshëm, që e emëron dhe e shkarkon drejtori i Agjencisë, në përputhje me Ligjin për nëpunësit administrativë.

VII. RAPORTI VJETOR

Neni 36

- (1) Personi zyrtar i poseduesit të informatave është i detyruar të përgatisë raportin vjetor për zbatimin e këtij ligji, t'ia dorëzoi Agjencisë deri më 31 janar të vitit rrjedhës për vitin paraprak dhe ta publikojë atë në ueb faqen e poseduesit të informatave me karakter publik.
- (2) Raporti nga paragrafi (1) i këtij neni përmban:
 - të dhëna për personat zyrtarë të caktuar për ndërmjetësim me informatat te podesuesit e informatave,
 - numrin e kërkesave të pranuar,
 - numrin e kërkesave të përgjigjura pozitivisht,
 - numrin e kërkesave të refuzuara dhe të anuluar me theksimin e arsyeve për çdo kërkesë të refuzuar ose të anuluar,
 - numrin e kërkesave të papërgjigjura,

- numrin e ankesave të paraqitura kundër vendimeve të shkallës së parë (aktvendimet e poseduesve të informatave, me përshkrim të vendimit, si dhe përcaktimi i arsyeve për vendimin e marrë në rast të refuzimit të sërishëm të informatës së kërkuar,

- numrin e ankesave të pranuar me vendim të Agjencisë,

- numrin e vendimeve të ridestinuara të shkallës së parë pas veprimit të Agjencisë,

- numrin e ankesave të refuzuara nga Agjencia dhe arsyet për refuzimin e tyre dhe

- numrin e ankesave të anuluar nga Agjencia dhe arsyet për anulimin e tyre.

(3) Agjencia përgatit raport të përbashkët për zbatimin e këtij ligji në bazë të të dhënave të marra nga raportet nga poseduesit e informatave dhe kompetencave të zbatuara dhe deri më 31 mars të vitit rrjedhës për vitin paraprak e dorëzon për miratim në Kuvendin e Republikës së Maqedonisë.

(4) Raporti nga paragrafi (3) i këtij neni pas miratimit nga ana e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë, do të publikohet në mjetet e informimit publik (buletin, faqe interneti).

Neni 37

Lirohet nga përgjegjësia i punësuar i poseduesi i informatave i cili do të japë informatë të mbrojtur nëse është me rëndësi për zbulimin e keqpërdorimit të pozitës zyrtare dhe sjelljes korruptive, si dhe për parandalimin e kërcënimeve serioze për shëndetin dhe jetën e njerëzve dhe rrezikimin e mjedisit jetësor.

VIII. DISPOZITA KUNDËRVAJTËSE

Neni 38

Gjohë në shumë prej 500 eurosh në kundërvlerë me denarë për kundërvajtje do t'i shqiptohet funksionarit ose personit udhëheqës të poseduesi i informatave nëse nuk ka caktuar person zyrtar të caktuar për ndërmjetësim gjatë realizimit të të drejtës për qasje të lirë në informata dhe nuk ka ofruar informacion për publikun për personin zyrtar në përputhje me nenin 8 paragrafët (1) dhe (2) të këtij ligji.

Neni 39

Gjohë në shumë prej 250 eurosh në kundërvlerë me denarë për kundërvajtje do t'i shqiptohet personit zyrtar të poseduesi i informatave nëse:

- vepron në kundërshtim me nenin 6 paragrafi (3) i këtij ligji,

- nuk e mban dhe përditëson rregullisht listën e informatave me të cilat disponon dhe nuk e publikon atë në mënyrë të përshtatshme, në dispozicion të kërkuarit, në përputhje me nenin 9 të këtij ligji,

- nuk ofron ndihmë në kërkimin e informatave në pajtim me nenin 11 të këtij ligji,

- kërkon arsyetim nga kërkuari i informatës në kundërshtim me nenin 16 paragrafi (5) të këtij ligji,

- në afatin e paraparë prej 20 ditësh, përkatësisht 30 ditësh, në mënyrë të pabazuar nuk mundëson qasje në informatë në përputhje me nenet 21 dhe 22 të këtij ligji,

- nuk mban evidencë në pajtim me nenet 8 paragrafi (3) dhe 36 paragrafi (2) të këtij ligji,

- arkëton qasje në informatën e kërkuar në kundërshtim me nenin 10 paragrafi (3) të këtij ligji,

- nuk e zbaton aktvendimin e Agjencisë në afat prej 15 ditësh nga pranimi i tij në pajtim me nenin 27 paragrafin 4 të këtij ligji,

- nuk do të përgatisë raport vjetor për zbatimin e këtij ligji dhe nuk do ta dorëzojë në Agjenci në pajtim me nenin 36 të këtij ligji.

Neni 40

(1) Për kundërvajtjet e përcaktuara me këtë ligj procedurën për kundërvajtje udhëheq dhe sanksione kundërvajtëse shqipton Komisioni i Kundërvajtjes në Agjenci.

(2) Anëtarët e Komisionit për Kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni janë të punësuar në Agjenci me shkallën dhe llojin e duhur të përgatitjes profesionale dhe përvojën e nevojshme të punës të përcaktuara me ligj, nga të cilat të paktën njëri nga anëtarët është jurist i diplomuar me provimin e jurisprudence të dhënë.

(3) Para paraqitjes së kërkesës për ngritjen e procedurës për kundërvajtje mbahet procedurë të barazmit me lëshimin e urdhërpagesës për kundërvajtje, në pajtim me Ligjin për kundërvajtje.

(4) Personat zyrtarë janë të detyruar të mbajnë evidencë për urdhërpagesat e lëshuara për kundërvajtje dhe rezultatin e procedurave të ngritura.

(5) Në evidencën nga paragrafi (4) i këtij neni grumbullohen, përpunohen dhe ruhen të dhënat në vijim: emri dhe mbiemri, përkatësisht titulli i kryerësit të kundërvajtjes, vendbanimit ose vendqëndrimit, selia, lloji i kundërvajtjes, numri i urdhërpagesës për kundërvajtje dhe rezultati i procedurës.

(6) Të dhënat nga paragrafi (4) i këtij neni mbahen për pesë vjet nga dita futjes në evidencë.

(7) Formën dhe përmbajtjen e urdhërpagesës për kundërvajtje i përcakton Drejtori i Agjencisë.

IX. DISPOZITA KALIMTARE DHE TË FUNDIT

Neni 41

Aktet nënligjore të parapara me këtë ligj do të miratohen në afat prej 60 ditësh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 42

Poseduesit e informatave do të caktojnë persona zyrtarë për ndërmjetësim me informatat nga neni 8 i këtij ligji në afat prej 30 ditësh nga dita e fillimit të zbatimit të këtij ligji.

Neni 43

(1) Kuvendi i Republikës së Maqedonisë në afat prej 15 ditësh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji do të shpallë konkurs publik për emërimin e drejtorit dhe zëvendësrejtorit të Agjencisë.

(2) Komisioni për Mbrojtjen e të Drejtës për Qasje të Lirë në Informata me Karakter Publik pushon me punë me ditën e fillimit të punës së Agjencisë.

(3) Agjencia fillon me punë në ditën e emërimit të drejtorit të Agjencisë.

(4) Me ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji, anëtarët ekzistues të Komisioni për Mbrojtjen e të Drejtës për Qasje të Lirë në Informata me Karakter Publik vazhdojnë ta kryejnë funksionin deri në fillimin e punës së Agjencisë.

Neni 44

(1) Të punësuarit nga Komisioni për Mbrojtjen e të Drejtës për Qasje të Lirë në Informata me Karakter Publik me ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji vazhdojnë të punojnë në Agjenci.

(2) Me ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji, Agjencia i merr lëndët, arkivin, materialet, mjetet teknike, hapësinore dhe mjetet e tjera të punës të nevojshme për zbatimin e këtij ligji nga Komisioni për Mbrojtjen e të Drejtës për Qasje të Lirë në Informata me Karakter Publik.

(3) Procedurat e filluara deri në ditën e fillimit të zbatimit të këtij Ligji do të përfundohen në përputhje me dispozitat e këtij ligji.

Neni 45

Me ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji shfuqizohet Ligji për qasje të lirë te informatat me karakter publik ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 13/2006, 86/2008, 6/10, 42/14, 148/15, 55/16 dhe 64/18).

Neni 46

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë", ndërsa do të fillojë të zbatohet gjashtë muaj nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

1262.

Врз основа на членот 75, ставови 1, 2 и 3 од Уставот на Република Северна Македонија, претседателот на Република Северна Македонија и претседателот на Собранието на Република Северна Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СУБВЕНЦИОНИРАЊЕ НА СТАНБЕН КРЕДИТ

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за субвенционирање на станбен кредит, што Собранието на Република Северна Македонија го донесе на седницата одржана на 16 мај 2019 година.

Бр. 08-2881/1
16 мај 2019 година
Скопје

Претседател на Република
Северна Македонија,
Стево Пендаровски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Северна Македонија,
м-р **Talat Xhaferi, с.р.**

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СУБВЕНЦИОНИРАЊЕ НА СТАНБЕН КРЕДИТ

Член 1

Во Законот за субвенционирање на станбен кредит („Службен весник на Република Македонија“ број 158/11, 24/13, 43/14, 109/14 и 6/16), во членот 5 став (1) алинеја 3 се менува и гласи:

„- има во негова сопственост или во сосопственост на брачниот другар, дел од стан/куќа или делови од повеќе станови/куќи кои се стекнати по основ на наследство или дар, а чија вкупна вредност не надминува 30.000 евра, во денарска противвредност пресметани по средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на поднесувањето на барањето за субвенциониран станбен кредит.“.

Во алинејата 8 зборовите: „приход по основ на плата“ се заменуваат со зборовите: „вкупен приход“.

Во алинејата 9 зборовите: „приход по основ на плата“ се заменуваат со зборовите: „вкупен приход“, а сврзникот „и“ на крајот од алинејата се заменува со запирка.

Алинејата 10 се менува и гласи:

„има дадено изјава заверена на нотар дека нема да ја издава, отуѓи и дополнително оптовари со хипотека станот/куќата купена или изградена со средства од субвенциониран станбен кредит од членот 9 став (1) алинеи 1, 2, 3 и 5 од овој закон во период од првите пет години од започнување со исплатата на кредитот, односно во период од првите 12 години од започнување со исплатата на кредитот во случајот од членот 9 став (1) алинеи 4 и 6 од овој закон, и“.

По алинејата 10 се додава нова алинеја 11, која гласи:

„-нема во негова сопственост, во сосопственост или заедничка сопственост со брачниот другар или во сопственост, сосопственост на брачниот другар недвижен имот кој вклучува: земјишта (земјоделски, градежни, шумски и пасишта), деловни згради и деловни простории, административни згради и административни простории, куќи и станови за одмор и рекреација, чија вкупна вредност е поголема од 30.000 евра во денарска противвредност пресметани по средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на поднесувањето на барањето за субвенциониран станбен кредит. Во вкупната вредност не се засметува вредноста на градежното земјиште на кое барателот ќе гради со средства обезбедени со субвенциониран станбен кредит.“.

Во ставот (7) зборовите: „приходите по основ на плата“ се заменуваат со зборовите: „вкупните приходи“.

По ставот (8) се додава нов став (9), кој гласи:

„(9) Исполнувањето на условот од ставот (1) алинеи 3 и 10 на овој член, се потврдува од Решение за утврден данок на имот донесено од градоначалникот на општината, градоначалникот на општините во градот Скопје и градоначалникот на градот Скопје, не постаро од една година или со проценка на вредноста на недвижниот имот од овластен проценувач каде е наведена вредноста на имотот.“.

Член 2

Во членот 6 став (3) зборот „нето“ се брише.

По ставот (3) се додаваат два нови става (4) и (5), кои гласат:

„(4) Субвенционирање на станбен кредит може да се користи за купување на нов стан, надградба/доградба на посебна станбена единица во рамки на постоечка куќа или изградба/купување на нова куќа чија корисна станбена површина не надминува 150 м².

(5) Субвенционирање на станбен кредит не може да се користи за купување на нов стан, изградба/купување на нова куќа или изградба на надградба/доградба на посебна станбена единица во рамки на постоечка куќа од физичко или правно лице инвеститор со чии основачи или сопственици, барателот или неговиот брачен другар е поврзано лице согласно со прописите со кои се уредува банкарското работење.“.

Член 3

Членот 9 се менува и гласи:

„(1) Кредитот што физичкото лице го зема од деловната банка се субвенционира со средства од Буџетот на Република Македонија, на начин што од буџетот на Министерството за финансии се плаќа:

- за купување на нов стан, 50% од месечниот анuitет во првите пет години од неговата отплата или 50% од учеството кое не смее да надмине 25% од максималната субвенционирана вредност на станбениот кредит т.е. не повеќе од 6.250 евра во денарска противвредност,

- за физичко лице до и со наполнети 35 години возраст, односно физичко лице кое е во брачна заедница во која барем едниот брачен другар е на возраст до и со наполнети 35 години, за купување на нов стан, 70% од месечниот анuitет во првите пет години од неговата отплата или 70% од учеството кое не смее да надмине 25% од максималната субвенционирана вредност на станбениот кредит т.е. не повеќе од 8.750 евра во денарска противвредност,

- за изградба/купување на нова кука, 80% од месечниот ануитет во првите пет години од неговата отплата или 80% од учеството кое не смее да надмине 25% од максималната субвенционирана вредност на станбениот кредит т.е. не повеќе од 10.000 евра во денарска противвредност,

- за физичко лице до и со наполнети 35 години возраст, односно физичко лице кое е во брачна заедница во која барем едниот брачен другар е на возраст до и со наполнети 35 години, за изградба/купување на нова кука, 60% од месечниот ануитет во првите три години, 50% од месечниот ануитет во следните пет години и 40% во следните три години од неговата отплата или 100% од учеството кое не смее да надмине 25% од максималната субвенционирана вредност на станбениот кредит, односно не повеќе од 12.500 евра во денарска противвредност,

- за изградба на надградба/доградба на посебна станбена единица во рамки на постоечка кука, 75% од месечниот ануитет во првите пет години од неговата отплата или 75% од учеството кое не смее да надмине 25% од максималната субвенционирана вредност на станбениот кредит т.е. не повеќе од 9.375 евра во денарска противвредност,

- за физичко лице до и со наполнети 35 години возраст, односно физичко лице кое е во брачна заедница во која барем едниот брачен другар е на возраст до и со наполнети 35 години, за изградба на надградба/доградба на посебна станбена единица во рамки на постоечка кука, 50% од месечниот ануитет во првите три години, 40% од месечниот ануитет во следните пет години и 30% во следните три години од неговата отплата или 100% од учеството кое не смее да надмине 25% од максималната субвенционирана вредност на станбениот кредит, односно не повеќе од 12.500 евра во денарска противвредност.

(2) Во случај кога две или повеќе лица аплицираат за добивање на субвенциониран станбен кредит за изградба/купување на поединечна станбена единица во рамки на една кука во зависност од возраста на секој од барателите кои не се брачни другари се одобруваат субвенции согласно со ставот (1) алинеи 5 и 6 на овој член.

(3) Каматната стапка на кредитот од ставот (1) алинеи 1, 2, 3, 4, 5 и 6 на овој член кај кој се субвенционира месечен ануитет, може да изнесува најмногу до 2,90% годишно во првите три години од отплатата на кредитот.

(4) Каматната стапка на кредитот од ставот (1) алинеи 1, 2, 3, 4, 5 и 6 на овој член кај кој се субвенционира месечен ануитет, определена во ставот (3) на овој член по истекот на периодот од три години, во следните две години може да изнесува најмногу до 3,90% годишно.

(5) Каматната стапка на кредитот од ставот (1) алинеи 1, 2, 3, 4, 5 и 6 на овој член кај кој се субвенционира учество во кредит, не може да е повисока од шестмесечен ЕУРИБОР + 4,0 процентни поени на годишно ниво, во текот на целото времетраење на отплатата на кредитот. Во случај кога шестмесечен ЕУРИБОР е негативен истиот не се засметува.

(6) Висината на каматната стапка од ставовите (3), (4) и (5) на овој член се утврдува во договорот од членот 8 став (4) од овој закон.

(7) Средствата за субвенциониран кредит од ставот (1) алинеи 1, 2, 3, 4, 5 и 6 на овој член се неповратни во случај на редовна отплата на субвенционираниот кредит.

(8) Во случај на наплата на субвенционираниот кредит во постапка за присилна наплата, односно извршување, средствата за субвенциониран кредит од ставот (1) алинеи 1, 2, 3, 4, 5 и 6 на овој член, доспеваат за наплата заедно со субвенционираниот кредит и корисниците се должни да ги вратат веднаш на Министерството за финансии преку деловната банка.

(9) Во случај на предвремена доброволна отплата на субвенционираниот станбен кредит пред истекот на десеттата година од отплатата на кредитот, средствата за субвенциониран кредит од ставот (1) алинеи 1, 2, 3 и 5 на овој член, односно пред истекот на дванаесеттата година од отплатата на кредитот, средствата за субвенциониран кредит од ставот (1) алинеи 4 и 6 на овој член, достасуваат за наплата заедно со субвенционираниот станбен кредит и корисниците се должни да ги вратат веднаш на Министерството за финансии преку деловната банка.

(10) По исклучок од ставот (7) на овој член, во случај на предвремена доброволна отплата на субвенционираниот станбен кредит по истекот на десеттата година од отплатата на кредитот во случаите од ставот (1) алинеи 1, 2, 3 и 5 на овој член, односно по истекот на дванаесеттата година од отплатата на кредитот во случајот од ставот (1) алинеи 4 и 6 на овој член, средствата за субвенциониран кредит се неповратни и корисниците не ги враќаат на Министерството за финансии преку деловната банка.

(11) По истекот на петтата година од отплатата на кредитот во случаите од ставот (1) алинеи 1, 2, 3 и 5 на овој член, односно по истекот на единаесеттата година од отплатата на кредитот во случајот од ставот (1) алинеи 4 и 6 на овој член, корисникот на субвенциониран станбен кредит има право да изврши еднократна делумна отплата со сопствени средства, но не повеќе од 20% од преостанатата главница од кредитот.

(12) Доколку во период од десет години од добивањето на субвенција од ставот (1) на овој член, семејството на корисникот на субвенциониран станбен кредит се зголеми со раѓање на живородено дете или со посвојување на дете, има право на продолжување на периодот на субвенционирање во случајот кога се субвенционира дел од месечниот ануитет во период од една година во висина од 30% од месечниот ануитет за секое дете, односно кога се субвенционира дел од учеството има право на едногодишна субвенција во висина од 30% од месечниот ануитет за секое дете.“.

Член 4

Во член 10 ставовите (9), (10), (11), (12) и (13) се менуваат и гласат:

„(9) Деловната банка е должна одлуката за пред одобрување на барањето и образецот за потврда на исполнетост на условите од членот 5 од овој закон да ги достави до Комисијата за евалуација на барања за субвенционирани станбени кредити формирана од министерот за финансии (во натамошниот текст: Комисија за евалуација), во рок од три дена од денот на донесувањето на одлуката од ставот (6) на овој член.

(10) Комисијата за евалуација спроведува постапка за избор на корисници за субвенциониран станбен кредит преку електронски систем за избор најмалку еднаш во период од 35 дена за сите добиени одлуки за пред одобрување на субвенциониран станбен кредит доставени најмалку еден ден пред денот на спроведувањето на постапката за избор.

(11) Критериуми за избор на корисниците на кредитите се висината на вкупните приходи на барателот, односно вкупните приходи на барателот и неговиот брачен другар и висината на бараниот кредит, при што предност имаат барателите со пониски приходи и барањата на помал износ на кредит.

(12) Врз основа на резултатите од електронскиот систем за избор на корисници на субвенциониран станбен кредит, Комисијата за евалуација одлучува за одобрување на субвенција, го определува видот на субвенцијата, износот кој се субвенционира и динамиката на неговата исплата.

(13) Начинот и постапувањето за избор на корисници на субвенциониран станбен кредит ги пропишува министерот за финансии, а Комисијата за евалуација за начинот на својата работа донесува Деловник за работа.“

По ставот (13) се додаваат три нови става (14), (15) и (16), кои гласат:

„(14) Комисијата за евалуација од ставот (9) на овој член се состои од 13 члена од кои десет од Министерството за финансии и по еден од Министерството за транспорт и врски, Управата за јавни приходи и Агенцијата за катастар на недвижности.

(15) За вршење на административно-технички работи на Комисијата, министерот за финансии определува лице од вработените на Министерството за финансии.

(16) На претседателот и членовите на Комисијата им следува надоместок кој го определува министерот за финансии со посебен акт.“

Член 5

Во членот 11 став (2) алинеите 1 и 2 се менуваат и гласат:

„- за случаите каде се субвенционира месечниот ануитет согласно со членот 9 став (1) алинеи 1, 2, 3, 4, 5 и 6 и ставот (12) од овој закон годишно однапред, по доставена документација од деловните банки за склучен договор за субвенционирање на станбен кредит,

- за случаите каде се субвенционира учеството согласно со членот 9 став (1) алинеи 1, 2, 3, 4, 5 и 6 од овој закон по доставена документација од деловните банки за склучен договор за субвенционирање на станбен кредит.“

Член 6

Во членот 13 став (1) алинејата 5 се менува и гласи:

„- забрана за корисникот на кредитот да го отуѓи станот/куќата купена или изградена со средства од субвенциониран станбен кредит од членот 9 став (1) алинеи 1, 2, 3 и 5 од овој закон во период од првите пет години од започнување со исплата на кредитот, односно во период од првите 12 години од започнување со исплата на кредитот во случај од членот 9 став (1) алинеи 4 и 6 од овој закон.“

Член 7

Одредбите од членот 2 од Законот за изменување на Законот за субвенционирање на станбен кредит („Службен весник на Република Македонија“ број 109/14), нема да се применуваат за субвенционираниите станбени кредити кои ќе се одобруваат согласно со овој закон.

Член 8

Постапките по барањата за добивање на субвенциониран станбен кредит поднесени до деловните банки до денот на влегувањето во сила на овој закон, за кои одлуките за пред одобрување на барањето од деловните банки и образецот за потврда на исполнетост на условите ќе пристигнат во Министерството за финансии во рок од 45 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе се завршат согласно со одредбите од законот по кој се започнати.

Член 9

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J

PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN E LIGJIT PËR SUBVENCIONIMIN E KREDISË BANESORE

Neni 1

Në Ligjin për subvencionimin e kredisë banesore (“Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë” numër 158/11, 24/13, 43/14, 109/14 dhe 06/16) në nenin 5 paragrafi (1) alineja 3 ndryshohet si vijon:

“- ka në bashkëpronësi të tij ose në bashkëpronësi të bashkëshortit, pjesë të banesës / shtëpisë ose pjesëve të më tepër banesave / shtëpive që janë marrë në bazë të trashëgimisë ose dhuratës, vlera e përgjithshme e së cilës nuk tejkalon 30.000 euro, në kundërvlerë me denarë të llogaritur sipas kursit të mesëm të Bankës Popullore të Republikës së Maqedonisë në ditën e parashtimit të kërkesës për kredinë e subvencionuar banesore.“

Në alinenë 8 fjalët: “të ardhurat në bazë të rrogës” ndryshohen me fjalët: “të ardhurat e përgjithshme”.

Në alinenë 9 fjalët: “të ardhurat në bazë të rrogës” ndryshohen me fjalët: “të ardhurat e përgjithshme”, ndërsa shkronja “dhe” në fund të alinesë zëvendësohet me presje.

Alineja 10 ndryshohet si vijon:

“- ka dhënë deklaratë të verifikuar në noter se nuk do ta japë me qira, tjetërsojë dhe në mënyrë plotësuese ta ngarkojë me hipotekë banesën/shtëpinë të blerë ose të ndërtuar me mjetet e kredisë së subvencionuar banesore nga neni 9 paragrafi (1) alinetë 1, 2, 3 dhe 5 të këtij ligji në periudhën nga pesë vitet e para nga fillimi me pagesën e kredisë, përkatësisht në periudhën nga 12 vitet e para nga fillimi me pagesën e kredisë në rastin nga neni 9 paragrafi (1) alinetë 4 dhe 6 të këtij ligji, dhe”.

Pas alinesë 10 shtohet aline e re 11 si vijon:

“- nuk ka në pronësi të tij, në bashkëpronësi ose pronësi të përbashkët me bashkëshortin ose në pronësi, bashkëpronësi të bashkëshortit prona e patundshme që përfshin: toka (bujqësore, ndërtimore, pyjore dhe kullosa), ndërtesa afariste dhe hapësira afariste, ndërtesa administrative dhe hapësirat administrative, shtëpi dhe banesa për pushim dhe rekreacion, vlera e përgjithshme e së cilës është më e madhe se 30.000 euro në kundërvlerë me denarë të llogaritur sipas kursit të mesëm të Bankës Popullore të Republikës së Maqedonisë në ditën e parashtimit të kërkesës për kredinë e subvencionuar banesore. Në vlerën e përgjithshme nuk llogaritet vlera e tokës ndërtimore në të cilën kërkuuesi do të ndërtojë me mjetet e siguruar me kredinë e subvencionuar banesore.“

Në paragrafin (7) fjalët: “të ardhurat në bazë të rrogës” ndryshohen me fjalët: “të ardhurat e përgjithshme”.

Pas paragrafit (8) shtohet paragrafi i ri (9) si vijon:

“(9) Përmbushja e kushtit nga paragrafi (1) alinetë 3 dhe 10 të këtij neni, vërtetohet nga Aktvendimi për tatimin e përcaktuar mbi pronë të miratuar nga kryetari i komunës, kryetari i komunave në Qytetin e Shkupit dhe kryetari i Qytetit të Shkupit, jo më të vjetër se një vit ose me përcaktimin e vlerës së pronës së patundshme nga vlerësuesi i autorizuar ku është theksuar vlera e pronës.“

Neni 2

Në nenin 6 në paragrafin (3) fjala “neto” shlyhet.

Pas paragrafit (3) shtohen dy paragrafë të rinj (4) dhe (5) si vijojnë:

“(4) Subvencionimi i kredisë banesore mund të shfrytëzohet për blerjen e banesës së re, mbindërtimin / ndërtimin plotësues të njësisë së veçantë banesore në kornizat e shtëpisë ekzistuese ose ndërtimin / blerjen e shtëpisë së re sipërfaqja e shfrytëzueshme banesore e së cilës nuk tejkalon 150m².

(5) Subvencionimi i kredisë banesore nuk mund të shfrytëzohet për blerjen e banesës së re, ndërtimin / blerjen e shtëpisë së re ose ndërtimin e mbindërtimit / ndërtimit plotësues të njësisë së veçantë banesore në kornizat e

shtëpisë ekzistuese nga personi fizik ose juridik investitor me themeluesit ose pronarët e të cilëve, kërkuesit ose bashkëshorti i tij është person i lidhur në pajtim me rregullat me të cilat rregullohet puna bankare.“.

Neni 3

Neni 9 ndryshohet si vijon:

“(1) Kredia që personi fizik e merr nga banka afariste subvencionohet me mjetet e Buxhetit të Republikës së Maqedonisë, në mënyrën që nga buxheti i Ministrisë së Financave paguhet:

- për blerjen e banesës së re, 50% të anuitetit mujor në pesë vitet e para nga pagesa e tij ose 50% të pjesëmarrjes e cila nuk guxon ta tejkalojë 25% të vlerës së subvencionuar maksimale të kredisë banesore respektivisht jo më tepër se 6.250 euro në kundërvlerë me denarë,

- për personin fizik deri më dhe me mbushjen e 35 vjetëve moshë përkatësisht personin fizik i cili është në bashkësi martesore në të cilën së paku njëri bashkëshort është në moshë deri dhe me 35 vjet të mbushura, për blerjen e banesës së re, 70% të anuitetit mujor në pesë vitet e para nga pagesa e tij ose 70% të pjesëmarrjes e cila nuk guxon ta tejkalojë 25% të vlerës së subvencionuar maksimale të kredisë banesore respektivisht jo më tepër se 8.750 euro në kundërvlerë me denarë,

- për ndërtimin / blerjen e shtëpisë së re, 80% të anuitetit mujor në pesë vitet e para nga pagesa e tij ose 80% të pjesëmarrjes e cila nuk guxon ta tejkalojë 25% të vlerës së subvencionuar maksimale të kredisë banesore respektivisht jo më tepër se 10.000 euro në kundërvlerë me denarë,

- për personin fizik deri dhe me mbushjen e 35 vjetëve moshë përkatësisht personin fizik i cili është në bashkësi martesore në të cilën së paku njëri bashkëshort është në moshë deri më dhe me mbushjen e 35 vjetëve, për ndërtimin / blerjen e shtëpisë së re, 60% të anuitetit mujor në tri vitet e para, 50% të anuitetit mujor në pesë vitet e ardhshme dhe 40% në tri vitet e ardhshme nga pagesa e tij ose 100% të pjesëmarrjes e cila nuk guxon ta tejkalojë 25% të vlerës së subvencionuar maksimale të kredisë banesore respektivisht jo më tepër se 12.500 euro në kundërvlerë me denarë,

- për ndërtimin e mbindërtimit / ndërtimit plotësues të njësisë së veçantë banesore në kornizat e shtëpisë ekzistuese, 75% të anuitetit mujor në pesë vitet e para nga pagesa e tij ose 75% të pjesëmarrjes e cila nuk guxon ta tejkalojë 25% të vlerës së subvencionuar maksimale të kredisë banesore respektivisht jo më tepër se 9.375 euro në kundërvlerë me denarë,

- për personin fizik deri më dhe me mbushjen e 35 vjetëve moshë përkatësisht personin fizik i cili është në bashkësi martesore në të cilën së paku njëri bashkëshort është në moshë deri më dhe me mbushjen e 35 vjetëve, për ndërtimin e mbindërtimit / ndërtimin plotësues të njësisë së veçantë banesore në kornizat e shtëpisë ekzistuese, 50% të anuitetit mujor në tri vitet e para, 40% të anuitetit mujor në pesë vitet e ardhshme dhe 30% në tri vitet e ardhshme nga pagesa e tij ose 100% të pjesëmarrjes e cila nuk guxon ta tejkalojë 25% të vlerës së subvencionuar maksimale të kredisë banesore, respektivisht jo më tepër se 12.500 euro në kundërvlerë me denarë.

(2) Në rast kur dy ose më tepër persona aplikojnë për marrjen e kredisë së subvencionuar banesore për ndërtimin / blerjen e njësisë së veçantë banesore në kornizat e një shtëpie në varësi nga mosha e secilit nga kërkuesit të cilët nuk janë bashkëshortë miratohen subvencionet në pajtim me paragrafin (1) alinetë 5 dhe 6.

(3) Shkalla kamatare e kredisë nga paragrafi (1) alinetë 1, 2, 3, 4, 5 dhe 6 të këtij neni te i cili subvencionohet anuiteti mujor, mund të arrijë më së shumti deri më 2,90% në vit në tri vitet e para nga pagesa e kredisë.

(4) Shkalla kamatare e kredisë nga paragrafi (1) alinetë 1, 2, 3, 4, 5 dhe 6 të këtij neni te i cili subvencionohet anuiteti mujor, të caktuar në paragrafin (3) të këtij neni pas skadimit të periudhës prej tri vitesh, në dy vitet e ardhshme mund të arrijë më së shumti deri më 3,90% në vit.

(5) Shkalla kamatare e kredisë nga paragrafi (1) alinetë 1, 2, 3, 4, 5 dhe 6 të këtij neni te i cili subvencionohet pjesëmarrja në kredi, nuk mund të jetë më e lartë se EURIBOR-i gjashtëmujor + 4,0 poenë procentuale në nivel vjetor, gjatë gjithë kohëzgjatjes së pagesës së kredisë. Në rast kur EURIBOR-i gjashtëmujor është negativ ky nuk llogaritet.

(6) Lartësia e shkallës kamatare nga paragrafët (3), (4) dhe (5) të këtij neni përcaktohet në marrëveshjen nga neni 8 paragrafi (4) të këtij ligji.

(7) Mjetet për kredinë e subvencionuar nga paragrafi (1) alinetë 1, 2, 3, 4, 5 dhe 6 të këtij neni janë të pakthyeshme në rast të pagesës së rregullt të kredisë së subvencionuar.

(8) Në rast të arkëtimit të kredisë së subvencionuar në procedurën për arkëtim të detyrueshëm, përkatësisht përmbarim, mjetet për kredinë e subvencionuar nga paragrafi (1) alinetë 1, 2, 3, 4, 5 dhe 6 të këtij neni, maturojnë për arkëtim së bashku me kredinë e subvencionuar dhe shfrytëzuesit kanë për detyrë t'i kthejnë menjëherë në Ministrinë e Financave përmes bankës afariste.

(9) Në rast të pagesës së parakohshme vullnetare të kredisë së subvencionuar banesore para skadimit të vitit të dhjetë nga pagesa e kredisë, mjetet për kredinë e subvencionuar nga paragrafi (1) alinetë 1, 2, 3 dhe 5 të këtij neni, përkatësisht para skadimit të vitit të dymbëdhjetë nga pagesa e kredisë, mjetet për kredinë e subvencionuar nga paragrafi (1) alinetë 4 dhe 6 të këtij neni, arrijnë për arkëtim së bashku me kredinë e subvencionuar banesore dhe shfrytëzuesit kanë për detyrë t'i kthejnë menjëherë në Ministrinë e Financave përmes bankës afariste.

(10) Me përjashtim nga paragrafi (7) i këtij neni, në rast të pagesës së parakohshme vullnetare të kredisë së subvencionuar banesore pas skadimit të vitit të dhjetë nga pagesa e kredisë në rastet nga paragrafi (1) alinetë 1, 2, 3 dhe 5 të këtij neni, përkatësisht pas skadimit të vitit të dymbëdhjetë nga pagesa e kredisë në rastin nga paragrafi (1) alinetë 4 dhe 6 të këtij neni, mjetet për kredinë e subvencionuar janë të pakthyeshme dhe shfrytëzuesit nuk i kthejnë në Ministrinë e Financave përmes bankës afariste.

(11) Pas skadimit të vitit të pestë nga pagesa e kredisë në rastet nga paragrafi (1) alinetë 1, 2, 3 dhe 5 të këtij neni, përkatësisht pas skadimit të vitit të njëmbëdhjetë nga pagesa e kredisë në rastin nga paragrafi (1) alinetë 4 dhe 6 të këtij neni, shfrytëzuesi i kredisë së subvencionuar banesore ka të drejtë të bëjë pagesën e pjesshme të njëhershme me mjetet personale, por jo më tepër se 20% të kryegjësë së mbetur të kredisë.

(12) Nëse në periudhën prej dhjetë vitesh nga marrja e subvencionit nga paragrafi (1) i këtij neni, familja e shfrytëzuesit të kredisë së subvencionuar banesore rritet me lindjen e fëmijës së lindur të gjallë ose me birësimin e fëmijës, ka të drejtën e vazhimit të periudhës së subvencionimit në rast kur subvencionohet pjesa e anuitetit mujor në periudhën prej një viti në lartësi prej 30% të anuitetit mujor për çdo fëmijë, përkatësisht kur subvencionohet pjesa e pjesëmarrjes ka të drejtën e subvencionit njëvjetor në lartësi prej 30% të anuitetit mujor për çdo fëmijë.“.

Neni 4

Në nenin 10 paragrafët (9), (10), (11), (12) dhe (13) ndryshohen si vijojnë:

“(9) Banka afariste detyrohet që vendimin për para miratimit të kërkesës dhe formularin për vërtetimin e përmbushjes së kushteve nga neni 5 i këtij ligji t'i dorëzojë

нë Komisionin për evaluim të kërkesave për kredi të subvencionuara banesore të formuar nga ministri i Financave (нë текстин е mëtejмë: Komisioni për evaluim), нë афат преј три дитëве nga dita e miratimit të vendimit nga параграфи (6) i кëtij нени.

(10) Komisioni për evaluim zbaton процедурë për пërzgjedhjen е shfrytëzuesve për kredi të subvencionuar banesore пërmes sistemit elektronik për пërzgjedhje сë пaku нjëherë нë периодхë преј 35 дитësh për të gjitha vendimet е marra për para miratimit të kredisë сë subvencionuar banesore të dorëzuara сë пaku нjë дитë para дитës сë зbatimit të процедурës për пërzgjedhje.

(11) Kритере për zgjedhje të shfrytëzuesve të kredive janë лартësia е të ардхураве të пëргјитшме të кërкuesit, пëркатëсisht të të ардхураве të кërкuesit dhe bashкëshortit të тјј dhe лартësia е kredisë сë кërкуар, ме с'раст пëрпарëси kanë кërкuesit ме të ардхура мë të улëта dhe кërкuesit е шумës мë të улët të kredisë.

(12) Нë базë të резултатеve nga sistemi elektronik për пërzgjedhjen е shfrytëзuesve të kredisë сë subvencionuar banesore, Komisioni për evaluim vendos për miratimin е subvencionit, е пëрцактон ллојн е subvencionit, шумën қë subvencionohet dhe динамикën е pagesës сë тјј.

(13) Мëнyрën dhe вeprimin për згједхjen е shfryтëзuesve të kredisë сë subvencionuar banesore i пëрцактон ministri i Financave, ндërsa Komisioni për evaluim për мëнyрën е пунës сë vet miraton Rregullore пунë."

Pas параграфит (13) сhtohen tre параграфë të rinj (14), (15) dhe (16), si вјојнë:

"(14) Komisioni për evaluim nga параграфи (9) i кëtij нени пëрбëhet преј 13 аңтарëве преј të cilëve dhjetë nga Ministria e Financave dhe nga нjë nga Ministria e Transportit dhe Lidhjeve, Drejtoria е të Hyrave Publike dhe Agjencia për Kadastër të Patundshmërive.

(15) Пër kryerjen е пунëve administrative-teknike të Komisionit, ministri i Financave цактон person nga të пунëсуарит е Ministrisë сë Financave.

(16) Kryetarit dhe аңтарëве të komisionit u такон компенсим të cilin е цактон ministri i Financave ме акт të вeçantë."

Neni 5

Нë ненин 11 параграфи (2) аlinетë 1 dhe 2 нdryshohen si вјојнë:

" - пëр растет ку subvencionohet аnuiteti мујор нë пajтим ме ненин 9 параграфи (1) аlinетë 1, 2, 3, 4, 5 dhe 6 dhe параграфи (12) i кëtij лигји нë vit парaпракисht, пас документационит të dorëзуар nga банкат афаристе пëр marrëveshje të lidhur пëр subvencionimin е kredisë,

- пëр растет ку subvencionohet аnuiteti пјесëмarrja нë пajтим ме ненин 9 параграфи (1) аlinетë 1, 2, 3, 4, 5 dhe 6 i кëtij лигји пас документационит të dorëзуар nga банкат афаристе пëр marrëveshje të lidhur пëр subvencionimin е kredisë."

Neni 6

Нë ненин 13 параграфи (1) аlineја 5 нdryshohet si вјон:

" - нdalimi i shfryтëзuesit të kredisë пëр та тјетëсуар банесën/штëпинë е блерë осе е ндëртуар ме мјете nga kredia е subvencionuar banesore nga нени 9 параграфи (1) аlinетë 1, 2, 3 dhe 5 të кëtij лигји нë периодхën nga pesë vitet е para nga fillimi ме pagesë të kredisë, пëркатëсisht нë периодхën nga 12 vitet е para nga fillimi ме pagesë të kredisë нë раст nga нени 9 параграфи (1) аlinетë 4 dhe 6 të кëtij лигји."

Neni 7

Dispozitat nga нени 2 i Лигјит пëр нdryshim të Лигјит пëр subvencionim të kredisë банесоре ("Gazeta Zyrtare е Републикës сë Македонисë" нумëр 109/14) нук до të збатohen пëр кредитë е subvencionuara банесоре të cilat до të miratohen нë пajтим ме кëtë лигји.

Neni 8

Procedurat пëр кërkesat пëр marrje të kredisë сë subvencionuar банесоре të параштруара дери те банкат афаристе дери нë дитën е hyрjes нë фуџи të кëtij лигји, пëр të cilat vendimet пëр para miratimit të кërkesës nga банкат афаристе dhe формулари пëр вëртетим të пëрмбushjes сë kushteve до të аrријнë нë Ministrinë е Financave нë афат преј 45 дитësh nga dita е hyрjes нë фуџи të кëtij лигји, до të пëрfundohen нë пajтим ме dispozitat е лигјит sipas të cilit kanë filluar.

Neni 9

Ky лигј hyn нë фуџи нë дитën е botimit нë "Gazetën Zyrtare të Републикës сë Македонисë".

1263.

Врз основа на членот 75, ставови 1, 2 и 3 од Уставот на Република Северна Македонија, претседателот на Република Северна Македонија и претседателот на Собранието на Република Северна Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЗАДОЛЖУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА СО ЗАЕМ КАЈ МЕГУНАРОДНАТА БАНКА ЗА ОБНОВА И РАЗВОЈ - СВЕТСКА БАНКА ПО ДОГОВОРОТ ЗА ЗАЕМ ЗА ФИНАНСИРАЊЕ НА ПРОЕКТОТ ЗА ОЛЕСНУВАЊЕ НА ТРГОВИЈАТА И ТРАНСПОРТОТ ВО ЗАПАДЕН БАЛКАН

Се прогласува Законот за задолжување на Република Македонија со заем кај Меѓународната банка за обнова и развој - Светска банка по Договорот за заем за финансирање на Проектот за олеснување на трговијата и транспортот во Западен Балкан,

што Собранието на Република Северна Македонија го донесе на седницата одржана на 16 мај 2019 година.

Бр. 08-2882/1
16 мај 2019 година
Скопје

Претседател на Република
Северна Македонија,
Стево Пендаровски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Северна Македонија,
м-р **Talat Xhaferi, с.р.**

ЗАКОН

ЗА ЗАДОЛЖУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА СО ЗАЕМ КАЈ МЕГУНАРОДНАТА БАНКА ЗА ОБНОВА И РАЗВОЈ - СВЕТСКА БАНКА ПО ДОГОВОРОТ ЗА ЗАЕМ ЗА ФИНАНСИРАЊЕ НА ПРОЕКТОТ ЗА ОЛЕСНУВАЊЕ НА ТРГОВИЈАТА И ТРАНСПОРТОТ ВО ЗАПАДЕН БАЛКАН

Член 1

Република Македонија се задолжува кај Меѓународната банка за обнова и развој - Светска банка со заем во износ од 26.200.000 ЕВРА, наменет за реализација на Проектот за олеснување на трговијата и транспортот во Западен Балкан.

Член 2

Условите и начинот на користење на заемот од членот 1 од овој закон се утврдуваат со Договор за заем за финансирање на Проектот за олеснување на трговијата и транспортот во Западен Балкан, кој ќе се склучи помеѓу Република Македонија и Меѓународната банка за обнова и развој - Светска банка.

Во име на Република Македонија, Договорот за заем од ставот 1 на овој член ќе го потпише министерот за финансии или од него овластено лице.

Член 3

Рокот за отплата на заемот од членот 1 од овој закон е 12 години, со вклучен грејс период од четири години.

Каматната стапка е шестмесечен ЕУРИБОР зголемен за фиксен распон.

По потпишувањето на Договорот за заем од членот 2 став 1 од овој закон Република Македонија ќе ѝ плати на Меѓународната банка за обнова и развој - Светска банка еднократна провизија во износ од 0,25% од износот на заемот.

Република Македонија ќе ѝ плаќа на Меѓународната банка за обнова и развој - Светска банка провизија во висина од 0,25% од неповлечениот дел од заемот на годишно ниво.

Заемот ќе се отплаќа на 16 полугодишни рати секоја во износ од 6,25% од износот на заемот. Заемот ќе се отплаќа на 1 мај и 1 ноември секоја година.

Член 4

Корисници на средствата од заемот од членот 1 од овој закон се Министерството за транспорт и врски, Министерството за економија, Царинската управа на Република Македонија и Јавното претпријатие за државни патишта.

Член 5

Република Македонија ќе го отплаќа заемот од членот 1 од овој закон од Буџетот на Република Македонија.

Член 6

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J

PËR HUAMARRJE TË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË NË BANKËN NDËRKOMBËTARE PËR RINDËRTIM DHE ZHVILLIM – BANKËN BOTËRORE SIPAS MARRËVESHJES PËR HUA PËR FINANCIM TË PROJEKTIT PËR LEHTËSIMIN E TRGTISË DHE TRANSPORTIT NË BALLKANIN PERËNDIMOR

Neni 1

Republika e Maqedonisë ngarkohet me hua në Bankën Ndërkombëtare për Rindërtim dhe Zhvillim – Bankën Botërore në shumë prej 26.200.000 eurosh, të dedikuar për realizimin e Projektit për lehtësimin e tregtisë dhe transportit në Ballkanin Perëndimor.

Neni 2

Kushtet dhe mënyra e shfrytëzimit të huas nga neni 1 i këtij ligji, përcaktohen me Marrëveshje për hua për financim të Projektit për lehtësimin e tregtisë dhe transportit në Ballkanin Perëndimor, që do të lidhet ndërmjet Republikës së Maqedonisë dhe Bankës Ndërkombëtare për Rindërtim dhe Zhvillim – Bankës Botërore.

Në emër të Republikës së Maqedonisë, Marrëveshjen për hua nga paragrafi 1 i këtij neni do ta nënshkruajë ministri i Financave ose personi i autorizuar prej tij.

Neni 3

Afati për pagesën e huas nga neni 1 i këtij ligji është 12 vjet, me grejs periudhë të përfshirë prej katër vitesh.

Shkalla e kamatës është EURIBOR gjashtëmujor e rritur për shtrirje fikse.

Pas nënshkrimit të Marrëveshjes për hua nga neni 2 paragrafi 1 i këtij ligji, Republika e Maqedonisë do t'i paguajë Bankës Ndërkombëtare për Rindërtim dhe Zhvillim – Bankës Botërore provizion të njëfishtë në shumë prej 0,25% të shumës së huas.

Republika e Maqedonisë do t'i paguajë Bankës Ndërkombëtare për Rindërtim dhe Zhvillim – Bankës Botërore provizion të njëfishtë në shumë prej 0,25% të pjesës së patërhequr të huas në nivel vjetor.

Huaja do të paguhet në 16 kështe gjysmëvjetore, secili në shumë prej 6,25% të shumës së huas. Huaja do të paguhet më 1 maj dhe 1 nëntor çdo vit.

Neni 4

Shfrytëzues të mjeteve të huas nga neni 1 i këtij ligji janë Ministria e Transportit dhe Lidhjeve, Ministria e Ekonomisë, Drejtoria Doganore e Republikës së Maqedonisë dhe Ndërmarrja Publike për Rugë Shtetërore.

Neni 5

Republika e Maqedonisë do ta paguajë huan nga neni 1 i këtij ligji nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë.

Neni 6

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e botimit në “Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë”.

1264.

Vrz основа на членот 75, ставови 1, 2 и 3 од Уставот на Република Северна Македонија, претседателот на Република Северна Македонија и претседателот на Собранието на Република Северна Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СЛУЖБА ВО АРМИЈАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Се прогласува Законот за дополнување на Законот за Служба во Армијата на Република Македонија, што Собранието на Република Северна Македонија го донесе на седницата одржана на 16 мај 2019 година.

Бр. 08-2883/1
16 мај 2019 година
Скопје

Претседател на Република
Северна Македонија,
Стево Пендаровски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Северна Македонија,
м-р **Talat Xhaferi, с.р.**

ЗАКОН

ЗА ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СЛУЖБА ВО АРМИЈАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Член 1

Во Законот за служба во Армијата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 36/10, 23/11, 47/11, 148/11, 55/12, 29/14, 33/15, 193/15 и 71/16), во членот 38 по ставот (2) се додава нов став (3), кој гласи:

„(3) По исклучок од ставот (1) на овој член, за цивилен персонал на служба во Армијата без објавување на јавен оглас, може да се прими професионален војник на кого службата во Армијата му престанала поради навршување на 45 години возраст, доколку ги исполнува посебните услови утврдени во актот за формација на Армијата.“.

Ставот (3) станува став (4).

Член 2

По членот 40-б се додава нов член 40-в, кој гласи:

„Член 40-в

(1) Лица кои имаат посебни специјалности од особено значење за Армијата, а се преземени од страна на друг орган на државната и локалната власт и други државни органи основани согласно со Уставот и со закон, може да засноваат работен однос на неопределено време со Министерството за одбрана без објавување на јавен оглас, со спогодба за преземање.

(2) Лицата од ставот 1 на овој член се распоредуваат на формациските места согласно со актите за формацијата на Армијата, во чин и звање со кои се стекнале пред преземањето, а согласно со стекнатата посебна специјалност.“.

Член 3

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J

PËR PLOTËSIMIN E LIGJIT PËR SHËRBIM NË
ARMATËN E REPUBLIKËS SË MAQEDONISË

Neni 1

Në Ligjin për shërbim në Armatën e Republikës së Maqedonisë („Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë“ numër 36/10, 23/11, 47/11, 148/11, 55/12, 29/14, 33/15, 193/15 dhe 71/16), në nenin 38 pas paragrafit (2) shtohet paragrafi i ri (3), si vijon:

„(3) Me përjashtim të paragrafit (1) të këtij neni, për personel civil në shërbim në Armatë pa shpallje të konkursit publik, mund të pranohet ushtar profesional të cilit shërbimi në Armatë i është ndërprerë për shkak të mbushjes së 45 vjetëve, nëse i plotëson kushtet e posaçme të përcaktuara në aktin për formacion të Armatës.“.

Paragrafi (3) bëhet paragrafi (4).

Neni 2

Pas nenit 40-b shtohet nen i ri 40-v, si vijon:

„40-v

(1) Personat të cilët kanë specialitete të veçanta me rëndësi të veçantë për Armatën, ndërsa janë marrë nga organ tjetër i pushtetit shtetëror dhe lokal dhe organet tjera shtetërore të themeluara në pajtim me Kushtetutën dhe me ligj, mund të themelojnë marrëdhënie pune në kohë të pacaktuar me Ministrinë e Mbrojtjes pa shpallje të konkursit publik, me marrëveshje për marrje.

(2) Personat nga paragrafi 1 i këtij neni sistemohen në vendet e formacionit në pajtim me aktet për formacion të Armatës, në gradë dhe titull me të cilin janë pajisur para marrjes, e në pajtim me specialitetin e veçantë të fituar.“.

Neni 3

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

1265.

Врз основа на членот 75, ставови 1, 2 и 3 од Уставот на Република Северна Македонија, претседателот на Република Северна Македонија и претседателот на Собранието на Република Северна Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА КОРИСТЕЊЕ И РАСПОЛАГАЊЕ СО СТВАРИТЕ ВО ДРЖАВНА СОПСТВЕНОСТ И СО СТВАРИТЕ ВО ОПШТИНСКА СОПСТВЕНОСТ

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за користење и располагање со стварите во државна сопственост и со стварите во општинска сопственост,

што Собранието на Република Северна Македонија го донесе на седницата одржана на 16 мај 2019 година.

Бр. 08-2884/1
16 мај 2019 година
Скопје

Претседател на Република
Северна Македонија,
Стево Пендаровски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Северна Македонија,
м-р Talat Xhaferi, с.р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА КОРИСТЕЊЕ И РАСПОЛАГАЊЕ СО СТВАРИТЕ ВО ДРЖАВНА СОПСТВЕНОСТ И СО СТВАРИТЕ ВО ОПШТИНСКА СОПСТВЕНОСТ

Член 1

Во Законот за користење и располагање со стварите во државна сопственост и со стварите во општинска сопственост („Службен весник на Република Македонија“ број 78/15, 106/15, 153/15, 190/16 и 21/18), во член 1 ставот (1) се менува и гласи:

„Со овој закон се уредуваат правата и должностите на државните органи во однос на набавката, користењето и располагањето со стварите во државна сопственост, што како долгорочни средства ги користат државните органи за извршување на работите и задачите во земјата и во странство, освен за стварите што ги користат дипломатско-конзуларните претставништва на Република Македонија.“.

По ставот (1) се додава нов став (2), кој гласи:

„(2) Со овој закон се уредуваат и правата и должностите на правните лица основани од државата во однос на користењето на недвижни и движни ствари, размената на недвижни и движни ствари, продажбата и давањето во закуп на движни ствари во државна сопственост.“.

Ставот (2) станува став (3).

Член 2

Во член 2 точката 3 се менува и гласи:

„3. „Ствари во државна сопственост што ги користат државните органи и правни лица основани од државата“ се:

- недвижни ствари – згради посебни делови од згради (надворешни и кровни површини на згради), инфраструктурни објекти и други објекти кои државните органи и правните лица ги користат за извршување на работите во земјата и во странство или се стекнати во сопственост со средства од Буџетот на Република Македонија, во стечајни постапки, судски постапки, по основ на наплата на побарувања, врз основа на доделени кредити, економска помош од странство, согласно со начинот и условите утврдени во договорите за кредит, односно договорите за економска помош од странство,

- движни ствари опрема, опрема за сообраќај и за врски, специјален и универзален алат и опрема, борбени средства, орудија и опрема кои имаат наменски ка-

рактер за одбраната и безбедноста на Република Македонија, опрема за уредување и одржување на канцелариски и други простории и за вршење на технички, деловни, финансиски и други услуги, проектна документација, софтверски програми, долгорочни нематеријални средства и останати неспомнати средства што како долгорочни средства се користат за извршување на работите и задачите во земјата и во странство како и движни ствари кои државните органи и правните лица основани од државата ги стекнале во сопственост со средства од Буџетот на Република Македонија, во стечајни постапки, судски постапки, по основ на наплата на побарувања, врз основа на доделени кредити, економска помош од странство или по пат на донации, согласно со начинот и условите утврдени во договорите за кредит, односно договорите за економска помош од странство, односно договорите за донации;“.

Член 3

Во член 4 ставот (1) се менува и гласи:

„Постапката за продажба и давање во закуп на недвижни ствари, постапката за продажба и давање во закуп на движни ствари, како и постапката за набавка на недвижни ствари ја спроведува Комисијата.“.

Член 4

Во член 6 зборовите: „и договорите за продажба на движни ствари“ се заменуваат со зборовите: „договорите за продажба и давање во закуп на движни ствари“.

Член 5

Во член 7 по ставот (3) се додава нов став (4), кој гласи:

„(4) По исклучок од ставот (1) на овој член средствата остварени од продажбата и давањето во закуп на движни ствари и давањето на користење на движни ствари на правните лица основани од државата што ги стекнале во своето работење со сопствени средства, во стечајни постапки и судски постапки, врз основа на доделен кредит, економска помош од странство, од донации или во извршна постапка за наплата на побарување од должници, се приход на правните лица основани од државата.“.

Член 6

Во член 15 ставот (2) се менува и гласи:

„Набавката на недвижни ствари од ставот (1) на овој член се врши со прибирање на понуди, со непосредна спогодба и на начин утврден во членот 67-б од овој закон.“.

Член 7

Во член 16 став (1) зборот „предлагачот“ се заменува со зборовите: „државниот орган“.

Член 8

По членот 16 се додава нов наслов „1. Набавка со непосредна спогодба“ и два нови члена 16-а и 16-б, кои гласат:

„1. Набавка со непосредна спогодба

Член 16-а

(1) Набавката на недвижни ствари со непосредна спогодба се врши за потребите на државните органи, а заради извршување на надлежностите за кои се основани.

(2) Набавката на недвижни ствари со непосредна спогодба се врши на недвижни ствари кои се во сопственост, со кои стопанисуваат или се дадени на користење на Акционерското друштво за изградба и стопанисување со станбен простор и со деловен простор од

значење за Републиката-Скопје и Акционерското друштво за стопанисување со деловен простор во државна сопственост-Скопје.

(3) Државниот орган кој има потреба од набавка на недвижна ствар доставува барање до акционерските друштва од ставот (2) на овој член, да достават податоци и понуди за недвижни ствари кои се во сопственост, со кои стопанисуваат или се дадени на користење, а се наменети за продажба.

(4) Државниот орган кој има потреба од набавка на недвижна ствар заради извршување на надлежностите за кои е основан, доколку врз основа на пристигнатите понуди утврди дека одредена недвижна ствар која е во сопственост, со која стопанисува или е дадена на користење на Акционерското друштво од ставот (2) на овој член, ги задоволува неговите потреби и е во рамки на обезбедените средства во Буџетот на Република Македонија за таа намена, до Владата на Република Македонија доставува предлог за набавка на недвижна ствар со непосредна спогодба.

(5) Предлогот за набавка на недвижна ствар со непосредна спогодба задолжително содржи:

- податоци за недвижната ствар која е предмет на понудата (површина и број на катастарска парцела каде се наоѓа, катастарска општина, број на имотен лист, број на зграда или посебен дел од зграда, намена на зграда и број на влез),

- вредноста на недвижната ствар според проценета вредност утврдена од овластен проценител, согласно со Законот за проценка која не ги надминува обезбедените средства во Буџетот на Република Македонија за таа намена и

- називот на акционерското друштво од ставот (2) на овој член во чија сопственост е недвижната ствар предмет на набавка, односно со истата стопанисува или е дадена на користење.

(6) По предлогот за набавка, Владата на Република Македонија донесува одлука за давање согласност за набавка на недвижна ствар со непосредна спогодба.

(7) Државниот орган по завршување на постапката согласно со ставовите (3), (4) и (5) на овој член, доставува барање за купување на недвижни ствари до акционерското друштво од ставот (2) на овој член, кон кое се приложува одлуката од ставот (6) на овој член.

Член 16-б

(1) Со одлуката за давање на согласност за набавка на недвижна ствар со непосредна спогодба се определува државниот орган кој врши набавка, акционерското друштво од членот 16-а став (2) од овој закон во чија сопственост, стопанисување или користење е недвижната ствар, вредноста на недвижната ствар утврдена од овластен проценител согласно со Законот за проценка, што претставува цена за набавка на недвижната ствар со непосредна спогодба.

(2) Врз основа на одлуката од ставот (1) на овој член одговорното лице на државниот орган за чии потреби се врши набавка со непосредна спогодба, склучува договор во писмена форма со органот на управување на акционерското друштво.

(3) На договорите од ставот (2) на овој член по однос на формата, содржината, обврската за солемнизација и ништовноста соодветно се применуваат одредбите од Законот за облигациони односи.

(4) Недвижната ствар набавена согласно со одлуката од членот 16-а став (6) од овој закон, се користи исклучиво заради вршење на надлежностите за кој е основан државниот орган кој ја врши набавката и истата не може да биде предмет на продажба во период од десет години сметано од денот на склучување на договорот од ставот (2) на овој член.

(5) Доколку од страна на државниот орган, недвижната ствар која била предмет на набавка со непосредна спогодба согласно со одредбите од членот 16-а од овој закон, се користи спротивно на условите од ставот (4) на овој член, ќе се смета дека не се исполнети условите од договорот што претставува основ за раскинување на договорот, а недвижната ствар се враќа во сопственост, стопанисување или користење на Акционерското друштво од членот 16-а став (2) од овој закон.“

Член 9

Пред членот 17 се додава нов наслов, кој гласи:

„2. Набавка на недвижни ствари со прибирање на понуди“.

Член 10

Во член 36 став (3) зборовите: „ставот (3)“ се заменуваат со зборовите: „ставот (2)“.

Член 11

Во член 42 став (6) зборовите: „во има на повеќе државни“ се заменуваат со зборовите: „во име на повеќе државни“.

Член 12

Членот 44 се менува и гласи:

„(1) Движните ствари во државна сопственост Владата на Република Македонија со одлука, може времено или трајно да ги даде на користење, со или без надоместок, на државни органи, на правни лица основани од државата, општините, општините во градот Скопје, градот Скопје, здруженија на граѓани и фондации.

(2) Кога движните ствари од ставот (1) на овој член се даваат на времено или трајно користење со надоместок, надоместокот ќе го определи овластен проценител согласно со Законот за проценка.

(3) Движните ствари во државна сопственост за кои времено или трајно престанала потребата за користење од државните органи и правните лица основани од државата, можат времено или трајно да се дадат на користење на други државни органи, правни лица основани од државата, општините, општините во градот Скопје, градот Скопје, здруженија на граѓани и фондации, кои имаат потреба од користење на движните ствари.

(4) За престанок и давање на користење на движните ствари од ставот (3) на овој член одлука донесува Владата на Република Македонија, врз основа на која се склучува договор со кој се уредуваат правата и обврските за движните ствари кои се даваат на времено или трајно користење.

(5) Договорот од ставот (4) на овој член го склучува одговорното лице на органот, односно одговорното лице на правното лице основано од државата.

(6) За престанок на користење на движни ствари во државна сопственост што ги користеле субјекти кои престанале да постојат во правниот промет, одлучува Владата на Република Македонија.“

Член 13

Во членот 45 во целиот став (1) по зборовите: „движните ствари“ се додаваат зборовите: „во државна сопственост“.

Член 14

Во член 46 по зборовите: „движните ствари“ се додаваат зборовите: „во државна сопственост“.

Член 15

Во член 47 став (1) по зборовите: „движните ствари“ се додаваат зборовите: „во државна сопственост“.

Во став (2) по зборовите: „движни ствари“ се додаваат зборовите: „во државна сопственост“.

Во став (3) по зборовите: „движни ствари“ се додаваат зборовите: „во државна сопственост“.

Член 16

Во член 49 по зборовите: „движни ствари“ се додаваат зборовите: „во државна сопственост“.

Член 17

Во член 52 по зборовите: „движните ствари“ се додаваат зборовите: „во државна сопственост“.

Член 18

Во член 53 по зборовите: „движни ствари“ се додаваат зборовите: „во државна сопственост“.

Член 19

По членот 54 се додава нов наслов: „6. Давање во закуп на движни ствари“ и четири нови члена 54-а, 54-б, 54-в и 54-г, кои гласат:

„6. Давање во закуп на движни ствари

Член 54-а

Движните ствари во државна сопственост за кои кај државните органи и правните лица основани од државата престанала потребата од користење, може да се дадат во закуп.

Член 54-б

(1) За давање во закуп на движните ствари во државна сопственост одлучува Владата на Република Македонија на предлог на одговорното лице на органот, односно органот на управување на правното лице основано од државата.

(2) Постапката за давање во закуп на движни ствари ја спроведува Комисијата.

(3) Договорот за давање во закуп на движни ствари го склучува одговорното лице на органот, односно органот на управување на правното лице основано од државата.

Член 54-в

(1) Давањето во закуп на движни ствари во државна сопственост се врши со електронско јавно наддавање.

(2) Вредноста на движните ствари што се даваат во закуп се утврдува според сметководствената вредност на движните ствари и истата претставува почетна закупнина во постапката за електронско јавно наддавање.

Член 54-г

Во постапката за давање во закуп на движни ствари во државна сопственост со електронско јавно наддавање соодветно се применуваат одредбите од овој закон со кој е уредена постапката за продажба на недвижни ствари со електронско јавно наддавање.“

Член 20

Започнатите постапки за набавка на недвижни ствари до денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе продолжат согласно со Законот за користење и располагање со стварите во државна сопственост и со стварите во општинска сопственост („Службен весник на Република Македонија“ број 78/15, 106/15, 153/15, 190/16 и 21/18).

Член 21

Овој закон влегува во сила со денот на објавување-то во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J

**PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN E LIGJIT
PËR SHFRYTËZIM DHE DISPONIM ME SENDET
NË PRONËSI SHTETËRORE DHE ME SENDET NË
PRONËSI KOMUNALE**

Neni 1

Në Ligjin për shfrytëzim dhe disponim me sendet në pronësi shtetërore dhe me sendet në pronësi komunale (“Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë”, numër 78/15, 106/15, 153/15, 190/16 dhe 21/18), në nenin 1 paragrafi (1) ndryshohet si vijon:

“Me këtë ligj rregullohen të drejtat dhe detyrimet e organeve shtetërore në lidhje me prokurimin, shfrytëzimin dhe disponimin me sendet në pronësi shtetërore, të cilat si mjete afatgjata i shfrytëzojnë organet shtetërore për kryerjen e punëve dhe detyrave në vend dhe jashtë vendit, përveç për sendet që i shfrytëzojnë përfaqësitë diplomatike konsullore të Republikës së Maqedonisë.”.

Pas paragrafit (1) shtohet paragrafi i ri (2) si vijon:

“(2) Me këtë ligj rregullohen edhe të drejtat dhe detyrimet e personave juridikë të themeluar nga shteti në lidhje me shfrytëzimin e sendeve të patundshme dhe të tundshme, shkëmbimin e sendeve të patundshme dhe të tundshme, shitjen dhe dhënien me qira të sendeve të tundshme në pronësi shtetërore.”.

Paragrafi (2) bëhet paragraf (3).

Neni 2

Në nenin 2 pika 3. ndryshon si vijon:

“3. Sendet në pronësi shtetërore që i shfrytëzojnë organet shtetërore dhe personat juridikë të themeluar nga shteti janë:

- sende të patundshme-ndërtesa pjesë të posaçme nga ndërtesat (sipërfaqe të jashtme dhe sipërfaqe të kulmit të ndërtesave), objekte të infrastrukturës dhe objekte tjera të cilat organet shtetërore dhe personat juridikë i shfrytëzojnë për kryerjen e punëve në vend dhe jashtë vendit, ose janë fituar në pronësi me mjete nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë, në procedurat e falimentimit, procedurat gjyqësore, në bazë të arkëtimit të kërkesave, në bazë të kredive të ndara, ndihmë ekonomike nga jashtë, në pajtim me mënyrën dhe kushtet e përcaktuara në marrëveshjet për kredi, përkatësisht marrëveshjet për ndihmë ekonomike nga jashtë,

- sende të tundshme pajisje, pajisje për komunikacion dhe për ndërlidhje, vegla speciale dhe universale dhe pajisje, mjete luftarake, instrumente dhe pajisje të cilat kanë karakter të dedikuar për mbrojtjen dhe sigurinë e Republikës së Maqedonisë, pajisje për rregullimin dhe mirëmbajtjen e hapësirave zyrtare dhe hapësirave tjera dhe për kryerjen e shërbimeve teknike, afariste, financiare dhe shërbimeve tjera, dokumentacioni projektues, programe softuerike, mjete jo-materiale afatgjata dhe mjete të tjera të patheksuara që si mjete afatgjate shfrytëzohen për kryerjen e punëve dhe detyrave në vend dhe jashtë vendit si dhe sende të tundshme të cilat organet shtetërore dhe personat juridikë të themeluar nga shteti i kanë fituar në pronësi me mjete nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë, në procedurat e falimentimit, procedurat gjyqësore, në bazë të arkëtimit të kërkesave, në bazë të kredive të ndara, ndihmë ekonomike nga jashtë ose me anë të donacioneve, në pajtim me mënyrën dhe kushtet e përcaktuara në marrëveshjet për kredi, përkatësisht marrëveshjet për ndihmë ekonomike nga jashtë, përkatësisht marrëveshjet për donacione.”.

Neni 3

Në nenin 4 paragrafi (1) ndryshohet si vijon:

“Procedurën për shitje dhe dhënie me qira të sendeve të patundshme, procedurën për shitje dhe dhënie me qira të sendeve të tundshme, si dhe procedurën për prokurim të sendeve të patundshme e zbaton Komisioni.”.

Neni 4

Në nenin 6 fjalët: “dhe marrëveshjet për shitje të sendeve të tundshme” zëvendësohen me fjalët: “marrëveshjet për shitje dhe dhënie me qira të sendeve të tundshme”.

Neni 5

Në nenin 7 pas paragrafit (3) shtohet paragrafi i ri (4) si vijon:

“(4) Me përjashtim të paragrafit (1) të këtij neni, mjetet e realizuara nga shitja dhe dhënia me qira të sendeve të tundshme dhe dhënia për shfrytëzim të sendeve të tundshme personave juridikë të themeluar nga shteti që i kanë fituar në punën e tyre me mjete personale, në procedura të falimentimit dhe procedura gjyqësore, në bazë të kredisë së ndarë, ndihmës ekonomike nga jashtë, nga donacione, ose në procedurë ekzekutive për arkëtim të kërkesës nga debitorët, janë të ardhura të personave juridikë të themeluar nga shteti.”.

Neni 6

Në nenin 15 paragrafi (2) ndryshohet si vijon:

“Prokurimi i sendeve të patundshme nga paragrafi (1) i këtij neni kryhet me grumbullimin e ofertave, me marrëveshje të drejtpërdrejtë dhe në mënyrë të përcaktuar në nenin 67-b të këtij ligji.”.

Neni 7

Në nenin 16 në paragrafin (1) fjala “propozuesi” zëvendësohet me fjalët: “organi shtetëror”.

Neni 8

Pas nenit 16 shtohet titulli i ri “1. Prokurimi me marrëveshje të drejtpërdrejtë”

dhe dy nene të reja 16-a dhe 16-b, si vijojnë:

“1. Prokurimi me marrëveshje të drejtpërdrejtë

Neni 16-a

(1) Prokurimi i sendeve të patundshme me marrëveshje të drejtpërdrejtë kryhet për nevojat e organeve shtetërore kurse për shkak të realizimit të kompetencave për të cilat janë themeluar.

(2) Prokurimi i sendeve të patundshme me marrëveshje të drejtpërdrejtë kryhet në sende të patundshme që janë në pronësi, me të cilat ekonomizojnë ose u janë dhënë për shfrytëzim Shoqërisë Aksionare për ndërtim dhe ekonomizim me hapësirë banesore dhe me hapësira afariste me rëndësi për Republikën-Shkup dhe Shoqërisë Aksionare për ekonomizim me hapësirë afariste në pronësi shtetërore-Shkup.

(3) Organi shtetëror i cili ka nevojë nga prokurimi i sendit të patundshëm dorëzon kërkesë te shoqëritë aksionare nga paragrafi (2) i këtij neni, të dorëzojnë të dhëna dhe oferta për sendet të patundshme që janë në pronësi, me të cilat ekonomizojnë ose janë dhënë në shfrytëzim, kurse janë dedikuar për shitje.

(4) Organi shtetëror i cili ka nevojë nga prokurimi i sendit të patundshëm për kryerjen e kompetencave për të cilat është themeluar, nëse në bazë të ofertave të arritura përcakton se send i patundshëm i caktuar i cili është në pronësi, me të cilin ekonomizon ose i është dhënë në shfrytëzim Shoqërisë Aksionare nga paragrafi (2) i këtij neni, i plotëson nevojat e saj dhe është në kuadër të mjeteve të siguruar në Buxhetin e Republikës së Maqedonisë për atë dedikim, në Qeverinë e Republikës së Maqedonisë dorëzon propozim për prokurim të sendit të patundshëm me marrëveshje të drejtpërdrejtë.

(5) Propozimi për prokurim të sendit të patundshëm me marrëveshje të drejtpërdrejtë detyrimisht përmban:

- të dhëna për sendin e patundshëm që është lëndë e ofertës (sipërfaqe dhe numër të parcelës kadastrale ku gjendet, komuna kadastrale, numër i Aktzotërimit, numër i ndërtesës ose pjesës së posaçme të ndërtesës, dedikim i ndërtesës dhe numër i hyrjes),

- vlera e sendit të patundshëm sipas vlerës së përcaktuar të përcaktuar nga vlerësues i autorizuar, në pajtim me Ligjin për vlerësim që nuk i tejkalon mjetet e siguruar në Buxhetin e Republikës së Maqedonisë për atë dedikim dhe

- emërtimi i shoqërisë aksionare nga paragrafi (2) i këtij neni në pronësinë e së cilës, është sendi kompetent lëndë e prokurimit, përkatësisht me të njëjtën ekonomizon ose është dhënë në shfrytëzim.

(6) Pas propozimit për prokurim, Qeveria e Republikës së Maqedonisë miraton vendim për dhënie të pëlqimit për prokurim të sendit të patundshëm me marrëveshje të drejtpërdrejtë.

(7) Organi shtetëror pas përfundimit të procedurës në pajtim me paragrafët (3), (4) dhe (5) të këtij neni, dorëzon kërkesë për blerje të sendeve të patundshme të shoqëria aksionare nga paragrafi (2) i këtij neni, të cilës ia bashkëngjet vendimin nga paragrafi (6) i këtij neni.

Neni 16-b

(1) Me vendimin për dhënie e pëlqimit për prokurim të sendit të patundshëm me marrëveshje të drejtpërdrejtë caktohet organi shtetëror që kryen prokurim, shoqëria aksionare nga neni 16-a paragrafi (2) të këtij ligji në pronësinë e të cilës, ekonomizim ose shfrytëzim është prona e patundshme, vlera e sendit të patundshëm e përcaktuar nga vlerësues i autorizuar në pajtim me Ligjin për vlerësim, që paraqet çmim për prokurim të patundshmërisë me marrëveshje të drejtpërdrejtë.

(2) Në bazë të vendimit nga paragrafi (1) i këtij neni personi përgjegjës i organit shtetëror për nevojat e të cilit kryhet prokurimi me marrëveshje të drejtpërdrejtë, lidh marrëveshje në formë të shkruar me organin e menaxhimit të shoqërisë aksionare.

(3) Për marrëveshjet nga paragrafi (2) i këtij neni lidhur me formën, përmbajtjen, detyrimin për solemnizim dhe pavarshmërinë në mënyrë përkatëse zbatohen dispozitat nga Ligji për marrëdhënie obligative.

(4) Sendi i patundshëm i prokuruar në pajtim me vendimin nga neni 16-a, paragrafi (6) të këtij ligji, shfrytëzohet ekskluzivisht për kryerjen e kompetencave për të cilat është themeluar organi shtetëror i cili e kryen prokurimin dhe i njëjti nuk mund të jetë lëndë e shitjes në periudhë prej dhjetë vjetësh llogaritur nga dita e lidhjes së marrëveshjes nga paragrafi (2) i këtij neni.

(5) Nëse nga organi shtetëror, sendi i patundshëm i cili është lëndë e prokurimit me marrëveshje të drejtpërdrejtë në pajtim me dispozitat e nenit 16-a të këtij ligji, shfrytëzohet në kundërshtim me kushtet nga paragrafi (4) i

këtij neni, do të konsiderohet se nuk janë plotësuar kushtet nga marrëveshja që paraqet bazë për ndërprerjen e marrëveshjes, kurse sendi i patundshëm kthehet në pronësi, ekonomizim ose shfrytëzim të Shoqërisë Aksionare të nenit 16-a paragrafi (2) të këtij ligji.“.

Neni 9

Para nenit 17 shtohet titull i ri, si vijon:

“2. Prokurimi i sendeve të patundshme me grumbullimin e ofertave”.

Neni 10

Në nenin 36 paragrafi (3) fjalët: “paragrafi (3)” zëvendësohen me fjalët: “paragrafi (2)”.

Neni 11

Në nenin 42 paragrafi (6) fjalët: “në emër të më shumë organeve shtetërore” zëvendësohen me fjalët: “në emër të më shumë organeve shtetërore”.

Neni 12

Neni 44 ndryshohet si vijon:

“(1) Sendet e tundshme në pronësi shtetërore Qeveria e Republikës së Maqedonisë me vendim, mund përkohësisht ose përgjithmonë t’ua japë për shfrytëzim, me ose pa kompensim, organeve shtetërore, personave juridikë të themeluar nga shteti, komunave në qytetin e Shkupit, qytetit të Shkupit, shoqatave të qytetarëve dhe fondacioneve.

(2) Kur sendet e tundshme nga paragrafi (1) i këtij neni jepen në shfrytëzim të përkohshëm ose të përhershëm me kompensim, kompensimin do ta përcaktojë vlerësues i autorizuar në pajtim me Ligjin për vlerësim.

(3) Sendet e tundshme në pronësi shtetërore për të cilat përkohësisht ose përgjithmonë ka pushuar nevoja për shfrytëzim nga organet shtetërore dhe personat juridikë të themeluar nga shteti, mund t’u jepen përkohësisht ose përgjithmonë për shfrytëzim organeve të tjera shtetërore, personave juridikë të themeluar nga shteti, komunave, komunave në Qytetin e Shkupit, Qytetit të Shkupit, shoqatave të qytetarëve dhe fondacioneve, të cilat kanë nevojë nga shfrytëzimi i sendeve të tundshme.

(4) Për ndërprerje dhe dhënie në shfrytëzim të sendeve shtetërore nga paragrafi (3) i këtij neni, vendim miraton Qeveria e Republikës së Maqedonisë, në bazë të të cilit lidhet marrëveshje me të cilën rregullohen të drejtat dhe detyrimet për sendet e tundshme të cilat jepen në shfrytëzim të përkohshëm ose të përhershëm.

(5) Marrëveshjen nga paragrafi (4) i këtij neni e lidh personi përgjegjës i organit, përkatësisht personi përgjegjës i personit juridik i themeluar nga shteti.

(6) Për ndërprerje të shfrytëzimit të sendeve të tundshme në pronësi shtetërore që i kanë shfrytëzuar subjekte që kanë pushuar të ekzistojnë në qarkullimin juridik, vendos Qeveria e Republikës së Maqedonisë.“.

Neni 13

Në nenin 45 në tërë paragrafin (1) pas fjalëve: “sende të tundshme” shtohen fjalët: “në pronësi shtetërore”.

Neni 14

Në nenin 46 pas fjalëve: “sende shtetërore” shtohen fjalët: “në pronësi shtetërore”.

Neni 15

Në nenin 47 në paragrafin (1) pas fjalëve: “sende shtetërore” shtohen fjalët: “në pronësi shtetërore”.

Në paragrafin (2) pas fjalëve: “sende shtetërore” shtohen fjalët: “në pronësi shtetërore”.

Në paragrafin (3) pas fjalëve: “sende shtetërore” shtohen fjalët: “në pronësi shtetërore”.

Neni 16

Në nenin 49 pas fjalëve: “sende të tundshme” shtohen fjalët: “në pronësi shtetërore”.

Neni 17

Në nenin 52 pas fjalëve: “sendet e tundshme” shtohen fjalët: “në pronësi shtetërore”.

Neni 18

Në nenin 53 pas fjalëve: “sendet e tundshme” shtohen fjalët: “në pronësi shtetërore”.

Neni 19

Pas nenit 54 shtohet titulli i ri “6. Dhënia me qira e sendeve të tundshme” dhe katër nene të reja 54-a, 54-b 54-v dhe 54-g si vijojnë:

“6. Dhënia me qira e sendeve të tundshme

Neni 54-a

Sendet e tundshme në pronësi shtetërore për të cilat te organet shtetërore dhe personat juridikë të themeluar nga shteti ka pushuar nevoja e shfrytëzimit, mund të jepen me qira.

Neni 54-b

(1) Për dhënie me qira të sendeve të tundshme në pronësi shtetërore vendos Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozim të personit përgjegjës të organit, përkatësisht organit të menaxhimit të personit juridik i themeluar nga shteti.

(2) Procedurën për dhënie me qira të sendeve të tundshme e zbaton Komisioni.

(3) Marrëveshjen për dhënie me qira të sendeve të tundshme e lidh personi përgjegjës i organit, përkatësisht organi i menaxhimit të personit juridik i themeluar nga shteti.

Neni 54-v

(1) Dhënia me qira e sendeve të tundshme në pronësi shtetërore kryhet me ankand elektronik publik.

(2) Vlera e sendeve të tundshme që jepen me qira përcaktohet sipas vlerës së kontabilitetit të sendeve të tundshme dhe e njëjta paraqet qira fillestare në procedurën për ankand elektronik publik.

Neni 54-g

Në procedurën për dhënie me qira të sendeve të tundshme në pronësi shtetërore me ankand elektronik publik në mënyrë përkatëse zbatohen dispozitat nga ky ligj me të cilin është rregulluar procedura për shitje të sendeve të patundshme me ankand elektronik publik.“

Neni 20

Procedurat e filluara për prokurim të sendeve të patundshme deri në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji, do të vazhdojnë në pajtim me Ligjin për shfrytëzim dhe disponim me sende në pronësi shtetërore dhe me sende në pronësi komunale (“Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë” numër 78/15, 106/15, 153/15, 190/16 dhe 21/18).

Neni 21

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e botimit në “Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë”.

1266.

Врз основа на членот 75, ставови 1, 2 и 3 од Уставот на Република Северна Македонија, претседателот на Република Северна Македонија и претседателот на Собранието на Република Северна Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА БАНКИТЕ

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за банките, што Собранието на Република Северна Македонија го донесе на седницата одржана на 16 мај 2019 година.

Бр. 08-2885/1
16 мај 2019 година
Скопје

Претседател на Република
Северна Македонија,
Стево Пендаровски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Северна Македонија,
м-р Talat Xhaferi, с.р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА БАНКИТЕ

Член 1

Во Законот за банките („Службен весник на Република Македонија” број 67/2007, 90/2009, 67/10, 26/13, 15/15, 153/15, 190/16 и 7/19), во членот 83 став (8) зборовите: „ставовите (3), (4) и (5)” се заменуваат со зборовите: „ставовите (5), (6) и (7)”.

Член 2

Во членот 112 став (3) по точката 5) се додава нова точка 5-а), која гласи:

„5-а) на барање на Државната комисија за спречување на корупцијата, во рамките на извршувањето на нејзините надлежности, во согласност со закон;”.

Член 3

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија”.

L I G J

ПЕР НДРШМИН ДНЕ ПЛОТЭСИМИН Е ЛИГЈИТ ПЕР БАНКА

Neni 1

Në Ligjin për banka (“Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë” numër 67/2007, 90/2009, 67/10, 26/13, 15/15, 153/15, 190/16 dhe 7/19), në nenin 83 paragrafi (8) fjalët: “paragrafët (3), (4) dhe (5)” zëvendësohen me fjalët: “paragrafët (5), (6) dhe (7).”

Neni 2

Në nenin 112 paragrafi (3) pas pikës 5) shtohet pikë e re 5-a), si vijon:

“5-a) me kërkesë të Komisionit Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit, në kuadër të kryerjes së kompetencave të tij, në pajtim me ligjin;”.

Neni 3

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e botimit në “Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë së Veriut”.

1267.

Врз основа на членот 75, ставови 1, 2 и 3 од Уставот на Република Северна Македонија, претседателот на Република Северна Македонија и претседателот на Собранието на Република Северна Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СУПЕРВИЗИЈА НА ОСИГУРУВАЊЕ

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за супервизија на осигурување, што Собранието на Република Северна Македонија го донесе на седницата одржана на 16 мај 2019 година.

Бр. 08-2886/1
16 мај 2019 година
Скопје

Претседател на Република
Северна Македонија,
Стево Пендаровски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Северна Македонија,
м-р **Talat Xhaferi**, с.р.

ЗАКОН
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СУПЕРВИЗИЈА НА ОСИГУРУВАЊЕ

Член 1

Во Законот за супервизија на осигурување („Службен весник на Република Македонија“ број 27/2002, 79/2007, 88/2008, 67/10, 44/11, 188/13, 43/14, 112/14, 153/15, 192/15, 23/16, 83/18 и 198/18), во членот 134-џ став (2) точката 7) по зборовите: „членот 14“, се додаваат зборовите: „став (1) точки 1), 2), 3), 4), 5) и 7)“.

Во точката 12) зборовите: „друштва за осигурување“, се бришат.

Член 2

Во членот 134-е став (3) зборовите: „друштво за осигурување или“ се бришат.

Член 3

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

L I G J
PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN E LIGJIT
PËR SUPERVIZION TË SIGURIMIT

Neni 1

Në Ligjin për supervizion të sigurimit ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 27/2002, 79/2007, 88/2008, 67/10, 44/11, 188/13, 43/14, 112/14, 153/15, 192/15, 23/16, 83/18 dhe 198/18), në nenin 134-gj paragrafi (2) pika 7) pas fjalëve: "neni 14" shtohen fjalët: "paragrafi (1) pikat 1), 2), 3), 4), 5) dhe 7)".

Në pikën 12) fjalët: "shoqëri për sigurim," shlyhen.

Neni 2

Në nenin 134-e paragrafi (3) fjalët: "shoqëri për sigurim ose" shlyhen.

Neni 3

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë së Veriut".

1268.

Врз основа на членот 75, ставови 1, 2 и 3 од Уставот на Република Северна Македонија, претседателот на Република Северна Македонија и претседателот на Собранието на Република Северна Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СПРЕЧУВАЊЕ И ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА (*)

Се прогласува Законот за спречување и заштита од дискриминација (*), што Собранието на Република Северна Македонија го донесе на седницата одржана на 16 мај 2019 година.

Бр. 08-2888/1
16 мај 2019 година
Скопје

Претседател на Република
Северна Македонија,
Стево Пендаровски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Северна Македонија,
м-р **Talat Xhaferi**, с.р.

ЗАКОН
ЗА СПРЕЧУВАЊЕ И ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА ()

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Предмет на Законот

Со овој закон се уредуваат превенцијата и забраната од дискриминација, обличите и видовите на дискриминација, постапките за заштита од дискриминација, како и составот и работата на Комисијата за спречување и заштита од дискриминација.

Член 2

Цел на Законот

Цел на овој закон е обезбедување на принципот на еднаквост и спречување и заштита од дискриминација во остварување на човековите права и слободи.

Член 3

Примена на Законот

(1) Овој закон се однесува на сите физички и правни лица.

(2) Овој закон се применува од страна на сите државни органи, органи на единиците на локалната самоуправа, правни лица со јавни овластувања и сите други правни и физички лица во областа на:

- 1) работата и работните односи;
- 2) образование, наука и спорт;
- 3) социјална сигурност, вклучувајќи го и подрачјето на социјална заштита, пензиско и инвалидско осигурување, здравствено осигурување и здравствена заштита;
- 4) правосудство и управа;
- 5) домување;
- 6) јавно информирање и медиуми;
- 7) пристап до добра и услуги;
- 8) членување и дејствување во политички партии, здруженија, фондации, синдикални или други организации засновани на членство;
- 9) култура и
- 10) сите други области.

(*) Со овој закон се врши усогласување со следните директиви на Европскиот Парламент и на Советот: Директива бр. 2000/78/ЕЗ на Советот од 27 ноември 2000 година за воспоставување на општа рамка за еднаков третман во вработувањето и занимањето, CELEX бр. 32000L0078; Директива бр. 2004/113/ЕЗ на Советот од 13 декември 2004 година со која се спроведува начелото на еднаков третман на мажите и жените во пристапот и обезбедувањето на стоки и услуги, CELEX бр. 32004L0113 и Директива бр. 2006/54/ЕЗ на Европскиот Парламент и на Советот од 5 јули 2006 година за примена на принципот на еднакви можности и еднаков третман на мажите и жените во областа на вработувањето и професиите (преработена), CELEX бр. 32006L0054.

(3) Субјектите од ставот (2) на овој член, имаат обврска да преземаат мерки или дејства за промоција и унапредување на еднаквоста и превенција од дискриминација.

(4) Сите субјекти кои со закон се должни да прибираат, евидентираат и обработуваат податоци, имаат обврска овие податоци да ги прикажуваат според дискриминаторските основи од членот 5 од овој закон, релевантни во областа, а со цел промоција и унапредување на еднаквоста и превенција од дискриминација.

Член 4 Поимник

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. Еднаквост е начело според кое сите луѓе се рамноправни, односно изедначени во уживањето и остварувањето на сите права и слободи;

2. Лице е секое физичко или правно лице;

3. Лице со попреченост е лице кое има долготрајна физичка, интелектуална, ментална или сензорна оневозможност, што во интеракција со различните општествени бариери може да го спречи неговото целосно и ефективно учество во општеството на еднаква основа со другите;

4. Соодветно приспособување е неопходно и соодветно изменување и приспособување потребно во одреден случај, што не предизвикува несразмерно или непотребно оптоварување, а со цел обезбедување на уживањето или остварувањето на сите човекови права и слободи на лицата со попреченост, на еднаква основа со другите. Оневозможување на соодветно приспособување е дискриминација;

5. Пристапност до инфраструктурата, добрата и услугите подразбира преземање на соодветни мерки што осигуруваат дека лицата со попреченост имаат пристап, на еднаква основа со другите, до физичкото опкружување, транспортот, информациите и комуникацијата, вклучувајќи информатички и комуникациски технологии и системи, до други јавни објекти и услуги во урбани и рурални области. Оневозможување на пристапност и достапност на инфраструктурата, добрата и услугите е дискриминација;

6. Маргинализирана група е група од поединци кои ги обединува специфична положба во општеството, кои се објект на предрасуди, кои имаат посебни карактеристики што ги прават подложни на дискриминација и/или насилство и помала можност за остварување и заштита на правата и слободите;

7. Легитимна и објективно оправдана цел е целта за чиешто остварување средствата треба да соодветствуваат со реалните потреби во конкретен случај, да се однапред прецизно дефинирани, да се неопходни за остварување на таа цел, како и да се пропорционални на ефектите што треба да се постигнат;

8. Дискриминација по асоцијација е секое разликување, исклучување или ограничување на едно лице поради поврзаност со друго лице или група врз која било дискриминаторска основа;

9. Дискриминација по перцепција е секое разликување, исклучување или ограничување на едно лице поради претпоставена припадност кон одредена група врз која било дискриминаторска основа;

10. Повеќекратна дискриминација е дискриминација вршена кон едно лице или група врз повеќе дискриминаторски основи;

11. Повторена дискриминација е дискриминација вршена кон едно лице или група повеќепати, врз исти дискриминаторски основи;

12. Продолжена дискриминација е дискриминација што е вршена врз едно лице или група непрекинато, во подолг временски период, врз дискриминаторски основи;

13. Интерсекциска дискриминација е секоја дискриминација врз две или повеќе дискриминаторски основи што се истовремено и неразделно поврзани и

14. Тестирање ситуација претставува метод за докажување дискриминација преку вклучување на организирани тестери што се ставаат во споредбена ситуација за да се истражи појавата на дискриминација во различни предмети, процеси и области врз која било дискриминаторска основа.

Член 5 Дискриминаторска основа

Се забранува секоја дискриминација врз основа на раса, боја на кожа, потекло национална или етничка припадност, пол, род, сексуална ориентација, родов идентитет, припадност на маргинализирана група, јазик, државјанство, социјално потекло, образование, религија или верско уверување, политичко уверување, друго уверување, попреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба, лично својство и општествен статус или која било друга основа (во натамошниот текст: дискриминаторска основа).

Член 6 Дефиниција на дискриминација

Дискриминација е секое разликување, исклучување, ограничување или давање првенство што се заснова на дискриминаторска основа, со сторување или несторување, што имаат за цел или резултат спречување, ограничување, признавање, уживање или остварување на правата и слободите на одредено лице или група на еднаква основа со други. Ова ги опфаќа сите форми на дискриминација вклучително и оневозможување на соодветно приспособување и оневозможување на пристапност и достапност на инфраструктурата, добрата и услугите.

Член 7 Мерки и дејства што не претставуваат дискриминација

(1) Нема да се сметаат за дискриминација мерките и дејствата што се преземаат со единствена цел да се отстранат нееднаквото уживање на човековите права и слободи сè додека не се постигне фактичка еднаквост на лице или група, ако разликувањето е оправдано и објективно, а средствата за постигнување на таа цел се пропорционални, односно соодветни и неопходни.

(2) Мерките и дејствата од ставот (1) на овој член се временски ограничени и се применуваат се до постигнување на фактичка еднаквост на лица или група при уживање на нивните права.

(3) Нема да се смета за дискриминација:

1) Различниот третман на лицата кои не се државјани на Република Северна Македонија во врска со правата и слободите утврдени во Уставот на Република Северна Македонија, во законите и меѓународните договори ратификувани согласно со Уставот на Република Северна Македонија, а кои непосредно произлегуваат од државјанството на Република Северна Македонија;

2) Различниот третман на лицата врз некоја од дискриминаторските основи поради природата на занимањето или активноста или поради условите во кои се одвива тоа занимање, а која претставува суштинско и одлучувачко барање, целта е легитимна, а условот не го пречекорува потребното ниво за негова реализација.

II. ОБЛИЦИ И ВИДОВИ НА ДИСКРИМИНАЦИЈА

Член 8

Директна и индиректна дискриминација

(1) Директна дискриминација постои кога со едно лице или со група се постапува, се постапувало или би се постапувало понеповолно во однос на друго лице или група во фактичка или можна споредлива или слична ситуација, врз дискриминаторска основа.

(2) Индиректна дискриминација постои кога преку навидум неутрални прописи, одредби, критериуми, програми или практики, се става некое лице или група во понеповолна положба врз дискриминаторска основа во споредба со други лица или група лица, освен кога произлегува од легитимна цел, а средствата за постигнување на таа цел се пропорционални, односно се соодветни и неопходни.

Член 9

Повикување, поттикнување и инструкција за дискриминација

Повикување, поттикнување и инструкција за дискриминација е секоја активност со која посредно или непосредно се повикува, охрабрува, дава упатства или поттикнува да се изврши дискриминација врз дискриминаторска основа.

Член 10

Вознемирување

(1) Вознемирувањето претставува несакано постапување кон лице или група лица врз дискриминаторски основи што има за цел или последица, повреда на достоинството или создавање на заканувачка, непријателска, понижувачка или застрашувачка средина, пристап или практика.

(2) Сексуално вознемирување е каков било облик на несакано вербално, невербално или физичко постапување од сексуална природа, што има цел или последица, повреда на достоинството или создавање на заканувачка, непријателска, понижувачка или застрашувачка средина, пристап или практика.

Член 11

Виктимизација

Виктимизација претставува трпење на штетни последици од страна на лице поради преземање дејства за заштита од дискриминација, односно пријавило дискриминација, почнало постапка за заштита од дискриминација, сведочело во текот на постапката или на друг начин учествувало во постапка за заштита од дискриминација.

Член 12

Сегрегација

Сегрегација е физичко одделување на лице или група лица врз дискриминаторска основа без легитимна или објективно оправдана цел.

Член 13

Потешки облици на дискриминација

Како потешок облик на дискриминација, во смисла на овој закон, се смета повеќекратна дискриминација, интерсекциска дискриминација, повторена дискриминација и продолжена дискриминација.

III. КОМИСИЈА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ И ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА

Член 14

Правен субјективитет на Комисијата

(1) Комисијата за спречување и заштита од дискриминација е самостоен и независен орган кој работи во согласност со надлежностите утврдени со овој закон (во натамошниот текст: Комисијата).

(2) Комисијата има својство на правно лице.

(3) Седиштето на Комисијата е во Скопје.

Член 15

Буџет на Комисијата

(1) Средствата за работа на Комисијата се обезбедуваат од Буџетот на Република Северна Македонија, вклучително и средства за соодветно приспособување за лицата со попреченост.

(2) Средствата за работа на Комисијата ги утврдува Собранието на Република Северна Македонија на предлог на Комисијата.

(3) Собранието на Република Северна Македонија посебно го гласа разделот наменет за Комисијата во Буџетот на Република Северна Македонија.

(4) Со користењето, распределбата и намената на средствата за работа обезбедени во разделот на Буџетот на Република Северна Македонија наменет за Комисијата, Комисијата располага самостојно.

(5) Комисијата може да обезбедува средства и од други извори како што се донации, грантови и друго.

Член 16

Состав на Комисијата

(1) Комисијата е составена од седум члена кои ги избира и ги разрешува Собранието на Република Северна Македонија.

(2) Членовите на Комисијата се избираат со мандат од пет години, со право на еден повторен избор.

(3) При изборот на првиот состав на Комисијата четири члена се избираат со мандат од пет години, а три члена со мандат од три години, со право на еден повторен избор.

(4) Од редот на членовите избрани во ставот (2) на овој член, Комисијата избира претседател со мандат од една година, без право на повторен избор.

(5) Членовите на Комисијата треба да го одразуваат составот на општеството во целина и при изборот на членовите на Комисијата се применуваат принципите за соодветна застапеност на сите општествени групи, начелото на соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците и родово балансирано учество.

Член 17

Услови за избор на членови на Комисијата

За член на Комисијата може да биде избрано лице кое ги исполнува следниве услови:

1) да е државјанин на Република Северна Македонија;

2) да има стекнато 240 кредити според ЕКТС или VII/1 степен на образование и има минимум седум години работно искуство од областа на човековите права од кои пет години во областа на еднаквост и недискриминација;

3) во моментот на именувањето со правосилна судска пресуда да не му е изречена казна затвор од над шест месеци или забрана за вршење на професија, дејност или должност;

(4) да не е носител на функција во политичка партија.

Член 18

Постапка за избор на членови на Комисијата

(1) Собранието на Република Северна Македонија објавува јавен оглас за избор на членови на Комисијата во најмалку два дневни весника што се издаваат на целата територија на Република Северна Македонија, од кои еден од весниците што се издава на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик. Огласот задолжително се објавува во „Службен весник на Република Северна Македонија“, и на интернет-страницата на Собранието на Република Северна Македонија и на интернет-страницата на Комисијата на сите јазици на заедниците во Република Северна Македонија.

(2) Огласот од ставот (1) на овој член, трае 30 дена од денот на неговото објавување во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

(3) Комисијата за прашања на изборите и именувањата на Собранието на Република Северна Македонија утврдува предлог-листа од пријавените кандидати, по претходно спроведена јавна расправа и ја доставува до Собранието на Република Северна Македонија во прилог со материјал од сите доставени пријави и извештај од спроведената јавна расправа.

Член 19

Статус на членовите на Комисијата

(1) Членовите на Комисијата имаат статус на именувани лица кои функцијата ја извршуваат професионално и таа е неспојлива со извршување на друга јавна функција, професија или функција во политичка партија. На членот на Комисијата му престанува јавната функција. Доколку членот на Комисијата пред именувањето бил во работен однос, работниот однос му мирува.

(2) Членот на Комисијата на кој му е истечен мандатот ќе ја врши функцијата до именување на нов член, но не подолго од три месеци.

(3) Членовите на Комисијата имаат право на плата и други надоместоци во согласност со Законот за плати и други надоместоци на избрани и именувани лица.

Член 20

Разрешување и престанок на функцијата член на Комисијата

(1) Собранието на Република Северна Македонија го разрешува членот на Комисијата пред истекот на мандатот по предлог на Комисијата за прашања на изборите и именувањата, ако:

1) со правосилна одлука му е изречена забрана за вршење на професија, дејност или должност;

2) со правосилна судска одлука е осуден на казна затвор од над шест месеци;

3) трајно ја загуби психофизичката способност за вршење на функцијата во согласност со Законот и

4) нестручно, пристрасно и несовесно ја врши функцијата.

(2) На член на Комисијата му престанува мандатот:

1) ако сам го побара тоа;

2) поради смрт;

3) со исполнување услови за старосна пензија.

(3) Исполнувањето на условите за разрешување од ставот (1) на овој член ги утврдува Комисијата за прашања на изборите и именувањата со мнозинство гласови од вкупниот број членови по претходно спроведена јавна расправа и поднесува иницијатива за разрешување член на Комисијата за спречување и заштита од дискриминација до Собранието на Република Северна Македонија, во прилог со извештај од спроведената јавна расправа.

(4) Кога член на Комисијата е разрешен или му престанала функцијата во согласност со одредбите од ставовите (1) и (2) на овој член, Собранието на Република Северна Македонија објавува оглас за именување член на Комисијата со мандат во траење до истекот на мандатот на членот кој се менува.

Член 21

Надлежности на Комисијата

(1) Надлежности на Комисијата:

1) презема активности за промоција, заштита и превенција за еднаквоста, човековите права и недискриминацијата;

2) го следи спроведувањето на овој закон и дава мислења и препораки;

3) ги промовира принципот на еднаквост, правото на недискриминација и справувањето со сите форми на дискриминација преку зголемување на јавната свест, информирање и едукација;

4) придонесува при изготвување и примена на програми и материјали од областа на формалното и неформалното образование;

5) изготвува и објавува посебни и тематски извештаи за одредени прашања од областа на еднаквоста и недискриминацијата;

6) дава општи препораки за одредени прашања од областа на еднаквоста и недискриминацијата и го следи нивното спроведување;

7) се залага за ратификација на билатерални или мултилатерални меѓународни договори од областа на човековите права или за пристапување кон истите и го следи нивното спроведување;

8) придонесува при изготвувањето на извештаите што државата е должна да ги поднесува до меѓународните и регионалните тела за човекови права и придонесува за спроведување на нивните препораки;

9) промовира и предлага усогласување на националното законодавство, прописи и практики со меѓународните и регионалните инструменти за човекови права;

10) иницира измена на прописи заради спроведување и унапредување на заштитата од дискриминација;

11) дава мислења по предлози на закони од значење за спречување и заштита од дискриминација;

12) воспоставува соработка со физички и правни лица, како и со здруженија, фондации и социјални партнери за остварување на принципот на еднаквост и унапредување на спречувањето и заштитата од дискриминација;

13) соработува со соодветни национални тела на други држави, како и со меѓународни и регионални организации на полето на заштита од дискриминација;

14) постапува по претставки, носи мислења, препораки и заклучоци за конкретните случаи на дискриминација;

15) поведува постапка за заштита од дискриминација по службена должност;

16) дава информации на заинтересираното лице за неговите или нејзините права и можности за покренување на судска или друга постапка за заштита од дискриминација;

17) го следи извршувањето на мислењата и препораките за конкретните случаи на дискриминација се до исполнување на препораките дадени од Комисијата;

18) поведува и се јавува како замешувач во судски постапки за заштита од дискриминација;

19) на барање на странката или по сопствена иницијатива може да поднесе барање судот да му овозможи да дејствува како пријател на судот (*amicus curiae*);

20) квартално ја информира јавноста за случаите на дискриминација, на начин утврден со акт на комисијата;

21) ги споделува своите мислења, наоди и препораки и се обраќа на јавноста преку кој било медиум;

22) донесува деловник за работа, годишен план и програма за работа и други акти во врска со нејзиното работење;

23) може да формира советодавни тела од експерти за одредени специфични прашања поврзани со унапредување, спречување и заштита од дискриминација;

24) прибира и објавува статистички и други податоци и формира бази на податоци во врска со дискриминацијата;

25) поднесува на разгледување годишен извештај за својата работа до Собранието на Република Северна Македонија најдоцна до 31 март во тековната година за претходната година;

26) сите извештаи, вклучително и финансискиот извештај, ги објавува на интернет-страницата на Комисијата.

(2) Комисијата обезбедува пристапност при спроведувањето на надлежностите од ставот 1 на овој член.

Член 22

Стручна служба на Комисијата

(1) За вршење на стручните, административните и техничките работи на Комисијата се формира стручна служба.

(2) Комисијата донесува посебни акти со кои се уредува внатрешната организација и систематизацијата за работата на стручната служба.

(3) Вработените во стручната служба на Комисијата имаат статус на административни службеници и за нив се применуваат одредбите во согласност со Законот за административни службеници.

IV. ПОСТАПКА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ И ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА ПРЕД КОМИСИЈАТА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ И ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА

Член 23

Постапување на Комисијата

(1) Лицата кои сметаат дека претрпеле дискриминација можат да поднесат претставка до Комисијата, писмено или усно на записник, без обврска за плаќање такса и друг надоместок.

(2) Лицето кое смета дека е дискриминирано пред Комисијата може да биде застапувано од страна на здружение, фондација или синдикат со претходно дадена согласност.

(3) Здруженија, фондации, синдикати или други организации од граѓанското општество и институции, што имаат оправдан интерес за заштита на интересите на одредена група или во рамките на својата дејност се занимаваат со заштита од дискриминација, можат да поднесат претставка, ако направат веројатно дека со постапувањето на одредено физичко или правно лице се дискриминирани поголем број лица.

(4) Комисијата покренува постапка по службена должност ако од околностите и фактите, како и од сознанието добиено по допрен глас, основано произлегува дека од страна на органите од членот 3 став (2) од овој закон е извршена дискриминација во согласност со дискриминаторските основи.

Член 24

Елементи, јазик и рокови на претставката

(1) Претставката треба да ги содржи следниве елементи: податоци за подносителот, податоци за лицето против кого се поднесува претставката, околностите и фактите врз кои се темели претставката, податоци за правните дејства што претходно ги вложил подносителот, доколку ги има и потпис на подносителот.

(2) Доколку претставката не ги содржи елементите од ставот (1) на овој член или е нејасна, Комисијата ќе го задолжи подносителот да ја доуреди во рок од осум дена од денот на приемот на претставката.

(3) Во постапка пред Комисијата се применуваат одредбите од Законот за употреба на јазиците. Во непосредна комуникација со Комисијата може да се употребува и знаковниот јазик.

(4) Странките кои не го разбираат македонскиот јазик и неговото кирилско писмо имаат право на преведувач.

(5) Претставката може да се поднесе најдоцна во рок од шест месеци од дознавањето за актот на дискриминација или најдоцна една година од денот кога била сторена повредата.

(6) Комисијата може да поведе постапка и по истекот на рокот доколку оцени дека се работи за случај што засега поголема група лица или кога последицата трае или засега јавен интерес.

(7) Комисијата ја доставува претставката до лицето против кого е поднесена во рок од пет дена од денот на приемот на претставката и тоа може да се изјасни за наводите во претставката во рок од 15 дена од денот на нејзиниот прием.

Член 25

Спречување судир на интереси

Членот на Комисијата ќе се из земе од работата во предметот по сопствено барање или со мнозинство гласови на Комисијата, ако:

1) во предметот во кој се води постапката претходно бил вклучен или бил или е странка, сопственик, односно сообврзник, сведок, вештак, полномошник или законски застапник на странката;

2) со странката, со застапникот или со полномошникот на странката е роднина по крв во права линија, а во странична линија заклучно до четврти степен, брачен другар или роднина по брачниот другар заклучно до втор степен и тогаш кога бракот престанал и/или

3) со странката, со застапникот или со полномошникот на странката е во однос на старател, посвоител, посвоеник, хранител или храненик.

Член 26

Товар на докажување

Подносителот на претставката кој тврди дека во согласност со одредбите на овој закон е сторена дискриминација е должен да ги изнесе сите факти што го прават тврдењето веројатно. Доколку Комисијата утврди дека тврдењето е веројатно, тогаш товарот на докажување преминува на лицето против кое е поднесена претставката.

Член 27

Одлуки на Комисијата

(1) Комисијата дава мислење во рок од 60 дена од денот на поднесувањето на претставката и го доставува до поднесувачот и до лицето против кое е поднесена претставката.

(2) Со писменото мислење од ставот (1) на овој член, а по утврдената дискриминација, Комисијата препорачува начин на отстранување на повредите на правото.

(3) Лицето на кое е упатена препораката е должно да постапи по препораката и да ја отстрани повредата на правото во рок од 30 дена од денот на приемот на препораката или во подолг рок доколку постојат особено оправдани причини, но не подолго од шест месеци, како и за тоа да ја извести Комисијата.

(4) Доколку лицето на кое е упатена препораката не постапи по препораката согласно со ставот (3) на овој член, Комисијата поднесува барање за покренување на прекршочна постапка пред надлежниот суд за прекршоци.

(5) Комисијата носи заклучок за непостапување или за запирање на постапката по претставката во случај кога постапката пред судот за истата работа е веќе поведена или се поведува во тек на постапката или правосилно е завршена и за тоа го известува подносителот на претставката.

(6) Комисијата носи заклучок за неповедување на постапката за претставка за која веќе постапувала, а не се понудени нови факти и околности и за тоа го известува подносителот.

(7) Комисијата носи заклучок за неповедување или за запирање на постапката доколку подносителот одлучи да ја повлече претставката во текот на постапувањето.

(8) Комисијата носи заклучок за неповедување или за запирање на постапката доколку во текот на постапката подносителот на претставката починал, освен ако наследниците не бараат продолжување на почнатата постапка.

Член 28

Општа препорака за заштита од дискриминација

Комисијата по сопствена иницијатива упатува општа препорака во случај на дискриминација на поголем број лица.

Член 29

Вршење увид во документација и во простории

(1) Во вршењето на работите од својата надлежност Комисијата може да изврши непосреден увид во документацијата и во просториите и да побара и да прибере копии од документи поврзани со одреден предметен случај од сите правни лица, државните органи, организациите на единиците на локалната самоуправа, другите органи и организации кои вршат јавни овластувања и јавните установи и служби кои располагаат со податоци и информации за случаи и општи практики на дискриминација, почитувајќи го правото на приватност.

(2) Членовите на Комисијата и вработените во стручната служба имаат службена легитимација. Образецот, содржината и начинот постапување при издавање, користење и одземање на службената легитимација се пропишани со општ акт од страна на Комисијата.

Член 30

Прибирање податоци и информации од физички и правни лица

(1) Сите физички и правни лица, државни органи, органи на единиците на локалната самоуправа, други органи и организации кои вршат јавни овластувања и јавни установи и служби, се должни на барање на Комисијата да дадат податоци за конкретни случаи на дискриминација и општи практики на дискриминација во рок од осум дена од денот на прием на барањето.

(2) Комисијата може да го повика на разговор секое лице кое може да даде определени информации за случај на дискриминација.

Член 31

Соработка со институции што постапуваат по претставки за заштита од дискриминација и човековите права

(1) Во вршењето на работите од својата надлежност Комисијата соработува со институциите што постапуваат по претставки за заштита од дискриминација и човековите права за конкретни случаи на дискриминација.

(2) Комисијата ја остварува соработката од ставот (1) на овој член, преку меморандуми за соработка што се јавно објавени на веб страницата на Комисијата.

V. СУДСКА ЗАШТИТА

Член 32

Судска надлежност и постапка

(1) Лицето кое смета дека е дискриминирано може да поднесе тужба пред надлежен граѓански суд.

(2) Во постапката соодветно се применуваат одредбите од Законот за парничната постапка, освен ако со овој закон не е поинаку уредено.

(3) Постапката е итна.

Член 33

Месна надлежност

Во постапката за заштита од дискриминација месно е надлежен, покрај судот со општа месна надлежност, и судот на чиешто подрачје е живеалиштето, односно седиштето на тужителот.

Член 34

Тужба

Со тужбата од членот 32 став (1) од овој закон, може да се бара:

1) да се утврди дека тужениот го повредил правото на тужителот, односно дејството што го презел или го пропуштил да го преземе претставува дискриминација;

2) да се забрани преземање дејства со кои се крши или може да се прекрши правото на тужителот;

3) да се задолжи тужениот да преземе дејства со кои се отстранува дискриминацијата или нејзините последици;

4) да се надомести материјалната и нематеријалната штета причинета со повреда на правата заштитени со овој закон и

5) да се објави во медиумите диспозитивот на пресудата со која е утврдена дискриминација во пристапен формат на трошок на тужениот.

(2) Барањата од ставот (1) на овој член можат да се истакнат заедно со барањата за заштита на други права за кои се одлучува во парнична постапка, ако сите барања се во меѓусебна врска и ако ист суд е стварно и месно надлежен за нив.

(3) Одлуката со која се налага објавување во медиумите го обврзува издавачот на медиумот во кој треба да се објави диспозитивот на пресудата, без оглед на тоа дали бил странка во постапката.

Член 35

Тужба за заштита од дискриминација од јавен интерес (actio popularis)

(1) Здруженија, фондации, синдикати или други организации од граѓанското општество и неформални групи кои имаат оправдан интерес за заштита на инте-

ресите на одредена група или во рамките на својата дејност се занимаваат со заштита од дискриминација, можат да поднесат тужба, ако направат веројатно дека со постапувањето на тужениот се дискриминирани поголем број лица.

(2) Во тужбата од ставот (1) на овој член, може да се истакне барање:

1) да се утврди дека тужениот извршил дискриминација врз групата чиешто интереси ги застапува тужителот, односно дејството што го презел или го пропуштил може да доведе до дискриминација на групата;

2) да се забрани преземање дејства со кои се дискриминира групата чиешто интереси ги застапува тужителот;

3) да се задолжи тужениот да преземе дејства со кои се отстранува дискриминацијата или нејзините последици;

4) да се објави во медиумите диспозитивот на пресудата со која е утврдена дискриминацијата во пристапен формат на трошок на тужениот.

Член 36

Мерки за обезбедување

Пред почнувањето или во текот на постапката по повод тужбеното барање судот може, на предлог на странката, да одреди мерки за обезбедување и без сослушување на спротивната странка, заради отстранување на итна опасност од противправно оштетување или спречување насилство или отстранување на ненадоместлива штета.

Член 37

Товар на докажување

(1) Тужителот кој тврди дека во согласност со одредбите на овој закон е сторена дискриминација е должен да ги изнесе фактите што го прават тврдењето веројатно и тогаш товарот на докажување преминува на тужениот да докаже дека не постои дискриминација.

(2) Одредбата од ставот (1) на овој член, не се применува во прекршочната и казнената постапка.

Член 38

Докази

(1) Во судската постапка за заштита од дискриминација, покрај доказите пропишани во Законот за парничната постапка, како доказ можат да се користат и статистички податоци и/или податоци добиени со тестирање ситуација.

Член 39

Судски трошоци

(1) Лицата кои ќе поведат судска постапка за заштита од дискриминација се ослободени од плаќање трошоци за судски такси.

(2) Трошоците за судски такси за лицата од ставот (1) на овој член, се на товар на Буџетот на Република Северна Македонија.

Член 40

Учество на трети лица

(1) Во парница по повод тужбата од членот 34 од овој закон, може како замешувач на страна на лицето кое тврди дека е дискриминирано, да се придружи орган, организација, установа, здружение или синдикат или друго лице кое во рамките на својата дејност се занимава со заштита на правата на еднаквост и недискриминација за чиешто права се одлучува во постапката.

(2) За учеството на замешувачот одлучува судот со примена на одредбите на Законот за парничната постапка.

VI. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 41

(1) Глоба во износ од 3.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршокот на правното лице за кое е утврдено од надлежен орган дека извршил дискриминација согласно со членовите 4, 8, 9, 10, 11 и 12 од овој закон.

(2) Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за правното лице ќе се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член, на одговорното лице во правното лице.

(3) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член, на функционерот на државен орган, градоначалникот на единицата на локалната самоуправа или на службено лице на кое му е доверено вршење на јавно овластување.

(4) Глоба во износ од 400 до 800 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член на физичкото лице.

Член 42

(1) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршокот на правното лице за кое е утврдено дека извршило дискриминација согласно со членот 13 од овој закон.

(2) Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за правното лице ќе се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член на одговорното лице во правното лице.

(3) Глоба во износ од 700 до 1.500 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член на функционерот на државен орган, градоначалникот на единицата на локалната самоуправа или на службено лице на кое му е доверено вршење на јавно овластување.

(4) Глоба во износ од 800 до 1.500 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член на физичкото лице.

Член 43

(1) Глоба во износ од 3.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршокот на правното лице кој ќе постапи спротивно на членовите 29 и 30 од овој закон.

(2) Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за правното лице ќе се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член, на одговорното лице во правното лице.

(3) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член, на функционерот на државен орган, градоначалникот на единицата на локалната самоуправа или на службено лице на кое му е доверено вршење на јавно овластување.

(4) Глоба во износ од 400 до 800 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член на физичкото лице.

Член 44

Одмерувањето на висината на глобата се врши во согласност со Законот за прекршоците.

Член 45

Прекршочен орган

За прекршоците утврдени во овој закон прекршочна постапка води и прекршочна санкција изрекува органот на државната управа надлежен за работите од областа на трудот (во натамошниот текст: прекршочен орган).

Член 46

Формирање и работа на Прекршочната комисија

(1) Прекршочната постапка од членот 45 од овој закон пред прекршочниот орган ја води Комисијата за одлучување по прекршок (во натамошниот текст: Прекршочната комисија) формирана од страна на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на трудот.

(2) Прекршочната комисија е составена од овластени службени лица вработени во органот на државната управа надлежен за работите од областа на трудот од кои еден ја врши функцијата на претседател на Прекршочната комисија.

(3) Прекршочната комисија е составена од три члена од кои најмалку еден од членовите е дипломиран правник со положен правосуден испит, а тројцата членови се со работно искуство од минимум четири години во областа на човековите права и недискриминација.

(4) Прекршочната комисија се избира за времетраење од пет години со право на реизбор на членовите.

(5) Член на Прекршочната комисија може да се разреди:

- со истекот на времето за кое е именуван за член,
- по негово барање,
- со исполнување на условите за старосна пензија согласно со закон,
- ако му се утврди трајна неспособност,
- ако се утврди прекршување на прописите за водење на прекршочна постапка со правосилна одлука,
- ако не ги исполнува обврските кои произлегуваат од работењето во Прекршочната комисија и
- ако не пријавил постоење на конфликт на интереси за случај за кој решава Прекршочната комисија.

(6) Прекршочната комисија има право да изведува докази и собира податоци кои се неопходни за утврдување на прекршокот, како и да врши други работи и презема дејствија утврдени со овој закон, Законот за прекршоците и/или со друг закон.

(7) Членовите на Прекршочната комисија се самостојни и независни во работата на Прекршочната комисија и одлучуваат врз основа на своето стручно знаење и самостојно убедување.

(8) Прекршочната комисија работи во совет, а одлучува со мнозинство гласови од вкупниот број на членови.

(9) Прекршочната комисија донесува деловник за својата работа.

Член 47

(1) Прекршочната комисија ја води прекршочната постапка согласно со одредбите од Законот за прекршоците.

(2) За сè што не е уредено со овој закон во однос водење на прекршочната постапка и излекување на прекршочна санкција ќе се применуваат одредбите од Законот за прекршоците.

VII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 48

(1) Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува мандатот на членовите на Комисијата за заштита од дискриминација, а продолжуваат со работа до изборот на нови членови, но не подолго од три месеци.

(2) Јавниот оглас за избор на членови на Комисијата ќе се објави во рок од две недели од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 49

Постапките започнати до денот на влегувањето во сила на овој закон ќе завршат според одредбите од овој закон.

Член 50

Подзаконските акти предвидени со овој закон Комисијата ќе ги донесе во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 51

Законите коишто содржат одредби кои се однесуваат на спречување и заштита од дискриминација ќе треба да се усогласат со Законот за спречување и заштита од дискриминација во рок од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 52

Со денот на влегувањето во сила на овој закон, престанува да важи Законот за спречување и заштита од дискриминација („Службен весник на Република Македонија“ број 50/10, 44/14, 150/15, 31/16 и 21/18).

Член 53

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

L I G J

PËR PARANDALIM DHE MBROJTJE NGA DISKRIMINIMI (*)

I. DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1

Lënda e Ligjit

Me këtë ligj rregullohen parandalimi dhe ndalimi nga diskriminimi, format dhe llojet e diskriminimit, procedurat për mbrojtje nga diskriminimi, si dhe përbërja dhe puna e Komisionit për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi.

Neni 2

Qëllimi i Ligjit

Qëllimi i këtij ligji është sigurimi i parimit të barazisë dhe parandalimi dhe mbrojtja nga diskriminimi në realizimin e të drejtave dhe lirive të njeriut.

Neni 3

Zbatim i Ligjit

(1) Ky ligj ka të bëjë me të gjithë personat fizikë dhe juridikë.

(2) Ky ligj zbatohet nga ana e të gjitha organeve shtetërore, organeve të njësive të vetëqeverisjes lokale, personave juridikë me autorizime publike dhe të gjithë personave tjerë fizikë dhe juridikë në sferën e:

- 1) punës dhe marrëdhënieve të punës;
- 2) arsim, shkencës dhe sportit;

(*) Me këtë ligj bëhet harmonizimi me direktivat e Parlamentit Evropian dhe të Këshillit, si në vijim: Direktivën nr. 2000/78/BE të Këshillit prej 27 nëntorit 2000 për vendosjen e kornizës së përgjithshme për trajtim të barabartë në punësimin dhe profesionin, CELEX nr. 32000L0078; Direktivën nr. 2004/113/BE të Këshillit prej 13 dhjetorit 2004 me të cilën zbatohet parimi i trajtimit të barabartë të meshkujve dhe femrave në qasjen dhe sigurimin e mallrave dhe shërbimeve, CELEX nr. 32004L0113 dhe Direktivën nr. 2006/54/BE të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit prej 5 korrikut 2006 për zbatimin e parimit të mundësive të barabarta dhe trajtimit të barabartë të meshkujve dhe femrave në sferën e punësimit dhe profesioneve (të ripërpunuar), CELEX nr. 32006L0054.

3) sigurimit social, duke përfshirë edhe sferën e mbrojtjes sociale, sigurimit pensional dhe invalidor, sigurimit shëndetësor dhe mbrojtjes shëndetësore;

4) jurisprudencës dhe administratës;

5) banimit;

6) informimit publik dhe medimeve;

7) qasjes të të mirat dhe shërbimet;

8) anëtarësimit dhe veprimit në parti politike, shoqata, fondacione, organizata sindikale ose organizata tjera të bazuara në anëtarësim;

9) kulturës dhe

10) të gjitha sferave tjera.

(3) Subjektet nga paragrafi (2) i këtij neni, e kanë për obligim të ndërmarrin masa ose veprime për promovimin dhe avancimin e barazisë dhe parandalimit nga diskriminimi.

(4) Të gjitha subjektet të cilat me ligj janë të detyruara të grumbullojnë, evidentojnë dhe përpunojnë të dhëna, e kanë për obligim që këto të dhëna t'i paraqesin sipas bazave diskriminuese nga neni 5 i këtij ligji, relevante në sferën, e me qëllim të promovimit dhe avancimit të barazisë dhe parandalimit nga diskriminimi.

Neni 4

Lista e nocioneve

Shprehje të veçanta të përdorura në këtë ligj e kanë kuptimin në vijim:

1. Barazi është parimi sipas të cilit të gjithë njerëzit janë të barabartë, përkatësisht të barazuar në gëzimin dhe realizimin e të gjithë të drejtave dhe lirive;

2. Person është secili person fizik ose juridik;

3. Person me pengesë është personi i cili ka pamundësi afatgjate fizike, intelektuale, mentale ose senzore, që në interaksion me barrierat e ndryshme shoqërore mund ta pengojë pjesëmarrjen e tij të plotë dhe efektive në shoqërinë në bazë të barabartë me të tjerët;

4. Përshtatje përkatëse është ndryshimi dhe përshtatja e domosdoshme dhe përkatëse e nevojshme në rast të caktuar, që nuk shkakton ngarkesë joproporcionale ose të panevojshme, e me qëllim të sigurimit të gëzimit ose realizimit të të gjitha të drejtave të njeriut dhe lirive të personave me pengesë, në bazë të barabartë me të tjerët. Pamundësimi i përshtatjes përkatëse është diskriminim;

5. Qasja të infrastruktura, të mirat dhe shërbimet nënkupton ndërmarrjen e masave përkatëse që sigurojnë se personat me pengesë kanë qasje, në bazë të barabartë me të tjerët, të rrethi fizik, transporti, informatat dhe komunikimi, duke përfshirë teknologji informatike dhe komunikuese dhe sisteme, të objektet tjera publike dhe shërbimet në zonat urbane dhe rurale. Pamundësimi i qasjes dhe arritshmërisë në infrastrukturë, të mira dhe shërbime është diskriminim;

6. Grup i marginalizuar është grup individësh të cilët i bashkon pozita specifike në shoqëri, që janë objekt i paragjykitimeve, që kanë karakteristika të veçanta që i bëjnë që t'i ekspozohen diskriminimit dhe/ose dhunës dhe mundësi më të vogël për realizimin dhe mbrojtjen e të drejtave dhe lirive;

7. Qëllim i arsyetuar legjitim dhe objektiv është qëllimi për realizimin e të cilit mjetet duhet të përputhen me nevojat reale në rast konkret, që jenë të definuara saktësisht paraprakisht, të jenë të domosdoshme për realizimin e atij qëllimi, si dhe të jenë proporcionale me efektet që duhet të arrihen;

8. Diskriminim sipas asociacionit është çdo dallim, përjashtim ose kufizim i një personi për shkak të lidhjes me person ose grup tjetër në cilëndo bazë diskriminuese;

9. Diskriminim sipas perceptimit është çdo dallim, përjashtim ose kufizim i një personi për shkak të përkatësisë së supozuar ndaj grupit të caktuar në cilëndo bazë diskriminuese;

10. Diskriminim i shumëfishtë është diskriminim i kryer ndaj një personi ose grupi në më shumë baza diskriminuese;

11. Diskriminim i përsëritur është diskriminim i kryer ndaj një personi ose grupi në shumë herë, në baza të njëjta diskriminuese;

12. Diskriminim i vazhduar është diskriminim që është kryer mbi një person ose grup pa ndërprerje, në periudhë më të gjatë kohore, në baza diskriminuese;

13. Diskriminim interseksional është secili diskriminim në dy ose më shumë baza diskriminuese që janë të lidhura njëkohësisht dhe në mënyrë të pandashme;

14. Testim i situatës paraqet metodë për dëshmimin e diskriminimit nëpërmjet inkuadrimin të testerëve të organizuar që vihen në situatë krahasimtare që të hulumtohet paraqitja e diskriminimit në lëndë, procese dhe sfera të ndryshme në cilëndo bazë diskriminuese.

Neni 5

Baza diskriminuese

Ndalohej çdo diskriminim në bazë të racës, ngjyrës së lëkurës, origjinës, përkatësisë nacionale ose etnike, seksit, gjinisë, orientimit seksual, identitetit gjinor, përkatësisë në grup të marginalizuar, gjuhës, shtetësisë, prejardhjes sociale, arsimit, religjionit ose bindjes fetare, bindjes politike, bindjes tjetër, pengesës, moshës, gjendjes familjare ose martesore, statusit pronësor, gjendjes shëndetësore, cilësisë personale dhe statusit shoqëror ose në cilëndo bazë tjetër (në tekstin e mëtejshëm: bazë diskriminuese).

Neni 6

Përkufizimi i diskriminimit

Diskriminim është çdo dallim, përjashtim, kufizim ose dhënie e përparësisë që bazohet në bazë diskriminuese, me bërje ose mosbërje, që kanë për qëllim ose rezultat parandalimin, kufizimin, pranimin, gëzimin ose realizimin e të drejtave dhe lirive të personit ose grupit të caktuar në bazë të barabartë me të tjerë. Kjo i përfshin të gjitha format e diskriminimit duke përfshirë edhe pamundësimin e përshtatjes adekuate dhe pamundësimin e qasjes dhe arritshmërisë së infrastrukturës, të mirave dhe shërbimeve.

Neni 7

Masa dhe veprime që nuk paraqesin diskriminim

(1) Nuk do të konsiderohen si diskriminim masat dhe veprimet që merren me një qëllim të vetëm të mënjanohej gëzimi i pabarabartë i të drejtave dhe lirive të njeriut derisa nuk arrihet barazia faktike e personit apo grupit, nëse dallimi është i arsyeshëm dhe objektiv, ndërsa mjetet për arritjen e atij qëllimi janë proporcionale, përkatësisht adekuate dhe të domosdoshme.

(2) Masat dhe veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni janë të kufizuara në kohë dhe zbatohen deri në arritjen e barazisë faktike të personave ose grupit gjatë gëzimit të të drejtave të tyre.

(3) Nuk do të konsiderohet si diskriminim:

1) Trajtimi i ndryshëm i personave të cilët nuk janë shtetas të Republikës së Maqedonisë së Veriut në lidhje me të drejtat dhe liritë e përcaktuara në Kushtetutën e Republikës së Maqedonisë së Veriut, në ligjet dhe marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara në pajtim me Kushtetutën e Republikës së Maqedonisë së Veriut, ndërsa të cilët në mënyrë të drejtpërdrejtë dalin nga shtetësia e Republikës së Maqedonisë së Veriut;

2) Trajtimi i ndryshëm i personave në ndonjë nga bazat diskriminuese për shkak të natyrës së profesionit ose aktivitetit ose për shkak të kushteve në të cilat zhvillohet ai profesion, ndërsa që paraqet kërkesë esenciale dhe vendimmarrëse, qëllimi është legjitim, ndërsa kushti nuk e tejkalon nivelin e nevojshëm për realizimin e tij;

II. FORMAT DHE LLOJET E DISKRIMINIMIT

Neni 8

Diskriminimi i drejtpërdrejtë dhe i tërthortë

(1) Diskriminim i drejtpërdrejtë ekziston kur me një person ose me grup veprohet, është vepruar ose do të veprohej në mënyrë më të pavolitshme në lidhje me një person ose grup tjetër në situatë faktike ose të mundshme krahasuese ose të ngjashme, në bazë diskriminuuese.

(2) Diskriminim i tërthortë ekziston kur ndonjë person ose grup vihet në pozitë më të pavolitshme në krahasim me persona tjerë ose grup personash, nëpërmjet gjoja rregullave neutrale, dispozitave, kritereve, programeve ose praktikave, përveç kur dalin nga qëllimi legjitim, ndërsa mjetet për arritjen e atij qëllimi janë proporcionale, përkatësisht janë adekuate dhe të domosdoshme.

Neni 9

Thirrja, nxitja dhe instruksioni për diskriminim

Thirrje, nxitje dhe instruksion për diskriminim është secili aktivitet me të cilin në mënyrë të tërthortë ose të drejtpërdrejtë thirret, inkurajohet, jep udhëzime ose nxit që të kryhet diskriminim në bazë diskriminuuese.

Neni 10

Shqetësimi

(1) Shqetësimi paraqet veprim të padëshiruar ndaj personit ose grupit të personave ndaj bazave diskriminuuese që ka për qëllim ose pasojë, shkeljen e dinjitetit ose krijimin e mjedisit kërcënues, armiqësor, nënçmues ose të frikshëm, qasjes ose praktikës.

(2) Shqetësimi seksual është çfarëdo forme e veprimit të padëshiruar verbal, joverbal ose fizik të natyrës seksuale, që ka për qëllim ose pasojë, shkeljen e dinjitetit ose krijimin e mjedisit kërcënues, armiqësor, nënçmues ose të frikshëm, qasjes ose praktikës.

Neni 11

Viktimizimi

Viktimizimi paraqet vuajtje të pasojave të dëmshme nga ana e personit për shkak të marrjes së veprimeve për mbrojtje nga diskriminimi, përkatësisht ka paraqitur diskriminim, ka filluar procedurë për mbrojtje nga diskriminimi, ka dëshmuar gjatë procedurës ose në mënyrë tjetër ka marrë pjesë në procedurë për mbrojtje nga diskriminimi.

Neni 12

Segregacioni

Segregacion është ndarje fizike e personit ose grupit të personave në bazë diskriminuuese pa qëllim të arsyetueshëm legjitim ose objektiv.

Neni 13

Forma më të rënda të diskriminimit

Si formë më e rëndë e diskriminimit, në kuptim të këtij ligji, llogaritet diskriminimi i shumëfishtë, diskriminimi interseksional, diskriminimi i përsëritur dhe diskriminimi i vazhduar.

III. KOMISIONI PËR PARANDALIM DHE MBROJTJE NGA DISKRIMINIMI

Neni 14

Subjektiviteti juridik i Komisionit

(1) Komisioni për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi është organ i pavarur dhe i mëvetësishëm i cili punon në pajtim me kompetencat e përcaktuara me këtë ligj (në tekstin e mëtejshëm: Komisioni).

(2) Komisioni ka cilësi të personit juridik.

(3) Selia e Komisionit është në Shkup.

Neni 15

Buxheti i Komisionit

(1) Mjetet për punë të Komisionit sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë së Veriut, duke përfshirë dhe mjetet për aftësim përkatës për personat me pengesa.

(2) Mjetet për punë të Komisionit i përcakton Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut me propozim të Komisionit.

(3) Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut veçmas e voton ndarjen e dedikuar për Komisionin në Buxhetin e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

(4) Me shfrytëzimin, shpërndarjen dhe dedikimin e mjeteve për punë të siguruar në ndarjen e Buxhetit të Republikës së Maqedonisë së Veriut të dedikuar për Komisionin, Komisioni disponon në mënyrë të pavarur.

(5) Komisioni mund të sigurojë mjete edhe nga burime të tjera siç janë donacionet, grantet dhe të tjera.

Neni 16

Përbërja e Komisionit

(1) Komisioni përbëhet nga shtatë anëtarë të cilët i zgjedh dhe i shkarkon Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut.

(2) Anëtarët e Komisionit zgjidhen me mandat prej pesë vjetësh, me të drejtë të rizgjedhjes.

(3) Gjatë zgjedhjes së përbërjes së parë të Komisionit katër anëtarë zgjidhen me mandat prej pesë vjetësh, kurse tre anëtarë me mandat prej tre vjetësh, me të drejtë të rizgjedhjes.

(4) Nga radhët e anëtarëve të zgjedhur në paragrafin (2) të këtij neni, Komisioni zgjedh kryetar me mandat prej një viti, pa të drejtë të rizgjedhjes.

(5) Anëtarët e Komisionit duhet ta pasqyrojnë përbërjen e shoqërisë në tërësi dhe gjatë zgjedhjes së anëtarëve të Komisionit zbatohen parimet për përfaqësim adekuat të të gjitha grupeve shoqërore, parimin e përfaqësimit adekuat dhe të drejtë të pjesëtarëve të bashkësive dhe pjesëmarrjen gjinore të balancuar.

Neni 17

Kushtet për zgjedhje të anëtarëve të Komisionit

Anëtar i Komisionit mund të zgjidhet personi i cili i plotëson këto kushte:

1) të jetë shtetas i Republikës së Maqedonisë së Veriut;

2) të ketë marrë 240 kredi sipas sistemit SETK ose shkallë VII/1 të arsimit dhe ka minimum shtatë vjet përvojë pune nga sfera e të drejtave të njeriut nga të cilat pesë vjet në sferën e barazisë dhe mosdiskriminimit;

3) në momentin e emërimit me aktgjykim të plotfuqishëm gjyqësor të mos i jetë shqiptuar dënim me burg mbi gjashtë muaj ose ndalesë për ushtrim të profesionit, veprimtarisë ose detyrës;

(4) të mos jetë bartës i funksionit në parti politike.

Neni 18

Procedura për zgjedhje të anëtarëve të Komisionit

(1) Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut shpall konkurs publik për zgjedhjen e anëtarëve të Komisionit në së paku dy gazeta ditore që botohen në tërë territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut, nga të cilat njëra prej gazetave që botohet në gjuhën që e flasin së paku 20% e qytetarëve të cilët flasin gjuhë zyrtare të ndryshme nga gjuha maqedonase. Konkursi detyrimisht publikohet në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë së Veriut", dhe në faqen e internetit të Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe në faqen e internetit të Komisionit në të gjitha gjuhët e bashkësisë në Republikën e Maqedonisë së Veriut.

(2) Konkursi nga paragrafi (1) i këtij neni, zgjat 30 ditë nga dita e shpalljes së tij në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë së Veriut".

(3) Komisioni për Çështje të Zgjedhjeve dhe Emërimeve i Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut përcakton propozim-listë të kandidatëve të paraqitur, pas debatit publik të kryer paraprakisht, dhe e dorëzon në Kuvendin e Republikës së Maqedonisë së Veriut në shtojcë me materialin nga të gjitha kërkesat e dorëzuara dhe raport nga debati publik i kryer.

Neni 19

Statusi i anëtarëve të Komisionit

(1) Anëtarët e Komisionit kanë status të personave të emëruar që funksionin e ushtrojnë në mënyrë profesionale dhe ajo është e papërputhshme me ushtrimin e funksionit tjetër publik, profesionit apo funksionit në parti politike. Anëtarit të Komisionit i pushon funksioni publik. Nëse anëtari i Komisionit para emërimit ka qenë në marrëdhënie pune, marrëdhënia e punës i pezullohet.

(2) Anëtarit të Komisionit të cilit i ka kaluar mandati do ta ushtrojë funksionin deri në emërimin e anëtarit të ri, por jo më gjatë se tre muaj.

(3) Anëtarët e Komisionit kanë të drejtë të rrogës dhe kompensime të tjera në pajtim me Ligjin për rroga dhe kompensime të tjera të personave të zgjedhur dhe të emëruar.

Neni 20

Shkarkimi dhe pushimi i funksionit të anëtarit të Komisionit

(1) Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut e shkarkon anëtarin e Komisionit para pushimit të mandatit në propozim të Komisionit për Çështje të Zgjedhjeve dhe Emërimeve, nëse:

1) me vendim të plotfuqishëm i është shqiptuar ndalim për ushtrim të profesionit, veprimtarisë ose detyrës;

2) me vendim të plotfuqishëm gjyqësor është i dënuar me dënim me burg mbi gjashtë muaj;

3) përgjithmonë e ka humbur aftësinë psikofizike për ushtrim të funksionit në pajtim me Ligjin dhe

4) në mënyrë jo profesionale, të njëanshme dhe të pandërgjegjshme e ushtron funksionin.

(2) Anëtarit të Komisionit i pushon mandati:

1) nëse vetë e kërkon atë;

2) për shkak të vdekjes;

3) me plotësimin e kushteve për pension të pleqërisë.

(3) Përmbyshjen e kushteve për shkarkim nga paragrafi (1) i këtij neni e përcakton Komisioni për Çështje të Zgjedhjeve dhe Emërimeve me shumicë votash nga numri i përgjithshëm i anëtarëve pas debatit publik të zhvilluar paraprakisht dhe paraqet iniciativë për shkarkimin e anëtarit të Komisionit për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi të Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut, në shtojcë me raportin nga debati publik i zhvilluar.

(4) Kur anëtari i Komisionit shkarkohet ose i pushon funksioni në pajtim me dispozitat nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni, Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut shpall konkurs për emërimin e anëtarit të Komisionit me mandat në kohëzgjatje deri në përfundimin e mandatit të anëtarit i cili ndryshohet.

Neni 21

Kompetencat e Komisionit

(1) Kompetencat e Komisionit:

1) ndërmerr aktivitete për promovim, mbrojtje dhe preventivë për barazi, të drejtat e njeriut dhe jodiskriminim;

2) e ndjek zbatimin e këtij ligji dhe jep mendime dhe rekomandime;

3) i promovon parimin e barazisë, të drejtën e jodiskriminimit dhe menaxhimin e të gjitha formave të diskriminimit përmes ngritjes së vetëdijes publike, informimit dhe edukimit;

4) kontribuon gjatë përgatitjes dhe zbatimit të programeve dhe materialeve nga sfera e arsimit formal dhe joformal;

5) përgatit dhe publikon raporte të posaçme dhe tematike për çështje të caktuara nga sfera e barazisë dhe jodiskriminimit;

6) jep rekomandime të përgjithshme për çështje të caktuara nga sfera e barazisë dhe jodiskriminimit dhe e ndjek zbatimin e tyre;

7) angazhohet për ratifikimin e marrëveshjeve bilaterale dhe multilaterale ndërkombëtare nga sfera e të drejtave të njeriut ose për qasje në to dhe e ndjek zbatimin e tyre;

8) kontribuon gjatë përgatitjes së raporteve që shteti është i detyruar t'ua paraqesë trupave ndërkombëtare dhe rajonale për të drejta të njeriut dhe kontribuon për zbatimin e rekomandimeve të tyre;

9) promovon dhe propozon harmonizimin e legjislationit nacional, dispozitave dhe praktikave me instrumente ndërkombëtare dhe rajonale për të drejtat e njeriut;

10) inicion ndryshim të dispozitave për shkak të zbatimit dhe përparimit të mbrojtjes nga diskriminimi;

11) jep mendim sipas propozimeve të ligjeve për parandalim dhe mbrojtje nga diskriminimi;

12) vendos bashkëpunim me persona fizikë dhe juridikë, si dhe me shoqata, fondacione dhe partnerë socialë për realizimin e parimit të barazisë dhe promovimin e parandalimit dhe mbrojtjes nga diskriminimi;

13) bashkëpunon me trupa përkatës nacionale të shteteve të tjera, si dhe me organizata ndërkombëtare dhe rajonale në fushën e mbrojtjes nga diskriminimi;

14) vepron sipas parashtrësive, miraton mendime, rekomandime dhe konkluzione për raste konkrete të diskriminimit;

15) ngre procedurë për mbrojtje nga diskriminimi sipas detyrës zyrtare;

16) jep informata për personin e interesuar për të drejtat e tij ose të saj dhe mundësi për ngritjen e procedurës gjyqësore ose tjetër për mbrojtje nga diskriminimi;

17) e ndjek realizimin e mendimeve dhe rekomandimeve për rastet konkrete të diskriminimit deri në zbatimin e rekomandimeve të dhëna nga Komisioni;

18) inicion dhe paraqitet si ndërhyrës në procedura gjyqësore për mbrojtje nga diskriminimi;

19) me kërkesë të palëve ose me iniciativë personale mund të parashtrorë kërkesë që gjykata t'i mundësojë të veprojë si mik i gjykatës (amicus curiae);

20) çdo tre muaj e informon publikun për rastet e diskriminimit, në mënyrë të përcaktuar me akt të komisionit;

21) i ndan mendimet e veta, konstatimet dhe rekomandimet dhe i drejtohet publikut nëpërmjet cilësdo medie;

22) miraton rregullore për punë, plan vjetor dhe program për punë dhe akte të tjera në lidhje me punën e tij;

23) mund të formojë trupa këshillëdhënës nga ekspertë për çështje specifike të caktuara të lidhura me përparimin, parandalimin dhe mbrojtjen nga diskriminimi;

24) grumbullon dhe publikon të dhëna statistikore dhe të dhëna tjera dhe formon baza të të dhënave në lidhje me diskriminimin;

25) paraqet në shqyrtim raport vjetor për punën e vet për Kuvendin e Republikës së Maqedonisë së Veriut më së voni deri më 31 mars në vitin paraprak për vitin e ardhshëm;

26) të gjitha raportet, duke përfshirë dhe raportin financiar, i publikon në faqen e internetit të Komisionit.

(2) Komisioni siguron qasje gjatë zbatimit të kompetencave nga paragrafi 1 i këtij neni.

Neni 22

Shërbimi profesional i Komisionit

(1) Për kryerjen e punëve profesionale, administrative dhe teknike të Komisionit formohet shërbim profesional.

(2) Komisioni miraton akte të posaçme me të cilat përcaktohet organizimi i brendshëm dhe sistematizimi për punën e shërbimit profesional.

(3) Të punësuarit në shërbimin profesional të Komisionit kanë status të nëpunësve administrativë dhe për to zbatohen dispozitat në pajtim me Ligjin për nëpunës administrativë.

IV. PROCEDURA PËR PARANDALIM DHE MBROJTJE NGA DISKRIMINIMI PARA KOMISIONIT PËR PARANDALIM DHE MBROJTJE NGA DISKRIMINIMI

Neni 23

Veprimi i Komisionit

(1) Personat të cilët konsiderojnë se kanë pësuar diskriminim mund të parashirojnë prashtrësë te Komisioni, me procesverbal me shkrim ose me gojë, pa obligim për pagesë të taksës dhe kompensim tjetër.

(2) Personi i cili konsideron se është diskriminuar para Komisionit mund të përfaqësohet nga shoqata, fondacioni ose sindikata me pëlqim të dhënë paraprakisht.

(3) Shoqatat, fondacionet, sindikatat ose organizatat tjera të shoqërisë civile dhe institucionet, që kanë interes të arsyeshëm për mbrojtje të interesave të një grupi të caktuar ose në korniza të veprimtarisë së tyre merren me mbrojtje nga diskriminimi, mund të paraqesin parashtrësë, nëse e bëjnë të besueshme se me veprimin e personit të caktuar fizik ose juridik janë diskriminuar një numër më i madh i personave.

(4) Komisioni ngre procedurë sipas detyrës zyrtare nëse nga rrethanat dhe faktet, si dhe nga informata e marrë pas informatës së arritur, në mënyrë bazë del se nga organet nga neni 3 paragrafi (2) të këtij ligji është kryer diskriminim në pajtim me bazat diskriminuese.

Neni 24

Elementet, gjuha dhe afatet e parashtrësës

(1) Parashtrësja duhet t'i përfshijë këto elemente: të dhënat për paraqitësin, të dhënat për personin kundër të cilit është paraqitur parashtrësja, rrethanat dhe faktet mbi të cilat bazohet parashtrësja, të dhënat mbi veprimet juridike që paraprakisht i ka investuar paraqitësi, nëse i ka, dhe nënshkrimi i paraqitësit.

(2) Nëse parashtrësja nuk i përmban elementet nga paragrafi (1) i këtij neni ose është e paqartë, Komisioni do ta ngarkojë parashtruesin ta rregullojë në mënyrë plotësuese në afat prej tetë ditësh nga dita e pranimit të parashtrësës.

(3) Në procedurë para Komisionit zbatohen dispozitat e Ligjit për përdorimin e gjuhëve. Në komunikimin e drejtpërdrejtë me Komisionin mund të përdoret dhe gjuha e shenjave.

(4) Palët të cilat nuk e kuptojnë gjuhën maqedonase dhe alfabetin e saj cirilik kanë të drejtë për përkthyes.

(5) Parashtrësja mund të parashtrëhet më voni në afat prej gjashtë muajsh pas zbulimit të aktit të diskriminimit ose më së voni një vit nga dita kur ka ndodhur shkelja e kryer.

(6) Komisioni mund të ngrejë procedurë edhe pas kalimit të afatit nëse konsideron se bëhet fjalë për rast që përfshin grup më të madh personash ose kur pasoja zgjat ose prek interesin publik.

(7) Komisioni e dorëzon parashtrësën për personin kundër të cilit është paraqitur në afat prej pesë ditësh nga dita e pranimit të parashtrësës dhe ajo mund të deklarohet për dëshmitë në parashtrësë në afat prej 15 ditëve nga dita e pranimit të saj.

Neni 25

Parandalimi i konfliktit të interesave

Anëtar i Komisionit do të përjashtohet nga puna në lëndën me kërkesë personale ose me shumicë votash të Komisionit, nëse:

1) në lëndën në të cilin është zhvilluar procedura paraprakisht ka qenë i përfshirë ose ka qenë ose është palë, bashkëpronar, përkatësisht bashkëdetyrës, dëshmitar, ekspert, autorizues ose përfaqësues ligjor i palës;

2) me palën, me përfaqësuesin ose me autorizuesin e palës është farefis i gjakut në brezin e parë, kurse në vijë anësore përfshirë deri në shkallë e katërt, bashkëshort/e ose i afërm i bashkëshortit/es deri në shkallë e dytë dhe atëherë kur martesë ka pushuar dhe / ose

3) me palën, me përfaqësuesin ose me autorizuesin e palës është në marrëdhënie të kujdestarit, birësuesit, të birësuarit, ushqyesit ose të ushqyerit.

Neni 26

Barra e dëshmimit

Paraqitësi i parashtrësës i cili pohon se është në pajtim me dispozitat e këtij ligji është kryer diskriminim është i detyruar t'i dëshmojë të gjitha faktet që e bëjnë pohimin të sigurt. Nëse Komisioni konstaton se pohimi është i sigurt, atëherë barra e dëshmimit kalon te personi kundër të cilit është paraqitur parashtrësja.

Neni 27

Vendimet e Komisionit

(1) Komisioni jep mendim në afat prej 60 ditësh nga dita e paraqitjes së parashtrësës dhe e ia dorëzon paraqitësit dhe personit kundër të cilit është paraqitur parashtrësja.

(2) Me mendim me shkrim nga paragrafi (1) i këtij neni, kurse pas përcaktimit të diskriminimit, Komisioni rekomandon mënyrë të mënjanimit të shkeljes së të drejtës.

(3) Personi të cilit i është ofruar rekomandimi është i detyruar të veprojë sipas rekomandimit dhe ta mënjanojë shkeljen e të drejtës në afat prej 30 ditëve nga dita e pranimit të rekomandimit ose në afat më të gjatë nëse ekzistojnë shkaqe veçanërisht të arsyeshme, por jo më gjatë se gjashtë muaj, si dhe për këtë ta njoftojë Komisionin.

(4) Nëse personi të cilit i është drejtuar rekomandimi nuk vepron sipas rekomandimit në pajtim me paragrafin (3) të këtij neni, Komisioni parashtron kërkesë për ngritjen e procedurës kundërvajtëse në gjykatën kompetente për kundërvajtje.

(5) Komisioni miraton konkluzion për mosveprim ose për ndërprerje të procedurës sipas parashtrës në rast kur procedura në gjykatë për të njëjtën punë tashmë është ngritur ose ngritet gjatë procedurës ose është e përfunduar në mënyrë të plotfuqishme dhe për këtë e njofton paraqitësin e parashtrës.

(6) Komisioni miraton konkluzion për mosngritje të procedurës për parashtrës për të cilën tashmë ka vepruar, kurse nuk janë ofruar fakte dhe rrethana të reja dhe për këtë e njofton parashtruesin.

(7) Komisioni miraton konkluzion për mos ngritje ose për ndërprerje të procedurës nëse parashtruesi vendos ta tërheq parashtrësën gjatë kohës së veprimit.

(8) Komisioni miraton konkluzion për mosngritje ose për ndërprerje të procedurës nëse gjatë procedurës paraqitësi i parashtrësës ka vdekur, përveç nëse pasardhësit nuk kërkojnë vazhdim të procedurës së filluar.

Neni 28

Rekomandim i përgjithshëm për mbrojtje nga diskriminimi

Komisioni me iniciativë personale i dërgon rekomandim të përgjithshëm në rast të diskriminimit numrit më të madh të personave.

Neni 29

Kryerja e kontrollit në dokumentacion dhe në lokale

(1) Në zbatimin e punëve nga kompetenca e vet Komisioni mund të kryejë kontroll të drejtëpërdrejtë në dokumentacionin dhe në lokale dhe të kërkojë të grumbulloj kopje nga dokumentet të lidhura me rastin e caktuar të lëndës nga të gjithë personat juridikë, organet shtetërore, organet e njësive të vetëadministrimit lokal, organe të tjera dhe organizata të cilat bëjnë autorizime publike dhe institucionet dhe shërbimet publike të cilat disponojnë me të dhëna dhe informata për raste dhe praktika të përgjithshme të diskriminimit, duke respektuar të drejtën e privatësisë.

(2) Anëtarët e Komisionit dhe të punësuarit në shërbimin profesional kanë legjitimacion zyrtar. Formulari, përmbajtja dhe mënyra e veprimit gjatë dhënies, shfrytëzimit dhe marrjes së legjitimacionit zyrtar janë përcaktuar me akt të përgjithshëm nga Komisioni.

Neni 30

Grumbullimi i të dhënave dhe informatave nga persona fizikë dhe juridikë

(1) Të gjithë personat fizikë dhe juridikë, organet shtetërore, organet e njësive të vetëqeverisjes lokale, organet dhe organizatat tjera të cilat kryejnë autorizime publike dhe institucionet dhe shërbimet publike, janë të detyruara me kërkesë të Komisionit të japin të dhëna për raste konkrete të diskriminimit dhe rekomandime të përgjithshme të diskriminimit në afat prej tetë ditësh nga dita e pranimit të kërkesës.

(2) Komisioni mund ta ftojë në bisedë secilin person i cili mund të japë informata të caktuara për raste të diskriminimit.

Neni 31

Bashkëpunimi me institucione që veprojnë sipas parashtrësve për mbrojtje nga diskriminimi dhe të drejtat e njeriut

(1) Në kryerjen e punëve nga kompetenca e vet Komisioni bashkëpunon me institucione që veprojnë sipas parashtrësve për mbrojtje nga diskriminimi dhe të drejtat e njeriut për raste konkrete të diskriminimit.

(2) Komisioni e realizon bashkëpunimin nga paragrafi (1) i këtij neni, nëpërmjet memorandumeve për bashkëpunim që janë publikisht të publikuara në veb faqen e Komisionit.

V. MBROJTJA GJYQËSORE

Neni 32

Kompetenca dhe procedura gjyqësore

(1) Personi i cili mendon se është i diskriminuar mund të parashtrojë ankesë në gjykatën civile kompetente.

(2) Në procedurë në mënyrë përkatëse zbatohen dispozitat nga Ligji për procedurë kontestimore, përveç nëse me këtë ligj nuk është rregulluar ndryshe.

(3) Procedura është urgjente.

Neni 33

Kompetenca vendore

Në procedurën për mbrojtje nga diskriminimi vendi është kompetent, përveç gjykatës me kompetencë gjyqësore të vendit, dhe gjykata në territorin në të cilin është vendbanimi, përkatësisht selia e paditësit.

Neni 34

Padia

Me padinë nga neni 32 paragrafi (1) të këtij ligji, mund të kërkohej:

1) të përcaktohet se i padituri e ka shkelur të drejtën e paditësit, përkatësisht veprimin që e ka marrë ose nuk e ka marrë paraqet diskriminim;

2) të ndalohet marrja e veprimit me të cilin shkelet ose mund të shkelet e drejta e paditësit;

3) të detyrohet i padituri të marrë veprime me të cilat mënjanohej diskriminimi ose pasojat e tij;

4) të kompensohet dëmi material dhe jomaterial i shkaktuar me shkelje të të drejtave të mbrojtura me këtë ligj dhe

5) të publikohet në medie diapozitivi i aktgjykimit me të cilin është përcaktuar diskriminimi në format të kapshëm në shpenzim të të paditurit.

(2) Kërkesat nga paragrafi (1) i këtij neni mund të theksohen së bashku me kërkesat për mbrojtje të të drejtave tjera për të cilat vendoset në procedurë kontestimore, nëse të gjitha kërkesat janë në lidhje të ndërsjellë dhe nëse gjykata e njëjtë është me kompetencë të vërtetë dhe vendore për to.

(3) Vendimi me të cilin urdhërohet shpallje në medie e obligon botuesin e medias në të cilën duhet të publikohet dispozitivi i aktgjykimit, pa marrë parasysh nëse ka qenë palë në procedurë.

Neni 35

Padia për mbrojtjen nga diskriminimi me interes publik (actio popularis)

(1) Shoqatat, fondacionet, sindikat apo organizatat tjera të shoqërisë civile, dhe grupet formale të cilat kanë interes të arsyeshëm për mbrojtjen e interesave të grupit të caktuar apo në kornizat e veprimtarisë së tyre merren me mbrojtjen nga diskriminimi, mund të parashtrojnë padi, nëse e bëjnë të besueshme se me veprimin e të paditurit janë diskriminuar numër më i madh i personave.

(2) Në padinë nga paragrafi (1) i këtij neni, mund të theksohet kërkesa:

1) të përcaktohet se i padituri ka kryer diskriminim mbi grupin interesat e të cilit i përfaqëson paditësi, përkatësisht veprimi që e ka marrë apo e ka lëshuar mund të shpie në diskriminimin e grupit;

2) të ndalohej marrja e veprimeve me të cilat diskriminohet grupi interesat e të cilit i përfaqëson paditësi;

3) të detyrohet i padituri të marrë veprime me të cilat mënjanohej diskriminimi apo pasojat e tij;

4) të publikohet në medie dispozitivi i aktgjykimit me të cilin përcaktohet diskriminimi në formatin e qasshëm në shpenzim të të paditurit.

Neni 36

Masat për sigurim

Para fillimit apo gjatë procedurës me rastin e kërkesës së padisë gjykata, me propozim të palës, mund të caktojë masa për siguri dhe pa e dëgjuar palën e kundërt, për shkak të mënjanimet të rrezikut urgjent nga dëmtimi i kundërligjshëm apo parandalimi i dhunës apo mënjanimet të dëmit të pakompensueshëm.

Neni 37

Barra e dëshimit

(1) Paditësi i cili pohon se në pajtim me dispozitat e këtij ligji është kryer diskriminim ka për detyrë t'i prononcojë faktet që e bëjnë pohimin të besueshëm dhe atëherë barra e dëshimit i kalon të paditurit të dëshmojë se nuk ekziston diskriminim.

(2) Dispozita nga paragrafi (1) i këtij neni, nuk zbatohet në procedurë të kundërvajtjes dhe në procedurë penale.

Neni 38

Dëshmitë

(1) Në procedurë gjyqësore për mbrojtjen nga diskriminimi, krahas dëshmive të përcaktuara në Ligjin për procedurë kontestimore, si dëshmi mund të shfrytëzohen edhe të dhënat statistikore, dhe/apo të dhënat e marra me testimin e situatës.

Neni 39

Shpenzimet gjyqësore

1) Personat të cilët do të ngritin procedurë gjyqësore për mbrojtjen nga diskriminimi janë të liruar nga pagesa e shpenzimeve për taksa gjyqësore.

2) Shpenzimet për taksa gjyqësore për personat nga paragrafi (1) i këtij neni, janë në ngarkim të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Neni 40

Pjesëmarrja e personave të tretë

(1) Në seancën gjyqësore lidhur me padinë nga neni 34 i këtij ligji, si i përzier nga ana e personit i cili pohon se është i diskriminuar, mund të shoqërohet organi, organizata, institucioni, shoqëria, sindikata ose personi tjetër i cili në kuadër të veprimtarisë së vet merret me mbrojtjen e të drejtave të barazisë dhe mosdiskriminimit për të drejtat e të cilës vendoset në procedurë.

(2) Për pjesëmarrjen e personit të përzier vendos gjykata me zbatimin e dispozitave të Ligjit për procedurë kontestimore.

VI. DISPOZITA KUNDËRVAJTËSE

Neni 41

(1) Gjobë në shumë prej 3.000 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje personit juridik për të cilin është konstatuar se ka kryer diskriminim në pajtim me nenet 4, 8, 9, 10, 11 dhe 12 të këtij ligji.

(2) Gjobë në shumë prej 30% nga gjoba e përcaktuar për personin juridik do t'i shqiptohet për kundërvajtje nga paragrafi (1) të këtij neni, personit përgjegjës në personin juridik.

(3) Gjobë në shumë prej 500 deri 1.000 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje nga paragrafi (1) të këtij neni, funksionarit të organit shtetëror, kryetarit të komunës në njësinë e vetëqeverisjes lokale ose personit zyrtar të cilit i është besuar kryerja e autorizimeve publike.

(4) Gjobë në shumë prej 400 deri 800 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni, personit fizik.

Neni 42

(1) Gjobë në shumë prej 5.000 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje personit juridik për të cilin është konstatuar se ka kryer diskriminim në pajtim me nenin 13 të këtij ligji.

(2) Gjobë në shumë prej 30% nga gjoba e përcaktuar për personin juridik do t'i shqiptohet për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni, personit përgjegjës në personin juridik.

(3) Gjobë në shumë prej 700 deri 1.500 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni funksionarit të organit shtetëror, kryetarit të komunës në njësinë e vetëqeverisjes lokale ose personit zyrtar të cilit i është besuar kryerja e autorizimeve publike.

(4) Gjobë në shumë prej 800 deri 1.500 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni personit fizik.

Neni 43

(1) Gjobë në shumë prej 3.000 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje personit juridik i cili do të veprojë në kundërshtim me nenet 29 dhe 30 të këtij ligji.

(2) Gjobë në shumë prej 30% nga gjoba e përcaktuar për personin juridik do t'i shqiptohet për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni, personit përgjegjës në personin juridik.

(3) Gjobë në shumë prej 500 deri 1.000 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni funksionarit të organit shtetëror, kryetarit të komunës në njësinë e vetëqeverisjes lokale ose personit zyrtar të cilit i është besuar kryerja e autorizimeve publike.

(4) Gjobë në shumë prej 400 deri 800 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni personit fizik.

Neni 44

Përcaktimi i lartësisë së gjobës për personin juridik kryhet në pajtim me Ligjin për kundërvajtje.

Neni 45

Organi i kundërvajtjes

Për kundërvajtjet e përcaktuara në këtë ligj procedurë të kundërvajtjes mban dhe sanksion të kundërvajtjes shqipton organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e punës (në tekstin e mëtejme: organi i kundërvajtjes).

Neni 46

Formimi dhe puna e Komisionit të Kundërvajtjes

(1) Procedурен e kundërvajtjes nga neni 45 para organit të kundërvajtjes e mban Komisioni për Vendimmarrje për Kundërvajtje (нë текстин e mëtejмë: Komisioni i Kundërvajtjes) i formuar nga ana e ministrit që udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e punës.

(2) Komisioni për Kundërvajtje пërbëhet prej personave të autorizuar zyrtарë të punësuar нë organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e punës nga të cilët нјëри e kryen funksionin kryetar i Komisionit për Kundërvajtje.

(3) Komisioni për Kundërvajtje пërbëhet prej tre anëtarëve nga të cilët сë paku нјë prej anëtarëve është jurist i diplomuar me provim të dhënë të jurisprudencës, ndërsa tre anëtarët janë ме пërvojë pune prej minimum katër vitesh нë сферен e të drejtave të нјериut dhe модсдискриминимит.

(4) Komisioni për Kundërvajtje zgjidhet нë kohëзгјатје prej pesë vitesh ме të drejtë të rizgјedhjes сë anëtarëve.

(5) Anëtarі i Komisionit për Kundërvajtje mund të shkarkohet:

- ме skadimin e mandatit për të cilin është emëruar anëtar,

- ме кërkesë të тјј,

- ме пërmбushје të kushteve për pension të pleqërisë нë pajtim ме ligji,

- nëse i konstatohet paafтëси e пërhershme,

- nëse konstatohet shkelje e rregullave për mbajtje të процедурës për kundërvajtje ме vendim të plotfuqishëm,

- nëse нук i пërmбush obligimet që dalin nga puna нë Komisionin për Kundërvajtje dhe

- nëse нук ka paraqitur ekzistim të konfliktit të интересаve për rast për të cilin vendos Komisioni për Kundërvajtje

(6) Komisioni për kundërvajtje ka të drejtë të nxjerr dëshmi dhe të mbledhë të dhëna të cilat janë të nevojshme për konstatimin e kundërvajtjes, si dhe të kryejë punë tjera dhe ndërмarrë veprime të пërcaktuara ме këtë ligj, Ligjin për kundërvajtje dhe/ose ме ligj тјетër.

(7) Anëtarët e Komisionit për Kundërvajtje janë të мөветëсishëm dhe të pavarur нë punën e Komisionit për Kundërvajtje dhe vendosin нë базë të нјоhurисе професионале dhe bindjes сë мөветëсishme.

(8) Komisioni për Kundërvajtje punon нë кешилл, ndërsa vendos ме shumicë votash nga numri i пëргјитшëm i anëtarëve.

(9) Komisioni për Kundërvajtje miraton rregullore për punën e vet.

Neni 47

(1) Komisioni për Kundërvajtje e udhëheq процедурен për kundërvajtje нë pajtim ме dispozitat e Ligjit për kundërvajtje.

(2) Пër гјитһçка që нук është rregulluar ме këtë ligj нë lidhје ме udhëheqjen e процедурës për kundërvajtje dhe shqiptimit të sanksionit për kundërvajtje до të zbatohen dispozitat e Ligjit për kundërvajtje.

VII. DISPOZITA KALIMTARE DHE TË FUNDIT

Neni 48

(1) Ме ditën e hyrjes нë fuqi të кëtјј ligji, pushon mandati i anëtarëve të Komisionit për Mbrojtje nga Diskriminimi, ndërsa vazhdojnë ме punë deri нë згјedhjen e anëtarëve të rinj, por jo më гјатë se tre muaj.

(2) Konkursi publik për згјedhје të anëtarëve të Komisionit до të shpalljet нë афат prej dy javësh nga dita e hyrjes нë fuqi të кëtјј ligji.

Neni 49

Procedurat e filluara deri нë ditën e hyrjes нë fuqi të кëtјј ligji до të пërfundojnë sipas dispozитаве të кëtјј ligji.

Neni 50

Aktet nënligјore të parapara ме këtë ligj Komisioni до т'и miratojë нë афат prej гјасhtë muajsh nga dita e hyrjes нë fuqi e кëtјј ligji.

Neni 51

Ligjet të cilat пërmбajnë dispozita që kanë të бјjnë ме парандалим и мб्रोјтјен nga дискриминими до të duhet të harmonizohen ме Ligjin për парандалим и мбројтје nga дискриминими нë афат prej dy vitesh nga dita hyrjes нë fuqi të кëtјј ligji.

Neni 52

Ме ditën e hyrjes нë fuqi të кëtјј ligji, shfuqizohet Ligji për парандалим и мбројтје nga дискриминими ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë", numër 50/10, 44/14, 150/15, 31/16 dhe 21/18).

Neni 53

Ky ligj hyn нë fuqi нë ditën e botimit нë „Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë së Veriut”.

1269.

Врз основа на членот 75, ставови 1, 2 и 3 од Уставот на Република Северна Македонија, претседателот на Република Северна Македонија и претседателот на Собранието на Република Северна Македонија издаваат

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЗАДОЛЖИТЕЛНИ РЕЗЕРВИ НА НАФТА И НАФТЕНИ ДЕРИВАТИ

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати, што Собранието на Република Северна Македонија го донесе на седницата одржана на 16 мај 2019 година.

Бр. 08-2890/1
16 мај 2019 година
Скопје

Претседател на Република
Северна Македонија,
Стево Пендаровски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Северна Македонија,
м-р **Talat Xhaferi, с.р**

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЗАДОЛЖИТЕЛНИ РЕЗЕРВИ НА НАФТА И НАФТЕНИ ДЕРИВАТИ

Член 1

Во Законот за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати („Службен весник на Република Македонија“ број 84/2008, 35/11, 84/12, 43/14 и 83/18), во членот 3-а ставот (1) се менува и гласи:

„(1) Одделните изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. „Билатерален договор“ е договор склучен меѓу Владата на Република Македонија и владата на која било земја членка на Европската Унија со кој се регулираат начинот и условите на чувањето на задолжителните резерви на Република Македонија во складишни капацитети на територија на државата со која се склучува договорот;

2. „Достапност на задолжителните резерви“ претставува физичка достапност и расположливост на залихите на задолжителните резерви во случај на итни потреби;

3. „Евапорација“ е испарување на нафтата и нафтените деривати;

4. „Евиденција на уплата на надоместокот за задолжителни резерви“ е систематски и континуиран процес со кој Дирекцијата за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати (во натамошниот текст: Дирекција) и обврзникот ги воведуваат податоците во единствен систем за обработка на податоци;

5. „Енергетски биланс“ е индикативен плански документ со кој Владата ги определува вкупните потреби од енергија и потребите на одредени видови на енергија, како и можностите за нивно задоволување од домашно производство и од увоз, за период од една година;

6. „Зановување“ е процес на замена на постојните залихи на задолжителни резерви со резерви од нафтени деривати со нови карактеристики и својства со цел за усогласување со важечките прописи за квалитет на течните горива во Република Македонија;

7. „Задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати (задолжителни резерви)“ се минимални резерви на нафта и нафтени деривати сопственост на Република Македонија, кои се чуваат од страна на Дирекцијата со цел за обезбедување на услови за интервентно снабдување на пазарот со нафта и нафтени деривати, во случај на нарушување на енергетската сигурност на државата предизвикана од нарушувања во снабдувањето од поголеми размери;

8. „Изјава за сообразност“ е документ со кој се потврдува квалитетот на нафтените деривати и горивата за транспорт, кој производителите, трговците на големо на дериватот или горивото за транспорт, трговци на мало со горива, како и потрошувачите кои набавуваат нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт од странство ја обезбедуваат од правни лица акредитирани согласно со стандардот МКС ЕН ИСО/ИЕЦ 17020 врз основа на извештај за испитување на квалитетот на дериватот или горивото за транспорт од страна на лаборатории акредитирани согласно со стандардот МКС ЕН ИСО/ИЕЦ 17025;

9. „Контрола на квантитет на нафтени деривати“ е процес на физичко утврдување на количините на нафтените деривати, изразени во литри или килограми, со калибрирани инструменти;

10. „Контрола на квалитет на нафтени деривати“ е процес на утврдување на суштествените барања за граничните вредности на квалитативните својства на течните горива согласно со прописот за квалитет на течните горива во Република Македонија;

11. „Лиценца“ е акт издаден од страна на Регулаторната комисија за енергетика и водни услуги на Република Македонија (во натамошниот текст: Регулаторната комисија за енергетика) врз основа на која лицето на кое му е издадена може да врши енергетска дејност во Република Македонија;

12. „Нафтени деривати“ се производи добиени од сурова нафта вклучително полупроизводите, класифицирани во следниве категории:

- лесни дестилати или лесни нафтени деривати (течни нафтени гасови ТНГ- бутан, пропан и смеса од бутан и пропан, сите видови моторни бензини и авиобензини),

- средни дестилати или средни нафтени деривати (сите видови дизел за автомобили, гасно масло или екстра лесно масло за греење ЕЛ-1 и керозин) и

- тешки дестилати или тешки нафтени деривати (сите видови мазут) и друго (битумен и нафтен кокс);

13. „Нафтовод“ е цевковод со соодветни уреди и постројки за транспорт на сурова нафта;

14. „Ниво на задолжителни резерви“ е физичко реално ниво на пополнетост на дериватите изразено во денови, пресметано врз основа на внатрешната потрошувачка во претходната календарска година согласно со Енергетскиот биланс на Република Македонија;

15. „Објект за складирање на сурова нафта, нафтени деривати, биогорива, или горива за транспорт“ е техничко-технолошка и функционална целина наменета за складирање составена од резервоари и помошни постројки, кои треба да ги исполнува пропишаните услови за изградба и одржување, како и минимално-техничките услови во поглед на заштита од пожари, заштита на животна средина, евидентирање на количините и употребениот капацитет;

16. „Обновување на нафтени деривати“ е процес со кој постојните залихи на нафтените деривати од задолжителните резерви се заменуваат со нови количини од истиот вид и квалитет, сè со цел да се сочуваат физичко-хемиските особини на истите;

17. „Правен промет“ е продажба, дистрибуција, складирање на нафтени деривати наменети за продажба и понуда за продажба или која било друга форма на пренос, независно дали преносот е бесплатен или не;

18. „Производител на нафтени деривати“ е вршител на енергетска дејност преработка на сурова нафта и производство на нафтени деривати и/или производство на горива наменети за транспорт со намешување на нафтени деривати и биогорива;

19. „Продуктовод“ е цевковод со соодветни уреди и постројки за транспорт на нафтени деривати или на горива за транспорт;

20. „Рандман“ е просечната нафтена добивка при преработка на сурова нафта;

21. „Регулаторна комисија за енергетика“ е самостојно, непрофитно регулаторно тело кое го регулира и контролира начинот на вршење на енергетските дејности согласно со Законот за енергетика и Законот за утврдување на цени на водните услуги;

22. „Референтна година“ е календарска година која е база на податоци за реализираната потрошувачка (согласно со Енергетскиот биланс на Република Македонија) и служи за пресметка на количините на задолжителни резерви кои треба да се складираат во даден временски период;

23. „Тикет“ е договор за опциско купување на сурова нафта и/или нафтени деривати по однапред утврдени критериуми во утврден временски период;

24. „Трговец на големо со горива“ е вршител на енергетска дејност трговија на големо со сурова нафта, нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт, кој купува сурова нафта, нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт од производители, тргува со други трговци на големо со горива и ги снабдува трговците на мало со горива и потрошувачите;

25. „Трговско друштво - складиштар“ е трговско друштво кое поседува една или повеќе лиценци за: лиценца за вршење на енергетска дејност преработка на сурова нафта и производство на нафтени деривати; лиценца за вршење на енергетска дејност производство на горива наменети за транспорт со намешување на нафтени деривати и биогорива; лиценца за вршење на енергетска дејност трговија на големо со сурова нафта, нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт, кое истовремено поседува и акцизна дозвола согласно со Законот за акцизите, а со кое Дирекцијата има склучено договор согласно со овој закон;

26. „Увозник на нафтени деривати“ е трговец на големо со горива;

27. „Формирање на задолжителни резерви на нафта и нафтни деривати“ е процес на набавка на нафтни деривати со кој се обезбедуваат услови за интервентно снабдување на пазарот со нафтни деривати во случај на нарушување на енергетската сигурност на државата предизвикана од нарушувања во снабдувањето од големи размери и

28. „Чување на задолжителни резерви“ е обврска на трговските друштва – складиштари во своите резервоарски капацитети да складираат, чуваат и обновуваат нафта и/или нафтни деривати од задолжителните резерви.“

Член 2

Во член 7 ставот (1) се менува и гласи:

„Задолжителните резерви се должни да ги чуваат трговските друштва кои поседуваат една или повеќе од следните лиценци: лиценца за вршење на енергетска дејност преработка на сурова нафта и производство на нафтни деривати, и/или лиценца за производство на горива наменети за транспорт со намешување на нафтни деривати и биогорива и/или лиценца за трговија на големо со сурова нафта, нафтни деривати, биогорива и горива за транспорт, а кои истовремено поседуваат и акцизна дозвола (во натамошниот текст: трговски друштва-складиштари).“

Во став (2) во алинејата 2 по зборот „сообраќај“ се додаваат зборовите: „и/или нафтовод и/или продуктовод“.

Во алинејата 3 зборовите: „(освен за горивото за млазни мотори ГМ-1) да изнесува 1.000 м³ по нафтен дериват и 200 м³ за ТНГ“, се заменуваат со зборовите: „треба да биде во согласност со важечките прописи за минимално-техничките услови за објекти за складирање на сурова нафта, нафтни деривати, биогорива или горива за транспорт“.

Во ставот (4) зборовите: „по квалитет задолжително да одговараат на највисоките важечки стандарди за квалитет на течните горива во Република Македонија“, се заменуваат со зборовите: „задолжително во секое време по квалитет да одговараат на важечките прописи за квалитет на течните горива во Република Македонија.“

По ставот (4) се додава нов став (5), кој гласи:

„(5) Кога задолжителните резерви се чуваат во најмени складишни резервоарски капацитети на територија на Република Македонија, истите капацитети може да ги користат и трговските друштва-складиштари и трговци на големо со нафтни деривати, при што трговските друштва-складиштари имаат обврска заликите на задолжителните резерви да ги евидентираат одделно и со нив не смее да се постапува без претходен писмен налог и согласност од Дирекцијата.“

Член 3

Во член 7-а во ставот (3) зборот „директорот“ се заменува со зборовите: „Управниот одбор“, а зборовите: „чување, како и надоместокот за евапорација согласно со утврдени стандарди“, се заменуваат со зборовите: „чување и евапорација на нафта и нафтни деривати од задолжителните резерви.“

Член 4

Членот 9 се менува и гласи:

„(1) Во случај на нарушување на енергетската сигурност на државата предизвикана од нарушувања во снабдувањето со нафта и нафтни деривати од поголеми размери, Владата на Република Македонија донесува одлука за пуштање во продажба на задолжителните резерви, со која се определува видот и количините на нафтените деривати кои се пуштаат во продажба, постапката и роковите за пуштање во продажба на задолжителните резерви, како и временскиот интервал во кој ќе се применува одлуката.“

(2) Со одлуката од ставот (1) на овој член, Владата на Република Македонија истовремено одобрува привремено да се чуваат помали количини на задолжителни резерви од оние што се пропишани со членот 5 став (1) од овој закон.

(3) Врз основа на одлуката од ставот (1) на овој член, Дирекцијата ги продава задолжителните резерви на територијата на Република Македонија по важечки пазарни цени определени со одлука на Регулаторната комисија за енергетика.

(4) Во случај Дирекцијата да не успее да пушти задолжителни резерви на пазарот согласно со ставот (3) на овој член, обврска за купување на задолжителните резерви, како и нивна продажба и испорака до крајните потрошувачи имаат трговските друштва кои складираат задолжителни резерви и/или вршат енергетска дејност трговија на големо со сурова нафта, нафтни деривати, биогорива и горива за транспорт, сразмерно на висината на уплатата на надоместокот за задолжителни резерви во претходната календарска година.

(5) Во случај на потреба Дирекцијата да врши обновување и одржување на квалитетот на нафтените деривати, врз основа на предлог на Дирекцијата, Владата на Република Македонија донесува одлука задолжителните резерви да бидат разменети или продадени заради обновување, на начин и под услови утврдени во овој закон.

(6) Средствата од продажбата на задолжителните резерви согласно со овој член се приход на Дирекцијата и се уплаќаат на соодветна уплатна сметка на Дирекцијата, во рамките на трезорската сметка, согласно со членот 21 став (2) од овој закон.“

Член 5

По членот 9-а се додаваат осум нови членови 9-б, 9-в, 9-г, 9-д, 9-ѓ, 9-е, 9-ж и 9-з, кои гласат:

„Член 9-б

(1) Размена на задолжителните резерви може да се врши заради обновување и одржување на квалитетот на нафтените деривати.

(2) Размена на задолжителните резерви може да се врши меѓу Дирекцијата и носителите на лиценца за вршење на енергетска дејност трговија на големо со сурова нафта, нафтни деривати, биогорива и горива за транспорт, во објекти за складирање на нафтни деривати во Република Македонија за кои е издадена акцизна дозвола согласно со Законот за акцизите.

(3) Владата на Република Македонија, на предлог на Управниот одбор на Дирекцијата, со одлуката за размена од членот 9 став (5) од овој закон ги определува видот и количините на нафтни деривати од задолжителните резерви кои се разменуваат, како и начинот и субјектите со кои се врши размената.

(4) Вредноста на задолжителните резерви кои се предмет на размена се утврдува врз основа на одлука за определување на највисоките малопродажни цени на одделни нафтни деривати утврдени согласно со Методологијата, донесена од страна на Регулаторната комисија за енергетика, која е важечка на денот на размената. Во вредноста не се вклучуваат трошоците за акциза доколку размената се врши во акцизен склад, како и трошоците за превоз во случај на размена во рамки на ист складишен капацитет.

(5) За размената на нафтените деривати согласно со овој член, Дирекцијата склучува договор.

Член 9-в

(1) Владата на Република Македонија, на предлог на Управниот одбор на Дирекцијата, со одлуката за продажба од членот 9 став (5) од овој закон ги определува видот и количините на нафтни деривати од за-

должителните резерви кои се пуштаат во продажба заради нивно обновување, како и деливоста на предметот на продажба.

(2) Продажбата на нафтените деривати од ставот (1) на овој член се врши со усно јавно наддавање.

(3) Почетната цена на задолжителните резерви кои се продаваат согласно со овој член, изразена во денари за литар/килограм, се утврдува врз основа на одлука за определување на највисоките малопродажни цени на одделни нафтени деривати утврдени согласно со Методологијата, донесена од страна на Регулаторната комисија за енергетика, која е важечка на денот на продажбата, во која не се вклучени трошоците за акциза, данокот на додадена вредност, надоместокот за финансирање на активностите во областа на животната средина и надоместокот за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати.

(4) Почетната цена од ставот (3) на овој член при продажбата со усно јавно наддавање, може да биде намалена најмногу 10%.

Член 9-г

(1) Усното јавно наддавање ќе се врши по пат на негативно наддавање и истото може да се спроведува најмногу во три последователни кругови. Во првиот круг учесниците се изјаснуваат дали ја прифаќаат објавената почетна цена, во вториот круг почетната цена по пат на негативно наддавање може да се намалува најмногу до 5%, додека во третиот круг почетната цена по пат на негативно наддавање може да се намалува најмногу до 10%.

(2) Постапката за усно јавно наддавање ја спроведува Комисијата за продажба на нафтените деривати формирана од директорот на Дирекцијата (во натамошниот текст: Комисијата) по претходно дадена објава на веб страницата на Дирекцијата и во два дневни весника кои се издаваат на македонски јазик и еден весник кој се издава на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик и излегуваат најмалку три месеци пред денот на објавувањето на објавата.

(3) Објавата за продажба на нафтените деривати задолжително ги содржи следниве податоци за:

- почетната цена на нафтениот дериват кој е предмет на продажба изразена на паритет франко склад на продавачот,

- податоци за деливоста на предметот на продажба,
- рокот за поднесување и начинот на поднесување на пријавите за учество на усното јавно наддавање,

- местото на кое ќе се одржи усното јавно наддавање и времето на започнување,

- условите за учество на усното јавно наддавање,

- банкарска гаранција за сериозност на понудата во висина од 0,5% од вкупната вредност на доставената понуда-пријава за учество на понудувачот, за нафтениот дериват кој е предмет на продажба,

- условите за активирање на банкарската гаранција за сериозност на понудата и периодот во кој понудувачот нема да може да учествува на секое идно усно јавно наддавање за продажба на нафтени деривати од задолжителните резерви,

- начинот и постапката за спроведување на усното јавно наддавање, начин на легитимирање на учесниците на усното јавно наддавање, дефинирање на почетокот на усното јавно наддавање, обврските за плаќање на законски пропишаните давачки (данок на додадена вредност, акциза, надоместок за финансирање на активностите во областа на животната средина и надоместок за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати), правото на приговор.

Член 9-д

(1) За учество на усното јавно наддавање кое е предмет на објавата, можат да се пријават сите заинтересирани лица кои поседуваат лиценца за вршење на енергетска дејност трговија на големо со сурова нафта, нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт, издадена од Регулаторната комисија за енергетика и кои ги исполнуваат условите дадени во објавата.

(2) Рокот за поднесување на пријавата за учество не може да биде пократок од три календарски дена, сметајќи од денот на објавувањето на објавата.

(3) Пријавата за учество на усното јавно наддавање се поднесува во архивата на Дирекцијата или со користење на електронски средства на електронска пошта на Дирекцијата и треба да ги содржи сите податоци и докази кои се утврдени во објавата вклучувајќи ја и банкарската гаранција за сериозност на понудата која треба да се достави во оригинална форма.

(4) Комисијата по приемот на пријавите за учество утврдува дали се доставени во определениот рок и дали се комплетирани согласно со условите во објавата по што ги известува подносителите на пријавите, по електронски пат. На подносителите на пријавите кои се комплетни и кои ги исполнуваат сите услови согласно со објавата, им се доставува известување со покана за учество на усното јавно наддавање. На подносителите на пријавите кои не доставиле комплетна документација им доставува известување со образложение дека нема да учествуваат на усното јавно наддавање.

(5) Усното јавно наддавање ќе се одржи на денот, часот и местото определени во објавата. На денот на спроведување на усното јавно наддавање може да присуствува секое заинтересирано лице. Само овластените претставници на подносителите на пријави кои доставиле комплетни пријави за учество согласно со објавата, можат да учествуваат во постапката на усно јавно наддавање, по претходно легитимирање и доставување на овластување потпишано од одговорното лице на понудувачот. Сите овластени претставници на понудувачите, присутни на усното јавно наддавање, треба да потпишат евидентен лист.

(6) Усното јавно наддавање ќе се одржи, доколку по објавата се пријавил и само еден учесник кој ги исполнува условите дадени во објавата и кој ја прифатил почетната цена.

(7) Банкарската гаранција за сериозност на понудата за учество на усното јавно наддавање му се враќа на подносителот на пријавата во рок од 15 дена од денот на одржувањето на усното јавно наддавање, а банкарската гаранција на најповолниот понудувач му се враќа во рок од 15 дена од денот на уплатата на фактурираната вредност за целокупно преземената количина на нафтени деривати од складот.

Член 9-ѓ

(1) Усното јавно наддавање започнува во предвиденото време со објавување на почетната цена на нафтениот дериват и се спроведува по пат на негативно наддавање од страна на учесниците.

(2) Првиот круг од усното јавно наддавање трае 15 минути, во кое време учесниците се изјаснуваат дали ја прифаќаат почетната цена на нафтените деривати предмет на продажба. Усното јавно наддавање во првиот круг се смета за завршено во моментот на истекот на предвиденото време при што доколку е прифатена почетната цена од страна на учесниците, не се спроведуваат останатите кругови. Доколку по истекот на првите 15 минути, не е прифатена почетната цена од страна на учесниците, Комисијата по пауза од 30 минути, го започнува вториот круг од усното јавно наддавање.

(3) Вториот круг од усното јавно наддавање трае 15 минути, во кој учесниците по пат на негативно наддавање може да ја намалуваат почетната цена со понудени нови намалени цени изразени најмногу до две децимални места. Во вториот круг намалувањето може да биде максимум до 5% од почетната цена. Усното јавно наддавање во вториот круг се смета за завршено со поднесување на последната намалена цена во рамки на предвиденото време, по што директорот на Дирекцијата донесува одлука за избор на најповолен понудувач/и и не се спроведува третиот круг од усното јавно наддавање. Доколку во времето предвидено за вториот круг нема негативно наддавање од страна на учесниците, по пауза од 30 минути Комисијата го започнува третиот круг од усното јавно наддавање.

(4) Третиот круг од усното јавно наддавање трае 15 минути, во кој учесниците по пат на негативно наддавање може да ја намалуваат почетната цена со понудени нови намалени цени изразени најмногу до две децимални места. Во третиот круг намалувањето може да биде максимум до 10% од почетната цена. Усното јавно наддавање во третиот круг се смета за завршено со поднесување на последната намалена цена во рамки на предвиденото време, по што директорот на Дирекцијата донесува одлука за избор на најповолен понудувач/и. Доколку по истекот на предвиденото време за третиот круг нема негативно наддавање од страна на учесниците, директорот на Дирекцијата донесува одлука за поништување на постапката за усно јавно наддавање.

(5) Доколку во случајот од ставот (4) на овој член дојде до поништување на постапката, директорот на Дирекцијата во рок од 15 дена од денот на поништувањето на постапката ќе донесе одлука за повторна објав за продажба.

Член 9-е

(1) За најповолен понудувач се смета учесникот на негативното усно јавно наддавање кој понудил последна цена за продажба на нафтените деривати, согласно со членот 9-г од овој закон.

(2) На последната цена од усното јавно наддавање се пресметуваат законски пропишаните давачки и тоа: данок на додадена вредност, акциза, надоместок за финансирање на активностите во областа на животната средина и надоместок за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати, кои се на товар на најповолниот понудувач.

(3) Комисијата по завршувањето на негативното усно јавно наддавање изготвува записник за спроведеното наддавање кој се доставува до сите учесници на негативното усно јавно наддавање.

(4) По завршувањето на негативното усно јавно наддавање и врз основа на записникот од Комисијата, директорот на Дирекцијата носи Одлука за избор на најповолен понудувач.

Член 9-ж

(1) Учесниците на негативното усно јавно наддавање имаат право на приговор само по однос на постапката на усното наддавање, во рок од три дена од одржувањето на наддавањето до Комисијата, која одлучува по приговорот со решение.

(2) Против решението од ставот (1) на овој член, во рок од три дена може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен. Државната комисија носи одлука по однос на поднесената жалба во рок од 15 дена.

Член 9-з

(1) По завршувањето на постапката за негативно усно јавно наддавање, со најповолниот понудувач, директорот на Дирекцијата склучува договор за продажба на нафтените деривати. Во договорот за продажба на нафтените деривати соодветно се применуваат одредбите од Законот за облигационите односи.

(2) Договорот за продажба на нафтените деривати се склучува во писмена форма и особено содржи страни на договорот, предмет на договорот, податоци за нафтените деривати и обврска за купувачот за плаќање на законски пропишаните давачки (данок на додадена вредност, акциза, надоместок за финансирање на активностите во областа на животната средина и надоместок за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати).

(3) Најповолниот понудувач е должен во рок до 30 дена од денот на склучување на договорот да ги преземе нафтените деривати од складот.

(4) Цената по која ќе се фактурира преземената количина од складот е важечката цена на денот на преземањето согласно со објавената Одлука за највисоки цени на одделни нафтени деривати утврдени согласно со Методологијата од страна на Регулаторната комисија за енергетика, намалена за процентот постигнат на усната јавна продажба.

Член 6

Во членот 14 alineја 13 по зборот „чување“ се додаваат зборовите: „и евапорација“, а зборовите: „како и надоместокот за евапорација согласно со утврдените стандарди“ се бришат.

Член 7

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J

PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN E LIGJIT PËR REZERVA TË DETYRUESHME TË NAFTËS DHE DERIVATEVE TË NAFTËS

Neni 1

Në Ligjin për rezerva të detyrueshme të naftës dhe derivateve të naftës ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 84/2008, 35/11, 84/12, 43/14 dhe 83/18), në nenin 3-a paragrafi (1) ndryshohet si vijon:

"(1) Shprehjet e veçanta të përdorura në këtë ligj e kanë kuptimin si në vijim:

1. "Marrëveshje bilaterale" është marrëveshje e lidhur ndërmjet Qeverisë së Republikës së Maqedonisë dhe qeverisë së cilit do vend anëtar të BE-së me të cilin rregullohen mënyra dhe kushtet e ruajtjes së rezervave të detyrueshme të Republikës së Maqedonisë në kapacitete të magazinimit në territorin e shtetit me të cilin lidhet marrëveshja;

2. "Qasje në rezervat e detyrueshme" paraqet qasje fizike dhe disponueshmëri të terpicave të rezervave të detyrueshme në rast të nevojave urgjente;

3. "Evaporim" është avullimi i naftës dhe derivateve të naftës;

4. "Evidentimi i pagesës së kompensimit për rezerva të detyrueshme" është proces sistematik dhe i vazhdueshëm me të cilin Drejtoria për Rezervat e Detyrueshme të Naftës dhe Derivateve të Naftës (në tekstin e mëtejshëm - Drejtoria) dhe debitori i fut të dhënat në sistemin e vetëm për përpunimin e të dhënave;

5. "Bilanci energjetik" është dokument indikativ i planit me të cilin Qeveria e përcakton nevojat e përgjithshme të energjisë dhe nevojat e llojeve të caktuara të energjisë, si dhe mundësitë për plotësimin e tyre nga prodhimi vendor dhe nga importi, për periudhë prej një viti;

6. "Përtëritja" është proces i zëvendësimit të rezervave ekzistuese të rezervave të detyrueshme të derivateve të naftës me karakteristika dhe cilësi të reja me qëllim të harmonizimit me dispozitat në fuqi për cilësi të karburanteve të lëngëta në Republikën e Maqedonisë;

7. "Rezerva të detyrueshme të naftës dhe derivateve të naftës (rezerva të detyrueshme)" janë rezervat minimale të naftës dhe derivateve të naftës pronësi të Republikës së Maqedonisë, të cilat ruhen nga Drejtoria me qëllim për sigurimin e kushteve për furnizime intervenuese të tregut me naftë dhe derivate të naftës, në rast të rrezikimit të sigurisë energjetike të shtetit të shkaktuar nga ndërprerjet në furnizimin me përmasa më të mëdha;

8. "Deklaratë për përshtatje" është dokument me të cilin vërtetohet cilësia e derivateve të naftës dhe karburanteve për transport, që prodhuesit, tregtarët me shumicë të derivatit ose karburantit për transport, tregtarë me pakicë me karburant, si dhe konsumatorët që furnizojnë derivate të naftës, biokarburante dhe karburante për transport nga jashtë e sigurojnë nga persona juridikë të akredituar në pajtim me standardin EN ISO / IEC 17020 në bazë të raportit për kontrollin e cilësisë së karburantit për transport nga laboratorë të akredituar, në pajtim me standardin MKS EN ISO / IEC 17025;

9. "Kontrolli i kualitetit të derivateve të naftës" është proces i përcaktimit fizik të sasive të derivateve të naftës, të shprehura në litra ose kilograme, me instrumente të kalibruara;

10. "Kontrolli i kualitetit të derivateve të naftës" është proces i përcaktimit të kërkesave thelbësore për vlerat kufitare të cilësive kualitative të karburanteve të lëngët në pajtim me dispozitën për kualitet të karburanteve të lëngëta në Republikën e Maqedonisë;

11. "Licencë" është akt i lëshuar nga Komisioni Rregullator për Energjetikë dhe Shërbime Ujore të Republikës së Maqedonisë (në tekstin e mëtejme – Komisioni Rregullator për Energjetikë) në bazë të së cilës personi të cilit i është lëshuar mund të kryejë veprimtari energjetike në Republikën e Maqedonisë;

12. "Derivate të naftës" janë prodhime të marra nga nafta e papërpunuar duke përfshirë gjysëmprodhimet, të klasifikuara në këto kategori:

- destilate të lehta ose derivate të lehta të naftës (gazra të naftës të lëngëta GNL - butani, propani dhe përzierje nga butani dhe propani, të gjitha llojet e benzinate motorike dhe aviobenzinave),

- destilate të mesme ose derivate të naftës të mesme (të gjitha llojet dizel për automobila, vaj gazi ose vaj ekstra i lehtë për ngrohje EL – 1 dhe kerozinë) dhe

- destilate të rënda ose derivate të naftës të rënda (të gjitha llojet e mazutit) dhe të tjera (bitumen dhe koks naftë);

13. "Naftëpërçues" është gypsijellës me pajisje përkatëse dhe stabilimente për transport të naftës së papërpunuar;

14. "Niveli i rezervave të detyrueshme" është niveli fizik real i plotësimit të derivateve të shprehur në ditë, të llogaritur në bazë të konsumit të brendshëm në vitin paraprak kalendarak në pajtim me Bilancin Energjetik të Republikës së Maqedonisë;

15. "Objekti për magazinimin e naftës së papërpunuar, derivateve të naftës, biokarburanteve, ose karburanteve për transport" është tërësi tekniko-teknologjike dhe funksionale e dedikuar për magazinim e përbërë nga rezervoare dhe stabilimente ndihmëse, të cilat duhet t'i plotësojnë kërkesat e përcaktuara në ndërtimit dhe mirëmbajtjes, si dhe kushtet minimale-teknike në lidhje me mbrojtjen nga zjarri, mbrojtjen e mjedisit jetësor, evidentimin e sasive dhe kapacitetit të përdorur;

16. "Përtëritja e derivateve të naftës" është një proces me të cilin rezervat ekzistuese të derivateve të naftës nga rezervat e detyrueshme zëvendësohen me sasi të reja të të njëjtit lloj dhe cilësi, me qëllim që të ruhen karakteristikat fizike-kimike të të njëjtave;

17. "Qarkullim juridik" është shitja, shpërndarja, magazinimi i derivateve të naftës të dedikuara për shitje dhe oferta për shitje ose çdo formë tjetër e transmetimit, pavarësisht nëse transferimi është falas ose jo;

18. "Prodhuesi i derivateve të naftës" është kryerësi i veprimtarisë energjetike përpunim i naftës së papërpunuar dhe prodhimi i derivateve të naftës dhe/ose prodhimi i karburanteve të dedikuara për transport duke përzier derivatet e naftës dhe biokarburantet;

19. "Produktpërçues" është gypsijellës me pajisje përkatëse dhe stabilimente për transportin e derivateve të naftës ose të karburanteve për transportit;

20. "Randman" është fitimi mesatar i naftës gjatë përpunimit të naftës së papërpunuar;

21. "Komisioni Rregullator për Energjetikë" është trup rregullator i pavarur, jo fitimprurës që e rregullon dhe kontrollon mënyrën e kryerjes së veprimtarive energjetike në pajtim me Ligjin për energjetikë dhe Ligjin për përcaktimin e çmimeve të shërbimeve ujore;

22. "Viti i referencës" është vit kalendarak i cili është bazë e të dhënave për konsumin e realizuar (në pajtim me Bilancin Energjetikë të RM-së) dhe shërben për të llogaritur sasitë e rezervave të detyrueshme që duhet të magazinohen në periudhë të dhënë kohore;

23. "Etiketë" është marrëveshje për blerjen e opsionit të naftës së papërpunuar dhe/ose derivateve të naftës sipas kriterëve të përcaktuara paraprakisht në periudhë të caktuar kohore;

24. "Tregtar me shumicë me karburante" është kryerësi i veprimtarisë energjetike tregti me shumicë të naftës së papërpunuar, derivateve të naftës, biokarburanteve dhe karburanteve për transport, i cili blen naftë të papërpunuar, derivate të naftës, biokarburante dhe karburante për transport nga prodhuesit, tregton me tregtarë tjerë me shumicë me karburante dhe i furnizon tregtarët me pakicë me karburante dhe konsumatorët;

25. "Shoqëri tregtare - magazinues" është shoqëri tregtare që posedon një ose më shumë licenca për: licencë për kryerjen e veprimtarisë energjetike të përpunimit të naftës së papërpunuar dhe prodhimit të derivateve të naftës; licencë për kryerjen e veprimtarisë energjetike të prodhimit të karburanteve të dedikuara për transport duke përzier derivatet e naftës dhe biokarburantet; licencë për kryerjen e veprimtarisë energjetike tregti me shumicë të naftës së papërpunuar, derivateve të naftës, biokarburanteve dhe karburanteve për transport, e cila në të njëjtën kohë posedon leje të akcizës në pajtim me Ligjin për akciza, ndërsa me të cilat Drejtoria ka lidhur marrëveshje në pajtim me këtë ligj;

26. "Importues i derivateve të naftës" është tregtari me shumicë me karburante;

27. "Formimi i rezervave të detyrueshme të naftës dhe derivateve të naftës" është proces i furnizimit të derivateve të naftës me të cilin sigurohen kushte për furnizim intervenues në tregun me derivate të naftës në rast të rrezikimit të sigurisë energjetike të shtetit të shkaktuar nga çrregullimet në furnizimin me përmasa të mëdha dhe

28. "Ruajtja e rezervave të detyrueshme" është obligim i shoqërive tregtare - magazinues në kapacitetet e tyre të rezervuarit të magazinonjë, ruajnë dhe përtërijnë naftë dhe/ose derivate të naftës nga rezervat e detyrueshme."

Neni 2

Në nenin 7 paragrafi (1) ndryshohet si vijon:

"(1) Rezervat e detyrueshme janë të detyruar t'i ruajnë shoqëritë tregtare të cilat posedojnë një ose më shumë nga këto licenca: licencë për kryerjen e veprimtarisë energjetike të përpunimit të naftës së papërpunuar dhe prodhimit të derivateve të naftës, licencë për prodhimin e karburanteve të dedikuara për transport duke përzier derivatet e naftës dhe biokarburantet dhe/ose licencë për tregti me shumicë të naftës së papërpunuar, derivateve të

naftës, biokarburanteve dhe karburanteve për transport, ndërsa të cilat njëkohësisht posedojnë leje të akcizës (në tekstin e mëtuftjeshëm: shoqëri tregtare – magazinues)."

Në paragrafin (2) në alinenë 2 pas fjalës "komunikacion" shtohen fjalët: "dhe/ose naftëpërçues dhe/ose produktpërçues".

Në alinenë 3, fjalët: "(përveç për karburantin për motorë reaktiv GM-1) të arrijë 1.000 m³ për derivat të naftës dhe 200 m³ për GNL", zëvendësohen me fjalët: "duhet të jetë në pajtim me rregulla të vlefshme për kushte minimale-teknike për objekte për magazinimin e naftës së papërpunuar, derivateve të naftës, biokarburanteve, ose karburanteve për transport".

Në paragrafin (4) fjalët: "sipas kualitetit në mënyrë të detyrueshme të përputhen me standardet më të larta në fuqi për kualitet të karburanteve të lëngëta në Republikën e Maqedonisë", zëvendësohen me fjalët: "në mënyrë të detyrueshme në çdo kohë sipas kualitetit të përputhen me rregullat në fuqi për kualitet të karburanteve të lëngëta në Republikën e Maqedonisë".

Pas paragrafit (4) shtohet paragrafi i ri (5) si vijon:

"(5) Kur rezervat e detyrueshme ruhen në kapacitete të rezervuarit magazinues të huazuara në territorin e Republikës së Maqedonisë, të njëjtat kapacitete mund t'i shfrytëzojnë edhe shoqëritë tregtare-magazinues dhe tregtarët me shumicë me derivate të naftës, me ç'rast shoqëritë tregtare-magazinues kanë për obligim tepriat e rezervave të detyrueshme t'i evidentojnë veçmas dhe me ato nuk guxon të veprohet pa urdhëresë paraprake me shkrim dhe pëlqim nga Drejtoria."

Neni 3

Në nenin 7-a në paragrafin (3) fjala "drejtori" zëvendësohet me fjalët: "Këshilli Drejtues", ndërsa fjalët: "ruajtje, si dhe kompensimi për evaporim në pajtim me standardet e përcaktuara", zëvendësohen me fjalët: "ruajtje dhe evaporim të naftës dhe derivateve të naftës nga rezervat e detyrueshme."

Neni 4

Neni 9 ndryshohet si vijon:

"(1) Në rast të rrezikimit të sigurisë energjetike të shtetit të shkaktuar nga çrregullimet në furnizimin me naftë dhe derivate të naftës nga përmasat më të mëdha, Qeveria e Republikës së Maqedonisë miraton vendim për lëshim në shitje të rezervave të detyrueshme, me të cilin përcaktohet lloji dhe sasi të derivateve të naftës të cilat lëshohen në shitje, procedura dhe afatet për lëshim në shitje të rezervave të detyrueshme, si dhe intervali kohor në të cilin do të zbatohet vendimi.

(2) Me vendimin nga paragrafi (1) i këtij neni, Qeveria e Republikës së Maqedonisë njëkohësisht lejon përkohësisht të ruhen sasi më të vogla të rezervave të detyrueshme nga ato të cilat janë përcaktuar me nenin 5 paragrafi (1) të këtij ligji.

(3) Në bazë të vendimit nga paragrafi (1) i këtij neni, Drejtoria i shet rezervat e detyrueshme në territorin e Republikës së Maqedonisë me çmimet në fuqi të tregut të caktuara me vendim të Komisionit Rregullator për Energjetikë.

(4) Në rast se Drejtoria nuk arrin të lëshojë rezerva të detyrueshme në treg në pajtim me paragrafin (3) të këtij neni, obligim për blerjen e rezervave të detyrueshme, si dhe shitjen dhe dërgimin e tyre te konsumatorët e fundit kanë shoqëritë tregtare të cilat magazinonë rezerva të detyrueshme dhe/ose kryejnë veprimtari energjetike tregti me shumicë me naftë të papërpunuar, derivate të naftës, biokarburante dhe karburante për transport, në mënyrë proporcionale me lartësinë e pagimit të kompensimit për rezerva të detyrueshme në vitin kalendarik paraprak.

(5) Në rast të nevojës Drejtoria të kryejë përtëritjen dhe mirëmbajtjen e kualitetit të derivateve të naftës, në bazë të propozimit të Drejtorisë, Qeveria e Republikës së Maqedonisë miraton vendim që rezervat e detyrueshme të shkëmbehen ose shiten për përtëritje, në mënyrë dhe me kushte të përcaktuara në këtë ligj.

(6) Mjetet nga shitja e rezervave të detyrueshme në pajtim me këtë nen janë të hyra të Drejtorisë dhe paguhen në fletëpagesë përkatëse të Drejtorisë, në kuadër të llogarisë së thesarit, në pajtim me nenin 21 paragrafi (2) të këtij ligji."

Neni 5

Pas nenit 9-a shtohen tetë nene të ri 9-b, 9-v, 9-g, 9-d, 9-gj, 9-e, 9-zh dhe 9-z si vijojnë:

"Neni 9-b

(1) Shkëmbim i rezervave të detyrueshme mund të kryhet për shkak të përtëritjes dhe mirëmbajtjes së kualitetit të derivateve të naftës.

(2) Shkëmbim i rezervave të detyrueshme mund të kryhet ndërmjet Drejtorisë dhe bartësve të licencave për kryerjen e veprimtarisë energjetike tregti me shumicë me naftë të papërpunuar, derivate të naftës, biokarburante dhe karburante për transport, në objekte për magazinim të derivateve të naftës në Republikën e Maqedonisë për të cilat është lëshuar leje e akcizës në pajtim me Ligjin për akciza.

(3) Qeveria e Republikës së Maqedonisë, me propozim të Këshillit Drejtues të Drejtorisë, me vendimin për shkëmbim nga neni 9 paragrafi (5) i këtij ligji i përcakton llojin dhe sasi të derivateve të naftës nga rezervat e detyrueshme të cilat shkëmbehen, si dhe mënyrën dhe subjektet me të cilat bëhet shkëmbimi.

(4) Vlera e rezervave të detyrueshme të cilat janë lëndë e shkëmbimit përcaktohet në bazë të vendimit për caktimin e çmimeve më të larta të shitjes me pakicë të derivateve të veçanta të naftës të përcaktuara në pajtim me Metodologjinë, të miratuar nga Komisioni Rregullator për Energjetikë, i cili është i vlefshëm deri në ditën e shkëmbimit. Në vlerën nuk përfshihen shpenzimet për akcizë nëse shkëmbimi kryhet në depon e akcizës, si dhe shpenzimet për transport në rast të shkëmbimit në korniza të kapacitetit të njëjtë të magazinimit.

(5) Për shkëmbimin e derivateve të naftës në pajtim me këtë nen, Drejtoria lidh marrëveshje.

Neni 9-v

(1) Qeveria e Republikës së Maqedonisë, me propozim të Këshillit Drejtues të Drejtorisë, me vendimin për shitje nga neni 9 paragrafi (5) i këtij ligji i përcakton llojin dhe sasinë e derivateve të naftës nga rezervat e detyrueshme që vendosen për shitje me qëllim të përtëritjes të tyre, si dhe ndashmërinë e objektit të shitjes.

(2) Shitja e derivateve të naftës nga paragrafi (1) i këtij neni kryhet me ankand publik me gojë.

(3) Çmimi fillestar i rezervave të detyrueshme që shiten në pajtim me këtë nen, e shprehur në denarë për litër/kilogram, përcaktohet në bazë të vendimit për përcaktimin e çmimeve më të larta të shitjes me pakicë të derivateve të caktuara të naftës të përcaktuara në pajtim me Metodologjinë, e miratuar nga Komisioni Rregullator për Energjetikë, e cila është e vlefshme në ditën e shitjes, në të cilën nuk përfshihen shpenzimet e akcizës, tatimi i vlerës së shtuar, kompensimi për financim dhe aktivitet në sferën e mjedisit jetësor dhe kompensimi për rezervat e detyrueshme të naftës dhe derivateve të naftës.

(4) Çmimi fillestar nga paragrafi (3) i këtij neni gjatë shitjes me ankand publik me gojë, mund të zvogëlohet maksimum për 10%.

Neni 9-g

(1) Ankandi publik me gojë do të kryhet nëpërmjet ankandit negativ dhe e njëjta mund të zbatohet më së shumti në tri rrethe të njëpasnjëshme. Në rrethin e parë, pjesëmarrësit deklarohen nëse e pranojnë çmimin e shpallur fillestar, në rrethin e dytë çmimi fillestar përmes ankandit negativ mund të zvogëlohet maksimum për 5%, ndërsa në rrethin e tretë çmimi fillestar me anë të ankandit negativ mund të zvogëlohet maksimum për 10 %.

(2) Procedurën për ankand publik me gojë e zbaton Komisioni për shitjen e derivateve të naftës e formuar nga drejtori i Drejtorisë (në tekstin e mëtejshëm: Komisioni) pas shpalljes paraprake të dhënë në faqen e internetit të Drejtorisë dhe në dy gazeta ditore të botuara në gjuhën maqedonase dhe në një gazetë të botuar në gjuhën që e flasin së paku 20% e qytetarëve në Republikën e Maqedonisë të cilët flasin gjuhë zyrtare të ndryshme nga gjuha maqedonase, dhe botohen të paktën tre muaj para ditës së publikimit të shpalljes.

(3) Shpallja për shitje të derivateve të naftës në mënyrë të detyrueshme i përmban të dhënat në vijim:

- çmimi fillestar i derivatit të naftës që është lëndë e shitjes e shprehur në paritet franko magazinë të shitjes,
- të dhënat për ndashmërinë e lëndës së shitjes,
- afati për parashtrim dhe mënyra e parashtrimit të fletëparaqitjeve për pjesëmarrje në ankand publik me gojë,
- vendi ku do të mbahet ankandi publik me gojë dhe koha e fillimit,
- kushtet për pjesëmarrje në ankand publik me gojë,
- garanci bankare për seriozitet të ofertës në lartësi prej 0,5% nga vlera e përgjithshme e ofertës së dorëzuar-fletëparaqitjes për pjesëmarrje të ofertuesit, për derivatin e naftës që është lëndë e shitjes,
- kushtet për aktivizim të garancisë bankare për seriozitet të ofertës dhe periudhën në të cilën ofertuesi nuk do të ketë mundësi të marrë pjesë në çdo ankand publik me gojë të ardhshëm për shitje të derivateve të naftës nga rezervat e detyrueshme,
- mënyra dhe procedura për zbatimin e ankandit publik me gojë (mënyra e legjitimitetit të pjesëmarrësve në ankand publik me gojë, definimi i fillimit të ankandit publik me gojë, detyrimet për pagesë të tatimeve të përcaktuara me ligj (tatimi i vlerës së shtuar, akcizat, kompensimi për financim të aktiviteteve në sferën e mjedisit jetësor dhe kompensimi për rezervat e detyrueshme të naftës dhe derivateve të naftës), e drejta e kundërshtimit.

Neni 9-d

(1) Për pjesëmarrje në ankand publik me gojë që është lëndë e shpalljes, mund të paraqiten të gjithë personat e interesuar që posedojnë licencë për kryerjen e tregtisë së veprimtarisë energjetike me shumicë me naftë së papërpunuar, derivate të naftës, biokarburante dhe karburante për transport, tllëshuara nga Komisioni Regullator për Energjetikë dhe të cilët i plotësojnë kushtet të dhëna në shpallje.

(2) Afati për parashtrim të fletëparaqitjes për pjesëmarrje nuk mund të jetë më i shkurtër se tri ditë kalendarike, duke llogaritur nga dita e publikimit të shpalljes.

(3) Fletëparaqitja për pjesëmarrje në ankand publik me gojë parashtrrohet në Arkivin e Drejtorisë ose me shfrytëzimin e mjeteve elektronike të postës elektronike të Drejtorisë, dhe duhet t'i përmbajë të gjitha të dhënat dhe dëshmitë që janë përcaktuar në shpalljen duke përfshirë edhe garancinë bankare për seriozitet të ofertës që duhet të dorëzohet në formë origjinale.

(4) Komisioni pas pranimit të fletëparaqitjeve për pjesëmarrje përcakton nëse janë dorëzuar në afatin e përcaktuar dhe nëse janë të kompletuara në pajtim me kushtet në shpalljen me ç'rast i njofton parashtruesit e fletëparaqitjeve, në formë elektronike. Parashtruesve të

kërkesave që janë të kompletuar dhe të që i plotësojnë të gjitha kushtet në pajtim me shpalljen, u dorëzohet njoftim me ftesën për pjesëmarrje në ankand publik me gojë. Parashtruesve të fletëparaqitjeve që nuk e kanë dorëzuar dokumentacionin e kompletuar u dorëzon njoftim me arsyetim se nuk do të marrin pjesë në ankandin publik me gojë.

(5) Ankandi publik me gojë do të mbahet në ditën, orën dhe vendin e përcaktuar në shpalljen. Në ditën e zbatimit të ankandit publik me gojë mund të jetë i pranishëm çdo person i interesuar. Vetëm përfaqësuesit e autorizuar të parashtruesve të fletëparaqitjeve që kanë dorëzuar fletëparaqitjeve të kompletuar për pjesëmarrje në pajtim me shpalljen, mund të jenë pjesëmarrës në procedurën e ankandit publik me gojë, me legjitimacionin paraprak dhe dorëzimin e autorizimit të përcaktuar nga personi përgjegjës i ofertuesit. Të gjithë përfaqësuesit e autorizuar të ofertuesve, të pranishëm në ankandin publik me gojë, duhet të nënshkruajnë listë evidentuese.

(6) Ankandi publik me gojë do të mbahet, nëse në shpallje është paraqitur edhe vetëm një pjesëmarrës që i plotëson kushtet e dhëna në shpallje dhe që e ka pranuar çmimin fillestar.

(7) Garancia bankare për seriozitet të ofertës për pjesëmarrje në ankand publik me gojë i kthehet parashtruesit në afat prej 15 ditësh nga dita e mbajtjes së ankandit publik me gojë, ndërsa garancia bankare ofertuesit më të mirë i kthehet në afat prej 15 ditësh nga dita e pagesës së vlerës së faturuar për sasinë e përgjithshme të marrë të derivateve të naftës nga magazina.

Neni 9-gj

(1) Ankandi publik me gojë fillon në kohën e paraparë me shpallje të çmimit fillestar të derivateve të naftës dhe zbatohet nëpërmjet ankandit negativ nga ana e pjesëmarrësve.

(2) Rrethi i parë nga ankandi publik me gojë zgjatë 15 minuta, në të cilën kohë pjesëmarrësit deklarohen nëse e pranojnë çmimin fillestar të derivateve të naftës lëndë e shitjes. Ankandi publik me gojë në rrethin e parë konsiderohet i mbaruar në momentin e kalimit të kohës së paraparë me ç'rast nëse është pranuar çmimi fillestar nga ana e pjesëmarrësve, nuk zbatohet rrethet e mbetura. Nëse pas kalimit të 15 minutave të para, nuk është e pranuar çmimi fillestar nga ana e pjesëmarrësve, Komisioni me pauzë prej 30 minutave, e fillon rrethin e dytë nga ankandi publik me gojë.

(3) Rrethi i dytë nga ankandi publik me gojë zgjatë 15 minuta, në të cilin pjesëmarrësit me anë të ankandit negativ mund ta zvogëlojnë çmimin fillestar me çmimet e ofruara të reja të shprehura më së shumti deri në dy vende decimale. Në rrethin e dytë zvogëlimin mundet të jetë maksimum deri 5% nga çmimi fillestar. Ankandi publik me gojë në rrethin e dytë konsiderohet i mbaruar me parashtrimin e fundit të çmimit fillestar në suazat e kohës të paraparë, me çka drejtori i Drejtorisë miraton vendim për zgjedhje të ofertuesit/ve më të volitshëm dhe nuk zbatohet rrethi i tretë nga ankandi publik me gojë. Nëse në kohën e paraparë për rrethin e dytë nuk ka ankand negativ nga ana e pjesëmarrësve, pas pauzës prej 30 minuta Komisioni e fillon rrethin e tretë nga ankandi publik me gojë.

(4) Rrethi i tretë nga ankandi publik me gojë zgjatë 15 minuta, në të cilin pjesëmarrësit me anë të ankandit negativ mundet ta zvogëlojnë çmimin fillestar me çmimet e ofruara të reja të zvogëluara të shprehura më së shumti deri në dy vende decimale. Në rrethin e tretë zvogëlimi mundet të jetë maksimum deri 10% nga çmimi fillestar. Ankandi publik me gojë në rrethin e tretë konsiderohet i mbaruar me parashtrimin e fundit të çmimit fillestar në suazat e kohës të paraparë, me çka drejtori i Direktives miraton vendim

пër zgjedhje të ofertuesit/ve më të volitshëm. Nëse pas kalimit të kohës së paraparë për rrethin e tretë nuk ka ankand negativ nga ana e pjesëmarrësve, drejtori i Drejtorisë miraton vendim për anulimin e procedurës për ankand publik me gojë.

(5) Nëse në rastin nga paragrafi (4) të këtij neni vjen deri te anulimi i procedurës, drejtori i Drejtorisë në afat prej 15 ditësh nga dita e anulimit të procedurës do të miratojë vendim për shpallje të sërishme për shitje.

Neni 9-e

(1) Ofertues më i mirë konsiderohet pjesëmarrësi i ankandit negativ publik me gojë që ka ofruar çmimin e fundit për shitje të derivateve të naftës, në pajtim me nenin 9-gj të këtij ligji.

(2) Në çmimin e fundit nga ankandi publik me gojë llogariten tatimet e përcaktuara ligjore edhe atë: tatimi mbi vlerën e shtuar, akcizat, kompensimi për financimin e aktiviteteve në sferën e mjedisit jetësor dhe kompensimi për rezervat e detyrueshme të naftës dhe derivateve të naftës, që janë në ngarkim të ofertuesit më të volitshëm.

(3) Komisioni pas mbarimit të ankandit negativ publik me gojë përgatit procesverbal për zbatimin e ankandit që dorëzohet te të gjithë pjesëmarrësit e ankandit negativ publik me gojë.

(4) Pas mbarimit të ankandit negativ publik me gojë dhe në bazë të procesverbalit nga Komisioni, drejtori i Drejtorisë miraton vendim për zgjedhje të ofertuesit më të volitshëm.

Neni 9-zh

(1) Pjesëmarrësit e ankandit negativ publik me gojë kanë të drejtë të kundërshtimit vetëm në lidhje me procedurën e ankandit publik, në afat prej tri ditëve nga mbajtja e ankandit te Komisioni, i cili vendos për kundërshtimin me aktvendim.

(2) Kundër aktvendimit nga paragrafi (1) i këtij neni, në afat prej tri ditëve mund të paraqitet ankesë te Komisioni shtetëror për vendosje në procedurën administrative dhe procedurën nga marrëdhënia e punës në shkallë të dytë. Komisioni shtetëror miraton vendim lidhur me ankesën e parashtruar në afat prej 15 ditë.

Neni 9-z

(1) Pas mbarimit të procedurës për ankandin negativ publik me gojë, me ofertuesin më të mirë, drejtori i Drejtorisë lidh marrëveshje për shitje të derivateve të naftës. Në marrëveshje për shitje të derivateve të naftës në mënyrë përkatëse zbatohet dispozitat nga Ligji për marrëdhënie obligative.

(2) Marrëveshja për shitje të derivateve të naftës lidhet në formë me shkrim dhe veçanërisht përmbanë palë të marrëveshjes, lëndën e marrëveshjes, të dhënat për derivatet e naftës dhe detyrimi për blerësin për pagesë të tatimeve të përcaktuara ligjore (tatim i vlerës së shtuar, akcizës, kompensim për financim të aktiviteteve në sferën e mjedisit jetësor dhe kompensim për rezervat e detyrueshme të naftës dhe derivateve të naftës).

(3) Ofertuesi më i mirë është i detyruar në afat prej 30 ditësh nga dita e lidhjes së marrëveshjes t'i marrë derivatet e naftës nga magazina.

(4) Çmimi sipas të cilës faturohen sasitë e marra nga magazina është çmimi në fuqi në ditën e marrjes në pajtim me Vendimin e publikuar për çmime më të larta të derivateve të naftës të caktuara të përcaktuar në pajtim me Metodologjinë nga ana e Komisionit Rregullator për Energjetikë, të zvogëluar për përqindjen e arritur në shitjen publike me gojë.

Neni 6

Në nenin 14 alineja 13 pas fjalës "ruajtje" shtohen fjalët: "dhe evaporim" ndërsa fjalët: "si dhe kompensimi për evaporim në pajtim me standardet e përcaktuara" shlyhen.

Neni 7

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

1270.

Врз основа на членот 75, ставови 1, 2 и 3 од Уставот на Република Северна Македонија, претседателот на Република Северна Македонија и претседателот на Собранието на Република Северна Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЦРВЕНИОТ КРСТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за Црвениот крст на Република Македонија,

што Собранието на Република Северна Македонија го донесе на седницата одржана на 16 мај 2019 година.

Бр. 08-2892/1
16 мај 2019 година
Скопје

Претседател на Република
Северна Македонија,
Стево Пендаровски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Северна Македонија,
м-р Talat Xhaferi, с.р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЦРВЕНИОТ КРСТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Член 1

Во Законот за Црвениот крст на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 41/1994, 7/1997 и 21/1998), членот 26 се менува и гласи:

„Црвениот крст остварува финансиски средства од:

- членарина од своето членство,
- надоместоци утврдени со овој и друг закон,
- подароци, завештанија и легати,
- доброволни прилози,
- закупнини,
- Буџетот на Република Македонија, буџетот на општините, градот Скопје и општините во град Скопје,
- донации и спонзорства,
- дејности со кои се стекнува добивка употребена за целите и задачите утврдени со Статутот,
- приходи од инвестиции, дивиденди, камати и заеми,
- услужни дејности сврзани со функцијата на Црвениот крст и
- парични средства и други приходи утврдени со закон.“

Член 2

Членот 27 се менува и гласи:

„Во корист на Црвениот крст се плаќаат надоместоци и тоа:

- 3% од цената на влезницата за културно-забавни манифестации, концерти и фестивали и саемски манифестации од локален, државен и меѓународен карактер, освен за концерти со хуманитарен карактер, театарски претстави, изложби на слики, скулптури и други претстави и приредби што ги организираат ученици во училиштата и студенти на факултетите,

-3% од цената за секоја влезница за спортски натпревари, освен за аматерски спорт и надоместок при регистрација на возила.

Основ за плаќање на надоместокот од ставот 1 алинеи 1 и 2 на овој член, е продажната цена на влезницата.

Собраните средства од ставот 1 алинеи 1 и 2 на овој член, се уплатуваат најдоцна во рок од 30 дена од денот на одржување на настанот на сметката на Црвениот крст.

Црвениот крст со посебен акт го утврдува начинот на распределба на собраните средства од ставот 1 на овој член.”.

Член 3

По членот 27 се додава нов член 27-а, кој гласи:

„Член 27-а

Висината на надоместокот од членот 27 став 1 алинеја 3 од овој закон, што се наплаќа за Црвениот крст од домашни правни и физички лица при регистрација на возила изнесува и тоа за:

- 1) моторцикли, трицикли и четирицикли:
 - до 100 cm³ надоместок од 15,00 денари,
 - од 101 cm³-250 cm³ надоместок од 20,00 денари,
 - од 251 cm³-750 cm³ надоместок од 40,00 денари,
 - над 751 cm³ надоместок од 65,00 денари.
- 2) патнички возила
 - до 33 kW надоместок од 70,00 денари,
 - од 33,1 kW-55 kW надоместок од 95,00 денари,
 - од 55,1 kW-84 kW надоместок од 110,00 денари,
 - од 84,1 kW-150 kW надоместок од 120,00 денари,
 - над 150 kW надоместок од 130,00 денари.
- 3) товарни возила
 - носивост до 3,5 т надоместок од 215,00 денари,
 - носивост од 3,6 т – 10 т надоместок од 360,00 денари,
 - носивост над 10,1 т надоместок од 470,00 денари.
- 4) работни возила/трактори
 - надоместок од 80,00 денари.
- 5) автобуси наменети за:
 - меѓуопштински сообраќај и меѓународен сообраќај, надоместок од 330,00 денари и
 - градски и приградски сообраќај, надоместок од 240,00 денари.
- 6) влечни возила
 - надоместок од 350,00 денари.
- 7) специјални возила
 - надоместок од 80,00 денари и
- 8) приклучни возила
 - надоместок од 190,00 денари.

Обврзник за плаќање на надоместок од ставот 1 на овој член, е правното или физичкото лице на чие име се регистрира возилото.

Надоместокот од ставот 1 на овој член, од правното или физичкото лице на чие име се регистрира возилото го наплатува овластеното правно лице за вршење технички преглед, а доказот се приложува при регистрација на возилото.

Правното лице овластено за вршење на технички преглед ги уплатува собраните средства од ставот 3 на овој член, најдоцна до 15 во тековниот месец за претходниот месец на сметката на Црвениот крст.

Правното лице овластено за вршење на технички преглед од ставот 3 на овој член, доставува месечен извештај до Црвениот крст, кој содржи податоци за број на возила по категории на кои е извршен технички преглед, за надоместок по категории на возила, како и за вкупниот надоместок.”.

Член 4

Членот 28 се менува и гласи:

„Во текот на традиционалните акции и манифестации: „Недела на борба против ракот“, „Недела на Црвениот крст“, „Недела на борба против Сидата“, „Недела на борба против градните болести и туберкулозата“ и „Недела на борба против гладта“ се издаваат доплатни марки. Издавањето, дистрибуцијата, продажбата и пресметката на доплатни марки ја врши Акционерско друштво за поштенски сообраќај „Македонска пошта“ во државна сопственост – Скопје, согласно со закон.

За времетраење на акциите и манифестациите од ставот 1 на овој член, во полза на Црвениот крст се плаќа надоместок во висина од 30% од номиналната вредност на доплатната марка за писма до 20 грама на секоја поштенска пратка во внатрешниот и меѓународниот поштенски сообраќај, освен пратките за книги и списанија.

Надоместокот од ставот 2 на овој член, го наплаќаат Акционерското друштво за поштенски сообраќај „Македонска пошта“ во државна сопственост – Скопје и други даватели на поштенски услуги, согласно со закон.

Акционерското друштво за поштенски сообраќај „Македонска пошта“ во државна сопственост – Скопје и други даватели на поштенски услуги, собраните средства од надоместокот од ставот 2 на овој член ги уплатуваат во рок од 30 дена од денот на одржувањето на акцијата или манифестацијата на сметка на Црвениот крст.

Црвениот крст со акт ги определува деновите кога се организираат акциите и манифестациите од ставот 1 на овој член.“.

Член 5

Членот 30 се менува и гласи:

„Надзор над извршување на обврските од членовите 27, 27-а, 28 и 29 од овој закон, во однос на наплата и уплатата на надоместоците го вршат надлежните органи кои вршат надзор над работењето на правните субјекти од членовите 27, 27-а, 28 и 29 од овој закон.“.

Член 6

Членот 34 се менува и гласи:

„Глоба во износ од 3.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече на правното лице ако не ги наплати и не изврши уплатата на надоместоците во корист на Црвениот крст и не достави месечен извештај до Црвениот крст, согласно со членовите 27, 27-а и 28 од овој закон.

Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за правното лице ќе се изрече за прекршок за дејствијата од ставот 1 на овој член и на одговорното лице во правното лице.

Глоба во износ од 100 до 200 евра во денарска противвредност ќе се изрече на службеното лице во правното лице за дејствија од ставот 1 на овој член.”.

Член 7

Членот 35 се менува и гласи:

„Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече на правното лице кое неовластено го употребува името Црвен крст спротивно на членот 9 од овој закон.

Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за правното лице ќе се изрече за прекршок за дејствијата од ставот 1 на овој член и на одговорното лице во правното лице.”.

Член 8

Членот 36 се менува и гласи:

„Глоба во износ од 150 до 300 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на физичко лице:

1) ако во вонредна и воена состојба го носи или го употребува амблемот Црвениот крст како амблем на заштита, а го нема својството на лицето од членот 13 став 1 од овој закон и

2) ако за време на службата кај себе ја нема легитимацијата од членот 15 од овој закон или ако не ја носи лентата со амблемот на Црвениот крст на пропишаниот начин или ако го изгуби својството на лице врз основа на кое ја добил легитимацијата и лентата, а не ги врати на надлежниот орган (член 16).“.

Член 9

По членот 36 се додава нов член 36-а, кој гласи:

„Член 36-а

За прекршоците утврдени со овој закон, прекршочна на постапка води и прекршочна санкција изрекува надлежен суд.“.

Член 10

Подзаконските акти предвидени со овој закон, Црвениот крст ќе ги донесе во рок од 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 11

Се овластува Законодавно-правната комисија на Собранието на Република Македонија да утврди прецисен текст на Законот за Црвениот крст на Република Македонија.

Член 12

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J

**PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN E LIGJIT
PËR KRYQIN E KUQ TË REPUBLIKËS SË
MAQEDONISË**

Neni 1

Në Ligjin për Kryqin e Kuq në Republikën e Maqedonisë ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 41/1994, 7/1997 dhe 21/1998), neni 26 ndryshohet si vijon:

"Kryqi i Kuq realizon mjete financiare nga:

- taksa e anëtarësisë nga anëtarësia e vet,
- kompensime të përcaktuara me këtë lidh dhe ligj tjetër,
- dhurata, testamente dhe legate,
- kontribute vullnetare,
- qira,
- Buxheti i Republikës së Maqedonisë, buxheti i komunave, i Qytetit të Shkupit dhe i komunave në Qytetin e Shkupit,
- donacione dhe sponsorime,
- veprimtari me të cilat arrihet përfitim i përdorur për qëllimet dhe detyrat e përcaktuara me Statutin,
- të hyra nga investimet, dividendat, kamatat dhe huat,
- veprimtari shërbyese të ndërlidhura me funksionin e Kryqit të Kuq dhe
- mjete në para dhe të hyra tjera të përcaktuara me ligj."

Neni 2

Neni 27 ndryshohet si vijon:

"Në dobi të Kryqit të Kuq paguhen kompensime, si vijonë:

- 3% nga çmimi i biletës për manifestime kulturore-argëtuese, koncerte dhe festivale dhe manifestime të panairëve me karakter lokal, shtetëror dhe ndërkombëtar, përveç për koncerte me karakter humanitar, shfaqje teatrale, ekspozita të pikturave, skulpturave dhe shfaqje të tjera si dhe organizime që i organizojnë nxënësit e shkollave dhe studentët e fakulteteve,

- 3% nga çmimi për çdo biletë për gara sportive, përveç për sport amator; dhe

- kompensim gjatë regjistrimit të mjeteve.

Baza për pagimin e kompensimit nga paragrafi 1 alineja 1 dhe 2 e këtij neni, është çmimi shitës i biletës.

Mjetet e grumbulluara nga paragrafi 1 alinetë 1 dhe 2 të këtij neni, paguhen më së voni në afat prej 30 ditëve nga dita e mbajtjes së ngjarjes së llogarinë e Kryqit të Kuq.

Kryqi i Kuq me akt të veçantë e përcakton mënyrën e shpërndarjes së mjeteve të grumbulluara nga paragrafi 1 i këtij neni."

Neni 3

Pas neni 27 shtohet nen i ri 27-a, si vijon:

"Neni 27-a

Shuma e kompensimit të neni 27 paragrafi 1 alineja 3 e këtij ligji, që paguhet për Kryqin e Kuq nga personat vendas juridikë dhe fizikë gjatë regjistrimit të mjeteve është, si vijon:

- 1) motoçikleta, triçikleta dhe katërçikleta:
 - prej 100 cm³ kompensim prej 15,00 denarësh,
 - prej 101 cm³-250 cm³ kompensim prej 20,00 denarësh,
 - prej 251 cm³-750 cm³ kompensim prej 40,00 denarësh,
 - prej 751 cm³ kompensim prej 65, denarësh,
- 2) automjete pasagjerësh
 - deri 33 kW kompensim prej 70,00 denarësh,
 - prej 33,1 kW 55 kompensim prej 15 denarësh,
 - prej 55,1 kW 84 kompensim prej 110, 00 denarësh,
 - prej 84,1 kW 150 kompensim prej 110, 00 denarësh,
 - prej 150 kW kompensim prej 130,00 denarësh,
- 3) automjete ngarkuese
 - bartje deri 3,5 t kompensim prej 215,00 denarësh,
 - bartje deri 3,6 t-10 t kompensim prej 360,00 denarësh,
 - bartje mbi 10,1 t kompensim prej 470,00 denarësh.
- 4) automjete te punës/traktorë
 - kompensim prej 80,00 denarësh.
- 5) autobusë të dedikuar për:
 - komunikacion ndërkomunal dhe komunikacion ndërkombëtar, kompensim prej 330, denarësh dhe,
 - komunikacion urban dhe periferik, kompensim prej 240,00 denarësh.
- 6) automjete tërheqëse
 - kompensim prej 350,00 denarësh.
- t) automjete speciale
 - kompensim prej 80,00 denarësh dhe
- 1) makina me rimorkio
 - kompensim prej 190,00 denarësh.

Obligues për pagim të kompensimit nga paragrafi 1 i këtij neni, është personi juridik ose personi fizik në emër të të cilit regjistrohet automjeti.

Kompensimin nga paragrafi 1 i këtij neni, nga personi juridik ose fizik në emër të të cilit regjistrohet automjeti e arkëton personi i autorizuar juridik për kryerjen e kontrollit teknik, gjatë arkëtimit të kompensimit për kontroll teknik, ndërsa dëshmia dorëzohet gjatë regjistrimit të automjetit.

Personi juridik i autorizuar për kryerjen e kontrollit teknik i paguan mjetet e grumbulluara nga paragrafi 3 të këtij neni, më së voni deri më datë 15 të muajit rrjedhës për muajin paraprak në llogarinë e Kryqit të Kuq.

Personi juridik i autorizuar për kryerjen e kontrollit teknik nga paragrafi 3 i këtij neni dorëzon raport mujor në Kryqin e Kuq, i cili përmban të dhëna për numrin e automjeteve sipas kategorisë ku është kryer kontrolli teknik, për kompensim sipas kategorisë së automjeteve, si dhe për kompensimit e plotë."

Neni 4

Neni 28 ndryshohet si vijon:

"Gjatë aksioneve tradicionale dhe manifestimeve: "Java e luftës kundër kancerit", "Java e Kryqit të Kuq", "Java e luftës kundër Sidës", "Java e luftës kundër sëmundjeve të gjoksit dhe tuberkulozit" dhe "Java e luftës kundër urisë" lëshohen pulla me pagesë shtesë. Botimin, shpërndarjen, shitjen dhe llogaritjen e pullave me pagesë shtesë e kryen Shoqëria Aksionare për Komunikacion Postar "Posta e Maqedonisë" në pronësi shtetërore-Shkup, në pajtim me ligjin.

Për kohëzgjatjen e aksioneve dhe manifestimeve nga paragrafi 1 i këtij neni, në dobi të Kryqit të Kuq paguhet kompensim me shumë prej 30% nga vlera nominale e pullës me pagesë shtesë për letra deri 20 gram për çdo dërgesë postare në komunikacionin postar të brendshëm dhe ndërkombëtar, përveç dërgesave për libra dhe revista.

Kompensimin nga paragrafi 2 i këtij neni, e paguan Shoqëria Aksionare për Komunikacion Postar "Posta e Maqedonisë" në pronësi shtetërore - Shkup dhe dhënës të tjerë të shërbimeve postare, në pajtim me ligjin.

Shoqëria Aksionare për Komunikacion Postar "Posta e Maqedonisë" në pronësi shtetërore - Shkup dhe dhënës të tjerë të shërbimeve postare, mjetet e grumbulluara nga kompensimi i paragrafit 2 të këtij neni i paguajnë në afat prej 30 ditësh nga dita e mbajtjes së aksionit ose manifestimit në llogari të Kryqit të Kuq.

Kryqi i Kuq me akt i përcakton ditët kur organizohen aksionet dhe manifestimet nga paragrafi 1 i këtij neni."

Neni 5

Neni 30 ndryshohet si vijon:

"Mbikëqyrje mbi realizimin e obligimeve të neneve 27, 27-a, 28 dhe 29 të këtij ligji, lidhur me arkëtimin dhe pagimin e kompensimeve të cilat i kryejnë organet kompetente të cilat kryejnë mbikëqyrje mbi punën e subjekteve juridike të neneve 27, 27-a, 28 dhe 29 të këtij ligji."

Neni 6

Neni 34 ndryshohet si vijon:

"Gjobë me shumë prej 3.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit juridik nëse nuk i arkëton dhe nuk i paguan kompensimet në dobi të Kryqit të Kuq dhe nuk dorëzon raport mujor në Kryqin e Kuq, në pajtim me nenet 27, 27-a dhe 28 të këtij ligji.

Gjobë në shumë prej 30% nga gjoba e përcaktuar për personin juridik do t'i shqiptohet për kundërvajtje për veprimet e paragrafit 1 të këtij neni, edhe personit përgjegjës në personin juridik.

Gjobë me shumë prej 100 deri 200 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit zyrtar në personin juridik për veprimet e paragrafit 1 të këtij neni."

Neni 7

Neni 35 ndryshohet si vijon:

"Gjobë në shumë prej 5.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit juridik i cili në mënyrë të paautorizuar e përdor emrin e Kryqit të Kuq në kundërshtim me nenin 9 të këtij ligji.

Gjobë në shumë prej 30% nga gjoba e përcaktuar për personin juridik do t'i shqiptohet për kundërvajtje për veprimet e paragrafit 1 të këtij neni, edhe personit përgjegjës në personin juridik."

Neni 8

Neni 36 ndryshohet si vijon:

"Gjobë me shumë prej 150 deri 300 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje personit fizik:

1) nëse në gjendje të jashtëzakonshme ose gjendje lufte e mban ose e përdorë emblemën e Kryqit të Kuq si emblemë të mbrojtjes, dhe nuk e ka cilësinë e personit të nenit 13 paragrafi 1 të këtij ligji dhe

2) nëse gjatë kohës së shërbimit tek vetja nuk e ka legjitimacionin e nenit 15 të këtij ligji, ose nuk e mban shiritin me emblemë të Kryqit të Kuq në mënyrën e përcaktuar ose nëse e humbë cilësinë e personit në bazë të cilës e ka marrë legjitimacionin dhe shiritin, dhe nuk ia kthen organit kompetent (neni 16)."

Neni 9

Pas nenit 36 shtohet nen i ri 36-a, si vijon:

"Neni 36-a

Për kundërvajtje të përcaktuara me këtë ligj, procedurë kundërvajtëse udhëheq dhe sanksion kundërvajtës përcakton gjykata kompetente."

Neni 10

Aktet nënligjore të parapara me këtë ligj, Kryqi i Kuq do t'i miratojë në afat prej 90 ditësh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 11

Autorizohet Komisioni Juridik ligjvënës i Kuvendit të Republikës së Maqedonisë të përcaktojë tekst të spastruar të Ligjit për Kryqin e Kuq të Republikës së Maqedonisë.

Neni 12

Ky ligj hynë në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

1271.

Врз основа на членот 75, ставови 1, 2 и 3 од Уставот на Република Северна Македонија, претседателот на Република Северна Македонија и претседателот на Собранието на Република Северна Македонија издаваат

У К А З ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ПРЕКИНУВАЊЕ НА БРЕМЕНОСТА

Се прогласува Законот за прекинување на бременоста, што Собранието на Република Северна Македонија го донесе на седницата одржана на 16 мај 2019 година.

Бр. 08-2893/1
16 мај 2019 година
Скопје

Претседател на Република
Северна Македонија,
Стево Пендаровски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Северна Македонија,
м-р **Talat Xhaferi, с.р.**

ЗАКОН ЗА ПРЕКИНУВАЊЕ НА БРЕМЕНОСТА

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредуваат условите под кои може да се врши прекинување на бременоста, постапката за одобрување и вршење на прекинување на бременоста,

условите што треба да ги исполнуваат здравствените установи за вршење на постапка за прекинување на бременоста и надзорот над исполнетоста на условите и постапката за прекинување на бременоста.

Член 2

Прекинување на бременоста е посебна медицинска интервенција за која слободно одлучува бремената жена.

II. УСЛОВИ ПОД КОИ МОЖЕ ДА СЕ ВРШИ ПРЕКИНУВАЊЕ НА БРЕМЕНОСТА

Член 3

(1) Прекинувањето на бременоста може да се изврши до истекување на дванаесеттата гестациска недела, со писмена согласност од бремената жена.

(2) Ако бремената жена е малолетна или и е одземена деловната способност, прекинувањето на бременоста може да се изврши до истекување на дванаесеттата гестациска недела, со писмена согласност од родителот, односно старателот на бремената жена.

(3) Писмена согласност од ставовите (1) и (2) на овој член се изразува на начин и во форма согласно со прописите за заштита на правата на пациентите.

Член 4

(1) По исклучок од членот 3 ставови (1) и (2) од овој закон, прекинувањето на бременоста може да се изврши, по барање и со писмена согласност од бремената жена, и по истекот на дванаесеттата гестациска недела во случаи кога:

- врз основа на медицински индикации ќе се утврди дека бременоста претставува опасност по животот или ќе доведе до тешко нарушување на здравјето на жената за време на бременоста, породувањето или по породувањето,

- врз основа на научни сознанија може да се очекува дека детето ќе се роди со тешки телесни или душевни недостатоци,

- до зачнувањето дошло во врска со извршување на кривично дело: силување, обљуба врз немоќно лице, полов напад врз дете, обљуба со злоупотреба на положбата или родосквернавање и

- ќе се утврди дека во текот на бременоста или по породувањето би можела жената да дојде во лични, семејни, материјални или други прилики што ќе имаат одраз врз нејзиното здравје.

(2) Како тешки, лични, семејни, материјални и други прилики од ставот (1) алинеја 4 на овој член се сметаат особено: потешко нарушените брачни и семејни односи, постоење на асоцијални појави во семејството, тешки станбени услови, материјална необезбеденост, нарушување на здравјето на членови на семејството и бројот на децата во семејството.

Член 5

Изразите употребени во овој закон, кои се родово определени, се користат неутрално и се однесуваат еднакво на лица од машки и женски пол.

III. ПОСТАПКА ЗА ОДОБРУВАЊЕ И ВРШЕЊЕ НА ПРЕКИНУВАЊЕ НА БРЕМЕНОСТА

Член 6

Во постапката за одобрување и вршење на прекинување на бременоста се обезбедува почитување на достоинството на бремената жена, на правата на приватност, информираност, прифаќање и одбивање на медицинска интервенција и информација, доверливост на личните и медицинските податоци согласно со прописите од областа на заштитата на правата на пациентите и на здравствената заштита.

Член 7

(1) Пред прекинување на бременоста лекарот ја информира жената за постапката за прекинување на бременост, што може да очекува за време на прекинувањето на бременоста и по завршувањето на постапката, за методите за контрацепција пред и по спроведувањето на прекинувањето на бременоста на начин разбирлив за жената за да може да донесе одлука и да даде изјава за согласност.

(2) Информациите од ставот (1) на овој член треба да се непристрасни, објективни и медицински веродостојни.

Член 8

(1) Во случаите од членот 4 од овој закон, прекинувањето на бременоста може да се изврши и по дванаесеттата, до дваесет и втората гестациска недела од бременоста, по поднесено писмено барање од бремената жена односно од родителот, односно старателот ако бремената жена е малолетна или и е одземена деловната способност.

(2) Во случаите од членот 4 став (1) алинеи 1, 2 и 3 од овој закон, пред прекинување на бременоста лекарот може да побара мислење од друг лекар специјалист од соодветна гранка на медицината.

(3) Лекарот ја информира бремената жена односно родителот, односно старателот и бремената жена ако бремената жена е малолетна или и е одземена деловната способност, за мислењето од ставот (2) на овој член.

(4) Бремената жена односно родителот, односно старателот ако бремената жена е малолетна или и е одземена деловна способност по добиените информации од членот 7 став (1) од овој закон, дава писмена согласност за прифаќање на спроведување на интервенцијата за прекинување на бременоста согласно со членот 3 став (3) од овој закон.

(5) Прекинувањето на бременоста, врз основа на барањето и изјавата за согласност од жената или од родителот, односно од старателот ако бремената жена е малолетна или и е одземена деловна способност и добиеното мислење од ставот (2) на овој член ако претходно е побарано, го врши лекарот во најкраток можен рок, но не подолг од три дена од денот на поднесувањето на барањето од бремената жена односно родителот, односно старателот.

(6) Здравствената установа во која е започната постапката за одобрување и извршување на прекинување на бременоста е должна да обезбеди услови за нејзино довршување.

Член 9

(1) За прекинување на бременоста по дваесет и втората гестациска недела одлучува првостепенa комисија за одобрување на прекинување на бременоста (во натамошниот текст: првостепената комисија) во здравствена установа.

(2) Првостепената комисија ја формира директорот на здравствената установа во која се врши прекинување на бременоста.

(3) Првостепената комисија се формира за период од две години и се состои од двајца лекари специјалисти по гинекологија и акушерство и еден социјален работник. Претседателот е од редот на членовите на првостепената комисија. На членовите на првостепената комисија им се определуваат заменици.

(4) По потреба првостепената комисија може да прибави мислење и од други лекари специјалисти од соодветни гранки на медицината, зависно од причината за прекинување на бременоста.

(5) Трошоците за работата на првостепената комисија се на товар на здравствената установа.

(6) Висината на трошоците поврзани со административните, стручните и материјални трошоци за работа на првостепената комисија ги утврдува со одлука Управниот одбор на здравствената установа.

Член 10

(1) Бремената жена поднесува барање за прекинување на бременоста писмено до првостепената комисија.

(2) Ако бремената жена е малолетна или и е одземената способност, барањето го поднесува родителот, односно старателот на бремената жена заедно со бремената жена.

(3) Кон барањето за прекинување на бременоста се приложува медицинска и друга документација и тоа:

- извештај од лекар специјалист по гинекологија и акушерство дека жената е бремена и гестациската недела од бременоста,

- изјава од бремената жената односно од родителот, односно старателот на бремената жена дека е информирана согласно со членот 7 од овој закон,

- изјава за согласност дадена согласно со прописите од областа на заштитата на правата на пациентите и овој закон,

- наод и мислење од лекар специјалист од соодветна гранка на медицината во чија област спаѓа заболувањето на бремената жена, односно болеста на родителот во случаите од членот 4 став (1) алинеја 2 од овој закон и

- мислење од социјалниот работник во здравствената установа дека по земената социјална анамнеза постојат причините од членот 4 став 1 алинеја 4 од овој закон.

Член 11

(1) Претседателот на првостепената комисија ја известува бремената жена за времето и местото на одржувањето на седницата на која има право да присуства и да даде своја изјава за причините за прекинување на бременоста.

(2) Кога бремената жена е малолетна или и е одземена деловната способност на седницата присуствува и нејзиниот родител или старател.

(3) Првостепената комисија е должна да донесе писмена одлука со образложение во рок од три дена од денот на поднесување на барањето за прекинување на бременоста со поука за правото на приговор до второстепената комисија.

Член 12

Против одлуката на првостепената комисија, бремената жена односно родителот, односно старателот на бремената жена ако е малолетна или ако и е одземена деловна способност, може да поднесе приговор на записник веднаш пред првостепената комисија или писмено во рок од три дена од денот на приемот на одлуката до второстепената комисија за одобрување на прекинување на бременоста (во натамошниот текст: второстепената комисија).

Член 13

(1) Второстепената комисија ја формира министерот за здравство за период од две години и се состои од пет членови – двајца лекари специјалисти по гинекологија и акушерство, лекар специјалист по детска хирургија, психолог и еден член со најмалку пет години работно искуство во областа на родовата еднаквост. Претседателот е од редот на членовите на второстепената комисија. На членовите на комисиите им се определуваат заменици.

(2) Членовите на второстепената комисија не можат да бидат лица кои се членови на првостепена комисија за прекинување на бременоста.

(3) Второстепената комисија, ако е потребно, може да побара мислење и наоди и од други лекари специјалисти од соодветни гранки на медицината во зависност од причините за прекинување на бременоста.

(4) Трошоците за работата на второстепената комисија паѓаат на товар на Министерството за здравство.

(5) Висината на трошоците поврзани со административните, стручните и материјални трошоци за работа на второстепената комисија ги утврдува министерот за здравство.

Член 14

(1) Претседателот на второстепената комисија ја известува бремената жена за времето и местото на одржувањето на седницата на која жената има право да присуства и да даде своја изјава за причините за прекинување на бременоста.

(2) Кога бремената жена е малолетна или со одземена деловна способност на седницата присуствува и нејзиниот родител или старател.

(3) Второстепената комисија е должна да донесе писмена одлука со образложение во рок од три дена од денот на поднесувањето на приговорот.

(4) Одлуката на второстепената комисија е конечна.

Член 15

(1) Првостепените и второстепената комисија (во натамошниот текст: комисиите) работат на седници во полн состав и одлуките ги донесуваат со мнозинство гласови од вкупниот број на членови на комисијата.

(2) Начинот на работата на првостепените и второстепената комисија го пропишува министерот за здравство.

Член 16

(1) Прекинувањето на бременоста се врши без одлука на комисиите, ако поради непосредна опасност по животот и здравјето на бремената жена не може да се чека одлука или ако е во прашање започнато прекинување на бременоста.

(2) Лекарот кој извршил или довршил прекинување на бременоста без одлука на првостепените и второстепената комисија е должен во рок од 24 часа за тоа да го извести директорот на здравствената установа, а директорот е должен во рок од три дена за случајот да ја извести првостепената комисија.

Член 17

(1) За интервенциите за прекинување на бременоста лекарот води евиденција во книга за евиденција, односно комисиите водат записници за одржаните седници и книга за евиденција.

(2) Здравствената установа е должна да ја чува документацијата во врска со интервенциите за прекинување на бременоста, односно на комисиите согласно со прописите за евиденции во областа на здравството, во посебна архива на здравствената установа.

(3) Формата и содржината на записниците и на книгата за евиденција ги пропишува министерот за здравство.

Член 18

Здравствените установи во кои се формирани првостепени комисии и второстепената комисија, најдоцна до крајот на јануари во тековната година за претходната година, се должни да поднесат извештај за својата работа за претходната година до министерот за здравство.

**IV. УСЛОВИ ЗА ЗДРАВСТВЕНИТЕ УСТАНОВИ
КОИ ВРШАТ ПРЕКИНУВАЊЕ НА БРЕМЕНОСТА****Член 19**

(1) Прекинување на бременоста може да се врши во болничка здравствена установа која во својот состав има гинеколошко акушерско одделение кое ги исполнува условите по однос на просторот, опремата и кадарот и има дозвола за работа согласно со прописите од областа на здравствената заштита.

(2) По исклучок од ставот (2) на овој член, прекинување на бременоста до деветтата гестациска недела со медикаментозен метод може да се врши и во здравствена установа од примарна здравствена заштита што ги исполнува условите по однос на просторот, опремата и кадарот за вршење на гинеколошко акушерска дејност согласно со прописите од областа на здравствена заштита и која добила дозвола за работа за вршење на здравствената услуга согласно со прописите од областа на здравствената заштита.

**V. ДРУГИ ОДРЕДБИ ЗА ПРЕКИНУВАЊЕ НА
БРЕМЕНОСТА****Член 20**

Ако при довршување на започнатото прекинување на бременоста лекарот основано се посомнева дека е во прашање кривично дело извршено со започнување на прекинување на бременоста кое се довршува во здравствена установа, директорот на здравствената установа во која е довршено започнатото прекинување на бременоста е должен за тоа веднаш, а најдоцна до 24 часа од довршувањето на постапката, да поднесе пријава до надлежното јавно обвинителство и известување до Министерството за здравство – Државен санитарен и здравствен инспекторат.

Член 21

Здравствената установа во која е извршено или во која е довршено веќе започнато прекинување на бременоста е должна за секој случај на смрт на бремена жена да го извести Министерството за здравство - Државен санитарен и здравствен инспекторат.

VI. НАДЗОР**Член 22**

(1) Инспекциски надзор над примената на овој закон врши Државниот санитарен и здравствен инспекторат (во натамошниот текст: Инспекторатот).

(2) Инспекторатот при вршење на инспекцискиот надзор е овластен да:

- забрани вршење на дејноста, како и да забрани употреба на објектот во кој се врши дејноста ако нема дозвола за работа, нема одобрение за вршење на прекин на бременоста, односно недостасува некој од условите за вршење на дејноста,

- нареди воспоставување и водење на евиденциите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон,

- нареди отстранување на недостатоци, односно неправилности во согласност со законите и другите прописи со кои се уредува заштитата на здравјето на луѓето,

- нареди соодветно документирање и чување на податоците што се водат и да се обезбеди заштита на податоците од спроведените постапки и

- нареди на здравствената установа изготвување на извештаи кои е должна да ги поднесе до Министерството за здравство.

Член 23

(1) За извршениот инспекциски надзор, добиените податоци и констатираната фактичка состојба инспекторот е должен да состави записник.

(2) Доколку инспекторот утврди дека не се применуваат законите, прописите и други општи акти, донесува решение со кое се наредува извршување на определени мерки од членот 22 став (2) од овој закон во одреден рок кој го определува инспекторот.

(3) Инспекторот е должен да и достави примерок од записникот и решението на здравствената установа кај која е извршен инспекцискиот надзор.

Член 24

Во вршење на инспекцискиот надзор инспекторот постапува согласно со прописите за општата управна постапка и инспекциски надзор, освен доколку поинаку не е определено со овој закон.

Член 25

(1) Во случаите кога ќе се утврди постоење на непосредна опасност по животот и здравјето на луѓето, инспекторот дава усна наредба за итно и неопходно отстранување на недостатоците, која се констатира со записник.

(2) Во случаите од ставот (1) на овој член инспекторот донесува решение во рок од 24 часа од издавање на усната наредба.

Член 26

(1) Здравствената установа е должна да ги изврши мерките содржани во решението на инспекторот.

(2) По жалбата против решението на инспекторот во втор степен решава Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

(3) Жалбата по решението од ставот (1) на овој член не го одлага неговото извршување.

VII. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ**Член 27**

(1) Глоба во износ од 2.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правно лице, ако:

- 1) изврши прекинување на бременост спротивно на членот 3 од овој закон;

- 2) не ги обезбеди правата на бремената жена од членовите 6, 7 и 8 од овој закон;

- 3) не постапи согласно со членот 8 став (6) од овој закон;

- 4) не формира првостепена комисија од членот 9 став (2) од овој закон;

- 5) не води евиденција и не ја чува документацијата согласно со членот 17 ставови (1) и (2) од овој закон;

- 6) најдоцна до крајот на јануари во тековната година не поднесе извештај за работата за претходната година до министерот за здравство согласно со членот 18 од овој закон;

- 7) врши прекинување на бременоста без да ги исполнува условите од членот 19 ставови (1) и (2) од овој закон и

- 8) постапи спротивно на членовите 20 и 21 од овој закон.

(2) Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за правното лице ќе му се изрече за прекршоците од ставот (1) на овој член и на одговорното лице во правното лице.

(3) Глоба во износ од 300 до 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на лекарот кој го сторил прекршокот од ставот (1) точки 1), 2), 3) и 4) на овој член.

Член 28

(1) Глоба во износ од 500 до 700 евра во денарска противвредност ќе им се изрече за прекршок на претседателот на првостепената и второстепената комисија ако не ја информира бремената жена за одржувањето на седницата согласно со членот 11 став (1) и членот 14 став (1) од овој закон.

(2) Глоба во износ од 300 до 600 евра во денарска противвредност ќе им се изрече за прекршок на членовите на комисиите ако не донесат одлука во рок од три дена од денот на поднесувањето на барањето за прекинување на бременоста, односно не донесат одлука во рок од три дена од денот на поднесувањето на приговор од бремената жена согласно со членот 11 став (3) и член 14 став (3) од овој закон.

(3) Глоба во износ од 500 до 700 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на директорот на здравствената установа ако не ја извести првостепената комисија за довршено прекинување на бременоста без одлука на комисијата во рок од три дена за случајот согласно со членот 16 став (2) од овој закон.

Член 29

За прекршоците утврдени со овој закон, прекршочна постапка води и прекршочна санкција изрекува надлежен суд.

Член 30

(1) За прекршоците утврдени во членовите 27 и 28 од овој закон, инспекторот е должен на сторителот на прекршокот да му издаде прекршочен платен налог, согласно со Законот за прекршоците.

(2) Доколку сторителот го прими прекршочниот платен налог, истиот треба да го потпише. Примањето на прекршочниот платен налог од сторителот на прекршокот се забележува во записник.

(3) Во записникот од ставот (2) на овој член се утврдува начинот на кој ќе се отстранат штетните последици од прекршокот, како и начинот на надминување на последиците од сторениот прекршок.

(4) Кога како сторител на прекршок се јавува правно лице, записникот и прекршочниот платен налог ги потпишува одговорното лице во правното лице или од него овластено лице.

(5) Инспекторот е должен да води евиденција за издадените прекршочни платни налози и за исходот од покренатите постапки.

(6) Во евиденцијата од ставот (5) на овој член се собираат, обработуваат и чуваат следниве податоци: име и презиме, односно назив на сторителот на прекршокот, живеалиште, односно престојувалиште, седиште, вид на прекршокот, број на прекршочниот платен налог кој му се издава и исходот на постапката.

(7) Личните податоци од ставот (6) на овој член се чуваат пет години од денот на внесување во евиденцијата.

(8) Министерот за здравство ја пропишува формата и содржината на прекршочниот платен налог.

Член 31

Одмерувањето на висината на глобата за правните лица се врши согласно со Законот за прекршоците.

VIII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 32

(1) Министерот за здравство во рок од триесет дена од денот на влегувањето во сила на овој закон ќе ги донесе прописите предвидени со овој закон.

(2) До донесување на подзаконските акти од ставот (1) на овој член ќе се применуваат подзаконските акти донесени врз основа на Законот за прекинување на бременоста („Службен весник на Република Македонија“ број 87/13, 164/13, 144/14 и 149/15).

Член 33

(1) Здравствените установи од членот 9 став (2) од овој закон ќе ја формираат првостепената комисија најдоцна еден месец од денот на влегување во сила на овој закон.

(2) Министерството за здравство ќе ја формира второстепената комисија од членот 13 став (1) од овој закон во рок од еден месец од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 34

Започнатите постапки по поднесени барања за прекин на бременоста до денот на влегување во сила на овој закон ќе завршат согласно со одредбите од овој закон.

Член 35

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за прекинување на бременоста („Службен весник на Република Македонија“ број 87/13, 164/13, 144/14 и 149/15).

Член 36

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J

PËR NDËRPRERJEN E SHTATZËNISË

I. DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1

Me këtë ligj rregullohen kushtet me të cilat mund të kryhet ndërprerja e shtatzënisë, procedura për miratimin dhe kryerjen e ndërprerjes së shtatzënisë, kushtet që duhet t'i plotësojnë institucionet shëndetësore për kryerjen e procedurës për ndërprerjen e shtatzënisë dhe mbikëqyrja mbi plotësimin e kushteve dhe procedurës për ndërprerjen e shtatzënisë.

Neni 2

Ndërprerja e shtatzënisë është ndërhyrje e veçantë mjekësore për të cilën lirisht vendos gruaja shtatzënë.

II. KUSHTE ME TË CILAT MUND TË KRYHET NDËRPRERJA E SHTATZËNISË

Neni 3

(1) Ndërprerja e shtatzënisë mund të kryhet deri në kalimin e javës së dymbëdhjetë të gjestacionit, me pëlqim me shkrim nga gruaja shtatzënë.

(2) Nëse gruaja shtatzënë është e moshës së mitur ose i është hequr aftësia për punë, ndërprerja e shtatzënisë mund të kryhet deri në kalimin e javës së dymbëdhjetë të gjestacionit, me pëlqim me shkrim nga prindi, përkatësisht kujdestari i gruas shtatzënë.

(3) Pëlqimi me shkrim nga paragrafët (1) dhe (2) i këtij neni shprehet në mënyrë dhe në formë në pajtim me rregullat për mbrojtjen e të drejtave të pacientëve.

Neni 4

(1) Me përjashtim nga neni 3 paragrafët (1) dhe (2) të këtij ligji, ndërprerja e shtatzënisë mund të kryhet, me kërkesë dhe me pëlqim me shkrim nga gruaja shtatzënë, edhe pas kalimit të javës së dymbëdhjetë të gjestacionit në rastet kur:

- në bazë të indikacioneve mjekësore do të përcaktohet se shtatzënia paraqet rrezik për jetë ose do të sjellë te çrregullimi i rëndë i shëndetit të gruas gjatë shtatzënisë, lindjes ose pas lindjes,

- në bazë të njohurive shkencore mund të pritet se fëmija do të lind me mangësi të rënda trupore ose shpirtërore,

- te ngjizja ka ardhur në lidhje me kryerjen e veprës penale: përdhunim, abuzim mbi personin e pafuqishëm, dhunë gjinore mbi fëmijë, abuzim me keqpërdorim të pozitës ose incest dhe

- do të përcaktohet se gjatë shtatzënisë ose pas lindjes gruaja do të mund të vijë në rrethana personale, familjare, materiale ose rrethana tjera që do të reflektohen mbi shëndetin e saj.

(2) Si rrethana të rënda, personale, familjare, materiale dhe rrethana tjera nga paragrafi (1) alineja 4 të këtij neni konsiderohen posaçërisht: marrëdhëniet e prishura me rëndë martesore dhe familjare, ekzistimi i dukurive asociale në familje, kushte të rënda banesore, mospajtim material, çrregullimi i shëndetit të anëtarëve të familjes dhe numri i fëmijëve në familje.

Neni 5

Shprehjet e përdorura në këtë ligj, të cilat janë të përcaktuara në mënyrë gjinore, shfrytëzohen në mënyrë neutrale dhe kanë të bëjnë në mënyrë të barabartë me persona nga gjinia mashkullore dhe femërore.

III. PROCEDURA PËR LEJIMIN DHE KRYERJEN E NDËRPRERJES SË SHTATZËNISË

Neni 6

Në procedurën për lejimin dhe kryerjen e ndërprerjes së shtatzënisë sigurohet respektimi i dinjitetit të gruas shtatzënë, të drejtave të privatësisë, informimit, pranimit dhe refuzimit të ndërhyrjes mjekësore dhe informatës, besueshmërisë së të dhënave personale dhe mjekësore në pajtim me rregullat nga sfera e mbrojtjes së të drejtave të pacientëve dhe të mbrojtjes shëndetësore.

Neni 7

(1) Para ndërprerjes së shtatzënisë mjeku e informon gruan për procedurën e ndërprerjes së shtatzënisë, çka mund të pret gjatë ndërprerjes së shtatzënisë dhe pas përfundimit të procedurës, për metodat për kontracëpsion para dhe pas zbatimit të ndërprerjes së shtatzënisë në mënyrë të kuptueshme për gruan që të mund të marrë vendim dhe të japë deklaratë për pëlqim.

(2) Informatat nga paragrafi (1) i këtij neni duhet të jenë të paanshme, objektive dhe autentike mjekësore.

Neni 8

(1) Në rastet nga neni 4 i këtij ligji, ndërprerja e shtatzënisë mund të bëhet edhe pas javës së dymbëdhjetë të gjestacionit, deri në javën e njëzetedytë të gjestacionit nga shtatzënia, pas kërkesës së parashtruar me shkrim nga grua shtatzënë përkatësisht nga prindi, përkatësisht kujdestari nëse grua shtatzënë është e mitur ose i është hequr aftësia për punë.

(2) Në rastet nga neni 4 paragrafi (1) alinetë 1, 2 dhe 3 të këtij ligji, para ndërprerjes së shtatzënisë mjeku mund të kërkojë mendim nga mjeku tjetër specialist nga dega përkatëse e mjekësisë.

(3) Mjeku e informon gruan shtatzënë përkatësisht prindin, përkatësisht kujdestarin e gruas shtatzënë nëse grua shtatzënë është e mitur ose i është hequr aftësia për punë, për mendimin nga paragrafi (2) i këtij neni.

(4) Grua shtatzënë përkatësisht prindi, përkatësisht kujdestari nëse grua shtatzënë është e mitur ose i është hequr aftësia për punë pas informave të marra nga neni 7 paragrafi (1) i këtij ligji, jep pëlqim me shkrim për pranimin e zbatimit të ndërhyrjes për ndërprerjen e shtatzënisë në pajtim me nenin 3 paragrafi (3) të këtij ligji.

(5) Ndërprerjen e shtatzënisë, në bazë të kërkesës dhe deklaratës për pëlqim nga grua shtatzënë ose nga prindi, përkatësisht kujdestari nëse grua shtatzënë është e mitur ose i është hequr aftësia për punë dhe mendimit të marrë nga paragrafi (2) i këtij neni nëse është kërkuar paraprakisht, e kryen mjeku në afat sa më të shkurtër të mundshëm, por jo më të gjatë se tri ditë nga dita e parashtrimit të kërkesës nga grua shtatzënë përkatësisht prindi, përkatësisht kujdestari.

(6) Institucioni shëndetësor në të cilin ka filluar procedura për lejimin dhe kryerjen e ndërprerjes së shtatzënisë është i obliguar të sigurojë kushte për përfundimin e saj.

Neni 9

(1) Për ndërprerjen e shtatzënisë pas javës së njëzetedytë të gjestacionit vendos komisioni i shkallës së parë për lejimin e ndërprerjes së shtatzënisë (në tekstin e mëtuftshëm: komisioni i shkallës së parë) në institucionin shëndetësor.

(2) Komisionin e shkallës së parë e formon drejtori i institucionit shëndetësor në të cilin kryhet ndërprerja e shtatzënisë.

(3) Komisioni i shkallës së parë formohet në periudhë prej dy vjetësh dhe përbëhet prej dy mjekëve specialistë të gjinekologjisë dhe akusherisë dhe një punëtor social. Kryetari është nga radhët e anëtarëve të komisionit të shkallës së parë. Anëtarëve të komisionit të shkallës së parë u caktohen zëvendës.

(4) Sipas nevojës komisioni i shkallës së parë mund të sigurojë mendim edhe nga mjekët tjerë specialistë të degëve përkatëse të mjekësisë, varësisht nga shkaku i ndërprerjes së shtatzënisë.

(5) Shpenzimet për punën e komisionit të shkallës së parë janë në ngarkim të institucionit shëndetësor.

(6) Lartësinë e shpenzimeve lidhur me shpenzimet administrative, profesionale dhe materiale për punën e komisionit të shkallës së parë i përcakton me vendim këshilli drejtues i institucionit shëndetësor.

Neni 10

(1) Grua shtatzënë parashtron kërkesë me shkrim për ndërprerjen e shtatzënisë në komisionin e shkallës së parë.

(2) Nëse grua shtatzënë është e mitur ose i është hequr aftësia, kërkesën dorëzon nga prindi, përkatësisht kujdestari i gruas shtatzënë së bashku me gruan shtatzënë.

(3) Me kërkesën për ndërprerjen e shtatzënisë dorëzohet edhe dokumentacion mjekësor dhe dokumentacion tjetër, si vijon:

- raport nga mjeku specialist në gjinekologji dhe akusherë se grua shtatzënë dhe javën e gjestacionit të shtatzënisë,

- deklaratë nga grua shtatzënë përkatësisht nga prindi, përkatësisht kujdestari i gruas shtatzënë se është e informuar në pajtim me nenin 7 të këtij ligji,

- deklaratë për pëlqimin e dhënë në përputhje me rregullat në fushën e mbrojtjes së të drejtave të pacientëve dhe të këtij ligji,

- konstatim dhe mendim nga mjeku specialist nga dega përkatëse e mjekësisë në sferën e së cilës bën pjesë sëmundja e gruas shtatzënë, përkatësisht sëmundja e prindit në rastet nga neni 4, paragrafi (1), alineja 2 të këtij ligji dhe

- mendimin e punëtorit social në institucion shëndetësor që sipas anamnezës së marrë sociale ekzistojnë arsye nga neni 4 paragrafi 1 alineja 4 të këtij ligji.

Neni 11

(1) Kryetari i komisionit të shkallës së parë e informon gruan shtatzënë për kohën dhe vendin e mbajtjes së seancës për të cilën ka të drejtë të marrë pjesë dhe të japë deklaratën e saj për arsyet e ndërprerjes së shtatzënisë.

(2) Kur gruaja shtatzënë është e mitur ose i është hequr aftësia për punë në seancë marrin pjesë prindi ose kujdestari i saj.

(3) Komisioni i shkallës së parë është i detyruar të miratojë vendim me shkrim me afat prej tri ditësh nga dita e paraqitjes së kërkesës për ndërprerjen e shtatzënisë me këshillë për të drejtën e kundërshtimit në komisionin e shkallës së dytë.

Neni 12

Kundër vendimit të komisionit të shkallës së parë, gruaja shtatzënë përkatësisht prindi, përkatësisht kujdestari i gruas shtatzënë, nëse është e mitur ose nëse i është hequr aftësia për punë, mund të parashtrijë kundërshtim në procesverbal menjëherë para komisionit të shkallës së parë ose me shkrim në afat prej tri ditësh nga dita e marrjes së vendimit në komisionin e shkallës së dytë për miratim të ndërprerjes së shtatzënisë (në tekstin e mëtejme: komisioni i shkallës së dytë).

Neni 13

(1) Komisioni i shkallës së dytë formohet nga Ministri i Shëndetësisë për periudhë dyvjeçare dhe përbëhet nga pesë anëtarë - dy mjekë specialistë të gjinekologjisë dhe akusherisë, mjek specialist në kirurgji për fëmijë, psikolog dhe një anëtar me të paktën pesë vjet përvojë pune në fushën e barazisë gjinore. Kryetari është nga radhët e anëtarëve të komisionit të shkallës së dytë. Anëtarëve të komisionit u përcaktohen zëvendës.

(2) Anëtarët e komisionit të shkallës së dytë nuk mund të jenë persona që janë anëtarë të komisionit të shkallës së parë për ndërprerjen e shtatzënisë.

(3) Komisioni i shkallës së dytë, nëse është e nevojshme, mund të kërkojë mendim dhe konstatime nga mjekët specialistë të tjerë nga degët përkatëse të mjekësisë, varësisht nga arsyet për ndërprerjen e shtatzënisë.

(4) Shpenzimet për punën e komisionit të shkallës së dytë janë në ngarkim të Ministrisë së Shëndetësisë.

(5) Lartësia e shpenzimeve që lidhen me shpenzimet administrative, profesionale dhe materiale për punën e komisionit të shkallës së dytë i përcakton ministri i Shëndetësisë.

Neni 14

(1) Kryetari i komisionit të shkallës së dytë e informon gruan shtatzënë për kohën dhe vendin e mbajtjes së seancës për të cilën ka të drejtë të marrë pjesë dhe për të dhënë deklaratën e saj për arsyet e ndërprerjes së shtatzënisë.

(2) Kur gruaja shtatzënë është e mitur ose i është hequr aftësia për punë në seancë marrin pjesë prindërit ose kujdestari i saj.

(3) Komisioni i shkallës së dytë është i detyruar të miratojë vendim me shkrim me arsyetim në afat prej tri ditësh nga dita e paraqitjes së kundërshtimit.

(4) Vendimi i komisionit të shkallës së dytë është përfundimtar.

Neni 15

(1) Komisionet e shkallës së parë dhe të dytë (në tekstin e mëtejme: komisionet) punojnë në seanca në përbërje të plotë dhe vendimet i miraton me shumicë votash nga numri i përgjithshëm i anëtarëve të komisionit.

(2) Mënyrën e punës së Komisioneve të shkallës së parë dhe të dytë e përcakton ministri i Shëndetësisë.

Neni 16

(1) Ndërprerja e shtatzënisë kryhet pa vendim të komisioneve, nëse për shkak të rrezikut të drejtpërdrejt për jetën dhe shëndetin e gruas shtatzënë, nuk mund të pritet vendimi ose nëse është në pyetje ndërprerja e filluar e shtatzënisë.

(2) Mjeku i cili e ka kryer ose ka përfunduar ndërprerjen e shtatzënisë pa vendim të komisionit të shkallës së parë dhe të shkallës së dytë është i detyruar në afat prej 24 orësh ta njoftojë drejtorin e institucionit shëndetësor, ndërsa drejtori është i detyruar në afat prej tri ditësh ta njoftojë për rastin Komisionin e shkallës së parë.

Neni 17

(1) Për ndërhyrjet për ndërprerje të shtatzënisë mjeku mban evidencë në libër të evidencës, përkatësisht komisionet mbajnë procesverbale për seancat e mbajtura dhe libër për evidencë.

(2) Institucioni shëndetësor është i detyruar ta ruajë dokumentacionin në lidhje me ndërhyrjet e ndërprerjes së shtatzënisë, përkatësisht të komisioneve sipas rregullave për evidencë në sferën e shëndetësisë, në arkiv të veçantë të institucionit shëndetësor.

(3) Formën dhe përmbajtjen e procesverbalit dhe të librit për evidencë i përcakton ministri i Shëndetësisë.

Neni 18

Institucionet shëndetësore në të cilat janë formuar komisionet e shkallës së parë dhe të shkallës së dytë më së voni deri në fund të janarit të vitit rrjedhës për vitin paraprak, janë të detyruar të dorëzojnë raport për punën e tyre për vitin paraprak te ministri i Shëndetësisë.

IV. KUSHTE PËR INSTITUCIONET SHËNDETËSORE QË KRYEJNË NDËRPRERJE TË SHTATZËNISË

Neni 19

(1) Ndërprerja e shtatzënisë mund të kryhet në institucion spitalor shëndetësor që në përbërje e tyre të seksionit të gjinekologjisë dhe akusherisë i plotëson kushtet në aspektin e hapësirës, pajisjeve dhe personelit dhe ka leje për punë në përpunje me rregullat në fushën e mbrojtjes shëndetësore.

(2) Me përjashtim nga paragrafi (2) i këtij neni, ndërprerja e shtatzënisë deri në javën e nëntë të shtatzënisë me një metodë mjekësore mund të kryhet edhe në institucion shëndetësor të mbrojtjes shëndetësore primare që i plotëson kërkesat për hapësirë, pajisjet dhe personelin për kryerjen e veprimtarive gjinekologjike akusherike në përpunje me rregullat në fushën e mbrojtjes shëndetësore dhe i cili ka marrë licencë për punë për kryerjen e shërbimit shëndetësor në përpunje me rregullat në fushën e mbrojtjes shëndetësore.

V. DISPOZITA TJERA PËR NDËRPRERJEN E SHTATZËNISË

Neni 20

Nëse gjatë përfundimit të ndërprerjes së shtatzënisë mjeku ka dyshuar në mënyrë të bazuar se është kryer veprë penale me fillimin e ndërprerjes së shtatzënisë që përfundohet në institucion shëndetësor, drejtori i institucionit shëndetësor në të cilin është përfunduar ndërprerja e filluar e shtatzënisë është i detyruar menjëherë, ndërsa më së voni 24 orë nga përfundimi i procedurës, të paraqesë denoncim te prokuroria publike kompetente dhe njoftim në Ministrinë e Shëndetësisë - Inspektorati Shtetëror Sanitar dhe Shëndetësor.

Neni 21

Institucioni shëndetësor në të cilin është kryer ose në të cilin është përfunduar ndërprerja e shtatzënisë është i detyruar për çdo rast vdekjeje të gruas shtatzënë ta njoftojë Ministrinë e Shëndetësisë - Inspektoratin Shtetëror Sanitar dhe Shëndetësor.

VI. MBIKËQYRJA

Neni 22

(1) Mbiqëqyrje inspektuese mbi zbatimin e këtij ligji kryen Inspektorati Shtetëror Sanitar dhe Shëndetësor (në tekstin e mëtejme: Inspektorati).

(2) Inspektorati gjatë kryerjes së mbiqëqyrjes inspektuese është i autorizuar që:

- të ndalojë kryerjen e veprimtarisë, si dhe të ndalojë përdorimin e objektit në të cilin kryhet veprimtaria nëse nuk ka leje pune, nuk ka leje për kryerjen e ndërprerjes së shtatzënisë përkatësisht mungon një nga kushtet për kryerjen e veprimtarisë,
- të urdhërojë themelimin dhe mbajtjen e evidencave të këtij ligji dhe rregullave të miratuara në bazë të këtij ligji,
- të urdhërojë mënjanimin e mangësive, përkatësisht parregullsive në përputhje me ligjet dhe rregullat tjera që rregullojnë mbrojtjen e shëndetit të njerëzve,
- të urdhërojë dokumentimin përkatës dhe ruajtjen e të dhënave që mbahen dhe siguron mbrojtjen e të dhënave nga procedurat e realizuara dhe
- ta urdhërojë institucionin shëndetësor që të përgatisë raporte që është i obliguar t'i paraqesë në Ministrinë e Shëndetësisë.

Neni 23

(1) Për mbiqëqyrjen e kryer inspektuese, të dhënat e marra dhe gjendjen faktike të konstatuar inspektori është i detyruar të përpilojë procesverbal.

(2) Nëse inspektori përcakton se nuk janë zbatuar ligjet, rregullat dhe aktet e tjera të përgjithshme, miraton aktvendim me të cilin urdhërohet ekzekutimi i masave të caktuara nga neni 22 paragrafi (2) i këtij ligji në afat të caktuar që e përcakton inspektori.

(3) Inspektori është i detyruar të dorëzojë kopje të procesverbalit dhe aktvendimit të institucionit shëndetësor në të cilin është kryer mbiqëqyrje inspektuese.

Neni 24

Gjatë kryerjes së mbiqëqyrjes inspektuese inspektori vepron në përputhje me rregullat për procedurën e përgjithshme administrative dhe mbiqëqyrje inspektuese, përveç nëse nuk përcaktohet ndryshe me këtë ligj.

Neni 25

(1) Në rastet kur përcaktohet që ekziston rreziku i drejtpërdrejtë i jetës dhe shëndetit të njerëzve, inspektori jep urdhër me gojë për mënjanim urgjent dhe të paprolongueshëm të mangësive, që konstatohet me procesverbal.

(2) Në rastet nga paragrafi (1) i këtij neni inspektori miraton aktvendim në afat prej 24 orëve nga lëshimi i urdhrit me gojë.

Neni 26

(1) Institucioni shëndetësor është i detyruar t'i ekzekutojë masat e përmbytura në aktvendimin e inspektorit.

(2) Për ankesë kundër aktvendimit të inspektorit në shkallë të dytë vendos Komisioni shtetëror për vendosje në procedurën administrative dhe procedurën nga marrëdhënia e punës në shkallë të dytë.

(3) Ankesa për aktvendimin nga paragrafi (1) i këtij neni nuk e prolongon zbatimin e tij.

VII. DISPOZITA KUNDËRVAJTËSE

Neni 27

(1) Gjohë në shumë prej 2.000 euro në kundërvlerë në denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje personit juridik, nëse:

- 1) kryen ndërprerje të shtatzënisë në kundërshtim me nenin 3 të këtij ligji;
- 2) nuk i siguron të drejtat e gruas shtatzënë nga nenet 6, 7 dhe 8 të këtij ligji;
- 3) nuk vepron në pajtim me nenin 8 paragrafi (6) të këtij ligji;
- 4) nuk formon komision të shkallës së parë nga neni 9 paragrafi (2) i këtij ligji;
- 5) nuk mban evidencë dhe nuk e ruan dokumentacionin në përputhje me nenin 17 paragrafët (1) dhe (2) të këtij ligji;
- 6) më së voni deri në fund të janarit në vitin rrjedhës nuk parashtrohet raport për punë për vitin paraprak te ministri i Shëndetësisë në pajtim me nenin 18 të këtij ligji;
- 7) kryen ndërprerjen e shtatzënisë pa i përmbyshur kushtet nga neni 19 paragrafët (1) dhe (2) të këtij ligji dhe
- 8) vepron në kundërshtim me nenet 20 dhe 21 të këtij ligji.

(2) Gjohë në shumë prej 30% të gjohës së përcaktuar për personin juridik do t'i shqiptohet për kundërvajtjet nga paragrafi (1) i këtij neni edhe personit përgjegjës në personin juridik.

(3) Gjohë në shumë prej 300 deri 500 euro në kundërvlerë në denarë do t'i shqiptohet dhe mjekut që ka kryer kundërvajtjen nga paragrafi (1) pikat 1), 2), 3) dhe 4) i këtij neni.

Neni 28

(1) Gjohë në shumë prej 500 deri në 700 euro në kundërvlerë në denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje kryetarit të komisionit të shkallës së parë dhe të shkallës së dytë nëse nuk e informon gruan shtatzënë për mbajtjen e seancës në pajtim me nenin 11 paragrafi (1) dhe nenin 14 paragrafi (1) të këtij ligji.

(2) Gjohë në shumë prej 300 deri në 600 euro në kundërvlerë në denarë do t'u shqiptohet për kundërvajtje anëtarëve të komisioneve nëse nuk marrin vendim në afat prej tri ditëve nga dita e parashtimit të kërkesës për ndërprerjen e shtatzënisë, përkatësisht nuk marrin vendim në afat prej tri ditëve nga dita e parashtimit të kundërshtimit nga gruaja shtatzënë në pajtim me nenin 11 paragrafi (3) dhe nenin 14 paragrafi (3) të këtij ligji.

(3) Gjohë në shumë prej 500 deri 700 euro në kundërvlerë në denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje drejtorit të institucionit shëndetësor nëse nuk e njofton komisionin e shkallës së parë për përfundimin e ndërprerjes së shtatzënisë pa vendim të komisionit në afat prej tri ditëve për rastin në pajtim me nenin 16 paragrafi (2) të këtij ligji.

Neni 29

Për kundërvajtjet e përcaktuara me këtë ligj, procedurë kundërvajtëse udhëheq dhe sanksion kundërvajtës shqipton gjykata kompetente.

Neni 30

(1) Për kundërvajtjet e përcaktuara në nenet 27 dhe 28 të këtij ligji, inspektori është i detyruar kryerësit të kundërvajtjes t'i shqiptojë urdhërpaguesë kundërvajtëse, në pajtim me Ligjin për kundërvajtje.

(2) Nëse kryerësi e pranon urdhërpagesën kundërvajtëse, të njëjtin duhet ta nënshkruajë. Pranimi i urdhërpagesës kundërvajtëse nga kryerësi i kundërvajtjes shënohet në procesverbal.

(3) Në procesverbalin nga paragrafi (2) i këtij neni përcaktohet mënyra në të cilën do të mënjanohej pasojat e dëmshme të kundërvajtjes, si dhe mënyra e tejkalimit të pasojave të kundërvajtjes së kryer.

(4) Kur si kryerës i kundërvajtjes paraqitet person juridik, procesverbalin dhe urdhërpagesën kundërvajtëse i nënshkruan personi përgjegjës në personin juridik ose personi i autorizuar nga ai.

(5) Inspektori është i detyruar të mbajë evidencë për urdhërpagesat kundërvajtëse të lëshuara dhe për rezultatit nga procedurat e ngritura.

(6) Në evidencë nga paragrafi (5) të këtij neni grumbullohen, përpunohen dhe ruhen këto të dhëna: emri dhe mbiemri, përkatësisht emërtimi i kryerësit të kundërvajtjes, vendbanimi, përkatësisht vendqëndrimi, selia, lloji i kundërvajtjes, numri i urdhërpagesës kundërvajtëse që i lëshohet dhe rezultati i procedurës.

(7) Të dhënat personale nga paragrafi (6) i këtij neni ruhen pesë vjet nga dita e futjes në evidencë.

(8) Ministri i Shëndetësisë e përcakton formën dhe përmbajtjen e urdhërpagesës kundërvajtëse.

Neni 31

Përcaktimi i lartësisë së gjobës për personat juridikë kryhet në pajtim me Ligjin për kundërvajtje.

VIII. DISPOZITA KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Neni 32

(1) Ministri i Shëndetësisë në afat prej tridhjetë ditësh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji do t'i miratojë rregullat e parapara me këtë ligj.

(2) Deri në miratimin e akteve nënligjore nga paragrafi (1) i këtij neni, do të zbatohen aktet nënligjore të miratuara në bazë të Ligjit për ndërprerje të shtatzënisë ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 87/13, 164/13, 144/14 dhe 149/15).

Neni 33

(1) Institucionet shëndetësore nga neni 9 paragrafi (2) të këtij ligji do ta formojnë komisionin e shkallës së parë më së voni një muaj nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(2) Ministria e Shëndetësisë do ta formojë komisionin e shkallës së dytë nga neni 13 paragrafi (1) i këtij ligji në afat prej një muaji nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 34

Procedurat e filluara për kërkesat e paraqitura për ndërprerje të shtatzënisë deri në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji do të përfundojnë në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

Neni 35

Me ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji shfuqizohet Ligji për ndërprerje të shtatzënisë ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 87/13, 164/13, 144/14 dhe 149/15).

Neni 36

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

1272.

Brз основа на членот 75, ставови 1, 2 и 3 од Уставот на Република Северна Македонија, претседателот на Република Северна Македонија и претседателот на Собранието на Република Северна Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЕЛЕКТРОНСКИ ДОКУМЕНТИ, ЕЛЕКТРОНСКА ИДЕНТИФИКАЦИЈА И ДОВЕРЛИВИ УСЛУГИ (*)

Се прогласува Законот за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги (*), што Собранието на Република Северна Македонија го донесе на седницата одржана на 16 мај 2019 година.

Бр. 08-2894/1
16 мај 2019 година
Скопје

Претседател на Република
Северна Македонија,
Стево Пендаровски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Северна Македонија,
м-р **Talat Xhaferi, с.р.**

ЗА К О Н

ЗА ЕЛЕКТРОНСКИ ДОКУМЕНТИ, ЕЛЕКТРОНСКА ИДЕНТИФИКАЦИЈА И ДОВЕРЛИВИ УСЛУГИ (†)

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Предмет

Член 1

(1) Со овој закон се уредува создавањето, складирањето и обработката на електронските документи, електронската идентификација и доверливите услуги.

(2) Со овој закон се уредува и употребата на електронските документи, електронскиот потпис и електронскиот печат и електронските доверливи услуги во управни и судски постапки.

(3) Предмет на уредување на овој закон се условите под кои се признаваат средствата за електронска идентификација издадени на физички и правни лица кои спаѓаат во рамки на регистрирана или признаена шема за електронска идентификација.

Цел

Член 2

(1) Целта на овој закон е обезбедување на безбедност на средствата за електронска идентификација и безбедност при обезбедување доверливи услуги.

(2) Цел на овој закон е уредување на електронските потписи, електронските печати, електронските временски жигови, електронските документи, услугите за електронска препорачана достава, услугите за проверка на автентичност на веб страници, како и зачувувањето на електронскиот потпис или печат и нивна валидација.

Дефиниции

Член 3

(1) Одделни изрази употребени во овој закон, го имаат следново значење:

1) формат на електронски податоци се податоци создадени во електронска форма, погодни за електронска обработка и пренос преку електронски комуникациски системи;

2) електронска трансакција е активност помеѓу две или повеќе страни, којашто се извршува по електронски пат;

3) електронски документ е секоја содржина складирана во електронска форма, особено текстуални или звучни, визуелни или аудио-визуелни записи;

* Со овој закон се врши усогласување со Регулатива (ЕУ) бр. 910/2014 на Европскиот парламент и на Советот од 23 јули 2014 година за електронска идентификација и доверливи услуги за електронски трансакции во внатрешниот пазар и за укинување на Директива 1999/93/ЕЗ со CELEX број 32014R0910

4) производ е хардвер, софтвер или соодветните компоненти на хардвер или софтвер предвидени да се користат при обезбедување на доверливи услуги;

5) интероперабилност е способноста на два или повеќе системи или нивните компоненти за размена на податоци и олеснување на заедничката употреба на податоци и знаење;

6) јавен орган е државен орган, орган на државната управа, единица на локалната самоуправа, јавни претпријатија, установи, организации и правни лица на кои им се делегирани јавни овластувања во согласност со законодавството на Република Северна Македонија;

7) автентикација е електронски процес кој овозможува електронска идентификација на физичко или правно лице или кој овозможува потврдување на потеклото и интегритетот на податоците во електронска форма;

8) податоци за идентификација на лица се збир на податоци врз основа на кои единствено е можно да се идентификува идентитетот на правно лице, физичко лице или овластено лице на правно лице;

9) електронска идентификација е процес на користење на податоци за идентификација на лица во електронска форма кои на уникатен начин го претставуваат физичкото или правно лице или овластено лице на правно лице;

10) средства за електронска идентификација се материјални или нематеријални средства кои содржат податоци за идентификација на лица, а се користат за автентикација кај електронски услуги;

11) издавач на средство за електронска идентификација е правно лице кое ги исполнува условите утврдени во овој закон за издавачи на средство за електронска идентификација;

12) шема за електронска идентификација е систем за електронска идентификација според кој средствата за електронска идентификација се издаваат на физички или правни лица или овластено лице на правно лице;

13) доверлива услуга е електронска услуга при електронски трансакции, која се состои од:

- создавање, валидација и верификација на електронски потписи, електронски печати или електронски временски жигови, услуги за електронска препорачана достава, како и сертификати поврзани со овие услуги или

- создавање, валидација и верификација на сертификати за автентичност на веб страници или

- зачувување на електронски потписи, печати или потврди поврзани со овие услуги.

Доверливите услуги може да бидат неквалификувани и квалификувани.

14) давател на доверлива услуга е правно лице кое обезбедува една или повеќе доверливи услуги;

15) засегната страна е физичко или правно лице кое има правен интерес од електронска идентификација или доверливи услуги;

16) квалификувана доверлива услуга е вид на доверлива услуга што ги исполнува условите утврдени со овој закон кои се однесуваат за квалификувана доверлива услуга;

17) давател на квалификувана доверлива услуга е давател на доверлива услуга кој обезбедува една или повеќе квалификувани доверливи услуги и чиј статус на давател на квалификувана доверлива услуга е доделен од страна на министерот за информатичко општество и администрација со регистрација во Регистарот на шеми за електронска идентификација и на доверливи услуги.

Давател на квалификувана доверлива услуга е правно лице на кое му се доделени јавни овластувања, согласно со одредбите од овој закон;

18) електронски потпис е збир на податоци во електронска форма кој е придружен кон или е логички поврзан со други податоци во електронска форма и кој потписникот го користи за потпишување;

19) електронски печат е збир на податоци во електронска форма кој е придружен кон или е логички поврзан со други податоци во електронска форма, со што се обезбедува сигурност на потеклото и интегритетот на придружените или поврзаните податоци;

20) податоци за изработка на електронски потпис се единствени податоци кои се користат од страна на потписникот за создавање на електронски потпис;

21) податоци за валидација се податоците кои се користат за валидација на електронски потпис или електронски печат;

22) сертификат за електронски потпис е електронска потврда која ги поврзува податоците за валидација на електронскиот потпис со физичко лице и која го потврдува најмалку името или псевдонимот на тоа лице;

23) сертификат за електронски печат е електронска потврда која ги поврзува податоците за валидација на електронскиот печат со правното лице и која го потврдува името на правното лице;

24) потписник е физичко лице кое создава електронски потпис;

25) создавач на електронски печат е правно лице кое создава електронски печат и истото во смисла на овој закон е определено и како запечатувач;

26) средство за создавање на електронски потпис или електронски печат е техничко средство, односно конфигуриран софтвер или хардвер, што се користи за создавање електронски потпис или електронски печат;

27) валидација е постапката за проверка и потврдување дека електронскиот потпис или електронскиот печат се валидни;

28) напреден електронски потпис е електронски потпис кој ги исполнува условите утврдени со овој закон кои се однесуваат за напреден електронски потпис;

29) квалификуван електронски потпис е напреден електронски потпис кој е создаден од средство за изработка на квалификуван електронски потпис и кој се заснова на квалификуван сертификат за електронски потпис;

30) средства за создавање на квалификуван електронски потпис или печат се средства кои ги исполнуваат условите утврдени во овој закон, а кои се однесуваат на средства за создавање на квалификуван електронски потпис или печат;

31) квалификуван сертификат за електронски потпис е сертификат за електронски потпис издаден од давател на квалификувана доверлива услуга и кој ги исполнува условите утврдени во овој закон, а кои се однесуваат на квалификуван сертификат за електронски потпис;

32) напреден електронски печат е електронски печат кој ги исполнува условите утврдени со овој закон кои се однесуваат за напреден електронски печат;

33) квалификуван електронски печат значи напреден електронски печат кој е изработен од средство за изработка на напреден електронски печат и кој се заснова на квалификуван сертификат за електронски печат;

34) податоци за изработка на електронски печат се единствени податоци кои се користат од страна на создавачот на електронски печат со цел создавање на електронски печат;

35) квалификуван сертификат за електронски печат е сертификат за електронски печат издаден од давател на квалификувана доверлива услуга и ги исполнува условите утврдени во овој закон, а кои се однесуваат на квалификуван сертификат за електронски печат;

36) сертификат за автентичност на веб страница е потврда што овозможува да се потврди автентичноста на дадена веб страница и ја поврзува веб страницата со физичкото или правното лице на кое му е издаден сертификатот за автентичност на веб страница;

37) квалификуван сертификат за автентичност на веб страница е сертификат за автентичност на веб страница издадена од давател на квалификувана доверлива услуга и кој ги исполнува условите утврдени во овој закон, а кои се однесуваат на квалификуван сертификат за автентичност на веб страница;

38) електронски временски жиг е збир на податоци во електронска форма кој поврзува други податоци во електронска форма со конкретно време и претставува доказ дека поврзаните податоци постоеле во конкретниот момент;

39) квалификуван електронски временски жиг е електронски временски жиг кој ги исполнува условите утврдени во овој закон, а кои се однесуваат на квалификуван електронски временски жиг;

40) електронска препорачана достава е услуга која овозможува пренос на податоци помеѓу трети страни по електронски пат и обезбедува доказ во врска со преносот на податоците, вклучувајќи доказ за испраќање и примање на податоците, а притоа го заштитува преносот на истите од ризикот од загуба, кражба, оштетување или недозволените измени;

41) квалификувана електронска препорачана достава е услуга за електронска препорачана достава што ги исполнува условите утврдени во овој закон, а кои се однесуваат на квалификувана електронска препорачана достава;

42) конверзија е промена на формата или форматот на документот од една форма или формат во друга форма или формат, така што содржината на документот останува непроменета;

43) дигитализација е процес на конверзија на документ чијашто форма не е електронска во дигитализиран документ;

44) дигитализиран документ е електронски документ што е создаден со дигитализација на оригинални документи во писмена форма;

45) електронско складирање на документи е чување на документи во електронска форма, за кои е точно определено времето на чување на тие документи, соодветно на времето на чување на документите во печатената форма, за кои времето на складирање е потврдено со електронски временски жиг;

46) квалификувано електронско складирање на документи е чување на електронски документи, кои при нивното складирање се потврдени со квалификуван електронски потпис или печат и квалификуван временски жиг;

47) ознака за доверба на доверлива услуга е ознака којашто е јасно препознатлива и којашто јасно упатува дека доверливата услуга ја обезбедува конкретен давател на доверлива услуга;

48) ознака за доверба на квалификувана доверлива услуга е ознака којашто е јасно препознатлива и којашто јасно упатува дека квалификуваната доверлива услуга ја обезбедува конкретен давател на квалификувана доверлива услуга;

49) тело за оценување на сообразноста е правно лице акредитирано да врши проценка на усогласеноста за исполнетост на услови кои се однесуваат на давател на квалификувана доверлива услуга и на квалификувани доверливи услуги кои истиот ги обезбедува;

50) лабораторија за тестирање е правно лице акредитирано да врши проценка на усогласеност на средствата за издавање на електронска идентификација, електронски потписи или електронски печати со условите определени со овој закон.

(2) Изразите што се употребуваат во овој закон чие значење не е дефинирано во ставот (1) на овој член, имаат значење утврдено со друг закон.

Примена на законот

Член 4

(1) Одредбите од овој закон се применуваат и за спречување на перење на пари, преку идентификување на корисникот на доверливите услуги, потврдување на неговиот идентитет врз основа на обработка на документи, податоци или информации добиени од сигурен и независен извор, вклучувајќи и средства за електронска идентификација, соодветни доверливи услуги.

(2) Одредбите од овој закон кои се однесуваат на доверливи услуги не се применуваат во рамки на затворен систем или систем наменет за ограничена група на учесници, чијашто употреба може да се утврди со договор или со внатрешен акт, а кој систем нема влијание врз трети лица или не предизвикува обврски за трети страни надвор од тој систем.

Обработка и заштита на лични податоци

Член 5

(1) Давателот на доверлива услуга при обработката на личните податоци до кои има пристап во текот на вршењето на дејноста постапува согласно со прописите од областа на заштитата на личните податоци.

(2) При извршување на електронска трансакција, корисникот може да употреби и псевдоним, доколку користењето на псевдонимот кој е употребен не е во спротивност со одредбите од друг закон.

II. ЕЛЕКТРОНСКИ ДОКУМЕНТ

Правно дејство на електронскиот документ

Член 6

(1) Електронскиот документ има иста правна и доказна сила како и писмената форма на документот, согласно со закон.

(2) Електронскиот документ не може да се оспори како доказ во управна или судска постапка, само затоа што е создаден во електронски облик.

(3) Кога со закон е утврдена писмена форма на документите или актите, електронскиот документ се смета за документ или акт во писмена форма.

Создавање на електронски документ

Член 7

(1) Електронски документ се создава со користење на една или повеќе од достапните и употребливи информатички и комуникациски технологии, освен ако со друг закон поинаку не е уредено.

(2) Електронскиот документ како архивски материјал се создава во форма која ги исполнува условите утврдени во овој закон, а е погодна за подготовка за сигурно електронско складирање.

Оригинал и копија

Член 8

(1) Секој умножен електронски примерок на конкретен електронски документ се смета за оригинал.

(2) Електронски документ создаден со дигитализација на изворниот документ чија првична форма не е електронска, се смета за копија на оригиналниот документ.

(3) Кога електронскиот документ е репродуциран во хартиена форма се смета за копија на оригиналниот документ.

Дигитализација на документи**Член 9**

(1) Дигитализираниот документ ја има истата правна и доказна сила како оригиналниот документ, ако:

1) дигитализацијата на документот е извршена под надзор или од страна на:

- физичко лице или овластено лице на правно лице којшто го создал документот што е предмет на дигитализација или

- лица кои се овластени да ракуваат со документи во кои се содржани потписи, ракописи или записници, согласно со прописите од областа на архивското и канцелариското работење или

- лица кои се овластени со закон да го потврдат дигитализираниот документ и

2) идентичноста на дигитализираниот документ со оригиналниот документ е потврдена со квалификуван електронски печат или квалификуван електронски потпис на лицата од точка 1) на овој член или лицето на кое се пренесени надлежностите врз основа на кои е донесен документот.

Верификација на печатена форма на електронски документ**Член 10**

Електронскиот документ репродуциран на кој било печатен медиум ја има истата правна и доказна сила како оригиналниот електронски документ, доколку:

1) умножувањето на електронскиот документ е извршено под надзор или од страна на физичко лице или овластено лице на правно лице кое го создало документот и

2) печатењето на документот е извршено на начин што идентичноста на електронскиот документ со печатениот документ се потврдува со своерачен потпис на физичко лице или овластено лице на правно лице.

III. ЕЛЕКТРОНСКА ИДЕНТИФИКАЦИЈА**1. Шеми за електронска идентификација****Услови кои треба да ги исполнуваат шемите за електронска идентификација****Член 11**

Шемите за електронска идентификација ги исполнуваат следните услови:

1) да вклучат потврда за податоците за идентификација на лицата на кои им се издадени средства за електронска идентификација, кои на единствен начин го определуваат правното или физичкото лице;

2) да обезбедат сигурност дека издавачот на средството за електронската идентификација обезбедува идентификациски податоци во рамките на средствата за електронска идентификација што соодветствуваат на лицето на кое му е издадено средството за електронска идентификација;

3) да ги исполнуваат условите за нивото на сигурност во кој е класифицирана шемата за електронска идентификација, од членот 13 од овој закон.

Согласност за идентификација**Член 12**

Постапката за издавање на електронска идентификација се поведува по претходно барање на физичко или правно лице кое е субјект на идентификација пред издавач на средства за електронска идентификација освен ако со закон поинаку не е уредено.

Нивоа на сигурност на шемите за електронска идентификација**Член 13**

Шемите за електронска идентификација се класифицирани според нивото на сигурност на средствата за електронска идентификација кои се издадени во рамките на таа шема и тоа:

1) ниско ниво на сигурност обезбедува ограничен степен на сигурност на бараниот или потврдениот идентитет на лицето и се карактеризира со упатување кон соодветни технички спецификации, стандарди и постапки, вклучувајќи и технички проверки, чија цел е намалување на ризикот од злоупотреба или промена на идентитетот;

2) значително ниво на сигурност обезбедува значителен степен на сигурност на бараниот или потврдениот идентитет на лицето и се карактеризира со упатување кон соодветните технички спецификации, стандарди и постапки, вклучувајќи и технички проверки, чија цел е значително да се намали ризикот од злоупотреба или промена на идентитетот и

3) високо ниво на сигурност обезбедува повисок степен на сигурност на бараниот или потврдениот идентитет на лицето отколку средствата за електронска идентификација со ниво на сигурност „значително“ и се карактеризира со упатување кон соодветни технички спецификации, стандарди и постапки, вклучувајќи и технички проверки, чија цел е спречување на злоупотреба или промена на идентитетот.

Регистар на даватели на доверливи услуги и на шеми за електронска идентификација**Член 14**

(1) Давателот на доверлива услуга до Министерството за информатичко општество и администрација доставува барање за регистрација во Регистарот на даватели на доверливи услуги и на шеми за електронска идентификација (во натамошниот текст: Регистарот), кој го води Министерството за информатичко општество и администрација.

(2) Во Регистарот задолжително се регистрираат шемите за електронска идентификација кои ги употребуваат јавните органи.

(3) Во Регистарот по претходно поднесено барање од страна на јавниот орган или приватното правно лице може да се регистрираат и шеми за електронска идентификација кои се создадени од јавни органи и шеми кои се создадени од приватни правни лица.

(4) Шемите создадени од јавните органи се регистрираат во Регистарот врз основа на решение за регистрација донесено од страна на министерот за информатичко општество и администрација, а по претходно поднесено барање за регистрација на шема од страна на јавниот орган.

(5) Шемите создадени од приватни правни лица задолжително треба да одговараат на високо ниво за сигурност за да бидат регистрирани во Регистарот.

(6) Регистарот од ставот (1) на овој член особено ги содржи следните информации за давателот на доверлива услуга:

- име на правното лице,
- информации за контакт како што се: адреса, телефонски број и електронска пошта,
- видот на услуги што ги обезбедува издавачот на шемата за електронска идентификација,
- средствата за електронска идентификација кои се користат во рамки на шемата и
- нивото на сигурност.

(7) Во Регистарот се регистрираат и давателите на квалификувана доверлива услуга.

(8) Давателите на доверливи услуги и шемите за електронска идентификација може да бидат избришани од Регистарот, доколку:

- престанат да ги исполнуваат условите определени со овој закон,
- не бидат отстранети отстапувањата од овој закон по претходно укажување за отстранување на недостатоци во рокот утврден во решението за отстранување на неправилности издадено согласно со овој закон или
- во други случаи определени со закон за бришење на правни лица од евиденција на надлежен орган.

(9) Министерот за информатичко општество и администрација ја пропишува содржината и начинот на водење на Регистарот од ставот (1) на овој член, како и начинот на поднесување на барањето за регистрација, потребната документација како прилог кон барањето, образецот на барањето и начинот на објавување на податоците од Регистарот, во зависност од видот на доверливоста на услугата.

Употреба на шемите за електронска идентификација во електронска трговија и комуникација со јавен орган

Член 15

(1) За електронска идентификација на лицето кое води постапка пред јавен орган, задолжително се користи шема за електронска идентификација која е регистрирана во Регистарот од членот 14 од овој закон (во натамошниот текст: регистрирана шема за електронска идентификација).

(2) За електронска идентификација на лицето кое презема дејствија поврзани со активностите на приватниот сектор, вклучувајќи и електронска трговија, по сопствен избор може да користи регистрирана шема или шема за електронска идентификација која не е регистрирана во Регистарот од членот 14 од овој закон.

Одговорност за штета од употреба на регистрирани шемите за електронска идентификација

Член 16

(1) Издавачот на регистрирана шема за електронска идентификација е одговорен за штетата која може да настане поради тоа што шемата не ги исполнува условите од овој закон.

(2) Штетата настаната како последица на погрешно спроведената постапка за валидација е одговорност на странката што ја води постапката, ако штетата била предизвикана намерно или од небрежност.

(3) Товарот за докажување за настаната штета е на страна на лицето што истакнало побарување за надоместок на штета.

(4) Издавачот од ставот (1) на овој член е должен да биде осигуран од евентуална штета која може да ја предизвика.

(5) Најнискиот износ од осигурувањето од евентуалната штета предизвикана од издавачот ќе го пропишува министерот за информатичко општество и администрација.

Барање за утврдување на исполнетост на услови за нивоа на сигурност на шемите

Член 17

(1) Барањето за утврдување на исполнетост на услови за нивоа на сигурност на шемите е прилог кон барањето за регистрација во Регистарот од членот 14 од овој закон.

(2) Барањето од ставот (1) на овој член ги содржи следните информации:

1) начинот на докажување и верификација на идентитетот на физичко или правно лице кое бара издавање на средства за електронска идентификација;

2) начинот на издавање на средствата за електронска идентификација;

3) механизмите за автентикација, преку кои физичко или правно лице, користејќи ги средствата за идентификација, го потврдува својот идентитет на засегнатата страна;

4) условите што треба да ги исполнат останатите учесници вклучени во постапката за издавање средства за електронска идентификација;

5) техничките и безбедносните карактеристики на средствата за електронска идентификација што се издаваат во рамки на шемата;

6) технички и организациски мерки кои ги исполнува издавачот на средства за електронска идентификација со цел да се обезбеди интероперабилност на шемите за електронска идентификација во согласност со националните и меѓународните стандарди во оваа област;

7) извештај за ниво на сигурност на шемата за електронска идентификација од тело за оценување на сообразноста и

8) податоци за издавачот на шемата за електронска идентификација.

Безбедносни услови што треба да ги исполнат издавачите на шемите за електронска идентификација

Член 18

(1) Издавачот на шемата за електронска идентификација е должен да ги преземе потребните технички, физички и организациски мерки за управување со ризиците кои би можеле да го загрозат обезбедувањето на овие услуги на сигурен и безбеден начин.

(2) Техничките, физички и организациски мерки треба да обезбедат нивото на безбедност да одговара на нивото на ризик и предвиденото ниво на сигурност на шемата за електронската идентификација, земајќи ги предвид најновите достапни технолошки решенија, а особено мерките за спречување на безбедносни инциденти и за ограничување на штетните ефекти од можните инциденти, како и за информирање на засегнатите страни за несакани ефекти од безбедносни инциденти.

(3) Процедурите и стандардите за исполнетост на техничките, физички и организациски мерки за сигурност на шемите за електронска идентификација ги пропишува министерот за информатичко општество и администрација.

(4) Оценката на нивото на сигурност на шемата за електронска идентификација ја оценува телото за оценување на сообразноста кое е акредитирано да врши сертификација по стандарди, определени во подзаконскиот акт од ставот (3) на овој член.

2. Прекугранична соработка во областа на електронската идентификација

Интероперабилност на техничките системи

Член 19

Министерството за информатичко општество и администрација соработува со надлежни меѓународни институции за прашањата поврзани со прекугранична интероперабилност на шемите за електронска идентификација и презема мерки во рамките на својата надлежност со цел да се утврди највисокото ниво на интероперабилност на шемите за електронска идентификација на национално ниво, со цел нивна интеграција и интероперабилност во меѓународно прифатените шемите за електронска идентификација.

Регистрација на шеми за електронска идентификација издадени од странски правни лица**Член 20**

(1) Министерството за информатичко општество и администрација може да регистрира во Регистарот на даватели на доверливи услуги и на шеми за електронска идентификација и странски правни лица кои се регистрирани на ниво на Европската Унија или во земја членка на унијата, а ги исполнуваат условите утврдени во овој закон.

(2) Министерството за информатичко општество и администрација може да регистрира во Регистарот и шеми за електронска идентификација кои одговараат на високо ниво на сигурност, доколку таа шема се користи од страна на земја членка на Европската Унија.

IV. ДОВЕРЛИВИ УСЛУГИ**1. Општи одредби за доверливи услуги****Вид на доверливи услуги****Член 21**

(1) Доверливи услуги се услугите кои се определени како доверливи согласно со одредбите од овој закон.

(2) Квалификувани доверливи услуги се:

- 1) издавање на квалификувани сертификати за електронски потписи;
- 2) издавање на квалификувани сертификати за електронски печати;
- 3) издавање на квалификувани сертификати за автентичност на веб страници;
- 4) квалификувана доверлива услуга на зачувување на квалификувани електронски потписи;
- 5) квалификувана доверлива услуга на зачувување на квалификувани електронски печати;
- 6) квалификувана валидација на квалификуван електронски потпис;
- 7) квалификувана валидација на квалификуван електронски печат;
- 8) квалификувана доверлива услуга на издавање квалификувани електронски временски печати;
- 9) квалификувана доверлива услуга на електронска препорачана достава и
- 10) квалификувана доверлива услуга за електронско складирање на документи.

(3) Давателот на доверлива услуга или давател на квалификувана доверлива услуга може да обезбеди една или повеќе услуги наведени во ставовите (1) и (2) на овој член.

Одговорност на давателите на доверлива услуга**Член 22**

(1) Давател на доверлива услуга е одговорен за штетата која настанала како последица од непостапување во согласност со овој закон, ако штетата е предизвикана намерно или од небрежност.

(2) Товарот за докажување на намерата или небрежност на давател на доверлива услуга е на физичко или правно лице кое бара надоместок на штета од ставот (1) на овој член.

(3) Кога давателите на доверлива услуга соодветно и однапред ги информираат корисниците на доверливи услуги во однос на ограничувањата за употреба на доверливите услуги кои ги обезбедуваат и кога овие ограничувања се препознатливи за трети страни, давателите на доверливи услуги не се одговорни за штетата која произлегува од користење на услугите кои ги надминуваат наведените ограничувања.

(4) Давателот на квалификувана доверлива услуга треба да биде осигуран од штета или да обезбеди финансиски средства на начин и под условите утврдени од овој закон кои важат за одговорност за штета од употреба на шеми за електронска идентификација.

Одговорност на корисниците на доверливи услуги**Член 23**

Корисникот на доверливи услуги е должен да ги чува средствата и податоците за издавање на електронски потпис или печат од неовластен пристап и користење и е должен истите да ги користи во согласност со одредбите на овој закон.

Услови што треба да ги исполнат давателите на доверливи услуги**Член 24**

(1) Давателот на неквалификувана доверлива услуга, е должен да го извести Министерството за информатичко општество и администрација за вршење на дејност најдоцна во рок од 15 дена сметано од денот на започнувањето на вршење на дејноста.

(2) Давателот на неквалификувана доверлива услуга е должен во известувањето, покрај основните податоци за правното лице, да ги наведе и видот на услугите, техничките стандарди кои ги применува и изјава дека ќе ги почитува условите за вршење на дејноста.

(3) Министерството за информатичко општество и администрација ги запишува во Регистарот доверливите услуги и давателот на неквалификувана услуга од ставот (2) на овој член, врз основа на поднесеното известување доколку истото ги содржи сите податоци утврдени во ставот (2) на овој член.

(4) Давател на квалификувана доверлива услуга пред да започне да ја врши својата дејност е должен да поднесе барање определено во членот 17 од овој закон за регистрација во Регистарот до Министерството за информатичко општество и администрација.

(5) Давателот на доверлива услуга е должен да ги преземе потребните технички и организациски мерки за управување со ризици кои би можеле да ја загрозат сигурноста при обезбедување на доверливи услуги.

(6) Техничките и организациски мерки обезбедуваат нивото на безбедност да одговара на степенот на ризик, земајќи ги предвид најновите достапни технолошки решенија, а особено се преземаат мерки за спречување и намалување на безбедносни инциденти и да се ограничат штетните ефекти од можните инциденти, како и да се информираат засегнатите страни за негативните ефекти од безбедносните инциденти.

(7) Давателот на доверлива услуга, без одлагање и најдоцна во рок од 24 часа од моментот на дознавањето, ќе го извести надлежниот орган за какви било нарушувања на безбедноста или намалување на интегритетот на услугата кои имаат значително влијание врз обезбедувањето на доверливата услуга или заштитата на личните податоци кои се обработуваат во рамките на обезбедувањето на услугата.

(8) Во случај кога нарушувањето на безбедноста е поврзано со заштитата на личните податоци, давателот на доверлива услуга го известува и надлежниот орган за заштита на личните податоци.

(9) Доколку нарушувањето на безбедноста или губење на интегритетот на доверливата услуга може негативно да влијае на корисниците на доверливите услуги, давателот на доверлива услуга е должен веднаш, а најдоцна во рок од 24 часа да го информира корисникот на доверливата услуга.

(10) Министерството за информатичко општество и администрација ја информира јавноста, директно или со барање до давателот на доверлива услуга да го стори истото, доколку утврди дека со нарушувањето на безбедноста или губењето на интегритетот на доверливите услуги е засегнат јавниот интерес.

(11) Министерството за информатичко општество и администрација соработува со надлежни меѓународни институции во врска со размена на информации за безбедноста и интегритетот на доверливите услуги согласно со меѓународните договори ратификувани согласно со Уставот на Република Северна Македонија.

Надлежност на Министерството за информатичко општество и администрација за доверливи услуги и шеми за електронска идентификација

Член 25

Министерството за информатичко општество и администрација согласно со овој закон ги врши следниве задачи:

1) води Регистар на даватели на доверливи услуги и на шеми за електронска идентификација;

2) ги следи препораките од извештаите за проверка на исполнетост на условите за обезбедување на квалификувана доверлива услуга;

3) врши надзор над работата на давателите на доверливи услуги и издавачите на шеми за електронска идентификација;

4) иницира надзор пред тело за оценување на сообразноста над давателот на доверлива услуга;

5) спроведува вонредна проверка на исполнетост на условите за обезбедување на квалификувани доверливи услуги и шеми, во согласност со закон;

6) соработува со надлежниот орган за заштита на личните податоци и го известува без одлагање ако дознае дека давателите на доверливи услуги не ги почитуваат прописите за заштита на личните податоци;

7) го потврдува постоењето и правилното спроведување на плановите за престанок на вршење на дејност на давателот на доверлива услуга, вклучувајќи го и начинот на кој податоците што ги издал или добил ќе останат достапни со цел да се обезбеди континуитетот на услугата или да послужи како доказ во судска постапка;

8) соработува со органите за супервизија на Европската комисија.

Надлежности на Министерството за информатичко општество и администрација во рамки на прекугранична соработка

Член 26

Министерството за информатичко општество и администрација во рамки на прекуграничната соработка доставува извештаи до Европската комисија за своите активности во согласност со регулативата eIDAS, почнувајќи од датумот на приклучување на Република Северна Македонија како држава во рамки на надлежните органи на ниво на Европската Унија или по пристапување на Република Северна Македонија во Европската Унија.

Надлежно тело за акредитација

Член 27

(1) Министерството за информатичко општество и администрација по претходно мислење од Институтот за акредитација на Република Северна Македонија донесува методологија за акредитација на тела за оценување на сообразност и лаборатории за тестирање на средства која ги вклучува и стандардите определени од страна на министерот за информатичко општество и администрација.

(2) Министерството за информатичко општество и администрација води листа на акредитирани тела за оценување на сообразност и лаборатории во Република Северна Македонија.

(3) Акредитацијата извршена од страна на надлежен орган за акредитација од земја членка на Европската Унија се признава и во Република Северна Македонија.

2. Општи одредби за квалификувани доверливи услуги

Воспоставување на односот меѓу давателот на квалификувана доверлива услуга и корисниците

Член 28

(1) Квалификувана доверлива услуга се обезбедува врз основа на склучен договор меѓу давател на квалификувана доверлива услуга и корисникот на истата, кој договор се склучува по претходно барање од страна на корисникот.

(2) Давателот на квалификувана доверлива услуга, пред склучување на договорот од ставот (1) на овој член, на јасен и недвосмислен начин го известува лицето кое го доставило барањето за користење на квалификувана доверлива услуга за сите важни околности што се однесуваат на користењето на услугата, а особено за:

1) прописите и правилата во врска со користењето на квалификувани доверливи услуги;

2) било какви ограничувања за користење на квалификувани доверливи услуги и

3) мерките што треба да ги преземе корисникот на квалификуваните доверливи услуги и потребната технологија за безбедно користење на квалификувана доверлива услуга.

Услови за обезбедување на квалификувани доверливи услуги

Член 29

(1) Давателот на квалификувана доверлива услуга треба да ги исполни следните услови и тоа:

1) да има вработено лица кои поседуваат потребна стручност, искуство и квалификации за примена на административни и управни постапки, кои ги исполнуваат домашните и меѓународните стандарди и кои поминале обука во областа на информатичката безбедност;

2) да биде осигуран од професионална одговорност за штета или да има обезбедено финансиски средства за надоместок на штета настаната како резултат на обезбедување на квалификувана доверлива услуга;

3) да користи безбедни системи и производи кои се заштитени од неовластени промени и гарантираат техничка сигурност и доверба во процесите што ги поддржуваат;

4) да користи безбедни системи за складирање на податоците што му се доверени, така што податоците треба да се во форма која може да се верификува и тоа:

- дека податоците ќе бидат јавно достапни единствено по претходна согласност од лицето на кого се однесуваат податоците,

- дека само овластени лица можат да прават упис или промена на зачуваните податоци,

- дека податоците можат да бидат подложни на проверка за автентичност.

5) да преземе мерки против фалсификување, кражба и неовластен пристап до податоци;

6) да ги чува и да има можност да ги направи достапни соодветен временски период, дури и по престанокот на вршење на дејноста, сите релевантни информации поврзани со податоците кои се создадени или

примени од страна на давателот на квалификувана доверлива услуга, особено за обезбедување на докази во судска постапка и со цел да се обезбеди континуитетот на услугата. Складирањето на овие податоци може да се направи по електронски пат;

7) да чува навремени, точни и добро заштитени бази на податоци за издадените квалификувани електронски сертификати, доколку давателот на квалификувана доверлива услуга издава сертификати;

8) да има ажуриран план за престанок на вршење на дејност со кој ќе обезбеди континуитет во обезбедувањето на квалификувани доверливи услуги за своите корисници;

9) да преземе технички и организациски мерки за обработка на личните податоци во согласност со законите на Република Северна Македонија.

(2) Давателот на квалификувана доверлива услуга е должен да ги донесе следните акти:

1) општи услови за обезбедување на услуги кои и се достапни на јавноста;

2) процедури и постапки кои давателот на квалификувана доверлива услуга ги користи за да се обезбеди давање на услуги во согласност со прописите и општите услови наведени во точка 1) од овој став.

(3) Услов за вршење на дејноста давател на квалификувана доверлива услуга е уписот во Регистарот на доверливи услуги и шеми за електронска идентификација.

Осигурување од професионална одговорност

Член 30

Министерот за информатичко општество и администрација го пропишува минималниот износ или видот на покритието на осигурување од ризикот од одговорност за штета причинета од страна на давателот на квалификувана доверлива услуга.

Идентификација на корисникот на квалификувани доверливи услуги

Член 31

(1) Давателот на квалификувана доверлива услуга ги верификува податоците за физичко или правно лице пред издавање на квалификуван сертификат, во согласност со закон.

(2) Проверката на податоците од ставот (1) на овој член давателот на квалификувана доверлива услуга ја врши директно или преку овластено лице во согласност со закон, на следниот начин:

1) преку лично присуство на физичкото лице или на овластениот претставник на правното лице или

2) од далечина, користејќи средства за електронска идентификација, за кои пред издавањето на квалификуваниот сертификат е обезбедено физичко присуство на физичкото лице или на овластен претставник на правното лице и кое ги исполнува условите утврдени во членот 13 од овој закон во однос на нивоата на безбедност на шемата за електронска идентификација соодветни за „значително“ или „високо“ или

3) преку сертификат за квалификуван електронски потпис или за квалификуван електронски печат издаден во согласност со точка 1) или 2) на овој став или

4) преку употреба на други методи за идентификација, признаени на национално ниво, кои обезбедуваат еднаква сигурност во смисла на веродостојност на физичкото присуство. Телото за оценување на сообразноста го потврдува еднаквото ниво на сигурност;

5) со начин за идентификација, употребен во земја членка на Европската Унија.

(3) Во случај на промена на податоците од ставот (1) на овој член, физичкото или правното лице е должно без одлагање, а најдоцна во рок од седум дена сметано од денот на промената, да го извести давателот на квалификувана доверлива услуга за настанатата промена.

(4) За идентификација и користење на квалификувани доверливи услуги, давателот на квалификувана доверлива услуга и издавачот на шеми за електронска идентификација може да изврши верификација користејќи го својот систем или да го интегрира својот систем на интероперабилен начин заради далечинска верификација со централниот регистар на население, документи за лична идентификација, регистри за правни лица и други лица, кога е потребно.

Оценка на условите за обезбедување на квалификувани доверливи услуги

Член 32

(1) Оценување на исполнетоста на условите за обезбедување на квалификувани доверливи услуги врши телото за оценување на сообразноста.

(2) Телото за оценување на сообразност е надлежно и за вршење на проверка на сообразност и за даватели на неквалификувана доверлива услуга, по претходна иницијатива на Министерството за информатичко општество и администрација или по барање на давателот на услугата.

(3) По спроведување на оцената за исполнетост на услови, телото за оцена на сообразност е должно да изготви извештај за оцена на сообразност.

(4) Оценувањето за сообразност задолжително се врши пред почетокот на вршење на дејноста давател на квалификувана доверлива услуга, како и најмалку еднаш на секои 24 месеци, за секој квалификуван давател на доверливи услуги.

(5) По изготвениот извештај за спроведената оцена на сообразност на давателот или давател на квалификувана доверлива услуга, телото за оценување на сообразност извештајот го доставува до Министерството за информатичко општество и администрација, веднаш а најдоцна во рок од три работни дена.

(6) Министерството може да побара итно преоценување на сообразноста ако постојат неправилности во обезбедувањето на квалификувани доверливи услуги или ако настанал инцидент кој значително ја загрозил или нарушил безбедноста на информациите.

(7) Цената на оценување на сообразност, вклучувајќи преоценка за итни случаи, се на товар на давателот на квалификувана доверлива услуга.

(8) Министерот за информатичко општество и администрација утврдува листа на стандарди кои треба да бидат исполнети од страна на телото за оценување на сообразност, потребна содржина на извештајот за оцена на сообразност, постапка за оценување за усогласеност со барањата, како и листа на правни лица кои се овластени во Република Северна Македонија или во земја членка на Европската Унија кои можат да вршат оценување на сообразност во Република Северна Македонија.

Постапка за упис на давател на квалификувана доверлива услуга во Регистарот

Член 33

(1) Правното лице кое има намера да обезбедува квалификувани доверливи услуги поднесува барање до Министерството за информатичко општество и администрација за регистрација во Регистарот, пред да започне да врши дејност давател на квалификувана доверлива услуга.

(2) Во прилог на барањето од ставот (1) на овој член правното лице ги приложува и материјалите наведени како информации во барањето, вклучувајќи го и извештајот за оценување на сообразност во согласност со членот 32 од овој закон.

(3) Министерството за информатичко општество и администрација донесува решение за регистрација на барателот во Регистарот, со кое на давателот на доверливи услуги му доделува статус на давател на квалификувана доверлива услуга, во рок од 60 дена од денот на приемот на барањето, доколку истото е целосно и во зависност од наводите од извештајот за оценување на сообразност.

(4) По исклучок на ставот (3) на овој член, кога се неопходни дополнителни проверки или прибавување на дополнителни докази за кои е потребен подолг рок, Министерството за информатичко општество и администрација ќе го продолжи рокот за донесување на решение за регистрација во Регистарот но не подолго од 60 дена од утврдениот рок од ставот (3) на овој член.

(5) При одлучувањето, Министерството за информатичко општество и администрација може да бара приложување и на дополнителни докази, како и да спроведе дополнителна проверка на техничките и организациски мерки и проверка на безбедносните капацитети на барателот и на услугите, во согласност со закон.

(6) Доколку барателот или услугите наведени во барањето не ги исполнуваат условите пропишани со овој закон, Министерството за информатичко општество и администрација донесува решение за отфрлање на барањето за регистрација во регистарот по истекот на рокот утврден со став (3) или став (4) на овој член.

Престанок на вршење на дејноста давател на квалификувана доверлива услуга

Член 34

(1) Давателот на квалификувана доверлива услуга кој има намера да престане да ја врши оваа дејност е должен за намерата да ги извести корисниците на квалификувани доверливи услуги и Министерството за информатичко општество и администрација, најдоцна три месеци пред планираниот престанок на вршење на дејноста.

(2) Давателот на квалификувана доверлива услуга кој ќе престане да ја врши оваа дејност е должен да обезбеди друг давател на квалификувана доверлива услуга кој ќе продолжи со извршувањето на овие услуги за корисниците на квалификуваните доверливи услуги и за преземените мерки веднаш, односно додека тече рокот определен во ставот (1) на овој член ќе го извести Министерството за информатичко општество и администрација.

(3) Давателот на квалификувана доверлива услуга е должен да ја достави целокупната документација и сите потребни технички средства во согласност со закон, во однос на обезбедување на услуги од страна на друг давател на квалификувана доверлива услуга на кој ја пренесува обврската за вршење на една или повеќе доверливи услуги.

(4) Доколку давателот на квалификувана доверлива услуга не постапи во согласност со обврската утврдена во ставовите (2) и (3) на овој член, Министерството за информатичко општество и администрација ќе побара од давателот на квалификувана доверлива услуга без одлагање до министерството да ја достави целокупната документација и опрема, вклучително и процедурите за постапување со истите.

(5) Министерството привремено ќе ја чува документацијата и опремата, сè до обезбедување на друг давател на квалификувана доверлива услуга кој ќе продолжи да ги извршува овие услуги за корисниците, за сметка на давателот на квалификувана доверлива услуга кој престанува да ја врши оваа дејност.

(6) Начинот и Процедурата за чувањето на документацијата и опремата, ги пропишува министерот за информатичко општество и администрација.

(7) Во случај на привремена забрана за вршење на дејност квалификуван давател на доверливи услуги, квалификуваните сертификати издадени пред денот на стапувањето во сила на забраната, остануваат во важност.

Листа на даватели на квалификувани доверливи услуги

Член 35

(1) Министерството за информатичко општество и администрација ја објавува листа на даватели на квалификувани доверливи услуги, како и листа на квалификувани доверливи услуги кои тие ги обезбедуваат на својата веб страница, во електронска форма која е погодна за автоматска обработка.

(2) Листата од ставот (1) на овој член е потпишана со електронски потпис или запечатена со електронски печат на Министерството за информатичко општество и администрација.

(3) Податоците во листата на даватели на квалификувани доверливи услуги произлегуваат од Регистарот на даватели на доверливи услуги и на шеми за електронска идентификација, како и податоци преземени со користење на автоматски средства.

(4) Формата и начинот на објавување на листата од ставот (1) на овој член ја пропишува министерот за информатичко општество и администрација.

Ознака за доверба на квалификувана доверлива услуга

Член 36

(1) Оznakата за доверба на квалификувана доверлива услуга (во натамошниот текст: како ознака за доверба) е знак кој е едноставен, препознатлив и јасно укажува на квалификувана доверлива услуга, чија форма, содржина и лого се утврдени со ставот (3) на овој член.

(2) Давателите на квалификувани доверливи услуги имаат право да ја користат ознаката за доверба за квалификувана доверлива услуга за која се регистрирани и истата се должни да ја поврзат со листата на квалификувани даватели на доверливи услуги.

(3) Министерот за информатичко општество и администрација ги пропишува формата, структурата, големината и логото на ознаката за доверба на квалификувана доверлива услуга.

Прекугранично признавање на даватели на доверливи услуги

Член 37

(1) На давател на доверлива услуга регистриран со седиште во странска држава му се признава статусот давател на доверливи услуги во Република Северна Македонија доколку истиот е регистриран во Регистарот на даватели на доверливи услуги и на шеми за електронска идентификација.

(2) Давателите на доверлива услуга кои се основани од земја членка на Европската Унија и се запишани во Листата на доверливи услуги на Европската Унија, можат да работат и да обезбедуваат услуги на територија-

та на Република Северна Македонија, без претходна регистрација во Регистарот на даватели на доверливи услуги и шеми за електронска идентификација.

(3) Давателите на квалификувани доверливи услуги регистрирани со седиште во Република Северна Македонија, а кои се регистрирани во Регистарот на даватели на доверливи услуги и на шеми за електронска идентификација, се правно еквивалентни на квалификуваните доверливи услуги обезбедени од страна на давателите на квалификувани доверливи услуги основани во Европската Унија, врз основа на претходно склучен договор меѓу Република Северна Македонија и Европската Унија.

(4) Со договорот наведен во ставот (3) на овој член особено се гарантира дека:

(а) барањата применливи за даватели на квалификувани доверливи услуги основани во Европската Унија и за квалификуваните доверливи услуги кои тие ги обезбедуваат, се исполнети од страна на давателите на доверливи услуги во Република Северна Македонија и

(б) квалификуваните доверливи услуги обезбедени од страна на квалификуваните даватели на доверливи услуги основани во Европската Унија, се признати како правно еквивалентни на доверливите услуги обезбедени од страна на давателите на доверливи услуги во Република Северна Македонија.

V. ЕЛЕКТРОНСКИ ПОТПИС И ЕЛЕКТРОНСКИ ПЕЧАТ

1. Напреден електронски потпис

Услови кои треба да ги исполни напредниот електронски потпис

Член 38

Напредниот електронски потпис треба:

- 1) да биде на единствен начин поврзан со потписникот;
- 2) да овозможи идентификација на потписникот;
- 3) да е создаден со податоци за создавање на електронски потпис кои потписникот, со високо ниво на доверба, може да ги користи единствено под сопствена контрола;
- 4) да е поврзан со податоци кои се потпишани на таков начин што секоја подоцнежна измена на истите е воочлива.

2. Напреден електронски печат

Услови кои треба да ги исполни напредниот електронски печат

Член 39

Напредниот електронски печат треба:

- 1) да биде на единствен начин поврзан со создавачот на печатот;
- 2) да овозможи идентификација на создавачот на печатот;
- 3) да е создаден со податоци за создавање на електронски печат кои создавачот на печатот, со високо ниво на доверба, може да ги користи единствено под сопствена контрола;
- 4) да е поврзан со податоците кои ги запечатува на таков начин што секоја подоцнежна измена на истите е воочлива.

3. Содржина на квалификуван сертификат за електронски потпис и печат

Член 40

(1) Стандардите кои треба да ги содржат квалификуваните сертификати за електронски потпис и за електронски печат ги пропишува министерот за информатичко општество и администрација.

(2) Покрај стандардите од ставот (1) на овој член кои треба да ги содржат квалификуваните сертификати за електронски потпис и за електронски печат, можат да содржат и дополнителни податоци кои нема да влијаат врз интероперабилноста и признавањето на квалификуваниот електронски потпис и квалификуваниот електронски печат.

Правна и доказна сила на квалификуваните сертификати за електронски потпис и печат

Член 41

Квалификуваните сертификати за електронски потпис и печат издадени од квалификуваните даватели на доверливи услуги имаат иста правна и доказна сила како јавните исправи.

Укинување или суспензија на квалификуван сертификат за електронски потпис, за електронски печат и за автентичност на веб страница

Член 42

(1) Давателот на квалификувана доверлива услуга кој го издава квалификуваниот сертификат за електронски потпис, за електронски печат и за автентичност на веб страница е должен да го укине издадениот квалификуван сертификат, доколку:

- 1) сопственикот на сертификатот за квалификуван електронски потпис, за електронски печат или за автентичност на веб страница поднесе барање за поништување на сертификатот;
- 2) сопственикот на сертификатот ја загуби деловната способност или престанал да постои или се променети околности кои влијаат на валидноста на сертификатот;
- 3) утврди дека недостасуваат податоци во сертификатот;
- 4) утврди дека податоците за создавање на квалификуван електронски потпис, за квалификуван електронски печат или за автентичност на веб страница или системот на давателот на квалификувана доверлива услуга е компрометиран на начин кој влијае врз безбедноста и сигурноста на сертификатите;
- 5) утврди дека податоците за создавање на електронски потпис, за електронски печат или за автентичност на веб страница или системот преку кој се извршува електронска трансакција се изложени на ризик, на начин кој влијае на сигурноста и безбедноста на електронскиот потпис, електронскиот печат или веб страницата и
- 6) настане престанок на правно лице, под услови утврдени со закон.

(2) Давателот на доверлива услуга кој го издава квалификуваниот сертификат за електронски потпис, за електронски печат или за автентичност на веб страница го известува корисникот на квалификуваната доверлива услуга за поништување на сертификатот во рок од 24 часа од приемот на барањето или од настанувањето на околностите кои се основ за поништување на сертификатот.

(3) Ако квалификуваниот сертификат за електронски потпис, за електронски печат или за автентичност на веб страница биде укинат после првичното издавање, тогаш ја губи важноста од моментот на укинување и неговиот статус на квалификуван сертификат не може да биде вратен под никакви околности.

(4) Давателите на квалификувани доверливи услуги кои издаваат квалификувани сертификати, на секоја засегната страна и обезбедуваат информации за валидноста, суспензијата или укинувањето на издадените квалификувани сертификати.

(5) Информациите од ставот (4) на овој член се ставаат на располагање на секоја засегната страна најмалку за поединечните сертификати, во секое време и по истекот на периодот на нивната важност, на автоматски начин кој е сигурен, ефикасен и без надоместок.

(6) Корисникот на квалификувана доверлива услуга е должен да побара укинување на издадениот сертификат за квалификуван електронски потпис, за квалификуван електронски печат и за автентичност на веб страница од неговиот издавач во случај на губење, оштетување или загрозување на интегритетот на податоците од сертификатот или доколку настане промена на податоците за креирање сертификати.

(7) Во случај на суспензија на сертификат за квалификуван електронски потпис, за електронски печат и за автентичност на веб страница истиот губи важност за времетраење на периодот на важноста на суспензијата.

(8) Информациите за суспензија и нејзиното времетраење за квалификуван сертификат за електронски потпис, за електронски печат или за автентичност на веб страница или за укинување на истите ќе бидат внесени во базата на податоци на издадени квалификувани сертификати кои се чуваат од страна на давателот на квалификувана доверлива услуга и истите ќе бидат видливи при проверка на статусот на валидност на квалификуван електронски сертификат.

Евиденција на издадени и укинати сертификати за квалификуван електронски потпис, за електронски печат и за автентичност на веб страница

Член 43

(1) Издавачот на квалификувани сертификати за електронски потпис, за електронски печат или за автентичност на веб страница е должен да ја чува целокупната документација за издадените и укинатите квалификувани сертификати за електронски потпис, за електронски печат или за автентичност на веб страница, како и средствата за електронска идентификација и верификација во административни, правни и други процедури, најмалку десет години по истекот на рокот за кој е издаден на сертификатот или по неговото укинување.

(2) Обврската од ставот (1) на овој член се однесува и на суспензија на квалификуваните сертификати за електронски потпис, за електронски печат или за автентичност на веб страница.

(3) Податоците од ставот (1) на овој член може да се чуваат и во електронска форма.

Средства за создавање на квалификуван електронски потпис или квалификуван електронски печат

Член 44

Министерот за информатичко општество и администрација ги пропишува техничките стандарди кои треба да бидат исполнети, како и начинот на создавање на квалификувани електронски потписи или квалификувани електронски печати од страна на давателите на квалификувана доверлива услуга.

Сообразност на средствата за создавање на квалификуван електронски потпис или квалификуван електронски печат

Член 45

(1) Оцена на исполнетост на техничките стандарди што се однесуваат на средствата за издавање на квалификувани електронски потписи или квалификувани електронски печати врши акредитирана лабораторија.

(2) Лабораторијата издава потврда за сообразност на средство за создавање на квалификувани електронски потписи или квалификувани електронски печати и

за истото го известува Министерството за информатичко општество и администрација најдоцна во рок од седум дена, сметано од денот на издадената потврда за средствата.

(3) Техничките стандарди кои треба да бидат исполнети, а кои се предмет на оцена на исполнетост на технички барања од страна на овластеното тело се пропишани со актот донесен врз основа на членот 44 од овој закон.

(4) Министерството води листа на средства за создавање на квалификуван електронски потпис или квалификуван електронски печат, врз основа на податоците добиени од потврдите од лабораторијата.

(5) Лабораторијата без одлагање, а најдоцна во рок од седум дена од денот на настаната промена е должна да го извести Министерството за информатичко општество и администрација за издавање или одземање на потврда за сообразност на средствата за создавање на квалификувани електронски потписи и квалификувани електронски печати.

(6) Министерот за информатичко општество и администрација ја пропишува содржината и начинот на водењето на листата од ставот (4) на овој член, начинот на поднесување на барање за регистрација во листата, потребните документи со барањето, како и начинот за регистрација во листата.

(7) Содржината на потврдата за сообразност на средство за создавање на квалификувани електронски потписи или квалификувани електронски печати и начинот на нејзино издавање ја пропишува министерот за информатичко општество и администрација.

(8) Средствата од ставот (1) на овој член кои се сертифицирани во акредитирани лаборатории во земја членка на Европската Унија се признаваат и во Република Северна Македонија.

4. Квалификувана доверлива услуга за валидација на квалификуван електронски потпис или квалификуван електронски печат

Валидација на квалификуван електронски потпис или квалификуван електронски печат

Член 46

(1) Процесот на валидација на квалификуван електронски потпис или квалификуван електронски печат се спроведува со цел да се утврди:

1) дали сертификатот кој се однесува на квалификуван електронски потпис или печат во времето на потпишувањето или создавањето на печатот претставува квалификуван електронски сертификат;

2) дали квалификуваниот сертификат бил издаден од давател на квалификувана доверлива услуга и бил валиден во времето на потпишување или запечатување;

3) дали податоците за валидација на потписот или печатот се соодветни со податоците дадени на засегнатата страна;

4) дали единствениот збир на податоци во квалификуваниот сертификат кои го претставуваат потписникот или создавачот на печатот, кои се дадени на засегната страна, се точни;

5) дали во случај на користење на псевдоним во времето на потпишување или запечатување истото и е јасно укажано на засегнатата страна;

6) дали електронскиот потпис или електронскиот печат бил создаден од средство за создавање на квалификуван електронски потпис или квалификуван електронски печат;

7) дали интегритетот на податоците кои се потпишани или запечатени не е компрометиран;

8) дали ги исполнуваат условите пропишани со членовите 38 и 39 од овој закон во времето на потпишување или запечатување.

(2) Системот кој се користи за валидација на квалификуван електронски потпис или на електронски печат на засегнатата страна и го обезбедува точниот резултат на процесот на валидација и ѝ овозможува идентификување на сите проблеми од значење за сигурноста.

Услови за обезбедување на квалификувана услуга за валидација на квалификуван електронски потпис или квалификуван електронски печат

Член 47

(1) Квалификувана услуга за валидација на квалификуван електронски потпис или квалификуван електронски печат може да биде обезбедена единствено од давател на квалификувана доверлива услуга и тоа:

1) процесот за валидација на квалификуван електронски потпис или квалификуван електронски печат е спроведен во согласност со членот 46 од овој закон;

2) на засегнатата страна и овозможува да добие потврда од процесот на валидација на автоматизиран начин, кој е сигурен и ефикасен;

3) дека потврдата од процесот на валидација од точката 2) од овој став е запечатена со напреден електронски печат или потпишана со напреден електронски потпис од давателот на квалификуваната доверлива услуга.

(2) Потврдата за валидација на квалификуван електронски потпис или квалификуван електронски печат издадена од давател на квалификувана доверлива услуга има иста правна и доказна сила како јавна исправа.

(3) Стандардите кои треба да ги содржат потврдите за валидација на квалификуван електронски потпис или квалификуван електронски печат ги пропишува министерот за информатичко општество и администрација.

5. Квалификувана доверлива услуга за зачувување на квалификувани електронски потписи или квалификувани електронски печати

Услови за обезбедување на квалификувана доверлива услуга за зачувување на квалификувани електронски потписи или квалификувани електронски печати

Член 48

(1) Квалификувана доверлива услуга за зачувување на квалификувани електронски потписи или квалификувани електронски печати може да биде обезбедена единствено од давател на квалификувана доверлива услуга кој користи процедури и технологии оспособени да ја продолжат веродостојноста на квалификуваниот електронски потпис или квалификуваниот електронски печат и по истекот на период на важење обезбеден преку користење на технолошки средства.

(2) Стандардите кои треба да ги исполни квалификуваната доверлива услуга за зачувување на квалификувани електронски потписи или квалификувани електронски печати ги пропишува министерот за информатичко општество и администрација со правилник.

Правно дејство на електронскиот потпис

Член 49

(1) Не може да се оспорува доказната сила на електронскиот потпис само затоа што е употребен во електронски облик или затоа што ги исполнува условите за квалификуван електронски потпис.

(2) Квалификуваниот електронски потпис има иста правна и доказна сила како и своерачниот потпис.

Правно дејство на електронскиот печат

Член 50

(1) Не може да се оспорува доказната сила на електронскиот печат само затоа што е употребен во електронски облик или затоа што ги исполнува условите за квалификуван електронски печат.

(2) Квалификуваниот електронски печат е основа за презумпција за интегритетот на податоците и за точноста на потеклото на податоците со кои истиот е поврзан.

6. Електронски временски жиг

Услови кои треба да ги исполни квалификуваниот електронски временски жиг

Член 51

(1) Квалификуваниот електронски временски жиг ги исполнува следните услови:

1) го поврзува датумот и времето со податоците на таков начин што разумно може да се претпостави дека можноста податоците да бидат незабележано променети е исклучена;

2) се заснова на прецизен извор за време поврзан со утврден меѓународен стандард за време;

3) запечатен е со напреден електронски печат или потпишан со напреден електронски потпис од давателот на квалификувана доверлива услуга.

(2) Стандардите кои треба да ги исполнат квалификуваните електронски временски жигови ги пропишува министерот за информатичко општество и администрација.

Правно дејство на електронските временски жигови

Член 52

(1) Не може да се оспорува доказната сила на електронскиот временски жиг само затоа што е употребен во електронски облик или затоа што ги исполнува условите за квалификуван електронски временски жиг.

(2) Квалификуваниот електронски временски жиг е основа за презумпција за точноста на датумот и времето кои се означени, како и интегритетот на податоците на кои се однесуваат датумот и времето.

(3) Квалификуваниот сертификат за електронски временски жиг издаден од давател на квалификувана доверлива услуга има иста правна и доказна сила како јавна исправа.

7. Електронска достава

Услови за вршење на квалификувана електронска препорачана достава

Член 53

(1) Квалификуваната електронска препорачана достава ги исполнува следните услови:

1) да е обезбедена преку еден или повеќе даватели на квалификувана доверлива услуга;

2) да обезбеди високо ниво на сигурност за идентификација на испраќачот;

3) да обезбеди идентификација на примачот пред доставата на податоците;

4) да обезбеди сигурност во процесот на праќање и примање на податоци преку употреба на напреден електронски потпис или напреден електронски печат на давателот на квалификувана доверлива услуга на таков начин што ќе се спречи можноста при евентуална промена на податоците да останат незабележани;

5) обезбеди сигурна размена на податоци која е соодветна на целите на испраќање и примање на податоци, а преку која ќе може јасно да се определи испраќачот и примачот на податоците;

6) да обезбеди сигурност дека времето и датумот на испраќање, примање и можните промени на податоците е јасно означено преку употреба на електронски временски жиг;

7) да обезбеди сигурност дека се исполнети условите поединечно за секој давател на услуга за електронска препорачана достава во случаите кога податоците се пренесуваат меѓу два или повеќе даватели на услуга за електронска препорачана достава.

(2) Стандардите кои ги содржат потврдите за квалификувана електронска препорачана достава ги пропишува министерот за информатичко општество и администрација.

Правно дејство на електронска препорачана достава

Член 54

(1) Не може да се оспорува доказната сила на податоците испратени или примени преку електронска препорачана достава само затоа што се во електронски облик или затоа што ги исполнуваат условите за квалификувана електронска препорачана достава.

(2) Користењето на квалификувана електронска препорачана достава за примање или праќање на податоци е основа за презумција на интегритетот на тие податоци, испраќањето на истите од утврдениот испраќач, нивниот прием од утврдениот примач, како и точноста на датумот и времето на испраќање и примање на тие податоци означени од давателот на услугата квалификувана електронска препорачана достава.

(3) Потврдата за квалификувана електронска препорачана достава издадена од давател на квалификувана доверлива услуга има иста правна и доказна сила како јавна исправа.

8. Проверка на автентичност на веб страници

Квалификуван сертификат за автентичност на веб страници

Член 55

Стандардите кои треба да ги исполнува квалификуваниот сертификат за автентичност на веб страници ги пропишува министерот за информатичко општество и администрација.

Правна и доказна сила на квалификуваниот сертификат за автентичност на веб страници

Член 56

Квалификуваниот сертификат за автентичност на веб страници издаден од давател на квалификувана доверлива услуга има иста правна и доказна сила како јавна исправа.

9. Електронско складирање на документи

Подготовка на документи за електронско складирање

Член 57

(1) Подготовката на документи за електронско складирање се однесува на:

1) документи кои првично биле создадени во електронска форма погодна за електронско складирање;

2) конверзија на електронски документ во поинаков формат погоден за електронско складирање;

3) дигитализација на документи изворно создадени во форма која не е електронска, погодни за електронско складирање.

(2) Во документот подготвен за електронско складирање, може да бидат вклучени и метаподатоци, по избор на лицето кое врши подготовка на документи за електронско складирање или заради потребите на самиот процес.

Подготовка на документи за сигурносно електронско складирање и квалификувано сигурносно електронско складирање

Член 58

(1) При подготовката на документи за сигурносно електронско складирање треба да бидат исполнети следните услови:

1) обезбеди сигурност дека сите основни елементи на содржината на оригиналниот документ се верно пренесени во документот подготвен за електронско складирање, земајќи ги предвид природата и целта на документот, односно да се зачува интегритет на содржината на документот;

2) обезбеди сигурност дека ќе се зачува употребливоста на оригиналниот документ;

3) обезбеди сигурност дека се вклучени сите елементи на содржината на оригиналниот документ што се од значење за неговата автентичност;

4) обезбеди сигурност за интегритетот на оригиналниот документ, како и за неговите прилози, на начин што се употребени електронски потпис или печат и електронски временски жиг;

5) спроведе контрола на точност и квалитет при процесот на конверзија, со цел да се отстранат секакви грешки кои би можеле да бидат предизвикани од овој процес;

6) се осигура дека за активностите преземени во подготовката на документите за сигурносно електронско складирање се води уредна евиденција.

(2) Доколку пропишаниот рок за чување на документите согласно со закон е подолг од пет години, тогаш документот подготвен за сигурносно електронско складирање треба да биде во формат кој е погоден за долгорочно чување.

(3) Подготовката на документи за квалификувано сигурносно електронско складирање задолжително треба да:

1) обезбеди сигурност дека сите основни елементи на содржината на оригиналниот документ се верно пренесени во документот подготвен за електронско складирање, земајќи ги предвид природата и целта на документот, односно да се зачува интегритет на содржината на документот;

2) обезбеди сигурност дека ќе се зачува употребливоста на оригиналниот документ;

3) обезбеди сигурност дека се вклучени сите елементи на содржината на оригиналниот документ што се од значење за неговата автентичност;

4) обезбеди сигурност дека за интегритетот на оригиналниот документ, како и за неговите прилози, се употребени квалификуван електронски потпис или квалификуван електронски печат и квалификуван електронски временски жиг;

5) спроведе контрола на точност и квалитет при процесот на конверзија, со цел да се отстранат секакви грешки кои би можеле да бидат предизвикани од овој процес;

6) се осигура дека за активностите преземени во подготовката на документите за сигурносно електронско складирање се води уредна евиденција.

(4) Доколку пропишаниот рок за чување на документите согласно со закон е од трајна вредност, тогаш документот подготвен за квалификувано сигурносно електронско складирање треба да биде во формат кој е погоден за долгорочно чување.

(5) Владата, на предлог на Министерството за информатичко општество и администрација ги пропишува поблиските услови за подготовка на документите за електронско складирање и квалификувано електронско складирање и форматите на документите кои се погодни за складирање.

Сигурносно електронско складирање и квалификувано сигурносно електронско складирање на документи

Член 59

(1) Сигурносно електронско складирање на документи кои во нивната оригинална форма содржат електронски потпис или печат, а со цел да се потврди интегритетот и потеклото на овие документи, треба да се подготват на тој начин што за време на нивното складирање се користат востановени процедури и технолошки решенија.

(2) Сигурносно електронско чување на документи кои се изготвени согласно со членот 58 од овој закон, на кои е нанесен електронски потпис или печат и електронски временски жиг на начин определен во членот 58 став 1 точка 4) од овој закон со цел да се потврди интегритетот на оригиналниот документ, како и на неговите прилози, се врши така што во текот на постапката за складирање се користат востановени технолошки решенија.

(3) Квалификувано сигурносно електронско складирање на документи кои во нивната оригинална форма содржат квалификуван електронски потпис или квалификуван електронски печат, а со цел да се потврди интегритетот и потеклото на овие документи, треба да се подготват на тој начин што за време на нивното складирање се користат востановени процедури и технолошки решенија.

(4) Сигурносно електронско чување на документи кои се изготвени согласно со членот 58 од овој закон, на кои е нанесен квалификуван електронски потпис или квалификуван електронски печат и квалификуван електронски временски жиг на начин определен во членот 58 став 2 точка 4) од овој закон со цел да се потврди интегритетот на оригиналниот документ, како и на неговите прилози.

(5) Министерот за информатичко општество и администрација пропишува методологија за имплементација на процедурите и технолошки решенија.

Услуги за електронско складирање и квалификувано електронско складирање на документи

Член 60

(1) Услуги за електронско складирање на документи ги обезбедува давател на доверливи услуги, кој има преземено соодветни технички и организациски мерки преку кои обезбедува сигурност на електронско складирање на документи, согласно со одредбите од овој закон.

(2) Давателот на услуги за електронско складирање на документи може да се ограничи на складирање на документи кои во нивната оригинална форма содржат електронски потпис или печат.

(3) За документ кој се чува во рамките на услугите на електронско складирање на документи постои презумпција за верност на оригиналниот документ, за кој давателот на услугата електронско складирање на документи издава соодветен сертификат, согласно со одредбите од овој закон.

(4) Ако документот е зачуван со користење на услугите за електронско складирање на документи, така што периодот на складирање е подолг од пропишаниот период на чување на оригиналниот документ согласно со прописите од областа на архивското работење, тогаш оригиналниот документ може да биде уништен, освен ако не е поинаку определено со закон.

(5) Услуги за квалификувано електронско складирање на документи ги обезбедува давател на квалификувана доверлива услуга, кој има преземено соодветни технички и организациски мерки преку кои обезбедува сигурност на квалификуваното електронско складирање на документи, во согласност со одредбите од овој закон.

(6) Давателот на услуги за квалификувано електронско складирање на документи може да се ограничи на складирање на документи во кои нивната оригинална форма содржат квалификуван електронски потпис или квалификуван електронски печат.

(7) За документ кој се чува во рамките на услугите на квалификувано електронско складирање на документи, во правиот промет се смета за верен на оригиналниот документ, за кој давателот на услугата квалификувано електронско складирање на документи издава соодветен сертификат согласно со одредбите од овој закон.

(8) Ако документот е зачуван со користење на услугите за квалификувано електронско складирање на документи, така што периодот на складирање е подолг од пропишаниот период на чување на оригиналниот документ, тогаш оригиналниот документ може да биде уништен, освен ако не е поинаку определено со закон.

(9) Министерот за информатичко општество и администрација ги пропишува стандардите за електронско складирање и квалификувано електронско складирање на документи.

VI. ЕЛЕКТРОНСКИ ОВЛАСТУВАЊА

Регистар на овластувања

Член 61

(1) За остварување на права по електронски пат преку полномошник пред секое трето лице, властодавецот може да овласти полномошник преку електронски регистар на овластувања.

(2) Овластувањето се издава со користење на електронска идентификација на властодавецот и со потпишување на овластувањето со квалификуван електронски потпис.

(3) Властодавецот ги определува дејствијата за кои ги издава овластувањето, обемот и рокот на важноста на истото.

(4) Давателот на квалификувана доверлива услуга за издавање на квалификуван сертификат за електронски потпис којшто го издал квалификуваниот сертификат за електронски потпис на властодавецот го води регистарот на овластувања.

(5) Лицата од ставот (4) на овој член го потврдуваат секој запис во регистарот со квалификуван електронски печат и квалификуван електронски временски жиг.

(6) Министерот за информатичко општество и администрација ја пропишува содржината и начинот на водење на регистарот и проверката на валидноста на овластувањата.

Писмена форма

Член 62

Овластувањата евидентирани во регистарот на овластувања согласно со членот 61 од овој закон имаат иста правна и доказна сила како писмената форма на нотарски заверените овластувања.

Отповикување на овластувањето

Член 63

Отповикувањето на овластувањето се врши со изјава за отповикување на полномошно, дадена на истиот начин и под истите услови како регистрираното овластување.

Водене, чување и пристап до регистарот на овластувања**Член 64**

(1) Регистарот на овластувања нема карактер на јавна книга.

(2) Властодателите, овластените лица и засегнатите страни имаат пристап единствено до податоците кои се однесуваат на соодветното овластување поврзано со нив, од Регистарот на овластувања од членот 61 од овој закон.

VII. НАДЗОР**Надзор над давателите на доверливи услуги и даватели на квалификувана доверлива услуга****Член 65**

(1) Надзор над примената на овој закон вршат административните службеници во Министерството за информатичко општество и администрација, по претходно овластување од министерот за информатичко општество и администрација.

(2) Овластените лица од ставот (2) на овој член вршат надзор над исполнетоста на условите утврдени со овој закон и прописите донесени за спроведување на овој закон.

(3) Формата и содржината на записникот и на прекршочниот налог ги пропишува министерот за информатичко општество и администрација.

Обем на овластување за вршење на надзор**Член 66**

Лицата од членот 65 од овој закон може да:

1) наредат отстранување на неправилностите со определување на рок во кои неправилностите ќе бидат отстранети;

2) наредат да се забрани употреба на несоодветна инфраструктура и процедури со определување на рок во кој давателот на доверливата услуга е должен да обезбеди соодветни постапки и соодветна инфраструктура;

3) привремено да се забрани обезбедување на услугите, се до моментот на обезбедување на соодветни постапки и инфраструктура од страна на давателот на доверлива услуга;

4) наредат привремено одземање на некои или на сите сертификати издадени од страна на давателот на доверливата услуга, доколку постои основано сомневање за несоодветно постапување или фалсификување.

VIII. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ**Член 67**

(1) Со парична казна од 5.000 до 10.000 евра во денарска противвредност ќе се казни давател на квалификувана доверлива услуга - правно лице, ако:

1) не ги преземе потребните технички и организационски мерки за управување со ризиците кои ја загрозуваат сигурноста при обезбедување на доверливи услуги;

2) без одлагање, а најдоцна во рок од 24 часа од моментот на дознавање, не го известат Министерството за информатичко општество и администрација за секое нарушување на безбедноста или губење на интегритетот, услуги кои имаат значително влијание врз обезбедувањето на доверливите услуги или заштитата на личните податоци кои се обработуваат во рамките на услугите;

3) при нарушување на безбедноста или губење на интегритетот на услугите, без одлагање, не го известат корисникот на доверливите услуги, ако постои закана за безбедност или губење на интегритетот на доверливите услуги или ако може да влијае негативно на корисниците на доверливите услуги;

4) пред склучувањето на договорот од членот 28 став (1) од овој закон не го известат лицето кое го поднело барањето за користење на квалификувани доверливи услуги за сите релевантни околности кои влијаат на услугата согласно со членот 28 став (2) од овој закон;

5) не ги исполнува условите од членот 29 од овој закон;

6) при издавање на квалификувани сертификати за доверливи услуги не ги проверат информациите за идентитетот на физичко или правно лице содржани во квалификуваниот сертификат, во согласност со членот 31 став (2) од овој закон;

7) не ја проверат усогласеноста со условите пред започнувањето на обезбедување квалификувани услуги на доверба или најмалку еднаш на секои 24 месеци;

8) пред да започне со вршење на дејноста давател на квалификувана доверлива услуга не е запишан во Регистарот на даватели на доверливи услуги и на шеми за електронска идентификација;

9) кој има намера да престане да ја врши оваа дејност е должен за намерата да го известат секој корисник на квалификувани доверливи услуги и Министерството за информатичко општество и администрација, најдоцна три месеци пред планираниот престанок на вршење на дејноста;

10) во случај на престанок на вршење на дејноста давател на квалификувана доверлива услуга не ги достави сите потребни технички средства во однос на обезбедување на услуги до друг давател на квалификувана доверлива услуга на кој ја пренесува обврската за вршење на една или повеќе доверливи услуги;

11) во случај на престанок на вршење на дејноста давател на квалификувана доверлива услуга не ја достави целокупната документација и опремата во однос на обезбедување на услуги до друг давател на квалификувана доверлива услуга на кој ја пренесува обврската за вршење на една или повеќе доверливи услуги или до Министерството за информатичко општество и администрација;

12) сертификатите за квалификуван електронски потпис или печат не ги содржат сите податоци наведени во членот 47 став (1) од овој закон;

13) давателот на квалификувана доверлива услуга за издавање на сертификати за квалификуван електронски потпис или печат не ги отповика издадените сертификати во случаите наведени во членот 42 став (1) од овој закон;

14) давателот на квалификувана доверлива услуга за издавање на сертификати за квалификуван електронски потпис или печат не ги известат корисниците на квалификувани доверливи услуги за поништување на сертификатот во рок од 24 часа од приемот на известувањето или појава на околности за кои отповикување сертификат;

15) давателот на квалификувана доверлива услуга за издавање на сертификати за квалификуван електронски потпис или печат не ја зачувува комплетната документација за издадени и одземени сертификати за квалификуван електронски потпис или печат, како и средствата за електронска идентификација и верификација во административни, правни и други процедури, најмалку десет години по истекот на важноста на сертификатот;

16) сигурносното електронско складирање и квалификувано електронско складирање на документи не е спроведено согласно со членот 58 од овој закон.

(2) За прекршокот од ставот (1) на овој член ќе му се изрече парична казна од 1.000 до 5.000 евра во денарска противвредност на одговорното лице на правното лице давател на квалификувана доверлива услуга.

(3) Со парична казна од 5.000 до 10.000 евра во денарска противвредност ќе се казни давателот на неквалификувана доверлива услуга ако не го извести Министерството за информатичко општество и администрација за вршење на дејноста, согласно со членот 24 од овој закон.

(4) За прекршокот од ставот (3) на овој член ќе му се изрече парична казна од 1.000 до 5.000 евра во денарска противвредност на одговорното лице на правното лице давател на неквалификувана доверлива услуга.

Член 68

(1) Со парична казна од 1.000 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе се казни правно лице корисник на квалификувани доверливи услуги, во случај на промена на податоците наведени во членот 31 став (3) од овој закон, ако не го извести веднаш давателот на квалификувана доверлива услуга.

(2) Со парична казна од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе се казни одговорното лице на правното лице корисник на квалификувани доверливи услуги, за прекршокот од ставот (1) на овој член.

(3) Со парична казна од 100 до 300 евра во денарска противвредност ќе се казни физичкото лице корисник на квалификувани доверливи услуги, за прекршокот од ставот (1) на овој член.

Член 69

(1) Со парична казна од 1.000 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе се казни правно лице кое има регистрирана шема за електронска идентификација, ако:

1) шемата на електронска идентификација не ги исполнува условите од членот 11 од овој закон и

2) не ги преземе потребните технички и организативски мерки за управување со ризиците кои би можеле да ја нарушат сигурноста и безбедноста при обезбедување на овие услуги согласно со членот 18 од овој закон.

(2) Со парична казна од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе се казни одговорното лице на правното лице, за прекршокот од ставот (1) на овој член.

Член 70

(1) Со парична казна од 7.000 до 15.000 евра во денарска противвредност ќе се казни правно лице давател на квалификувана доверлива услуга, ако не постапи по наредба на овластеното лице за надзор во рок определен согласно со членот 65 од овој закон.

(2) Со парична казна од 1.000 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе се казни одговорното лице на правното лице давател на квалификувана доверлива услуга, за прекршокот од ставот 1 на овој член.

Член 71

(1) Со парична казна од 7.000 до 15.000 евра во денарска противвредност ќе се казни јавен орган кој нема да ја признае важноста или ќе ја оспори доказната сила на електронскиот документ изготвен согласно со овој закон или дигитализиран документ создаден согласно со членот 10 од овој закон, само затоа што тоа е електронски документ.

(2) Со парична казна од 1.000 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе се казни функционерот кој раководи со јавниот орган, односно овластеното лице

на правното лице кое врши јавни овластувања доколку ја оспорува доказната сила на електронските документи или документите издадени согласно со овој закон, само затоа што се издадени или употребени во електронски формат.

Член 72

(1) За прекршоците утврдени со овој закон, прекршочна постапка води и прекршочна санкција изрекува надлежен суд.

IX. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 73

Подзаконските акти чие донесување е утврдено со овој закон ќе се донесат во рок од три месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 74

(1) Електронските потписи издадени до денот на започнувањето на примената на овој закон, согласно со Законот за податоците во електронски облик и електронски потпис („Службен весник на Република Македонија“ број 34/2001, 6/2002, 98/2008 и 33/15) продолжуваат да важат се до истекот на нивната важност.

(2) Правните лица кои вршеле дејност до денот на започнувањето на примената на овој закон, согласно со Законот за податоците во електронски облик и електронски потпис, со започнувањето на примената на овој закон ќе продолжат да ги издаваат електронските потписи и ќе ги обезбедуваат услугите согласно со Законот за податоците во електронски облик и електронски потпис („Службен весник на Република Македонија“ број 34/2001, 6/2002, 98/2008 и 33/15).

Член 75

(1) Давателите на доверлива услуга кои вршат дејност врз основа на Законот за податоците во електронски облик и електронски потпис се должни да го усогласат своето работење со одредбите на овој закон во рок од една година, сметано од денот на донесувањето на подзаконските акти определени со овој закон.

(2) Во периодот до усогласување со одредбите на овој закон, давателите на доверлива услуга од ставот (1) на овој член ги обезбедуваат услугите за издавање на сертификати за електронски потписи и временски жигови согласно со Законот за податоците во електронски облик и електронски потпис („Службен весник на Република Македонија“ број 34/2001, 6/2002, 98/2008 и 33/15).

(3) Давателите на доверлива услуга кои вршат дејност врз основа на Законот за податоците во електронски облик и електронски потпис, а кои нема да го усогласат своето работење во рок од една година од денот на донесувањето на подзаконските акти предвидени со овој закон нема да бидат запишани во Регистарот за шемии за електронска идентификација и за доверливи услуги.

Член 76

Овој закон престанува да важи со пристапувањето на Република Северна Македонија во Европската Унија.

Член 77

Со денот на започнувањето на примената на овој закон престанува да важи Законот за податоците во електронски облик и електронски потпис („Службен весник на Република Македонија“ број 34/2001, 6/2002, 98/2008 и 33/15).

Член 78

Овој закон влегува во сила со денот на објавување то во „Службен весник на Република Северна Македонија“, а ќе започне да се применува во рок од една година од денот на донесувањето на подзаконските акти определени со овој закон.

L I G J

PËR DOKUMENTE ELEKTRONIKE, IDENTIFIKIM ELEKTRONIK DHE SHËRBIME KONFIDENCIALE (*)

I. DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Lënda

Neni 1

(1) Me këtë ligj rregullohet krijimi, deponimi dhe përpunimi i dokumenteve elektronike, identifikimi elektronik dhe shërbimet konfidenciale.

(2) Me këtë ligj rregullohet edhe përdorimi i dokumenteve elektronike, nënshkrimi elektronik dhe vula elektronike dhe shërbimet konfidenciale në procedura administrative dhe gjyqësore.

(3) Lëndë e rregullimit të këtij ligji janë kushtet me të cilat pranohen mjetet për identifikim elektronik të lëshuara prej personave fizikë dhe juridikë që bëjnë pjesë në kuadër të skemës së regjistruar ose të njohur për identifikim elektronik.

Qëllimi

Neni 2

(1) Qëllimi i këtij ligji është të sigurohet mbrojtje e mjeteteve për identifikim elektronik dhe siguri gjatë sigurimit të shërbimeve konfidenciale.

(2) Qëllimi i këtij ligji është rregullimi i nënshkrimeve elektronike, vulave elektronike, vulave kohore elektronike, dokumenteve elektronike, shërbimeve për dërgesë elektronike me rekomandim, shërbimeve për kontrollim të autenticitetit të ueb faqeve, si dhe ruajtja e nënshkrimit ose vulës elektronike dhe validizimin e tyre.

Përkufizime

Neni 3

(1) Shprehje të veçanta të përdorura në këtë ligj, e kanë domethënien si vijon:

1) format i të dhënave elektronike janë të dhëna të krijuara në formë elektronike, të përshtatshme për përpunim elektronik dhe transferim nëpërmjet sistemeve elektronike komunikuese;

2) transakcion elektronik është aktivitet ndërmjet dy ose më shumë palëve, që bëhet në mënyrë elektronike;

3) dokument elektronik është secila përmbajtje e deponuar në formë elektronike, veçanërisht dokumente tekstuale ose audio, vizuele ose audio-vizuele;

4) produkt është harduer, softuer ose komponentët përkatës të harduerit ose softuerit të parapara për t'u shfrytëzuar gjatë sigurimit të shërbimeve konfidenciale;

5) interoperabilitet është aftësia e dy ose më shumë sistemeve ose komponentëve të tyre për këmbimin e të dhënave dhe lehtësimin e përdorimit të përbashkët të të dhënave dhe dëtarisë;

6) organ publik është organ shtetëror, organ i administratës shtetërore, njësi e vetëqeverisjes lokale, ndërmarrje publike, ente, organizata dhe persona juridikë të cilëve u janë deleguar autorizime publike në pajtim me legjislacionin e Republikës së Maqedonisë së Veriut;

* Me këtë ligj bëhet harmonizim me Rregulloren (BE) nr. 910/2014 të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit prej 23 korrik 2014 për identifikim elektronik dhe shërbime konfidenciale për transakcione elektronike në tregun e brendshëm dhe për shfuqizimin e Direktivës 1999/93/BE me CELEX numër 32014R0910

7) autentikimi është proces elektronik i cili mundëson identifikim elektronik të personit fizik ose juridik ose që mundëson vërtetim të origjinës dhe integritetit të të dhënave në formë elektronike;

8) të dhëna për identifikim të personave janë përmbledhje e të dhënave në bazë të të cilave është e mundur vetëm të identifikohet identiteti i personit juridik, personit fizik ose personit të autorizuar të personit juridik;

9) identifikimi elektronik është proces i shfrytëzimit të të dhënave për identifikimin e personave në formë elektronike të cilët në mënyrë unike e përfaqësojnë personin fizik ose juridik ose personin e autorizuar të personit juridik;

10) mjete për identifikim elektronik janë mjete materiale ose jomateriale të cilat përmbajnë të dhëna për identifikim të personave, kurse shfrytëzohen për autentikim tek shërbimet elektronike;

11) lëshues i mjetit për identifikim elektronik është person juridik i cili i plotëson kushtet e caktuara në këtë ligj për lëshues të mjeteve për identifikim elektronik;

12) skemë për identifikim elektronik është sistem për identifikim elektronik sipas të cilit mjetet për identifikim elektronik u lëshohen personave fizikë ose juridikë ose personit të autorizuar në personin juridik;

13) shërbim konfidencial është shërbim elektronik gjatë transakcioneve elektronike, që përbëhet prej:

- lëshimit, validimit dhe verifikimit të nënshkrimeve elektronike, vulave elektronike ose vulave kohore elektronike, shërbime për dërgesë elektronike me rekomandim, si dhe certifikata në lidhje me këto shërbime ose

- krijim, validim dhe verifikim të certifikatave për autenticitet të ueb faqeve ose

- ruajtje të nënshkrimeve elektronike, vulave ose vërtetimeve në lidhje me këto shërbime.

Shërbimet konfidenciale mund të jenë të pakualifikuara dhe të kualifikuara.

14) dhënës i shërbimit konfidencial është person juridik i cili siguron një ose më tepër shërbime konfidenciale;

15) pala e prekur është person fizik ose juridik i cili ka interes juridik nga identifikimi elektronik ose shërbime konfidenciale;

16) shërbimi i kualifikuar konfidencial është lloj i shërbimit konfidencial që i plotëson kushtet e përcaktuara me këtë ligj që kanë të bëjnë me shërbimin e kualifikuar konfidencial;

17) dhënës i shërbimit të kualifikuar konfidencial është dhënës i shërbimit konfidencial që siguron një ose më tepër shërbime të kualifikuara konfidenciale dhe statusi i të cilit dhënës i shërbimi të kualifikuar konfidencial është ndarë nga ana e ministrit për Shoqëri Informatike dhe Administratë me regjistrim në Regjistrin e skemave për identifikim elektronik dhe të shërbimeve konfidenciale.

Dhënës i shërbimit të kualifikuar konfidencial është person juridik të cilit i janë ndarë autorizime publike, në pajtim me dispozitat e këtij ligji;

18) nënshkrim elektronik është përmbledhje e të dhënave në formë elektronike që i bashkëngjitet ose është në lidhje logjike me të dhëna tjera në formë elektronike dhe të cilin nënshkruesi e shfrytëzon për nënshkrim;

19) vulë elektronike është përmbledhje e të dhënave në formë elektronike që i bashkëngjitet ose është në lidhje logjike me të dhëna tjera në formë elektronike, me çka sigurohet siguri e origjinës dhe integritetit të të dhënave të shoqëruara ose të lidhura;

20) të dhëna për përpunim të nënshkrimit elektronik janë të dhëna unike të cilat shfrytëzohen nga ana e nënshkruesit për krijim të nënshkrimit elektronik;

21) të dhëna për validim janë të dhënat që përdoren për validim të nënshkrimit elektronik ose vulës elektronike;

22) certifikatë për nënshkrim elektronik është vërtetim elektronik që i lidh të dhënat për validim të nënshkrimit elektronik me person fizik dhe që e konfirmon së paku emrin ose pseudonimin e atij personi;

23) certifikatë për vulë elektronike është vërtetim elektronik që i lidh të dhënat për validim të vulës elektronike me personin juridik dhe që e konfirmon emrin e personit juridik;

24) nënshkrues është person fizik që krijon nënshkrim elektronik;

25) krijues është vulë elektronike e personit juridik që krijon vulë elektronike dhe e njëjta në aspekt të këtij është përcaktuar edhe si vulosës;

26) mjet për krijim të nënshkrimit elektronik ose vulë elektronike është mjet teknik, përkatësisht softuer ose harduer me konfiguracion, që përdoret për të krijuar nënshkrim elektronik ose vulë elektronike;

27) validim është procedura për kontrollim dhe vërtetim se nënshkrimi elektronik ose vula elektronike janë valide;

28) nënshkrim i avancuar elektronik është nënshkrim elektronik që i plotëson kushtet e përcaktuara me këtë ligj që kanë të bëjnë me nënshkrim të avancuar elektronik;

29) nënshkrim i kualifikuar elektronik është nënshkrim i avancuar elektronik që është i krijuar prej mjetit për përpunim të nënshkrimit të kualifikuar elektronik dhe që bazohet në certifikatë të kualifikuar për nënshkrim elektronik;

30) mjete për krijim të nënshkrimit ose vulës së kualifikuar elektronike janë mjete që i plotësojnë kushtet e përcaktuara në këtë ligj, ndërkaq të cilat kanë të bëjnë me mjetet për krijim të nënshkrimit ose vulës së kualifikuar elektronike;

31) certifikatë e kualifikuar për nënshkrim elektronik është certifikatë për nënshkrim elektronik e lëshuar nga dhënësi i shërbimit të kualifikuar konfidencial dhe i cili i plotëson kushtet e përcaktuara në këtë ligj, kurse të cilat kanë të bëjnë me certifikatë të kualifikuar për nënshkrim elektronik;

32) nënshkrim i avancuar elektronik është vulë elektronike që i plotëson kushtet e përcaktuara me këtë ligj të cilat kanë të bëjnë me nënshkrim të avancuar elektronik;

33) vulë e kualifikuar elektronik donë të thotë vulë e avancuar elektronike që është përpunuar prej mjetit për përpunim të vulës së avancuar elektronike dhe që bazohet në certifikatë të kualifikuar për vulë elektronike;

34) të dhëna për përpunim të vulës elektronike janë të dhëna unike të cilat shfrytëzohen nga ana e krijuesit të vulës elektronike me qëllim të krijimit të vulës elektronike;

35) certifikatë e kualifikuar për vulë elektronike është certifikatë për vulë elektronike të lëshuar nga dhënësi i shërbimit të kualifikuar konfidencial dhe i cili i plotëson kushtet e përcaktuara në këtë ligj, kurse të cilat kanë të bëjnë me certifikatë të kualifikuar për vulë elektronike;

36) certifikatë për autenticitet të ueb faqes është vërtetim që mundëson të konfirmohet autenticiteti i ueb faqes së caktuar dhe e lidh ueb faqen me personin fizik ose juridik të cilit i është lëshuar certifikata për autenticitet të ueb faqe;

37) certifikatë e kualifikuar për autenticitet të ueb faqes është certifikatë për autenticitet të ueb faqes të lëshuar prej dhënësit të shërbimit të kualifikuar konfidencial dhe që i plotëson kushtet e përcaktuara në këtë ligj, kurse të cilat kanë të bëjnë me certifikatë të kualifikuar për autenticitet të ueb faqe;

38) vulë e përkohshme elektronike është përmblendje e të dhënave në formë elektronike që lidhet me të dhëna tjera në formë elektronike me kohë konkrete dhe paraqet dëshmi se të dhënat e lidhura kanë ekzistuar në momentin konkret;

39) vulë e kualifikuar e kohore elektronike është vulë kohore elektronike që i plotëson kushtet e përcaktuara në këtë ligj, kurse që kanë të bëjnë me vulë kohore të kualifikuar elektronike;

40) dërgesë elektronike me rekomandim është shërbim që mundëson transferimin e të dhënave ndërmjet palëve të treta në mënyrë elektronike dhe siguron dëshmi në lidhje me transferimin e të dhënave, duke përfshirë dëshmi për dërgesë dhe pranimin e të dhënave, kurse gjatë kësaj e mbron transferimin e të njëjtave nga rreziku i humbjes, vjedhjes, dëmtimit ose ndryshimeve të palejuara;

41) dërgesë e kualifikuar elektronike me rekomandim është shërbim për dërgesë elektronike me rekomandim që i plotëson kushtet e përcaktuara në këtë ligj, kurse të cilat kanë të bëjnë me dërgesën e kualifikuar elektronike me rekomandim;

42) konverzion është ndryshim i formës ose formatit të dokumentit prej një forme ose formati në formë apo format tjetër, ashtu që përmbajtja e dokumentit mbetet e pandryshuar;

43) digjitalizim është proces i konvertimit të dokumentit forma e të cilit nuk është elektronike në dokument të digjitalizuar;

44) dokument i digjitalizuar është dokument elektronik që është i krijuar me digjitalizim të dokumenteve origjinale në formë të shkruar;

45) deponim elektronik i dokumenteve është ruajtje e dokumenteve në formë elektronike, për të cilat saktë është përcaktuar koha e ruajtjes së atyre dokumenteve, në pajtim me kohën e ruajtjes së dokumenteve në formë të shtypur, për të cilat koha e deponimit është konfirmuar me vulë elektronike kohore;

46) deponim i kualifikuar elektronik i dokumenteve është ruajtje e dokumenteve elektronike, të cilat gjatë deponimit të tyre janë konfirmuar me nënshkrim apo vulë të kualifikuar elektronike dhe vulë të kualifikuar të përkohshme;

47) shenjë për besim në shërbim konfidencial është shenjë e cila është qartë e identifikueshme dhe që sugjeron qartë se shërbimin konfidencial e siguron dhënësi konkret i shërbimit konfidencial;

48) shenjë për besim në shërbim të kualifikuar konfidencial është shenjë e cila është qartë e identifikueshme dhe që sugjeron qartë se shërbimin e kualifikuar konfidencial e siguron dhënësi konkret i shërbimit të kualifikuar konfidencial;

49) trup për vlerësim të përputhshmërisë është person juridik i akredituar të bëjë vlerësim të harmonizimit për plotësim të kushteve që kanë të bëjnë me dhënësi të shërbimit të kualifikuar konfidencial dhe të shërbimeve të kualifikuar konfidenciale të cilat i njëjti i siguron;

50) laborator për testim është person juridik i akredituar që të bëjë vlerësimin e harmonizimit të mjeteve për lëshim të identifikimit elektronik, nënshkrimeve elektronike ose vulave elektronike me kushtet e përcaktuara me këtë ligj.

(2) Shprehjet që përdoren në këtë ligj domethënia e të cilave nuk është përkufizuar në paragrafin (1) të këtij neni, kanë domethënie të caktuar me ligj tjetër.

Zbatimi i ligjit

Neni 4

(1) Dispozitat e këtij ligji aplikohen edhe për parandalimin e larges së parave, nëpërmjet identifikimit të shfrytëzuesit të shërbimeve konfidenciale, konfirmim të identitetit të tij në bazë të përpunimit të dokumenteve, të dhënave ose informatave të pranuar prej burimit të sigurt dhe të pavarur, duke përfshirë edhe mjete për identifikim elektronik, shërbime përkatëse konfidenciale.

(2) Dispozitat nga ky ligj që kanë të bëjnë me shërbime konfidenciale nuk aplikohen në suaza të sistemit të mbyllur ose sistem të dedikuar për grup të kufizuar të pjesëmarrësve, përdorimi i të cilave mund të përcaktohet me marrëveshje ose me akt të brendshëm, kurse sistem i cili nuk ka ndikim mbi persona të tretë ose nuk shkakton obligime për palë të treta jashtë atij sistemi.

Përpunimi dhe mbrojtja e të dhënave personale

Neni 5

(1) Dhënësi i shërbimit konfidencial gjatë përpunimit të të dhënave personale tek të cilat ka qasje gjatë kryerjes së veprimtarisë vepron në pajtim me dispozitat nga fusha e mbrojtjes së të dhënave personale.

(2) Gjatë kryerjes së transakcionit elektronik, shfrytëzuesi mund të përdor edhe pseudonim, nëse përdorimi i pseudonimit i cili është përdorur nuk është në kundërshtim me dispozitat e ndonjë ligji tjetër.

II. DOKUMENTI ELEKTRONIK

Veprimi juridik i dokumentit elektronik

Neni 6

(1) Dokumenti elektronik ka fuqinë e njëjtë juridike dhe dëshmuese sikur edhe forma e shkruar e dokumentit, në pajtim me ligj.

(2) Dokumenti elektronik nuk mund të kontestohet si dëshmi në procedurë administrative ose gjyqësore, vetëm për shkak se është krijuar në formë elektronike.

(3) Kur me ligj është përcaktuar formë me shkrim e dokumenteve ose akteve, dokumenti elektronik konsiderohet si dokument ose akt në formë të shkruar.

Krijimi i dokumentit elektronik

Neni 7

(1) Dokument elektronik krijohet me shfrytëzimin e një ose më shumë teknologjive informatike dhe komunikuese në dispozicion dhe të përdorshme, përveç nëse nuk është rregulluar ndryshe me ligj tjetër.

(2) Dokumenti elektronik si material arkivor krijohet në formë që i plotëson kushtet e përcaktuara në këtë ligj, kurse është i përshtatshëm për përgatitje për deponim elektronik të sigurisë.

Origjinali dhe kopja

Neni 8

(1) Çdo ekzemplar i shumëzuar elektronik i ndonjë dokumenti konkret elektronik konsiderohet si origjinal.

(2) Dokument elektronik i krijuar me digjitalizim të dokumentit burimor forma fillestare e të cilit nuk është elektronike, konsiderohet si kopje e dokumentit origjinal.

(3) Kur dokumenti elektronik është i riprodhuar në formë të letrës konsiderohet si kopje e dokumentit origjinal.

Digjitalizimi i dokumenteve

Neni 9

(1) Dokumenti i digjitalizuar ka të njëjtën fuqi juridike dhe dëshmuese sikur dokumenti origjinal, nëse:

1) digjitalizimi i dokumentit është bërë nën mbikëqyrje ose nga ana e:

- personit fizik ose personit të autorizuar që ka krijuar dokumentin që është lëndë e digjitalizimit ose

- personave të cilët janë të autorizuar të menaxhojnë me dokumente në të cilat gjenden nënshkrime, dorëshkrime ose procesverbale, në pajtim me dispozitat nga fusha e punës arkivore dhe në zyrë ose

- personave të cilët janë të autorizuar me ligj ta konfirmojnë dokumentin e digjitalizuar dhe

2) autenticiteti i dokumentit të digjitalizuar me dokumentin origjinal është e konfirmuar me vulë të kualifikuar elektronike ose nënshkrim të kualifikuar elektronik të personave nga pika 1) të këtij neni ose personit të cilit i janë transferuar kompetencat në bazë të të cilave është miratuar dokumenti.

Verifikimi i formës së shtypur të dokumentit elektronik

Neni 10

Dokumenti elektronik i riprodhuar në cilën do media të shtypit ka fuqinë e njëjtë juridike dhe dëshmuese sikur dokumenti origjinal elektronik, nëse:

1) shumëzimi i dokumentit elektronik është bërë nën mbikëqyrje ose nga ana e personit fizik ose personit të autorizuar të personit juridik që ka krijuar dokumentin dhe

2) shtypja e dokumentit është bërë në mënyrë që autenticiteti i dokumentit elektronik me dokumentin e shtypur vërtetohet me nënshkrim me dorë të personit fizik ose personit të autorizuar të personit juridik.

III. IDENTIFIKIMI ELEKTRONIK

1. Skema për identifikim elektronik

Kushte që duhet t'i plotësojnë skemat për identifikim elektronik

Neni 11

Skemat për identifikim elektronik duhet t'i plotësojnë këto kushte:

1) të përfshijnë vërtetim për të dhënat për identifikimin e personave të cilëve u janë lëshuar mjete për identifikim elektronik, të cilët në mënyrë unike e përcaktojnë personin juridik ose fizik;

2) të garantojnë siguri që lëshuesi i mjetit për identifikimin elektronik siguron të dhëna identifikuese në kuadër të mjeteve për identifikim elektronik që korrespondojnë me personin të cilit i është lëshuar mjeti për identifikim elektronik;

3) t'i plotësojnë kushtet për nivelin e sigurisë në të cilin është klasifikuar skema për identifikim elektronik, nga neni 13 i këtij ligji.

Pajtimi për identifikim

Neni 12

Procedura për lëshim të identifikimit elektronik ngrihet me kërkesë paraprake të personit fizik ose personit juridik i cili është subjekt i identifikimit pranë lëshuesit të mjetit për identifikim elektronik përveç nëse me ligj nuk është rregulluar ndryshe.

Nivele të sigurisë së skemave për identifikim elektronik

Neni 13

Skemat për identifikim elektronik janë të klasifikuara sipas nivelit të sigurisë së mjeteve për identifikim elektronik të cilat janë të lëshuara në kuadër të asaj skeme edhe atë:

1) nivel i ulët i sigurisë siguron shkallë të kufizuar të sigurisë së identitetit të kërkuar ose të konfirmuar të personit dhe karakterizohet me udhëzim drejt specifikimeve, standardeve dhe procedurave përkatëse teknike, duke përfshirë edhe kontrollë teknike, qëllimi i të cilave është zvogëlim i rrezikut nga keqpërdorimi ose ndryshimi i identitetit;

2) nivel i konsiderueshëm i sigurisë siguron shkallë të konsiderueshme të sigurisë së identitetit të kërkuar ose të konfirmuar të personit dhe karakterizohet me udhëzim drejt

specifikimeve, standardeve dhe procedurave përkatëse teknike, duke përfshirë edhe kontrolle teknike, qëllimi i të cilave është zvogëlim i rrezikut nga keqpërdorimi ose ndryshimi i identitetit dhe

3) nivel i lartë i sigurisë siguron shkallë më të lartë të sigurisë së identitetit të kërkuar ose të konfirmuar të personit se sa mjetet për identifikim elektronik me nivel të sigurisë “konsiderueshëm” dhe karakterizohet me udhëzim drejt specifikimeve, standardeve dhe procedurave përkatëse teknike, duke përfshirë edhe kontrolle teknike, qëllimi i të cilave është zvogëlim i rrezikut nga keqpërdorimi ose ndryshimi i identitetit. Regjistri për dhënësit e shërbimeve konfidenciale dhe të skemave për identifikim elektronik

Neni 14

(1) Dhënësi i shërbimeve konfidenciale në Ministrinë e Shoqërisë Informatike dhe Administratës dorëzon kërkesë për regjistrim në Regjistrin e dhënësve të shërbimeve konfidenciale dhe të skemave për identifikim elektronik (në tekstin e mëtejme Regjistri), të cilin e udhëheq Ministria e Shoqërisë Informatike dhe Administratës.

(2) Në Regjistër detyrimisht regjistrohen skemat për identifikim elektronik të cilat i përdorin organet publike.

(3) Në Regjistër pas kërkesës së dorëzuar paraprakisht nga ana e organit publik ose personit privat juridik mund të regjistrohen edhe skema për identifikim elektronik që janë krijuar nga organet publike dhe skema të cilat kanë krijuar nga persona juridikë privatë.

(4) Skemat e krijuara nga organet publike regjistrohen në Regjistër në bazë të vendimit për regjistrim të dorëzuar nga ana e ministrit të Shoqërisë Informatike dhe Administratës, e pas kërkesës së parashtruar paraprake për regjistrimin e skemës nga ana e organit publik.

(5) Skemat e krijuara nga persona privatë juridikë detyrimisht duhet t'i përshtaten nivelin të lartë për siguri që të regjistrohen në Regjistër.

(6) Regjistri nga paragrafi 1 i këtij neni në veçanti i përmban këto informata për dhënësin e konfidenciale shërbimit konfidencial:

- emrin e personit juridik,
- informata për kontakt siç janë: adresa, numri i telefonit dhe posta elektronike,
- lloji i shërbimeve që i siguron lëshuesilëshuesi i skemës për identifikim elektronik
- mjetet për identifikim elektronik të cilat shfrytëzohen në kuadër të skemës dhe
- niveli i sigurisë.

(7) Në Regjistër regjistrohen edhe dhënësit e shërbimit të kualifikuar konfidencial.

(8) Dhënësit e shërbimeve konfidenciale dhe skemave të identifikimit elektronik mund të shlyhen nga Regjistri, nëse:

- ndërpresin plotësimin e kushteve të përcaktuara me këtë ligj,
- nuk mënjanojnë mangësitë e këtij ligji pas sugjerimit paraprak për mënjanimin e mangësive në afatin e paraparë me vendimin për mënjanimin e parregullsive të lëshuar në pajtim me këtë ligj, ose
- në raste të tjera të përcaktuara me ligjin për shlyerjen e personave juridikë nga evidenca e organit kompetent.

(9) Ministri i Shoqërisë Informatike dhe Administratës e përcakton përmbajtjen dhe mënyrën e menaxhimit të Regjistrin nga paragrafi 1 i këtij neni, si dhe mënyrën e dorëzimit të kërkesës për regjistrim, dokumentacionin e nevojshëm si shtojcë e kërkesës, formularin e kërkesës dhe mënyrën e publikimit të të dhënave nga Regjistri, varësisht nga lloji i besueshmërisë së shërbimit.

Përdorimi i skemave për identifikim elektronik në tregtinë elektronike dhe komunikimin me organ publik

Neni 15

(1) Për identifikim elektronik të personit i cili e udhëheq procedurën para organit publik, detyrimisht përdoret skema e identifikimit elektronik që është e regjistruar në Regjistrin e neni 14 të këtij ligji (në tekstin e mëtejme: skema e regjistruar për identifikim elektronik).

(2) Për identifikimin elektronik të personave që marrin veprime lidhur me aktivitetet e sektorit privat, duke përfshirë edhe tregtinë elektronike, me dëshirë personale mund të përdoret edhe skema e regjistruar ose skema për identifikim elektronik e cila është e regjistruar në Regjistrin e neni 14 të këtij ligji.

Përgjegjësi për dëmin nga përdorimi i skemave të regjistruara për identifikim elektronik

Neni 16

(1) Lëshuesi i skemës së regjistruar për identifikim elektronik është përgjegjës për dëmin i cili mund të shkaktohet për shkak të asaj që skema nuk i plotëson kushtet e këtij ligji.

(2) Dëmi i shkaktuar si pasojë e procedurës së zbatuar gabimisht për validim është përgjegjësia e palës që e udhëheq procedurën, nëse dëmi është shkaktuar me qëllim ose nga pakujdesia.

(3) Barra për dëshmimin e dëmit të shkaktuar është në anën e personit që ka theksuar kërkimin e kompensimit të dëmit.

(4) Lëshuesi i paragrafit (1) të këtij neni është i obliguar të jetë i siguar nga dëmi eventual që mund të shkaktohet.

(5) Shumën më të ulët të sigurimit nga dëmi eventual i shkaktuar nga lëshuesi do ta përcaktojë ministri i Shoqërisë Informatike dhe Administratës.

Kërkesë për përcaktimin e plotësimit të kushteve për nivelet e sigurisë së skemave

Neni 17

(1) Kërkesë për përcaktimin e plotësimit të kushteve për nivelet e sigurisë të skemave është shtojcë që i bashkëngjitet kërkesës në Regjistrin e neni 14 të këtij ligji.

(2) Kërkesa nga paragrafi (1) i këtij neni i përmban këto informata:

1) mënyra e dëshmimit dhe verifikimit të identitetit të personit fizik ose juridik që kërkon lëshimin e mjetit për identifikim elektronik;

2) mënyra e lëshimit të mjeteve për identifikim elektronik;

3) mekanizmat për autentikim, përmes të cilës personi fizik ose juridik, duke përdorur edhe mjetet e identifikimit, e përcakton identitetin e vet për palën e prekur;

4) kushtet që duhet t'i plotësojnë pjesëmarrësit tjerë të kycur në procedurë për lëshimin e mjeteve për identifikim elektronik;

5) karakteristikat teknike dhe të sigurisë së mjeteve për identifikim elektronik që lëshohen në kuadër të skemës;

6) masat teknike dhe të organizimit të cilat i plotëson lëshuesi i mjeteve për identifikim elektronik me qëllim të sigurimit të interperabilitetit të skemave për identifikim elektronik në pajtim me standardet nacionale dhe ndërkombëtare në këtë sferë;

7) raporti për nivelin e sigurisë së skemës për identifikim elektronik nga trupi për vlerësimin e përputhjes dhe

8) të dhëna për lëshuesin e skemës për identifikim elektronik.

Kushte të sigurisë që duhet t'i plotësojnë lëshuesilëshuesit e skemave për identifikim elektronik

Neni 18

(1) Lëshuesi i skemës për identifikim elektronik është i obliguar t'i ndërmarrë të gjitha masat e nevojshme teknike, fizike dhe organizuese për ballafaqim me rreziqet të cilat do të mundeshin ta rrezikonin sigurimin e këtyre shërbimeve në mënyrë të sigurt.

(2) Masat teknike, fizike dhe të organizimit duhet të sigurojnë që niveli i sigurisë së rrezikut është niveli i parashikuar i sigurisë së skemës për identifikim elektronik, duke pasur parasysh zgjidhje më të reja teknologjike, në veçanti masat për pengimin e incidenteve të sigurisë dhe për përkufizimin e efekteve të dëmshme të incidenteve të mundshme, si dhe për informimin e palëve të prekura nga efektet e padëshiruara të incidenteve të sigurisë.

(3) Procedurat dhe standardet për plotësimin e masave teknike, fizike dhe organizuese për sigurinë e skemave për identifikim elektronik i përcakton ministri i Shoqërisë Informatike dhe Administratës.

(4) Vlerësimin e nivelit të sigurisë në skemën e identifikimit elektronik e vlerëson trupi për vlerësim të përputhshmërisë e cila është e akredituar të kryejë certifikimin sipas standardeve, të përcaktuara në aktin nënligjor nga paragrafi (3) të këtij neni.

2. Bashkëpunimi tejkuftar në sferën e identifikimit elektronik

Interoperabiliteti i sistemeve teknike

Neni 19

Ministria e Shoqërisë Informatike dhe Administratës bashkëpunon me institucione kompetente ndërkombëtare për çështje lidhur me interoperabilitetin ndërkufitar të skemave për identifikim elektronik dhe ndërmerr masa në kuadër të kompetencave të veta me qëllim të përcaktimit të nivelit më të lartë të interoperabilitetit të skemave për identifikim elektronik të nivelit nacional, me qëllim të integritetit të tyre dhe interoperabilitetit në skemat e pranuar ndërkombëtarisht për identifikim elektronik.

Regjistrimi i skemave për identifikim elektronik të lëshuara nga persona të huaj juridikë

Neni 20

(1) Ministria e Shoqërisë Informatike dhe Administratës mund të regjistrojë në Regjistrin e dhënësve të shërbimeve konfidenciale dhe të skemave për identifikim elektronik edhe persona të huaj juridik që janë të regjistruar në nivel të Bashkimit Evropian ose të vendeve anëtare të unionit, ndërsa i plotësojnë kushtet e përcaktuara në këtë ligj.

(2) Ministria e Shoqërisë Informatike dhe Administratës mund të regjistrojë në Regjistrin edhe skema për identifikim elektronik të cilat përshtaten në nivelin e lartë të sigurisë, nëse ajo skemë shfrytëzohet nga ana e vendit anëtar të Bashkimit Evropian.

IV SHËRBIME KONFIDENCIALE

1. Dispozita të përgjithshme për shërbime konfidenciale

Lloji i shërbimeve konfidenciale

Neni 21

(1) Shërbimet konfidenciale janë shërbime të cilat janë të përcaktuara si konfidencialekonfidenciale në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

(2) Shërbime konfidenciale të kualifikuara janë:

1) dhënia e certifikatave të kualifikimit për nënshkrim elektronik;

2) dhënia e certifikatave të kualifikimit për vulë elektronike;

3) dhënia e certifikatave të kualifikuara për autenticitetin e ueb faqeve;

4) shërbimi i kualifikuar konfidencial i ruajtjes së nënshkrimeve të kualifikuara elektronike;

5) shërbimi i kualifikuar konfidencial i ruajtjes së vulës së kualifikuar elektronike;

6) validimi i kualifikuar i nënshkrimit të kualifikuar elektronik;

7) validimi i kualifikuar i vulës së kualifikuar elektronike;

8) shërbimi i kualifikuar konfidencial i lëshimit të vulës së kualifikuar elektronike;

9) shërbimi i kualifikuar konfidencial i dorëzimit të rekomanduar elektronik dhe

10) shërbimi i kualifikuar konfidencial për depozitim elektronik të dokumenteve.

(3) Dhënësi i shërbimit elektronik ose dhënësi i shërbimit të kualifikuar elektronik mund të sigurojë një ose më shumë shërbime të cekura në paragrafët 1 dhe 2 të këtij neni.

Përgjegjësia e dhënësve të shërbimeve konfidenciale

Neni 22

(1) Dhënësi i shërbimit konfidencial është përgjegjës për mbrojtjen e cila është shkaktuar si pasojë e mosveprimit në pajtim me këtë ligj, nëse dëmi është shkaktuar me qëllim ose nga pakujdesia.

(2) Barra e dëshmimit të qëllimit ose pakujdesia e dhënësit të shërbimit konfidencial është për personin fizik ose juridik i cili kërkon kompensim të dëmit nga paragrafi 1 i këtij neni.

(3) Kur dhënësi i shërbimit konfidencial në mënyrë përkatëse dhe paraprakisht i informon shfrytëzuesit e shërbimeve konfidenciale lidhur me përkufizimet për përdorimin e shërbimeve konfidenciale të cilat i sigurojnë edhe kur këto sigurime janë të njohura për palën e tretë, dhënësit e shërbimeve konfidenciale nuk janë përgjegjës për dëmin i cili del nga shfrytëzimi i shërbimeve të cilët i tejkalojnë përkufizimet e cekura.

(4) Dhënësi i kualifikimeve të shërbimeve konfidenciale duhet të jetë i siguruar nga dëmi ose të sigurojë mjete financiare në mënyrë dhe nën kushte të përcaktuara me këtë ligj të cilat vlejnë si përgjegjësi e dëmit nga përdorimi i skemave për identifikim elektronik.

Përgjegjësia e shfrytëzuesve të shërbimeve konfidenciale

Neni 23

Shfrytëzuesi i shërbimeve konfidenciale është i obliguar t'i ruajë mjetet dhe të dhënat për lëshimin e nënshkrimit elektronik ose vulës nga qasja e paautorizuar dhe përdorimi dhe është i obliguar të njëjtat t'i shfrytëzojë në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

Kushtet që duhet t'i përmbushin dhënësit e shërbimeve konfidenciale

Neni 24

(1) Dhënësi i shërbimeve të pakualifikuara konfidenciale, është i obliguar ta informojë Ministrinë e Shoqërisë Informatike dhe Administratës për kryerjen e veprimtarisë më së voni në afat prej 15 ditësh llogaritur nga dita e fillimit të kryerjes së veprimtarisë.

(2) Dhënësi i shërbimit të pakualifikuar konfidencial është i obliguar që në njoftim, krahas të dhënave themelore për personin juridik, t'i theksojë edhe llojin e shërbimeve, standardet teknike të cilat i zbaton dhe deklaratë se do t'i respektojë kushtet për kryerjen e veprimtarisë.

(3) Ministria e Shoqërisë Informatike dhe Administratës i regjistron në Regjistrin e shërbimeve konfidenciale dhe dhënësi i shërbimeve të pakualifikuara të paragrafit (2) të këtij neni, në bazë të njoftimit të dorëzuar nëse i njëjti i përmban të gjitha të dhënat e përcaktuara në paragrafin (2) të këtij neni.

(4) Dhënësi i shërbimit konfidencial të kualifikuar para se të fillojë ta kryejë veprimtarinë e vet është i obliguar të dorëzojë kërkesë të përcaktuar në nenin 17 të këtij ligji për regjistrim në Regjistrin e Ministrisë së Shoqërisë Informatike dhe Administratës.

(5) Dhënësi i shërbimeve konfidenciale është i obliguar t'i ndërmarrë masat e nevojshme teknike dhe organizuese për menaxhim me rreze që do të mund ta rrezikonin sigurinë gjatë sigurimit të shërbimeve konfidenciale.

(6) Masat teknike dhe organizative sigurojnë që niveli i sigurisë të përshtatet në shkallën e rrezikut, duke pasur parasysh zgjidhjet më të reja të arritshme teknologjike.

(7) Dhënësi i shërbimit konfidencial, pa prolongim dhe më së voni në afat prej 24 orësh nga momenti i kuptimit, do ta lajmërojë organin kompetent për çfarëdo çrregullimi të sigurisë dhe zvogëlim të integritetit të shërbimit që kanë ndikim të konsiderueshëm mbi sigurinë e shërbimeve konfidenciale ose mbrojtjen e të dhënave personale që i përpunojnë në kuadër të sigurimit të shërbimit.

(8) Në rast kur çrregullimi i sigurisë është i lidhur me mbrojtjen e të dhënave personale, dhënësi i shërbimit konfidencial e informon edhe organin kompetent për mbrojtjen e të dhënave personale.

(9) Nëse çrregullimi i sigurisë ose humbja e integritetit të shërbimeve konfidenciale mund të ndikojë negativisht të shfrytëzuesit e shërbimeve konfidenciale, dhënësi i shërbimit konfidencial është i obliguar menjëherë, më së voni në afat prej 24 orëve ta informojë shfrytëzuesin e shërbimit konfidencial.

(10) Ministria e Shoqërisë Informatike dhe Administratës e informon opinionin, direkt ose me kërkesë të dhënësit të shërbimit konfidencial që ta bëjë të njëjtën, nëse e konfirmon se çrregullimi i sigurisë ose humbja e integritetit të shërbimeve konfidenciale është i rrezikuar interesi publik.

(11) Ministria e Shoqërisë Informatike dhe Administratës bashkëpunon me institucionet kompetente ndërkombëtare lidhur me shkëmbimin e informatave për sigurinë dhe integritetin e shërbimeve konfidenciale në pajtim me marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara në pajtim me Kushtetutën e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Kompetenca e Ministrisë së Shoqërisë Informatike dhe Administratës për shërbime konfidenciale dhe skema për identifikim elektronik

Neni 25

Ministria e Shoqërisë Informatike dhe Administratës në pajtim me këtë ligj i kryen këto detyra:

1) mban Regjistër të dhënësve të shërbimeve konfidenciale dhe të skemave për identifikim elektronik;

2) i përcjellë rekomandimet e raporteve për kontrollin dhe plotësimin e kushteve për sigurimin e shërbimit konfidencial të kualifikuar;

3) kryen mbikëqyrje mbi punën e dhënësve të shërbimeve konfidenciale dhe lëshuesve të skemave për identifikim elektronik;

4) inicon mbikëqyrje para trupit për vlerësimin e përputhshmërisë mbi dhënësin e shërbimeve konfidenciale;

5) zbaton kontroll të jashtëzakonshëm të plotësimit të kushteve për sigurimin e shërbimeve konfidenciale të kualifikuara dhe skema, në pajtim me ligjin;

6) bashkëpunon me organin kompetent për mbrojtjen e të dhënave personale dhe e informon pa shtyrje nëse e kupton se dhënësi i shërbimeve konfidenciale nuk i respekton dispozitat e mbrojtjes së të dhënave personale;

7) e konfirmon ekzistimin dhe zbatimin e rregullt të planeve për ndërprerjen e kryerjes së veprimtarisë të dhënësit të shërbimeve konfidenciale, duke përfshirë edhe mënyrën në të cilën të dhënat i dhanë ose i ka marrë do të jenë të arritshme me qëllim të sigurimit të vazhdimësisë së shërbimeve ose të shërbejë si provë në procedurë gjyqësore;

8) bashkëpunon me organet e supervizionit të Komisionit Evropian.

Kompetenca të Ministrisë së Shoqërisë Informatike dhe Administratës në suaza të bashkëpunimit tejkuftar

Neni 26

Ministria e Shoqërisë Informatike dhe Administratës në suaza të bashkëpunimit tejkuftar dorëzon raporte në Komisionin Evropian për aktivitetet e veta në pajtim me rregullativën eIDAS, duke filluar nga data e hyrjes së Republikës së Maqedonisë së Veriut si shtet në kuadër të organeve kompetente në nivel të Bashkimit Evropian ose pas aderimit të Republikës së Maqedonisë së Veriut në Bashkimin Evropian.

Trupi kompetent për akreditim

Neni 27

(1) Ministria e Shoqërisë Informatike dhe Administratës me mendim paraparak të Institutit për Akreditim të Republikës së Maqedonisë së Veriut miraton metodologji për akreditim të trupave për vlerësim të përputhshmërisë dhe laboratorë për testimin e mjeteve që i përfshinë edhe standardet e përcaktuara nga ana e ministrit për Shoqëri Informatike dhe Administratë.

(2) Ministria e Shoqërisë Informatike dhe Administratës mban listë të trupave të akredituar për vlerësimin e përputhshmërisë dhe laboratorëve në Republikën e Maqedonisë së Veriut.

(3) Akreditimi i kryer nga ana e organit kompetent për akreditim nga vendi anëtar i Bashkimit Evropian pranohet edhe në Republikën e Maqedonisë së Veriut.

2. Dispozita të përgjithshme për shërbime konfidenciale të kualifikuara

Vendosja e raportit ndërmjet dhënësit të shërbimit konfidencial të kualifikuar dhe shfrytëzuesve

Neni 28

(1) Shërbimi konfidencial i kualifikuar sigurohet në bazë të marrëveshjes së lidhur ndërmjet dhënësit të shërbimit konfidencial të kualifikuar dhe shfrytëzuesit të njëjtës, marrëveshje e cila nënshkruhet me kërkesë paraprase nga ana e shfrytëzuesit.

(2) Dhënësi i shërbimit konfidencial të kualifikuar, para lidhjes së marrëveshjes nga paragrafi 1 i këtij neni, në mënyrë të qartë dhe të padykuptimtë e informon personin i cili e dorëzon kërkesën për shfrytëzimin e shërbimeve konfidenciale të kualifikuara për të gjitha rrethanat e rëndësishme që kanë të bëjnë me shfrytëzuesit e shërbimit, në veçanti për:

1) dispozitat dhe rregullat lidhur me shfrytëzimin e shërbimeve konfidenciale të kualifikuara;

2) çfarëdo kufizime për shfrytëzimin e shërbimeve konfidenciale të kualifikuara dhe

3) masat që duhet t'i ndërmarrë shfrytëzuesi i shërbimeve konfidenciale të kualifikuara dhe teknologjia e nevojshme për shfrytëzimin e sigurt të shërbimeve konfidenciale të kualifikuara.

Kushte për sigurimin e shërbimeve konfidenciale të kualifikuara**Neni 29**

(1) Dhënësi i shërbimit konfidencial të kualifikuar duhet t'i plotësojë kushtet si vijojnë:

1) të ketë persona të punësuar të cilët posedojnë profesionalizëm, përvojë dhe kualifikime për zbatimin e procedurave administrative dhe menaxhuese, të cilat i plotësojnë standardet vendase dhe ndërkombëtare dhe të cilët kanë kaluar trajnim në sferën e sigurisë së informatikës;

2) të jetë i siguruar nga përgjegjësia profesionale për dëmin ose të ketë mjete financiare të siguruar për kompensim të dëmit të shkaktuar si rezultat të sigurimit të shërbimeve konfidenciale të kualifikuara;

3) të shfrytëzojë sisteme të sigurta dhe prodhime të cilat janë të mbrojtura nga ndryshimet e paautorizuara dhe garantojnë siguri teknike dhe konfidencë në proceset që i përkrahin;

4) të shfrytëzojë sisteme të sigurta për depozitimin e të dhënave që i janë besuar, ashtu që të dhënat duhet të jenë në formë e cila duhet të verifikohet si vijon:

- se të dhënat do të jenë publikisht të arritshme vetëm me pëlqim paraprak nga personi për të cilin kanë të bëjnë këto të dhëna,

- se vetëm persona të autorizuar mund të bëjnë regjistrimin ose ndryshimin e të dhënave të ruajtura,

- se të dhënat e ruajtura mund t'i nënshtrohen kontrollit për autenticitet.

5) të ndërmarrë masa kundër falsifikimit, vjedhjes ose qasjes së paautorizuar në të dhëna;

6) t'i ruajë dhe të ketë mundësi t'i bëjë të arritshme në periudhë përkatëse kohore, madje edhe pas ndërprerjes së kryerjes së veprimtarisë, të gjitha informatat relevante të lidhura me të dhënat të cilat janë krijuar ose të zbatuara nga ana e dhënësit të shërbimeve konfidenciale të kualifikuara, në veçanti për sigurimin e provave në procedurë gjyqësore dhe me qëllim të sigurimit të vazhdimësisë së shërbimeve. Depozitimi i këtyre të dhënave mund të bëhet në formë elektronike;

7) të ruajë baza të të dhënave në kohë, të sakta dhe të mbrojtura mirë për certifikatat e lëshuara elektronike të kualifikuara, nëse dhënësi i shërbimit konfidencial të kualifikuar jep certifikata;

8) të azhurnohet plani për ndërprerjen e kryerjes së veprimtarisë me të cilën sigurohet vazhdimësi në sigurimin e shërbimeve konfidenciale të kualifikuara për shfrytëzuesit e tyre;

9) të ndërmarrë masa teknike dhe organizuese për përpunimin e të dhënave personale në pajtim me ligjet në Republikën e Maqedonisë së Veriut.

(2) Dhënësi i shërbimit konfidencial të kualifikuar është i obliguar t'i miratojë këto akte:

1) kushte të përgjithshme për sigurimin e shërbimeve të cilat janë të arritshme;

2) procedura dhe etapa të cilat dhënësi i shërbimeve konfidenciale të kualifikuara i shfrytëzon që të sigurohet dhënia e shërbimeve në pajtim me dispozitat dhe kushtet e përgjithshme të përmendura në pikën 1) të këtij paragrafi.

(3) Kusht për kryerjen e veprimtarisë së shërbimit konfidencial të kualifikuar është regjistrimi në Regjistrin e shërbimeve konfidenciale dhe skema për identifikim elektronik.

Sigurimi nga përgjegjësia profesionale**Neni 30**

Ministri i Shoqërisë Informatike dhe Administratës e përcakton shumën minimale ose llojin e mbulimit të sigurimit nga rreziku nga përgjegjësia për dëmin e shkaktuar nga ana e dhënësit të shërbimit konfidencial të kualifikuar.

Identifikimi i shfrytëzuesit të shërbimeve konfidenciale të kualifikuara**Neni 31**

(1) Dhënësi i shërbimit konfidencial të kualifikuar i verifikon të dhënat për personin fizik ose juridik para lëshimit të certifikatës së kualifikuar, në pajtim me ligjin.

(2) Kontrollin e të dhënave nga paragrafi 1 i këtij neni dhënësi i shërbimeve konfidenciale të kualifikuara e kryen direkt ose përmes personit të autorizuar në pajtim me ligjin, në këtë mënyrë:

1) përmes pranisë personale të personit fizik ose të përfaqësuesit të autorizuar të personit juridik ose

2) nga largësia, duke përdorur mjete për identifikim elektronik, për të cilat para lëshimit të certifikatës së kualifikuar është siguruar prania fizike e personave fizikë ose të përfaqësuesit të autorizuar në personin juridik dhe që i plotëson kushtet e përcaktuara në nenin 13 të këtij ligji lidhur me nivelin e sigurisë së skemës për identifikim elektronik të përshtatura për "konsiderueshëm" ose "lartë" ose

3) përmes certifikatës për nënshkrim të kualifikuar elektronik ose për vulë elektronike të lëshuar në pajtim me pikën 1) ose 2) të këtij paragrafi ose

4) Përmes përdorimit të metodave tjera për identifikim, të pranuar në nivel nacional, që sigurojnë siguri të barabartë në kuptimin e besueshmërisë së pranisë fizike. Trupi për vlerësimin e përputhshmërisë e vërteton nivelin e barabartë të sigurisë;

5) me mënyrën e identifikimit, të përdorur në vendin anëtar të Bashkimit Evropian.

(3) Në rast të ndryshimit të të dhënave nga paragrafi 1 i këtij neni, personi fizik ose juridik është i obliguar pa shtyrje, ndërsa më së voni në afat prej shtatë ditëve duke llogaritur nga dita e ndryshimit, ta informojë dhënësin e shërbimit të kualifikuar për ndryshimin e shkaktuar.

(4) Për identifikimin dhe shfrytëzimin e shërbimeve konfidenciale të kualifikuara, dhënësi i shërbimit konfidencial të kualifikuar mund të kryejë verifikim duke e shfrytëzuar sistemin e vet ose ta integrojë sistemin e vet në mënyrë interoperabile për shkak të verifikimit në distancë, regjistra për persona juridikë ose persona të tjerë, kur të ketë nevojë.

Vlerësimi i kushteve për sigurimin e shërbimeve konfidenciale të kualifikuara**Neni 32**

(1) Vlerësimi i përbushjes së kushteve për sigurimin e shërbimeve konfidenciale të kualifikuara kryen trupi për vlerësim të përputhshmërisë.

(2) Trupi për vlerësim të përputhshmërisë është kompetent për kryerjen e kontroleve të përputhshmëri edhe për dhënësit e shërbimit të pakualifikuar konfidencial, me iniciativë paraprake të Ministrisë së Shoqërisë Informatike dhe Administratës ose me kërkesë të dhënësit të shërbimit.

(3) Pas kryerjes së vlerësimit të përbushjes së kërkesave, trupi për vlerësim të përputhshmërisë është i detyruar të përgatisë raport për vlerësim të përputhshmërisë.

(4) Vlerësimi i përputhshmërisë detyrimisht kryhet para fillimit të veprimtarisë së dhënësit të shërbimit të kualifikuar, si dhe të paktën një herë në çdo 24 muaj, për çdo dhënësit të shërbimeve konfidenciale.

(5) Pas raportit të përgatitur për vlerësimin e kryer të përputhshmërisë së kërkesit ose dhënësit të shërbimit të besuar të kualifikuar, trupi për vlerësim të përputhshmërisë raportin e dorëzon te Ministria e Shoqërisë Informatike dhe Administratës menjëherë kurse më së voni në afat prej tri ditësh pune.

(6) Ministria mund të kërkojë rivlerësim urgjent të përputhshmërisë nëse ekzistojnë parregullsi në sigurimin e shërbimeve konfidenciale të kualifikuara ose nëse ka ndodhur incident i cili në masë të konsiderueshme e ka rrezikuar ose prishur sigurinë e informacioneve.

(7) Çmimi i vlerësimit të përputhshmërisë, duke përfshirë rivlerësimin për raste urgjente, janë në barrë të dhënësit të shërbimit konfidencial të kualifikuar.

(8) Ministri i Shoqërisë Informatike dhe Administratë e përcakton listën e standardeve që duhet të plotësohen nga ana e trupit për vlerësim të përputhshmërisë, përmbajtjen e nevojshme të raportit të vlerësimit të përputhshmërisë, procedurën për vlerësimin e harmonizimit me kërkesat, si dhe listë të personave juridikë të autorizuar në Republikën e Maqedonisë së Veriut ose në shtetet anëtare të Bashkimit Evropian që mund të kryejnë vlerësim të përputhshmërisë në Republikën e Maqedonisë së Veriut.

Procedura për regjistrim të dhënësit të shërbimit konfidencial të kualifikuar në Regjistër

Neni 33

(1) Personi juridik që ka për qëllim të sigurojë shërbime konfidenciale të kualifikuara, paraqet kërkesë te Ministria e Shoqërisë Informatike dhe Administratës për regjistrim në Regjistër, para se të fillojë të kryejë veprimtari dhënësi i shërbimit të kualifikuar konfidencial.

(2) Në shtojcë të kërkesës nga paragrafi 1 të këtij neni, personi juridik i dorëzon edhe materialet e theksuara si informacione në kërkesë, duke përfshirë raportin e vlerësimit të përputhshmërisë në pajtim me nenin 32 të këtij ligji.

(3) Ministria e Shoqërisë Informatike dhe Administrata miraton aktvendim për regjistrimin e aplikuesit në Regjistër, me të cilin dhënësit të shërbimit konfidencial i jepet status i dhënësit të shërbimit konfidencial të kualifikuar në afat prej 60 ditëve nga dita e pranimit të kërkesës, nëse e njëjta është tërësisht dhe në përputhje me konstatimet e përmbajtura në raportin e vlerësimit të përputhshmërisë.

(4) Me përjashtim nga paragrafi (3) të këtij neni, kur janë të domosdoshme kontrole shtesë ose sigurim i provave shtesë për të cilat është e nevojshme periudhë më e gjatë, Ministria e Shoqërisë Informatike dhe Administratës do ta vazhdojë afatin për miratimin e aktvendimit për regjistrim në Regjistër jo më gjatë se 60 ditë nga afati i përcaktuar në paragrafin (3) të këtij neni.

(5) Gjatë vendimmarrjes, Ministria e Shoqërisë Informatike dhe Administratës mund të kërkojë dorëzimin e dëshmimeve shtesë si dhe zbatimin e kontroleve shtesë të masave teknike dhe organizative dhe kontroll të kapaciteteve të sigurisë së aplikuesit dhe të shërbimeve, në pajtim me ligjin.

(6) Nëse aplikuesi ose shërbimet e theksuara në kërkesë nuk i plotësojnë kushtet e përcaktuara me këtë ligj, Ministria e Shoqërisë Informatike dhe Administratë miraton vendim për refuzimin e kërkesës për regjistrim në regjistër pas kalimit të afatit të përcaktuar në paragrafin (3) ose paragrafit (4) të këtij neni.

Ndërprerja e kryerjes së veprimtarisë së dhënësit të shërbimit konfidencial të kualifikuar

Neni 34

(1) Dhënësi i shërbimit konfidencial të kualifikuar i cili ka për qëllim të ndërpresë kryerjen e kësaj veprimtarie, është i detyruar t'i njoftojë shfrytëzuesit e shërbimeve konfidenciale të kualifikuara dhe Ministrinë e Shoqërisë Informatike dhe Administratës, më së voni se tre muaj para përfundimit të planifikuar të kryerjes së veprimtarisë.

(2) Dhënësi i shërbimit të kualifikuar që do ta ndërpresë kryerjen e kësaj veprimtarie, është i detyruar të sigurojë ofrues tjetër të shërbimeve konfidenciale të kualifikuara i cili do të vazhdojë t'i kryejë këto shërbime për shfrytëzuesin e shërbimeve të kualifikuara konfidenciale dhe për masat e ndërmarra menjëherë, respektivisht deri sa rrjedh afati i përcaktuar në paragrafin (1) të këtij neni do ta njoftojë Ministrinë e Shoqërisë Informatike dhe Administratës.

(3) Dhënësi i shërbimit të kualifikuar konfidencial është i detyruar ta paraqesë dokumentacionin e plotë dhe të gjitha mjetet e nevojshme teknike në pajtim me ligjin në lidhje me sigurimin e shërbimeve nga ana e dhënësit tjetër të kualifikuar të shërbimit konfidencial të kualifikuar ndaj të cilit e bart detyrimin për kryerjen e një ose më shumë shërbimeve konfidenciale. (4) Nëse dhënësi i shërbimit të kualifikuar konfidencial nuk vepron në pajtim me detyrimin e përcaktuar në paragrafet 2 dhe 3 të këtij neni, Ministria e Shoqërisë Informatike dhe Administratës do të kërkojë nga dhënësi i shërbimit të kualifikuar të dorëzojë dokumentacionin e plotë dhe pajisjet, duke përfshirë procedurat për veprim me të njëjtat. (5) Ministria përkohësisht do t'i ruaj dokumentacionin dhe pajisjet, deri në sigurimin e dhënësit tjetër të shërbimit konfidencial të kualifikuar me të cilët do të vazhdojë kryerjen e këtyre shërbimeve për kontabilitet, për kryerjen e këtyre shërbimeve për shfrytëzuesit, për llogari të dhënësit të shërbimit të kualifikuar konfidencial i cili pushon ta kryejë këtë veprimtari.

(6) Mënyrën dhe procedurën për ruajtjen e dokumentacionit dhe pajisjes, i përcakton ministri i Shoqërisë Informatike dhe Administratës.

(7) Në rast të ndalimit të përkohshëm të kryerjes së veprimtarisë, dhënësi i shërbimit konfidencial, certifikatat e kualifikuara të lëshuara para ditës së hyrjes në fuqi të ndalesës, mbeten në vlefshmëri.

Lista e dhënësve të shërbimeve të kualifikuara konfidenciale

Neni 35

(1) Ministria e Shoqërisë Informatike dhe Administratës e publikon listën e dhënësve të shërbimeve konfidenciale të kualifikuara si dhe listë të shërbimeve të kualifikuara konfidenciale që i sigurojnë në ueb faqen e tyre në formë elektronike të përshtatshme për përpunim automatik.

(2) Lista nga paragrafi 1 të këtij neni është e nënshkruar me nënshkrim elektronik ose vuloset me vulë elektronike të Ministrisë së Shoqërisë Informatike dhe Administratës.

(3) Të dhënat në listën e dhënësve të shërbimeve të kualifikuara konfidenciale rrjedhin nga Regjistri i dhënësve të shërbimeve konfidenciale dhe të skemave për identifikim elektronik, si dhe të dhënave të marra me shfrytëzimin e mjeteve automatike.

(4) Formën dhe mënyrën e publikimit të listës nga paragrafi 1 të këtij neni e përcakton ministri i Shoqërisë Informatike dhe Administratës.

Shenja për konfidencë të shërbimit konfidencial të kualifikuar

Neni 36

(1) Shenja për konfidencë të shërbimit konfidencial të kualifikuar (në tekstin e mëtejshëm: si shenjë për konfidencë) është shenjë që është e thjeshtë, e identifikueshme dhe qartë sugjeron në shërbimin konfidencial të kualifikuar, forma e secilës, përmbajtja dhe logoja e të cilave përcaktohen nga paragrafi (3) të këtij neni.

(2) Dhënësit e shërbimeve konfidenciale të kualifikuara kanë të drejtë të përdorin shenjën për konfidencë për shërbime konfidenciale të kualifikuara për të cilën janë të regjistruar dhe janë të detyruar ta lidhin me listën e dhënësve të kualifikuar të shërbimeve konfidenciale.

(3) Ministri i Shoqërisë Informatike dhe Administratës përcakton formën, strukturën, madhësinë dhe logon e shenjës për konfidencë të shërbimit konfidencial të kualifikuar.

Njohja tejkuftare e dhënësve të shërbimeve konfidenciale

Neni 37

(1) Dhënësit të shërbimit konfidencial të regjistruar me seli në shtet të huaj do t'i njihet statusi i dhënësit të shërbimeve konfidenciale në Republikën e Maqedonisë së Veriut, nëse është regjistruar në Regjistrin e dhënësve të shërbimeve konfidenciale dhe skemave të identifikimit elektronik.

(2) Dhënësit e shërbimeve konfidenciale të cilat janë themeluar nga shtet anëtar i Bashkimit Evropian dhe të regjistruar në Listën e shërbimeve konfidenciale të Bashkimit Evropian mund të punojnë dhe të sigurojnë shërbime në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut pa regjistrim paraprak në Regjistrin e dhënësve të shërbimeve konfidenciale dhe skemave për identifikim elektronik.

(3) Dhënësit e shërbimeve konfidenciale të kualifikuara të regjistruara me seli në Republikën e Maqedonisë së Veriut, të cilat janë të regjistruara në Regjistrin e dhënësve të shërbimeve konfidenciale të kualifikuara janë siguruar nga ana e dhënësve të shërbimeve konfidenciale të kualifikuara të siguruara nga ana e dhënësit të kualifikuar konfidenciale të themeluar në Bashkimin Evropian, në bazë të marrëveshjes së lidhur paraprake mes Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe Bashkimit Evropian.

(4) Me marrëveshjen e theksuar në paragrafin 3 të këtij neni në veçanti garantohet se:

(a) kërkesat e aplikueshme për dhënësit të shërbimeve konfidenciale të kualifikuara të themeluara në Bashkimin Evropian dhe për shërbime të kualifikuara konfidenciale që ata i sigurojnë janë plotësuar nga ana e dhënësit të shërbimeve konfidenciale në Republikën e Maqedonisë së Veriut dhe

(b) shërbimet e kualifikuara konfidenciale të siguruara nga ana e dhënësve të kualifikuar të shërbimeve konfidenciale të themeluara në Bashkimin Evropian, të pranuar si juridikisht ekuivalente të siguruara nga ana e shërbimeve konfidenciale në Republikën e Maqedonisë së Veriut.

V. NËNSHKRIMI ELEKTRONIK DHE VULA ELEKTRONIKE

1. Nënshkrimi elektronik i avancuar

Kushtet të cilat duhet t'i plotësojë nënshkrimi elektronik i avancuar

Neni 38

Nënshkrimi elektronik i avancuar duhet:

- 1) të jetë në mënyrë unike e lidhur me nënshkruesin;
- 2) të mundësojë identifikimin e nënshkruesit;
- 3) të jetë i krijuar me të dhëna për krijimin e një nënshkrimi elektronik që nënshkruesi, me nivel të lartë të konfidencës, mund t'i shfrytëzojë vetëm nën kontrollin e tij;
- 4) të jetë i lidhur me të dhënat e nënshkruara në mënyrë të tillë që çdo ndryshim i mëvonshëm i tyre është i dukshëm.

2. Vula elektronike e avancuar

Kushtet të cilat duhet t'i plotësojë vula elektronike e avancuar

Neni 39

Vula elektronike e avancuar duhet:

- 1) të jetë në mënyrë unike e lidhur me krijuesin e vulës;
- 2) të mundësojë identifikim të krijuesit të vulës;
- 3) të jetë e krijuar me të dhënat për krijimin e nënshkrimit elektronik që krijuesi i vulës, me nivel të lartë të konfidencës, mund t'i shfrytëzojë vetëm nën kontrollin e tij;
- 4) të jetë i lidhur me të dhënat që i mbyllë në mënyrë të tillë që çdo ndryshim të mëvonshëm dhe e njëjta është e dukshme.

3. Përmbajtja e certifikatës së kualifikuar për nënshkrim elektronik dhe vulë

Neni 40

(1) Standardet që duhet t'i përmbajnë certifikatat e kualifikuara për nënshkrimin elektronik dhe për vulë elektronike i përcakton ministri i Shoqërisë Informatike dhe Administratës.

(2) Përveç standardeve nga paragrafi (1) të këtij neni, të cilat duhet të përfshijnë certifikatat e kualifikuara për nënshkrim elektronik dhe për vulë elektronike, mund të përmbajnë të dhëna shtesë që nuk do të ndikojnë në interoperabilitetin dhe njohjen e nënshkrimit të kualifikuar elektronik dhe të vulës të kualifikuar elektronike.

Fuqia juridike dhe provuese e certifikatave të kualifikuara për nënshkrim elektronik dhe vulë

Neni 41

Certifikatat e kualifikuara për nënshkrimin elektronik dhe vulë të lëshuara nga dhënësit e kualifikuar të shërbimeve konfidenciale kanë të njëjtën forcë ligjore dhe dëshmuuese si dokumentet publike.

Heqja ose pezullimi i certifikatës së kualifikuar elektronike për nënshkrim elektronik për vulë elektronike dhe për autenticitetin në ueb faqen e internetit

Neni 42

(1) Dhënësi i shërbimit konfidencial të kualifikuar i cili lëshon certifikatën e kualifikuar për nënshkrim elektronik, për vulë elektronike dhe për autenticitetin në ueb faqe, është i detyruar ta heqë certifikatën e kualifikuar të lëshuar nëse:

- 1) pronari i certifikatës për nënshkrimin elektronik të kualifikuar, për vulën elektronike ose autenticitetin në ueb faqe dorëzon kërkesë për heqjen e certifikatës;
- 2) pronari i certifikatës e humb aftësinë e tij afariste ose ka pushuar së ekzistuari ose kanë ndryshuar rrethanat që ndikojnë në vlefshmërinë e certifikatës;

3) konstaton se mungojë të dhëna në certifikatë;

4) konstaton se të dhënat për krijimin e nënshkrimit elektronik të kualifikuar, për vulë të kualifikuar elektronike ose për autenticitetin në ueb faqe ose sistemin e dhënësit të shërbimit konfidencial të kualifikuar është komprometuar në mënyrë që ndikon në sigurinë dhe konfidencën e certifikatave;

5) konstaton se të dhënat për krijimin e nënshkrimit elektronik, për vulë elektronike ose për autenticitetin e ueb faqe ose sistemi nëpërmjet të cilit kryhet transaksion elektronik janë të ekspozuar në rrezik, në mënyrë që ndikon në sigurinë dhe nënshkrimit elektronik, vulës elektronike ose ueb faqes dhe

6) ndodh pushim i personit juridik në kushte të përcaktuara me ligj.

(2) Dhënësi i shërbimit konfidencial i cili e lëshon certifikatën për nënshkrim elektronik, vulë elektronike ose për autenticitetin e ueb faqes e njofton shfrytëzuesin e shërbimit të kualifikuar të besuar për heqjen e certifikatës në afat prej 24 orëve nga marrja e kërkesës ose nga ndodhja e rrethanave të cilat janë bazë për heqjen e certifikatës.

(3) Nëse certifikata e kualifikuar për nënshkrimin të kualifikuar elektronik, për vulë elektronike ose për autenticitetin e ueb faqes së internetit përfundon pas lëshimit fillestar, atëherë e humb vlefshmërinë nga momenti i përfundimit dhe statusit të certifikatës së kualifikuar nuk mund të kthehet në asnjë rrethanë.

(4) Dhënësit e shërbimeve të kualifikuara konfidenciale të cilët lëshojnë certifikata të kualifikuara për secilën palë të prekur sigurojnë informacione për vlefshmërinë, suspensionin ose heqjen e certifikatave të kualifikuara të lëshuara.

(5) Informacionet nga paragrafi 4 i këtij neni vihen në dispozicion të secilës prej palëve të prekura të paktën për certifikatat individuale, në çdo kohë dhe pas skadimit të periudhës së vlefshmërisë së tyre, në mënyrë automatike që është e sigurt, efikase dhe pa kompensim.

(6) Shfrytëzuesi i shërbimit të kualifikuar konfidencial është i detyruar të kërkojë anulimin e certifikatës së lëshuar për nënshkrimin elektronik të kualifikuar, për vulë të kualifikuar elektronike dhe për autenticitetin e ueb faqes së internetit nga botuesi i saj në rast të humbjes, dëmtimit ose rrezikut të integritetit të të dhënave të certifikatës, ose nëse ndodh ndryshim në të dhënat për krijimin e certifikatave.

(7) Në rastin e suspensionit të certifikatës për nënshkrimin të kualifikuar elektronik, për vulë elektronike dhe për autenticitetin e ueb faqes së internetit, i njëjti e humb vlefshmërinë për kohëzgjatjen e periudhës së vlefshmërisë së suspensionit.

(8) Informacionet për suspension dhe kohëzgjatja për nënshkrimin elektronik të certifikatës së kualifikuar, për vulë elektronike ose për autenticitetin e ueb faqes ose për heqjen e të njëjtave do të futen në bazën e të dhënave të certifikatave të kualifikuara të lëshuara nga dhënësi i konfidencial i kualifikuar besueshëm dhe të njëjtat do të jenë të dukshme gjatë kontrollit të statusin të vlefshmërisë së certifikatës elektronike të kualifikuar.

Evidenca e certifikatave të lëshuara dhe të anuluarat për nënshkrim elektronik të kualifikuar, për vulë elektronike dhe për autenticitetin në ueb faqen e internetit

Neni 43

(1) Lëshuesi i certifikatave të kualifikuara për nënshkrim elektronik, për vulë elektronike ose për autenticitetin e ueb faqes së internetit, është i detyruar të ruaj dokumentacionin e plotë për certifikatat e kualifikuara të lëshuara dhe hequra për nënshkrimin elektronik, vulë elektronike ose për autenticitetin e ueb faqes, si dhe mjete për identifikimin dhe verifikimin elektronik në procedurat administrative, juridike dhe të tjera, së paku dhjetë vite pas skadimit të periudhës për të cilën është lëshuar certifikata ose pas heqjes së saj.

(2) Detyrimi nga paragrafi 1 i këtij neni ka të bëjë edhe me suspensionin e certifikatave të kualifikuara për nënshkrim elektronik, për vulë elektronike ose autenticitetin të ueb faqes.

(3) Të dhënat nga paragrafi 1 i këtij neni mund të ruhen në formë elektronike.

Mjetet për krijimin e nënshkrimit të kualifikuar elektronik ose vulës së kualifikuar elektronike

Neni 44

Ministri i Shoqërisë Informatike dhe Administratës i përcakton standardet teknike që duhet të përbushen, si dhe mënyrën e krijimit të nënshkrimeve të kualifikuara elektronike ose vulave të kualifikuara elektronike nga dhënësit e shërbimeve të kualifikuara konfidenciale.

Përputhshmëria e mjeteve për krijim të nënshkrimit të kualifikuar elektronik ose vulë elektronike të kualifikuar

Neni 45

(1) Vlerësim i përbushjes së standardeve teknike në lidhje me mjetet për lëshimin e nënshkrimit të kualifikuar elektronik ose vulave të kualifikuara elektronike kryen laborator i akredituar.

(2) Laboratori lëshon certifikatën e përputhshmërisë me mjetet për krijimin e nënshkrimit të kualifikuar elektronik ose vulave të kualifikuara elektronike dhe për të njëjtin njofton Ministrinë e Shoqërisë Informatike dhe Administratës në afat prej shtatë ditësh, llogaritet nga dita e lëshimit të certifikatës për mjete.

(3) Standardet teknike që duhet të plotësohen, ndërsa të cilat i nënshtrohen vlerësimit të përbushjes së kërkesave teknike nga trupi i autorizuar përcaktohen me aktin e miratuar në bazë të nenit 44 të këtij ligji.

(4) Ministria mban listë të mjeteve për krijimin e nënshkrimit të kualifikuar elektronik ose vulës elektronike të kualifikuar, në bazë të të dhënave të marra nga certifikatat nga laboratorit.

(5) Laboratori pa prolongim, ndërsa më së voni në afat prej shtatë ditëve nga dita e ndryshimit të bërë është i detyruar ta njoftojë Ministrinë e Shoqërisë Informatike dhe Administratës për lëshimin ose marrjen e vërtetimit për përshtatshmëri të mjeteve për krijimin e nënshkrimeve të kualifikuara elektronike dhe vulave të kualifikuara elektronike.

(6) Ministri i Shoqërisë Informatike dhe Administratës përcakton përmbytjen dhe mënyrën e mbajtjes së listës nga paragrafi 4 i këtij neni, mënyrën e paraqitjes së kërkesës për regjistrim në listë, dokumentet e nevojshme me kërkesën, si dhe mënyrën e regjistrimit në listë.

(7) Përmbytja e vërtetimit për përshtatshmëri të mjeteve për krijimin e nënshkrimeve të kualifikuara elektronik ose vulave të kualifikuara elektronike dhe mënyrën e lëshimit të tij e përcakton ministri i Shoqërisë Informatike dhe Administratës.

(8) Mjetet nga paragrafi (1) i këtij neni, të cilat janë të certifikuara në laboratorët e akredituar në vend-anëtar të Bashkimit Evropian njihen dhe në Republikën e Maqedonisë së Veriut.

4. Shërbimi i kualifikuar konfidencial për vlefshmëri të nënshkrimit të kualifikuar elektronik ose vulës elektronike të kualifikuar

Vlefshmëria e nënshkrimit të kualifikuar elektronik ose vulës elektronike të kualifikuar

Neni 46

(1) Procesi i vlefshmërisë së nënshkrimit të kualifikuar elektronik ose vulës elektronike të kualifikuar zbatohet me qëllim që të përcaktohet:

1) nëse certifikata që ka të bëjë me nënshkrim ose vulë të kualifikuar elektronike në kohën e nënshkrimit ose krijimit e vulës paraqet certifikatë elektronike të kualifikuar;

2) nëse certifikata e kualifikuar është lëshuar nga dhënësi i shërbimeve të kualifikuara konfidenciale dhe ka qenë i vlefshëm në kohën e nënshkrimit ose vulosjes;

3) nëse të dhënat e vlefshmërisë të nënshkrimit ose vulës janë të përshtatshme me të dhënat e dhëna të palës së prekur;

4) nëse përmbledhja e vetme e të dhënave në certifikatën e kualifikuar që përfaqëson nënshkruesin ose krijuesin e vulës që i është dhënë palës së prekur janë të sakta;

5) nëse në rast të shfrytëzimit të pseudonimit në kohën e nënshkrimit ose vulosjes e njëjta është e qartë në palën e prekur,

6) nëse nënshkrimi elektronik ose vula elektronike është krijuar me mjete për krijimit të një nënshkrimi elektronik të kualifikuar ose vulës elektronike të kualifikuar;

7) nëse integriteti i të dhënave që është nënshkruar apo vulosur nuk është komprometuar;

8) nëse i plotësojnë kushtet e parashikuara me nenet 38 dhe 39 të këtij ligji në kohën e nënshkrimit ose vulosjes.

(2) Sistemi që përdoret për vlefshmëri të nënshkrimit të kualifikuar elektronik ose nënshkrim elektronik të palës së prekur dhe e siguron rezultatin e saktë të procesit të vlefshmërisë dhe mundëson identifikimin e të gjitha problemeve me kuptim të sigurisë.

Kushte për sigurim të shërbimit të kualifikuar për vlefshmërinë e nënshkrimit të kualifikuar elektronik ose vulë elektronike e kualifikuar

Neni 47

(1) Shërbimi i kualifikuar për vlefshmërinë e nënshkrimit të kualifikuar elektronik ose vulës të kualifikuar elektronike mund të sigurohet vetëm nga dhënësi i kualifikuar i shërbimeve konfidenciale dhe atë:

1) procesi për vlefshmëri të nënshkrimit të kualifikuar elektronik ose vulës të kualifikuar elektronike është zbatuar në pajtueshmëri me nenin 46 të këtij ligji;

2) palës së prekur i mundëson të marrë vërtetim nga procesi i vlefshmërisë në mënyrë të automatizuar, e cila është e sigurt dhe efikase;

3) se vërtetimi nga procesi i vlefshmërisë nga pika 2) e këtij paragrafi është vulosur me vulë elektronike të avancuar ose të nënshkruar me nënshkrim elektronik të avancuar nga dhënësi konfidencial i kualifikuar i shërbimit.

(2) vërtetimi për vlefshmëri të nënshkrimit të kualifikuar elektronik ose vulës të kualifikuar elektronike të lëshuar nga dhënësi i shërbimit të kualifikuar konfidencial ka forcë të njëjtë juridike dhe dëshmuje si dokument publik.

(3) Standardet që duhet të përmbajnë vërtetimet për vlefshmëri të nënshkrimit të kualifikuar elektronik ose vulës së kualifikuar elektronike i përcakton Ministri i Shoqërisë Informatike dhe Administratës.

5. Shërbimi i kualifikuar konfidencial për ruajtjen e nënshkrimit të kualifikuar elektronik ose vulave të kualifikuara elektronike

Kushtet për sigurim të shërbimit të kualifikuar konfidencial për ruajtjen e nënshkrimit të kualifikuar elektronik ose vulave të kualifikuara elektronike

Neni 48

(1) Shërbimi i kualifikuar konfidencial për ruajtjen e nënshkrimit të kualifikuar elektronik ose vulave të kualifikuara elektronike mund të sigurohet vetëm nga dhënësi i shërbimit të kualifikuar konfidencial që përdor procedurat dhe teknologjitë e posaçme për të vazhduar konfidencën e nënshkrimit të kualifikuar elektronik ose

vulës të kualifikuar elektronike dhe pas kalimit të periudhës e vlefshmërisë të siguruar nëpërmjet përdorimit të mjeteve teknologjike.

(2) Standardet që duhet të përmbajnë vërtetim për vlefshmëri të nënshkrimit të kualifikuar elektronik ose vulës së kualifikuar elektronike i përcakton Ministri i Shoqërisë Informatike dhe Administratës.

Veprimi juridik i nënshkrimit elektronik

Neni 49

(1) Nuk mund të kontestohet forca dëshmuje e nënshkrimit elektronik vetë për shkak se përdoret në formë elektronike ose sepse i plotëson kushtet për nënshkrim elektronik të kualifikuar.

(2) Nënshkrimi i kualifikuar elektronik ka të njëjtën fuqi juridike dhe dëshmuje si nënshkrimi me dorë.

Veprimi juridik i nënshkrimit elektronik

Neni 50

(1) Nuk mund të kontestohet forca dëshmuje e nënshkrimit elektronik vetëm për shkak se përdoret në formë elektronike ose për shkak se i plotëson kushtet për nënshkrim elektronik të kualifikuar.

(2) Vula elektronike e kualifikuar është bazë për prezumimin e integritetit të të dhënave dhe për saktësinë e origjinës së të dhënave me të cilat është lidhur.

6. Vula elektronike kohore

Kushtet që duhet t'i plotësojë vula e kualifikuar elektronike kohore

Neni 51

(1) Vula e kualifikuar elektronike kohore i plotëson kushtet në vijim:

1) i lidhë datën dhe kohën me të dhënat në mënyrë të tillë që në mënyrë të arsyeshme mund të supozohet se mundësia e të dhënave të ndryshohen në mënyrë të pavërejtur është përjashtuar;

2) bazohet në burim të saktë për kohën e lidhur me standard ndërkombëtar të përcaktuar për kohë;

3) është vulosur me vulë elektronike të përparuar ose është nënshkruar me nënshkrim elektronik të përparuar nga dhënësi i shërbimit të kualifikuar konfidencial.

(2) Standardet që duhet t'i plotësojnë vulat e kualifikuara elektronike kohore përcaktohen nga Ministri i Shoqërisë Informatike dhe Administratës.

Veprimi juridik i vulave elektronike kohore

Neni 52

(1) Nuk mund të kontestohet forca dëshmuje e nënshkrimit elektronik vetëm për shkak se përdoret në formë elektronike ose për shkak se i plotëson kushtet për vulën e kualifikuar elektronike kohore.

(2) Vula e kualifikuar elektronike kohore është baza për prezumimin e saktësisë së datës dhe kohës që janë shënuar, si dhe integritetin e të dhënave për të cilat lidhet data dhe koha.

(3) Certifikata e kualifikuar për vulë elektronike kohore e lëshuar nga dhënësi i shërbimit të kualifikuar konfidencial do të ketë të njëjtën forcë juridike dhe dëshmuje si dokument publik.

7. Dorëzimi elektronik

Kushtet për kryerjen e dorëzimit të kualifikuar elektronik të rekomanduar

Neni 53

(1) Dorëzimi elektronik i kualifikuar i rekomanduar i përmbush kushtet në vijim:

1) të sigurohet nëpërmjet një ose më shumë dhënësve të shërbimeve të kualifikuara konfidenciale;

2) të sigurojë nivel të lartë të sigurisë për identifikimin e dërguesit;

3) të sigurojë identifikimin e marrësit përpara dërgimit të të dhënave;

4) të garantojë siguri në procesin e dërgimit dhe pranimit të të dhënave nëpërmjet përdorimit të nënshkrimit elektronik të avancuar ose vulës elektronike të avancuar të dhënësit të shërbimit të kualifikuar konfidencial në mënyrë të tillë që të parandalojë mundësinë e ndryshimeve eventuale të të dhënave që mbeten pa u vënë re;

5) të sigurojë shkëmbim konfidencial të të dhënave që janë të përshtatshme për qëllimin e dërgimit dhe pranimit të të dhënave, nëpërmjet të cilave mund të identifikohet qartë dërguesi dhe marrësi i të dhënave;

6) të garantojë siguri që koha dhe data e dërgimit, marrjes dhe ndryshimeve të mundshme të të dhënave të tregohen qartë me përdorimin e vulës elektronike kohore;

7) të garantojë siguri që kushtet janë përmbushur individualisht për secilin dhënë të shërbimeve për dorëzimin rekomandues elektronik në rastet kur të dhënat transmetohen ndërmjet dy ose më shumë dhënësve të shërbimeve për dorëzimin rekomandues elektronik.

(2) Standardet që i përmbajnë vërtetimet për dorëzimin rekomandues elektronik i përcakton Ministri i Shoqërisë Informatike dhe Administratës.

Veprimi juridik i dërgimit të rekomanduar elektronik

Neni 54

(1) Nuk mund të kontestohet forca dëshmuuese e të dhënave të dërguara ose të pranuar nëpërmjet dërgimit të rekomanduar elektronik vetëm pasi që janë në formë elektronike ose pasi që i plotësojnë kushtet për dërgim të rekomanduar elektronik të klasifikuar.

(2) Shfrytëzimi i dërgimit të klasifikuar elektronik të rekomanduar për pranimin ose dërgimin e të dhënave është bazë për prezumimin e integritetit të atyre të dhënave, dërgimin e të njëjtave nga dërguesi i përcaktuar, pranimin e tyre nga pranuesi i përcaktuar, si dhe saktësinë e datës dhe kohës së dërgimit dhe pranimit të atyre të dhënave të shënuara nga dhënësi i shërbimit dërgim i rekomanduar elektronik të kualifikuar.

(3) Vërtetimi për dërgimin e rekomanduar elektronik të kualifikuar i dhënë nga dhënësi i shërbimit të kualifikuar konfidencial ka forcën e njëjtë juridike dhe dëshmuuese si dokument publik.

8. Kontrolli i autenticitetit të ueb faqeve

Certifikata e kualifikuar për autenticitet të ueb faqeve

Neni 55

Standardet të cilat duhet t'i plotësojë certifikata e kualifikuar për autenticitet të ueb faqeve i përcakton ministri i Shoqërisë Informatike dhe Administratës.

Forca juridike dhe dëshmuuese e certifikatës së kualifikuar për autenticitet të ueb faqeve

Neni 56

Certifikata e kualifikuar për autenticitet të ueb faqeve e dhënë nga dhënësi i shërbimit të kualifikuar konfidencial ka forcën e njëjtë juridike dhe dëshmuuese si dokument publik.

9. Magazinimi elektronik i dokumenteve

Përgatitja e dokumenteve për magazinim

Neni 57

(1) Përgatitja e dokumenteve për magazinim elektronik ka të bëjë me:

1) dokumente të cilat në mënyrë parimore janë krijuar në formë elektronike të përshtatshme për magazinim elektronik;

2) konversionin e dokumentit elektronik në formë të ndryshme të përshtatshme për magazinim elektronik;

3) digitalizimin i dokumenteve të krijuara në mënyrë burimore në formë e cila nuk është elektronike, e përshtatshme për magazinim elektronik.

(2) Në dokumentin e përgatitur për magazinim elektronik, mund të përfshihen edhe meta të dhëna, sipas zgjedhjes së personit i cili kryen përgatitjen e dokumenteve për magazinim elektronik ose për shkak të nevojave të vet procesit.

Përgatitja e dokumenteve për magazinimin e sigurt elektronik dhe magazinimin e kualifikuar elektronik në mënyrë të sigurt

Neni 58

(1) Gjatë përgatitjes së dokumenteve për magazinimin e sigurt elektronik duhet të plotësohen këto kushte:

1) të garantojë siguri se të gjitha elementet themelore të përmbajtjes së dokumentit origjinal janë bartur në mënyrë të besueshme në dokumentin e përgatitur për magazinim elektronik, duke i marrë parasysh natyrën dhe qëllimin e dokumentit, përkatësisht të ruhet integriteti i përmbajtjes së dokumentit;

2) të garantojë siguri se do të ruhet përdorimi i dokumentit origjinal;

3) të garantojë siguri se janë përfshirë të gjitha elementet e përmbajtjes së dokumentit origjinal që janë me rëndësi për autenticitetin e tij;

4) të garantojë siguri për integritetin e dokumentit origjinal, si dhe për shtojcat e tij, në mënyrë që janë përdorur nënshkrimi elektronik ose vula dhe vula elektronike kohore;

5) të zbatojë kontroll të saktësisë dhe kualitetit gjatë procesit të konversionit, me qëllim që të mënjanohej çfarë do lloj gabimesh të cilat do të mund të shkaktohen nga ky proces;

6) të sigurohet se për aktivitetet e ndërmarra në përgatitjen e dokumenteve për magazinim të sigurt elektronik mbahet evidencë e rregullt.

(2) Nëse afati i përcaktuar për ruajtjen e dokumenteve në pajtim me ligj është më i gjatë se pesë vjet, atëherë dokumenti i përgatitur për magazinimin e sigurt elektronik duhet të jetë në format i cili është i përshtatshëm për ruajtje afatgjate.

(3) Përgatitja e dokumenteve për magazinimin elektronik të kualifikuar në mënyrë të sigurt duhet:

1) të garantojë siguri se të gjitha elementet themelore të përmbajtjes së dokumentit origjinal janë bartur në mënyrë të besueshme në dokumentin e përgatitur për magazinim elektronik, duke i marrë parasysh natyrën dhe qëllimin e dokumentit, përkatësisht të ruhet integriteti i përmbajtjes së dokumentit;

2) të garantojë siguri se do të ruhet përdorimi i dokumentit origjinal;

3) të garantojë siguri se janë përfshirë të gjitha elementet e përmbajtjes së dokumentit origjinal që janë me rëndësi për autenticitetin e tij;

4) të garantojë siguri se për integritetin e dokumentit origjinal, si dhe për shtojcat e tij, janë përdorur nënshkrimi elektronik i kualifikuar ose vula elektronike e kualifikuar dhe vulë elektronike kohore e kualifikuar;

5) të zbatojë kontroll të saktësisë dhe kualitetit gjatë procesit të konversionit, me qëllim që të mënjanohej çfarë do lloj gabime të cilat do të mund të shkaktohen nga ky proces;

6) të sigurohet se për aktivitetet e ndërmarra në përgatitjen e dokumenteve për magazinim të sigurt elektronik mbahet evidencë e rregullt.

(4) Nëse afati i përcaktuar për ruajtjen e dokumenteve në pajtim me ligj është me vlerë të përhershme, atëherë dokumenti i përgatitur për magazinimin elektronik të kualifikuar në mënyrë të sigurt duhet të jetë në formati i cili është i përshtatshëm për ruajtje afatgjate.

(5) Qeveria, me propozim të Ministrisë së Shoqërisë Informatike dhe Administratës i përcakton kushtet më të afërta për përgatitjen e dokumenteve për magazinimin elektronik dhe magazinim të kualifikuar elektronik dhe formatet e dokumenteve të cilat janë të përshtatshme për magazinim.

Magazinimi i sigurt elektronik dhe magazinimi i klasifikuar elektronik i sigurt i dokumenteve

Neni 59

(1) Magazinim i sigurt elektronik i dokumenteve që në formën e tyre origjinale përmbajnë nënshkrim elektronik ose vulë, kurse me qëllim të vërtetohet integriteti dhe origjina e këtyre dokumenteve, duhet të përgatiten në mënyrë që gjatë kohës së magazinimit të tyre shfrytëzohen procedura të vendosura dhe zgjidhje teknologjike.

(2) Ruajtje elektronike e sigurt e dokumenteve të përgatitura në pajtim me nenin 58 të këtij ligji, në të cilin është vendosur nënshkrim ose vulë elektronike dhe vulë elektronike kohore në mënyrën e përcaktuar në nenin 58 paragrafin 1 pikën 4) të këtij ligji, me qëllim që të vërtetohet integriteti i dokumentit origjinal, si dhe shtojcat e tij, bëhet në mënyrë që gjatë procedurës për magazinim shfrytëzohen zgjidhje teknologjike të vendosura.

(3) Magazinim i sigurt elektronik i kualifikuar i dokumenteve që në formën e tyre origjinale përmbajnë nënshkrim elektronik të kualifikuar ose vulë elektronike të kualifikuar, kurse me qëllim të vërtetohet integriteti dhe origjina e këtyre dokumenteve, duhet të përgatiten në mënyrë që gjatë kohës së magazinimit të tyre shfrytëzohen procedura të vendosura dhe zgjidhje teknologjike.

(4) Ruajtje e sigurt elektronike e dokumenteve të përgatitura në pajtim me nenin 58 të këtij ligji, në të cilin është vendosur nënshkrim i kualifikuar elektronik ose vulë e kualifikuar elektronike dhe vulë e kualifikuar elektronike kohore në mënyrën e përcaktuar në nenin 58 paragrafi 2 pika 4) të këtij ligji, me qëllim që të vërtetohet integriteti i dokumentit origjinal, si dhe shtojcat e tij.

(5) Ministri i Shoqërisë Informatike dhe Administratës përcakton metodologji për zbatimin e procedurave dhe zgjidhjeve teknologjike.

Shërbime për magazinim elektronik dhe magazinim elektronik të klasifikuar të dokumenteve

Neni 60

(1) Shërbime për magazinim elektronik të dokumenteve i siguron dhënës i shërbimeve konfidenciale, i cili ka marrë masa përkatëse teknike dhe organizative nëpërmjet së cilave garanton siguri të magazinimit elektronik të dokumenteve, në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

(2) Dhënësi i shërbimeve për magazinim elektronik të dokumenteve mund të kufizohet në magazinimin e dokumenteve të cilat në formën e tyre origjinale përmbajnë nënshkrim elektronik ose vulë.

(3) Për dokument i cili ruhet në korniza të shërbimeve të magazinimit elektronik të dokumenteve ekziston supozim për autenticitet të dokumentit origjinal, për të cilin dhënësi i shërbimit të magazinimit elektronik të dokumenteve lëshon certifikatë përkatëse, në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

(4) Nëse dokumenti është ruajtur me shfrytëzimin e shërbimeve për magazinim elektronik të dokumenteve, kështu që periudha e magazinimit është më e gjatë nga periudha e përcaktuar e ruajtjes së dokumentit origjinal në

pajtim me rregullat nga sfera e punës arkivore, atëherë dokumenti origjinal mund të asgjësohet, përveç nëse nuk është përcaktuar ndryshe me ligj.

(5) Shërbime për magazinim të kualifikuar elektronik të dokumenteve i siguron dhënës i shërbimit të klasifikuar konfidencial, i cili ka marrë masa përkatëse teknike dhe organizative nëpërmjet të cilave garanton siguri të magazinimit elektronik të kualifikuar të dokumenteve, në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

(6) Dhënësi i shërbimeve për magazinim të klasifikuar elektronik të dokumenteve mund të kufizohet në magazinimin e dokumenteve në të cilat forma e tyre origjinale përmban nënshkrim elektronik të kualifikuar ose vulë elektronike të kualifikuar.

(7) Për dokument i cili ruhet në korniza të shërbimeve të magazinimit të kualifikuar elektronik të dokumenteve, në qarkullimin e drejtë konsiderohet autentik me dokumentin origjinal, për të cilin dhënësi i shërbimit magazinim i kualifikuar elektronik i dokumenteve lëshon certifikatë përkatëse, në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

(8) Nëse dokumenti është ruajtur me shfrytëzimin e shërbimeve për magazinim të kualifikuar elektronik të dokumenteve, kështu që periudha e magazinimit është më e gjatë se periudha e përcaktuar e ruajtjes së dokumentit origjinal, atëherë dokumenti origjinal mund të asgjësohet, përveç nëse nuk është përcaktuar ndryshe me ligj.

(9) Ministri për Shoqëri Informatike dhe Administratë i përcakton standardet për magazinim elektronik dhe magazinim të kualifikuar elektronik të dokumenteve.

VI. AUTORIZIME ELEKTRONIKE

Regjistri i autorizimeve

Neni 61

(1) Për autorizim të drejtave në formë elektronike nëpërmjet të të autorizuarit para çdo personi të tretë, dhënësi i autorizimit mund të autorizojë të autorizuar nëpërmjet regjistrin elektronik të autorizimeve.

(2) Autorizimi jepet me shfrytëzimin e identifikimit elektronik të dhënësit të autorizimit dhe me nënshkrimin e autorizimit me nënshkrim të kualifikuar elektronik.

(3) Dhënësi i autorizimit i përcakton veprimtaritë për të cilat i lëshon autorizimin, vëllimin dhe afatin e vlefshmërisë së tij.

(4) Dhënësi i shërbimit të kualifikuar konfidencial për lëshim të certifikatës së kualifikuar për nënshkrim elektronik i cili e ka lëshuar certifikatën e kualifikuar për nënshkrimin elektronik të dhënësit të autorizimit e mban Regjistri i autorizimeve.

(5) Personat nga paragrafi 4 të këtij neni e vërtetojnë çdo shkrësë në regjister me vulë të kualifikuar elektronike dhe vulë të kualifikuar elektronike kohore.

(6) Ministri i Shoqërisë Informatike dhe Administratës e përcakton përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrin dhe kontrollin e vlefshmërisë së autorizimeve.

Forma me shkrim

Neni 62

Autorizimet e evidentuara në regjistrin e autorizimeve në pajtim me nenin 61 të këtij ligji kanë të njëjtën fuqi juridike dhe fuqi dëshmuuese si forma me shkrim e autorizimeve të verifikuara notere.

Revokimi i autorizimit

Neni 63

Revokimi i autorizimit kryhet me deklaratë për revokim të autorizimit, e dhënë në të njëjtën mënyrë dhe nën kushtet e njëjta si autorizim i regjistruar.

Mbajtja, rruajtja dhe qasja te regjistri i autorizimeve

Neni 64

(1) Regjistri i autorizimeve nuk ka karakter të librit publik.

(2) Dhënësit e autorizimit, personat e autorizuar dhe palët e prekura kanë qasje vetëm në të dhënat që kanë të bëjnë me autorizimin përkatës në lidhje me to. nga Regjistri i autorizimeve të nenit 61 të këtij ligji,

VI. MBIKËQYRJA**Mbikëqyrja ndaj dhënësve të shërbimeve konfidenciale dhe dhënësve të shërbimit të kualifikuar konfidencial**

Neni 65

(1) Mbikëqyrje ndaj zbatimit të këtij ligji kryejnë nëpunësit administrativë në Ministrinë e Shoqërisë Informatike dhe Administratës, me autorizim paraprak nga ministri i Shoqërisë Informatike dhe Administratës.

(2) Personat e autorizuar nga paragrafi 2 i këtij neni kryejnë mbikëqyrje ndaj plotësimit të kushteve të përcaktuara me këtë ligj dhe dispozitat e miratuara për zbatimin e këtij ligji.

(3) Formën dhe përmbajtjen e procesverbalit dhe të urdhrat kundërvajtës i përcakton ministri i Shoqërisë Informatike dhe Administratës.

Vëllimi i autorizimeve për kryerje të mbikëqyrjes

Neni 66

Personat nga neni 65 të këtij ligji mund të:

1) urdhërojnë mënjanim të parregullsive me caktim të afatit në të cilat parregullsitë do të mënjanohej;

2) urdhërojnë të ndalohet përdorimi i infrastrukturës jo përkatëse dhe procedurave me caktimin e afatit në të cilin dhënësi i shërbimit konfidencial është i detyruar të sigurojë procedura përkatëse dhe infrastrukturë përkatëse;

3) përkohësisht të ndalohet sigurimi i shërbimeve, deri në momentin e sigurimit të procedurave dhe infrastrukturës përkatëse nga dhënësi i shërbimit konfidencial;

4) urdhërojnë marrje të përkohshme të disa ose të gjitha certifikatave të lëshuara nga dhënësi i shërbimit konfidencial, nëse ekziston dyshim i arsyeshëm për veprim jo përkatës ose falsifikim.

VIII. DISPOZITAT KUNDËRVAJTËSE

Neni 67

(1) Me dënim me para prej 5.000 deri 10.000 euro në kundërvlerë me denarë do të dënohet dhënësi i shërbimit të kualifikuar konfidencial - person juridik, nëse:

1) nuk i merr masat organizuese dhe teknike të nevojshme për menaxhim me rreziqet të cilat e kërcënojnë sigurinë gjatë sigurimit të shërbimeve konfidenciale;

2) pa prolongim, kurse më së voni në afat prej 24 orësh nga momenti i të kuptuarit, nuk e njofton Ministrinë e Shoqërisë Informatike dhe Administratës për çdo shkelje të sigurisë ose humbje të integritetit shërbime që kanë ndikim të rëndësishëm në sigurimin e shërbimeve konfidenciale ose mbrojtjen e të dhënave personale të cilat përpunohen në korniza të shërbimeve;

3) gjatë shkeljes së sigurisë ose humbjes së integritetit të shërbimeve, pa prolongim, nuk e njofton shfrytëzuesin e shërbimeve konfidenciale, nëse ekziston kërcënim për sigurinë ose humbjen e integritetit të shërbimeve konfidenciale ose nëse mund të ndikojë negativisht në shfrytëzuesit e shërbimeve konfidenciale;

4) para lidhjes së marrëveshjes nga neni 28 paragrafi 1 i këtij ligji nuk e njofton personin që e ka parashtuar kërkesën për shfrytëzimin e shërbimeve të kualifikuara konfidenciale për të gjitha rrethanat relevante që ndikojnë në shërbim në pajtim me nenin 28 paragrafin 2 i këtij ligji;

5) nuk i plotëson kushtet nga neni 29 i këtij ligji;

6) gjatë lëshimit të certifikatave të kualifikuara për shërbime konfidenciale, nuk i kontrollon informacionet për identitetin e personit fizik ose juridik të përmbajtura në certifikatën e kualifikuar në pajtim me nenin 31 paragrafin 2 të këtij ligji;

7) nuk e kontrollon harmonizimin me kushtet para fillimit të sigurimit të shërbimeve të kualifikuara në besim ose së paku një herë në çdo 24 muaj;

8) para se të fillojë me kryerjen e veprimtarisë dhënësi i shërbimit të kualifikuar konfidencial nuk është regjistruar në Regjistrin e dhënësve të shërbimeve konfidenciale dhe në skemat të identifikimit elektronik;

9) i cili ka për qëllim të pushojë të kryejë këtë veprimtari, është i detyruar për qëllimin ta njoftojë çdo shfrytëzues të shërbimeve të kualifikuara konfidenciale dhe Ministrinë e Shoqërisë Informatike dhe Administratës, më së voni tre muaj para ndërprerjes së planifikuar të veprimtarisë;

10) në rast të ndërprerjes së veprimtarisë dhënësi i shërbimit të kualifikuar konfidencial nuk i dorëzon të gjitha mjetet e nevojshme teknike në lidhje me sigurimin e shërbimeve për dhënës tjetër të shërbimit të kualifikuar konfidencial ndaj të cilit e bart detyrimin për kryerje të një ose më shumë shërbimeve konfidenciale;

11) në rast të ndërprerjes së veprimtarisë dhënësi i shërbimit të kualifikuar konfidencial nuk e dorëzon të gjithë dokumentacionin dhe pajisjen e në lidhje me sigurimin e shërbimeve për dhënës tjetër të shërbimit të kualifikuar konfidencial ndaj të cilit e bart detyrimin për kryerje të një ose më shumë shërbimeve konfidenciale ose te Ministria për Shoqëri Informatike dhe Administratë;

12) certifikatat për nënshkrim ose vulë të kualifikuar elektronike nuk i përmbajnë të gjitha të dhënat e theksuara në nenin 47 paragrafin 1 të këtij ligji;

13) dhënësi i shërbimit të kualifikuar konfidencial për lëshimin e certifikatave për nënshkrim ose vulë të kualifikuar elektronike nuk i revokon certifikatat e lëshuara në rastet e theksuara në nenin 42 paragrafin 1 të këtij ligji;

14) dhënësi i shërbimit të kualifikuar konfidencial për lëshimin e certifikatave për nënshkrimin ose vulë të kualifikuar elektronike nuk i njofton shfrytëzuesit e shërbimeve të kualifikuara konfidenciale për anulimin e certifikatës në afat prej 24 orësh nga pranimi i njoftimit ose paraqitja e rrethanave për të cilat revokohet certifikata;

15) dhënësi i shërbimit të kualifikuar konfidencial për lëshimin e certifikatave për nënshkrim ose vulë të kualifikuar elektronike nuk e ruan dokumentacionin e plotë për certifikatat e lëshuara dhe të revokuara për nënshkrimin ose vulën e kualifikuar elektronike, si dhe mjetet për identifikimin dhe verifikimin elektronik në procedurat administrative, juridike dhe procedura të tjera, së paku dhjetë vjet pas skadimit të vlefshmërisë së certifikatës;

16) magazinimi elektronik i sigurt dhe magazinimi elektronik i kualifikuar i dokumenteve nuk është zbatuar në pajtim me nenin 58 të këtij ligji;

(2) Për kundërvajtjen nga paragrafi 1 i këtij neni do t'i shqiptohet dënim me para nga 1.000 deri në 5.000 euro në kundërvlerë në denarë personit përgjegjës te personi juridik dhënësi i shërbimit të kualifikuar konfidencial.

(3) Me dënim me para prej 5.000 deri 10.000 euro në kundërvlerë në denarë do të dënohet dhënësi i shërbimi të pakualifikuar konfidencial, nëse nuk e njofton Ministrinë e Shoqërisë Informatike dhe Administratës për kryerjen e veprimtarisë, në pajtim me nenin 24 të këtij ligji.

(2) Për kundërvajtjen nga paragrafi 3 i këtij neni do t'i shqiptohet dënim me para nga 1,000 deri në 5,000 euro në kundërvlerë në denarë personit përgjegjës te personi juridik dhënës i shërbimit të pakualifikuar konfidencial.

Neni 68

(1) Me dënim me para prej 1.000 deri në 5.000 euro në kundërvlerë në denarë do të dënohet personi juridik shfrytëzues i shërbimeve të kualifikuara konfidenciale, në rast të ndryshimit të të dhënave të theksuara në nenin 31 paragrafi 3 të këtij ligji nuk e njofton menjëherë dhënësin e shërbimeve të kualifikuara konfidenciale.

(2) Me dënim me para nga 500 deri në 1.000 euro në kundërvlerë në denarë do të dënohet personi përgjegjës te personi juridik shfrytëzues i shërbimeve të kualifikuara konfidenciale, për kundërvajtje nga paragrafi 1 i këtij neni.

(3) Me dënim me para nga 100 deri në 300 euro në kundërvlerë në denarë do të dënohet personi fizik shfrytëzues i shërbimeve të kualifikuara konfidenciale, për kundërvajtjen nga paragrafi 1 i këtij neni.

Neni 69

(1) Me dënim me para nga 5.000 deri në 5.000 euro në kundërvlerë në denarë do të dënohet personi juridik i cili ka regjistruar skemë për identifikim elektronik, nëse:

1) skema e identifikimit elektronik nuk i plotëson kushtet nga neni 11 i këtij ligji dhe

2) nuk i merr masat e nevojshme teknike dhe organizative për menaxhim me rreziqet që do të mund ta kërcënojnë sigurinë dhe sigurinë gjatë sigurimit të këtyre shërbimeve në pajtim me nenin 18 të këtij ligji.

(2) Me dënim me para nga 500 deri në 1.000 euro në kundërvlerë në denarë do të dënohet personi përgjegjës te personi juridik, për kundërvajtje nga paragrafi 1 i këtij neni.

Neni 70

(1) Me dënim me para prej 7.000 deri 15.000 euro në kundërvlerë në denarë do të dënohet personi juridik dhënës i shërbimit të kualifikuar konfidencial, nëse nuk vepron sipas urdhrat të personit juridik për mbikëqyrje në afatin e përcaktuar në pajtim me nenin 65 të këtij ligji.

(2) Me dënim me para nga 1.000 deri në 5.000 euro në kundërvlerë në denarë do të dënohet personi përgjegjës te personi juridik dhënës i shërbimeve të kualifikuara konfidenciale, për kundërvajtje nga paragrafi 1 të këtij neni.

Neni 71

(1) Me dënim me para prej 7.000 deri 15.000 euro në kundërvlerë në denarë do të dënohet organi publik i cili nuk do ta njohë vlefshmërinë ose do ta kontestojë fuqinë dëshmuese të dokumentit elektronik të përgatitur në pajtim me këtë ligj ose dokument të digjitalizuar të krijuar në pajtim me nenin 10 të këtij ligji, vetëm sepse ai është dokument elektronik.

(2) Me dënim me para nga 1.000 deri 5.000 euro në kundërvlerë në denarë do të dënohet funksionari i cili menaxhon me organin publik, përkatësisht person i autorizuar i personit juridik, i cili kryen autorizime publike, nëse e konteston fuqinë dëshmuese të dokumenteve elektronike ose dokumenteve të lëshuara në pajtim me këtë ligj, vetëm sepse janë lëshuar ose përdorur në format elektronik.

Neni 72

(1) Për kundërvajtjet e përcaktuara me këtë ligj, procedura kundërvajtëse mban edhe sanksion kundërvajtës shqipton gjykata kompetente.

IX. DISPOZITA KALIMTARE DHE TË FUNDIT

Neni 73

Aktet nënligjore miratimi i të cilave është përcaktuar me këtë ligj do të miratohen në afat prej tre muajsh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 74

(1) Nënshkrimet elektronike të lëshuara deri në ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji, në pajtime me Ligjin për të dhënat në formë elektronike dhe nënshkrim elektronik ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 34/2001, 6/2002, 98/2008 dhe 33/15) vazhdojnë të vlejnjë deri në skadimin e vlefshmërisë së tyre.

(2) Personat juridik që kanë kryer veprimtari deri në ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji, në pajtim me Ligjin për të dhënat në formë elektronike dhe nënshkrimin elektronik, me fillimin e zbatimit të këtij ligji do të vazhdojnë t'i lëshojnë nënshkrime elektronike dhe do t'i sigurojnë shërbimet në pajtim me Ligjin për të dhënat në formë elektronike dhe nënshkrimin elektronik ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 34/2001, 6/2002, 98/2008 dhe 33/15).

Neni 75

(1) Dhënësit e shërbimit konfidencial që kryejnë veprimtari në bazë të Ligjit për të dhënat në formë elektronike dhe nënshkrimin elektronik janë të detyruar të harmonizojnë punën e tyre me dispozitat e këtij Ligji në afat prej një viti, llogaritur nga data e miratimit të akteve nënligjore të përcaktuara me këtë ligj.

(2) Në periudhën deri në harmonizimin me dispozitat e këtij ligji, dhënësit e shërbimit konfidencial të paragrafit 1 të këtij neni i sigurojnë shërbimet për lëshimin e certifikatave për nënshkrimet elektronike dhe vula kohore në pajtim me Ligjin për të dhënat në formë elektronike dhe nënshkrimin elektronik ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 34/2001, 6/2002, 98/2008 dhe 33/15).

(3) Dhënësit e shërbimit konfidencial që kryejnë veprimtari në bazë të ligjit për të dhënat në formë elektronike dhe nënshkrim elektronik, ndërsa të cilët nuk do ta harmonizojnë punën e tyre në afat prej një viti nga dita e miratimit të akteve nënligjore të parapara me këtë ligj, nuk do të regjistrohen në Regjistrin për skema për identifikim elektronik dhe për shërbimet të besueshme.

Neni 76

Ky ligj shfuqizohet me aderimin e Republikës së Maqedonisë së Veriut në Bashkimin Evropian.

Neni 77

Me ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji, shfuqizohet Ligji për të dhënat në formë elektronike dhe nënshkrim elektronik ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 34/2001, 6/2002, 98/2008 dhe 33/15).

Neni 78

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë së Veriut", kurse do të fillojë të zbatohet në afat prej një viti nga dita e miratimit të akteve nënligjore të përcaktuara me këtë ligj.

1273.

Врз основа на членот 75, ставови 1, 2 и 3 од Уставот на Република Северна Македонија, претседателот на Република Северна Македонија и претседателот на Собранието на Република Северна Македонија издаваат

УКАЗ ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОШ (*)

Се прогласува Законот за бесплатна правна помош (*), што Собранието на Република Северна Македонија го донесе на седницата одржана на 16 мај 2019 година.

Бр. 08-2895/1
16 мај 2019 година
Скопје

Претседател на Република
Северна Македонија,
Стево Пендаровски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Северна Македонија,
м-р **Talat Xhaferi**, с.р.

ЗАКОН ЗА БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОШ (*)

Оддел 1

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Предмет на законот

Со овој закон се уредуваат општите правила за обезбедување на бесплатната правна помош, видовите, опсегот на бесплатната правната помош, давателите и корисниците на бесплатна правна помош, нивните обврски и одговорности, постапката во која се остварува правото на бесплатна правна помош, финансирањето, наградата и надоместокот на трошоците за дадената бесплатна правна помош, бесплатна правна помош во прекугранични спорови, транспарентност и отчетност во давањето бесплатна правна помош, посебните постапки за правна помош, надзорот над примената на овој закон и други прашања кои се однесуваат на бесплатната правна помош.

Член 2

Цел на законот

(1) Целта на овој закон е да се овозможи и унапреди правото на физичките лица на пристап до правдата и правичната судска заштита.

(2) Правото на бесплатна правна помош се остварува во обем и постапка уредена со овој закон.

(3) Овој закон не се применува за правни работи за кои е предвидена бесплатна правна помош со посебни закони.

Член 3

Значење на изразите употребени во овој закон

Одделни изрази употребени во овој закон, го имаат следново значење:

1. Бесплатна правна помош е правна помош одобрена и финансирана од страна на државата на начин и под услови предвидени со овој закон.

2. Примарна правна помош е вид на бесплатна правна помош која се обезбедува од страна на Министерството за правда (во натамошниот текст: Министерството), овластеното здружение и правната клиника.

(*) Со овој закон се врши усогласување со директивата ДИРЕКТИВА 2002/8/ЕЗ НА СОВЕТОТ од 27 јануари 2003 година за подобрување на пристапот до правда при прекугранични спорови со воспоставување минимум заеднички правила што се однесуваат на правна помош за такви спорови, CELEX 32003L0008

3. Секундарна правна помош е облик на бесплатна правна помош која се обезбедува од страна на адвокат Запишан во Регистар на адвокати за секундарна правна помош (во натамошниот текст: Регистар на адвокати).

4. Општа правна информација се општи и начелни упатства и информации за начинот, условите и постапката за остварување на определено право или интерес, исполнување на конкретна обврска и упатување на надлежен јавен орган или надлежен суд.

5. Општ правен совет е совет за начинот и можностите за решавање на правното прашање, за законската регулатива, можноста за вонсудско решавање, за правилата и трошоците на постапката, за извршувањето на одлуките на постапката, запознавање со правата и обврските на барателите и корисниците на бесплатна правна помош како и со начинот на давање на правна помош во судски и управни постапки.

6. Здружение е здружение кое согласно одредбите од овој закон ги исполнува условите за давање на примарна правна помош и врз основа на решение на Министерството е овластено за давање на примарна правна помош и е запишано во Регистарот на здруженија овластени за давање на примарна правна помош.

7. Правна клиника е организациона единица на правен факултет при универзитет основан согласно Законот за високо образование и чија цел е реализација на практична настава на студентите.

8. Барател на секундарна правна помош е физичко лице кое поднело пополнето барање за секундарна правна помош до Министерството за правда.

9. Корисник на секундарна правна помош е физичко лице кое ги исполнува условите и на кое му е одобрена правна помош согласно овој закон.

10. Членови на семејството се брачен другар, вонбрачен другар, децата, родителите, браќата и сестрите и други роднини, кои живеат во заедничко домаќинство со барателот на секундарна правна помош и заеднички ги снесат трошоците за живот.

Член 4

Даватели на бесплатна правна помош

(1) Бесплатната правна помош се дава под услови и во постапка предвидени со овој закон.

(2) Бесплатна правна помош може да биде дадена како примарна правна помош и секундарна правна помош.

(3) Примарна правна помош се дава од страна на овластено службено лице на Министерството, овластено здружение и правна клиника (во натамошниот текст: даватели).

(4) Секундарна правна помош дават адвокати во постапка пред суд, државен орган, Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Северна Македонија, Фондот за здравствено осигурување на Северна Македонија и лица кои вршат јавни овластувања согласно одредбите од овој закон.

(5) Средствата за одобрување на бесплатната правна помош и трошоците за дадената правна помош во постапките предвидени со овој закон се обезбедуваат од буџетот на Министерството, како и од донации и други приходи во согласност со закон.

(6) Одобрената секундарна правна помош може да биде прекината согласно одредбите од овој закон.

(7) Во случаи утврдени со овој закон, корисникот ги надоместува трошоците за секундарна правна помош, во целост или делумно.

(8) Министерот за правда го пропишува начинот на постапување при давањето на бесплатна правна помош.

Оддел 2

ПРИМАРНА ПРАВНА ПОМОШ

ГЛАВА I.
ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 5

Право на примарна правна помош

Право на примарна правна помош имаат сите физички лица кои имаат живеалиште или престојувалиште на територија на Република Северна Македонија.

Член 6

Опсег на примарна правна помош

Примарна правна помош опфаќа:

- иницијален правен совет за правото на користење на бесплатна правна помош,
- општа правна информација,
- општ правен совет,
- помош при комплетирање на барањето за секундарна правна помош,
- помош при пополнување на формулари, обрасци издадени од управен орган во управна постапка за социјална заштита и заштита на правата на децата; пензиско, инвалидско и здравствено осигурување; заштита на жртви на родово базирано насилство и семејно насилство; постапка за упис во матична книга на родени; стекнување со документи за лична идентификација и државјанство,
- составување на претставки до Комисијата за заштита од дискриминација и до Народниот правобранител и барања за заштита на слободи и права до Уставниот суд на Република Северна Македонија.

Член 7

Обезбедување на примарна правна помош

(1) Примарна правна помош се дава на секое заинтересирано лице.

(2) Првичната средба во Министерството, во овластеното здружение, во правната клиника е со цел на лицето кое е заинтересирано да му се објасни природата на проблемот или да му се помогне да дознае дали проблемот е правно прашање, дали истото е во рамките на опфатот на правните услуги кои Министерството, здружението и правната клиника ги даваат, како и видовите на правна помош кои се најсоодветни за лицето.

(3) Во постапката додека ја даваат примарната правна помош Министерството, здружението и правната клиника немаат право да постапуваат во име и за сметка на лицето.

(4) Примарната правна помош што ја дава Министерството опфаќа:

- иницијален правен совет за правото на користење на бесплатна правна помош,
- општа правна информација,
- општ правен совет,
- помош при комплетирање на барањето за секундарна правна помош.

(5) Примарна правна помош ја дава правната клиника согласно програма за едукација, донесена од страна на правниот факултет, а со цел реализација на практична настава на студентите на правниот факултет. При давањето на примарната правна помош, правната клиника соработува со адвокатите запишани во Регистар на адвокати, како и со Адвокатска комора на Република Северна Македонија.

(6) Министерот за правда го пропишува начинот на соработка од ставот (5) на овој член по претходно мислење од Министерството за образование и наука и Адвокатска комора на Република Северна Македонија.

ГЛАВА II.

ПРАВА И ОБВРСКИ НА УЧЕСНИЦИТЕ ВО ПОСТАПКАТА ЗА ПРИМАРНА ПРАВНА ПОМОШ

Член 8

Обврски на давателите на примарна правна помош

(1) Давателите се должни да даваат примарна правна помош и да соработуваат меѓусебно согласно одредбите од овој закон.

(2) При давањето на примарна правна помош од ставот (1) на овој член, давателот го известува заинтересираното лице за правата и обврските на корисниците на бесплатна правна помош и за постапката за добивање на примарна и на секундарна правна помош, без никаков надоместок.

(3) Давателот има обврска на лицето да му помогне да го пополни барањето за секундарна правна помош како и изјавата за неговата финансиска состојба и финансиската состојба на членовите на неговото семејство, кон кое се приложени оние документи кои само лицето ги поседува и може да ги обезбеди, а се однесуваат на правното прашање за чие решавање се бара правна помош. Министерството по службена должност ги прибавува и сите други потребни документи од надлежни институции.

(4) Врз основа на првичната средба со лицето и целокупната прибавена документација, давателот најдоцна во рок од два дена од средбата ќе изготви кратко писмено мислење за предметот кое ќе го приклучи кон списите и ќе го комплетира барањето за секундарна правна помош.

(5) Здружението или правната клиника во рок од четири дена од приемот на барањето, истото го доставува до подрачното одделение на Министерството кое се наоѓа на подрачјето на кое лицето има живеалиште или престојувалиште.

(6) Давателите водат евиденција за дадената примарна правна помош.

(7) Здружението за податоците што се однесуваат на дадената примарна правна помош е должно да доставува месечни извештаи до Министерството. Правната клиника е должна да доставува извештаи на секои шест месеци до Министерството.

(8) За дадената примарна правна помош здружението и правната клиника имаат право на надоместок согласно со членот 12 од овој закон.

(9) Министерот за правда ги пропишува содржината, формата и начинот на водење на евиденција за податоците што се однесуваат на дадената примарна правна помош од ставот (6) на овој член, како и содржината на извештаите од ставот (7) на овој член.

Член 9

Одговорност на давателите на примарна правна помош

(1) Доколку е предизвикана штета при давањето на примарна правна помош од страна на овластеното службено лице на Министерството (во натамошниот текст: овластеното службено лице) надоместокот на штета паѓа на товар на буџетот на Министерството.

(2) Здружението е одговорно за дадената примарна правна помош.

(3) Доколку е предизвикана штета при давањето на примарна правна помош од страна на здружението, надоместокот на штета паѓа на товар на здружението.

(4) Правната клиника е одговорна за дадената примарна правна помош.

(5) Доколку е предизвикана штета при давањето на примарната правна помош од страна на правната клиника, надоместокот на штета паѓа на товар на правниот факултет во кој како организациона единица се наоѓа правната клиника.

Член 10

Запишување и бришење на даватели на примарна правна помош во Регистар

(1) Здружението ќе се запише во Регистарот на здруженија овластени за давање на примарна правна помош што го води Министерството доколку ги исполнува следните услови:

- да е запишано во Регистарот на здруженија во Централниот регистар на Република Северна Македонија најмалку пет (5) години пред поднесувањето на барањето,

- да има вработено или ангажирано дипломиран правник со положен правосуден испит,

- во статутот на здружението како една од целите на основањето да е наведено давањето на примарна правна помош во областа за која е основано,

- да има склучено договор за осигурување на одговорност за можна штета при давање примарна правна помош на најнизок износ од 100.000,00 денари на осигурителна полиса,

- да има доставено годишни даночни пријави за три години пред годината на поднесувањето на барањето за упис,

- да исполнува минимални просторни и технички услови кои гарантираат непречено обезбедување на примарна правна помош и

- да има реализирано најмалку три проекти за обезбедување на правна помош или правно советување.

(2) Здружението кое е заинтересирано за давање примарна правна помош до Министерството поднесува барање за упис во Регистарот заедно со доказите за исполнување на условите од ставот (1) на овој член.

(3) Формата и содржината на барањето за упис во Регистарот од ставовите (1) и (4) на овој член ги пропишува министерот.

(4) Правната клиника ќе се запише во Регистарот на правни факултети овластени за давање на примарна правна помош што го води Министерството, по поднесено барање за упис, доколку:

- е организациона единица на правен факултет при универзитет основан согласно закон,

- е во состав на универзитет кој е рангиран меѓу првите седум рангирани универзитети во Република Северна Македонија

(5) Министерството во рок од 30 дена од денот на приемот на поднесеното барање за упис од ставовите (2) и (4) на овој член има обврска:

- да оцени дали давателот кој го поднел барањето со потребните документи ги исполнува условите за упис предвидени со ставот (1) односно став (4) на овој член,

- да донесе решение за упис со кое ќе го одобри барањето и ќе изврши упис во Регистарот од ставовите (1) и (4) на овој член или да донесе решение со кое ќе го одбие барањето за упис.

(6) Доколку Министерството утврди дека не му се доставени сите докази потребни за донесување на решение за запишување во Регистарот од ставовите (1) и (4) на овој член, истите ќе ги побара од давателот во рок од седум дена од денот на приемот на барањето за запишување во Регистарот од ставовите (1) и (4) на овој член.

(7) Барањето за доставување на дополнителни податоци го прекинува рокот за постапување на Министерството определен во ставот (5) на овој член, до денот на приемот на бараните податоци, во рокот од ставот (8) на овој член.

(8) Доколку бараните податоци од давателот не бидат доставени во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето за дополнителни податоци, рокот определен во ставот (5) на овој член, продолжува да тече и во истиот Министерството е должно да донесе решение со кое ќе го одбие барањето за запишување на давателот во Регистарот од ставовите (1) и (4) на овој член.

(9) Министерството го води Регистарот од ставовите (1) и (4) на овој член во писмена и електронска форма и го објавува и ажурира на својата веб страницата на секои три месеци.

(10) Министерството со решение ќе го избрише давателот од Регистарот, од ставовите (1) и (4) на овој член доколку:

- се утврди дека за време на давањето или најдоцна една година откако примарната правна помош била дадена, давателот не ги исполнил своите обврски согласно одредбите од овој закон или

- давателот повеќе не ги исполнува условите од ставот (1) односно ставот (4) на овој член.

(11) Против решението на Министерството со кое се одбива барањето за упис на давателот во Регистарот од ставовите (1) и (4) на овој член, како и против решението за бришење на давателот од Регистарот може да се поведе управен спор пред надлежен суд.

(12) Доколку Министерството со решение го избрише давателот од Регистарот од ставовите (1) и (4) на овој член, истото може да поднесе ново барање за запишување по истекот на 12 месеци од денот на донесувањето на решението за бришење.

(13) Формата, содржината и начинот на водење на регистарот од ставовите (1) и (4) на овој член го пропишува министерот.

(14) Минималните просторни и технички услови од ставот (1) алинеја 6 на овој член ги пропишува министерот.

Член 11

Финансирање на здруженијата и правните клиники како даватели на примарна правна помош

(1) Средствата за надоместок за давање на примарна правна помош од страна на овластените здруженија и правни клиники се доделуваат врз основа на јавен конкурс.

(2) Јавниот конкурс го објавува Министерството на својата веб страница и истиот трае 30 дена од денот на објавувањето, во првото тромесечје од тековната година, во рамките на средствата кои се за таа намена одобрени во рамки на буџетот на Министерството за тековната година.

(3) Во јавниот конкурс се наведуваат: приоритетите на конкурсот, вкупниот износ на средствата кои се доделуваат, потребните документи, роковите за спроведување на постапката по јавниот конкурс, временскиот период од најмногу една година во кој се врши давањето на примарна правна помош, критериумите за оценка на пријавите, како и видовите на предвидените трошоци за давање на примарна правна помош кои ќе бидат доделени од Министерството.

(4) Распишувањето и спроведувањето на јавниот конкурс од ставот (1) на овој член, ги врши Комисија за распределба на средства на овластени здруженија и правни клиники за давање на примарна правна помош (во натамошниот текст: комисијата) формирана од министерот за правда, која е составена од три члена и нивни заменици од редот на вработените административни државни службеници.

(5) Комисијата во рок од 30 дена по истекот на рокот за поднесување на пријавите ги разгледува пријавите, изготвува и доставува мислење до министерот за правда во кое е наведена ранг-листа на сите прифатливи пријави.

(6) При оценката на пријавите ќе се земат предвид следните критериуми за доделување финансиски средства на пријавените овластени здруженија и правни клиници:

- Општествената корист од предложениот проект за давање примарна правна помош преку јасни и остварливи цели,

- Проценка на усогласеност на проектните цели кои се состојат во олеснување на пристапот до правда, со приоритетите утврдени во јавниот конкурс како и начинот на којшто обезбедената примарна правна помош ќе овозможи остварување на правата на оние за кои е наменета,

- Искуството во обезбедување примарна правна помош на здружението односно правните клиници како и лицата кои ќе ја обезбедуваат,

- Подрачјето на кое ќе се дава примарна правна помош со цел рамномерна регионална достапност на бесплатната правна помош,

- Оправданост и висина на предвидените трошоци за давање на примарна правна помош.

(7) Врз основа на мислењето од ставот (5) на овој член министерот за правда донесува решение за доделување на средства согласно јавниот конкурс.

(8) Против решението од ставот (7) на овој член може да се поведе управен спор пред надлежен суд.

(9) Во рок од 30 дена од правосилноста на решението од ставот (7) на овој член, министерот за правда склучува договори со здруженијата односно правните факултети чии организациони единици се правните клиници со кои се уредуваат меѓусебните права и обврски. Од денот на потпишувањето на договорот па се до неговото времетраење, на давателите не им следи надомест согласно член 12 од овој закон.

(10) На секои три месеци давателите од ставот (9) на овој член доставуваат детален наративен и финансиски извештај за реализираните активности и направените трошоци заедно со целокупната придружна документација.

(11) Доколку се утврди дека добиените средства за давање на примарна правна помош давателот ги троши ненаменски или примарната правна помош не ја дава согласно законот и јавниот конкурс или не започнал со реализацијата на одредената работа во предвидениот рок утврден во договорот, Министерството го прекинува натамошното обезбедување на средствата, го раскинува договорот и во рок од 30 дена покренува постапка за враќање на веќе доделените средства во Буџетот на Министерството и надоместок на штета.

(12) Начинот на распишувањето и спроведувањето на јавниот конкурс, проверката на поднесените документи, начинот на бодување при оценување на пријавите, вршењето на контрола на трошењето на средствата ги пропишува министерот за правда.

(13) Здруженијата и правните клиници запишани во регистарот од членот 10 ставови (1) и (4) кои не се финансираат согласно овој член примаат надомест согласно одредбите од членот 12 од овој закон.

Член 12

Надоместок на здружението и правната клиника како даватели на примарна правна помош

(1) Здружението и правната клиника кои не се финансираат согласно со членот 11 од овој закон, имаат право на надоместок за дадената примарна правна помош за секој предмет одделно за кој е одобрено барање за секундарна правна помош.

(2) Здружението и правната клиника имаат право на надоместок и за дадената примарна правна помош од членот (6) алинеи 5 и 6 од овој закон за следните лица:

- корисници на права на парична помош од социјална заштита,

- приматели на инвалидска пензија и

- жртви на семејно и родово базирано насилство.

(3) Надоместокот од ставовите (1) и (2) на овој член се пресметува врз основа на трошковникот за обемот на извршената работа, а согласно Тарифа за надомест на трошоците за работа на здруженијата и правните клиници за давање на примарна правна помош.

(4) Министерот ги пропишува образецот за трошковникот и тарифата од ставот (3) на овој член.

(5) Министерството во рок од 15 дена од денот на приемот на трошковникот од ставот (3) на овој член, има обврска истиот да го разгледа и да донесе решение со кое се одобрува или не се одобрува исплатата.

(6) Доколку оцени дека се потребни дополнителни податоци за да донесе решение за исплата, Министерството ќе ги побара од здружението и правната клиника во рок од пет дена од денот на приемот на трошковникот, а рокот од ставот (5) на овој член, се прекинува до денот на приемот на бараните дополнителни податоци.

(7) Доколку не ги добие бараните податоци од здружението и правната клиника во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето за дополнителни податоци, Министерството во рокот од ставот (5) на овој член, кој продолжува да тече задолжително ќе донесе решение со кое не се одобрува исплатата.

(8) Министерството ќе донесе решение со кое нема да се исплати надоместокот од ставот (1) и (2) на овој член, доколку утврди дека примарна правна помош не била дадена согласно членот 8 од овој закон.

(9) Против решенијата од ставовите (5), (7) и (8) на овој член, здружението и правната клиника можат да поведат управен спор пред надлежен суд.

Оддел 3

СЕКУНДАРНА ПРАВНА ПОМОШ

ГЛАВА I.

ТРОШОЦИ, ОПСЕГ И ПРАВО НА СЕКУНДАРНА ПРАВНА ПОМОШ

Член 13

Општи одредби

(1) Секундарна правна помош се одобрува на лице кое има потреба од стручна правна помош од адвокат за конкретна правна работа и кое не е во можност да ги плати трошоците на постапката заради неговата финансиска состојба и чие барање е оправдано.

(2) Секундарна правна помош опфаќа застапување во постапка пред суд, државен орган, Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Република Северна Македонија, Фондот за здравствено осигурување на Република Северна Македонија и лица кои вршат јавни овластувања согласно членот 14 од овој закон, како и ослободување од трошоците согласно одредбите предвидени со овој и друг закон.

(3) Во постапката за секундарна правна помош Министерството соработува со Адвокатската комора на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: Адвокатска комора), правосудните органи, како и со центарот за социјална работа, државните органи и другите надлежни институции кои согласно закон се должни без никаков надоместок до Министерството да ги достават потребните податоци за обезбедување на секундарна правна помош при што податоците се доставуваат согласно прописите за заштита на личните податоци.

(4) Овластеното службено лице за секое поединечно поднесено барање за секундарна правна помош донесува потврда со која барањето се одобрува или донесува акт како јавна информација со кој се известува барателот (во натамошниот текст: известувањето) дека барањето се одбива.

(5) Со потврдата со која се одобрува секундарна правна помош се:

- овластува назначениот адвокат за давање на секундарна правна помош,
- ослободува корисникот од судски такси и трошоци поврзани со постапката пред суд согласно закон,
- ослободува корисникот од трошоците за вештачењето и
- ослободува корисникот од административни такси.

(6) Вештачењето од ставот (5) алинеја 3 на овој член, се обезбедува преку Бирото за судски вештачења согласно со Законот за вештачење.

(7) Трошоците за обезбедувањето на секундарна правна помош согласно постапките предвидени со овој закон се обезбедуваат од средствата на Буџетот на Министерството.

(8) Доколку корисникот на секундарна правна помош успее во спорот и судот ја задолжи спротивната страна да ги надомести трошоците на постапката целосно или делумно согласно одредбите од законот кои ја уредуваат судската постапка, во тој случај судот во изреката на судската одлука ќе ја задолжи спротивната странка износот на трошоците на постапката да ги уплати на сметката на Буџетот на Република Северна Македонија.

(9) Доверител за наплата на трошоците во постапката за извршување од ставот (8) на овој член согласно Законот за извршување е Република Северна Македонија.

(10) Бесплатната правна помош согласно овој закон не ги опфаќа трошоците кои корисникот на бесплатна правна помош е должен да ги надомести ако не успее во парничната постапка.

(11) Секундарна правна помош ги опфаќа оние трошоци на постапката што настанале по денот на одобрувањето на барањето за доделување на бесплатна правна помош.

Член 14

Опсег на секундарна правна помош

(1) Секундарна правна помош се одобрува за застапување во сите степени во граѓански судски постапки, управни постапки и управни спорови.

(2) Секундарна правна помош се одобрува за застапување во постапка за расправање на оставината пред нотар доколу истата се однесува на имот од членот 19 од овој закон.

(3) Секундарна правна помош се одобрува за составување на поднесоци на должник пред надлежен извршител, кога извршувањето се спроведува со продажба на недвижност од членот 19 став (1) алинеја 1 од овој закон и се исполнети условите за одобрување на правна помош.

(4) Секундарна правна помош од ставот (1) на овој член не се одобрува во случаите предвидени со одредбите од членовите 17 и 22 од овој закон.

Член 15

Право на секундарна правна помош

Право да поднесе барање за секундарна правна помош има:

- лице државјанин на Република Северна Македонија со постојано живеалиште во Република Северна Македонија,

- странски државјанин со дозвола за привремен или постојан престој во Република Северна Македонија или лице без државјанство кое законски престојува во Република Северна Македонија,

- лице кое има право на правна помош обезбедена од Република Северна Македонија согласно меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот на Република Северна Македонија и

- баратели на правото на азил.

Член 16

Барање за секундарна правна помош

(1) Постапката за секундарна правна помош започнува со поднесување на барање за секундарна правна помош од заинтересираното лице до подрачното одделение на Министерството кое се наоѓа на подрачје на кое лицето има живеалиште или престојувалиште.

(2) Барањето се поднесува лично, преку пошта или преку овластено здружение.

(3) Лицето пополнува и поднесува посебно барање за секундарна правна помош за секое поединечно правно прашање за чие решавање сака да поведе постапка согласно членот 14 од овој закон.

(4) Образецот на барањето за секундарна правна помош од ставот (1) на овој член, го пропишува министерот.

(5) Министерството, здружението и правната клиника на заинтересираното лице му помагаат во пополнување на барањето за секундарна правна помош согласно со одредбите од членот 8 од овој закон.

(6) Лицето е должно да дава точни податоци за правното прашање за кое бара секундарна правна помош, за својата финансиска состојба и за финансиската состојба на членовите на семејството со кои живее, како и да достави копии од документите што ги потврдуваат податоците наведени во барањето за секундарна правна помош, како и копии од документи кои Министерството не може да ги прибави по службена должност, а кои се однесуваат на правното прашање согласно со закон.

(7) Лицата од членот 15 од овој закон, имаат право да поднесат барање за секундарна правна помош во која било фаза од постапката за чие водење имаат потреба од секундарна правна помош.

(8) Постапката по барањето за секундарна правна помош е итна.

ГЛАВА II.

УСЛОВИ ЗА ОДОБРУВАЊЕ НА СЕКУНДАРНА ПРАВНА ПОМОШ

Член 17

Општи услови за одобрување на секундарна правна помош

(1) Барателот на секундарна правна помош (во натамошниот текст: барателот) има право да добие секундарна правна помош доколку поради својата финансиска состојба не може да ги оствари со Уставот на Република Северна Македонија и со закон загарантираните права, без да го загрози сопственото издржување и издржувањето на членовите на своето семејство со кои живее во заедничко домаќинство.

(2) Финансиската состојба на барателот и членовите на неговото семејство се утврдува врз основа на писмена изјава за финансиската состојба (во натамошниот текст: изјавата) дадена од барателот на правната помош што е дел од барањето за секундарна правна помош.

(3) На барателот му се одобрува секундарна правна помош доколку:

- ги исполнува условите за приход и за имот предвидени со членовите 18 и 19 од овој закон или

- ги исполнува условите предвидени како исклучок за одобрување на правна помош од членот 20 од овој закон.

(4) На барателот ќе му се одобри секундарна правна помош доколку покрај условите од ставот (3) на овој член, барањето за секундарна правна помош е оправдано согласно членот 21 од овој закон.

(5) Доколку во писмената изјава за финансиската состојба барателот достави неточни податоци за својата финансиска состојба или за финансиската состојба на членовите на своето семејство со цел да му биде одобрена секундарна правна помош, барањето за секундарна правна помош ќе се одбие, а барателот нема да може да поднесе ново барање за секундарна правна помош пред истекот на 12 месеци од денот на добивањето на решението.

(6) При утврдувањето на финансиската состојба на барателот и членовите на неговото семејство не се земаат предвид приходите и имотот на оние членови на семејството кои се јавуваат како спротивни странки во постапката за чие решавање барателот поднесува барање за секундарна правна помош.

Член 18

Услови за приход на барателот

(1) Се смета дека финансиската состојба на барателот и членовите на неговото семејство е загрозувана со трошоците на постапката ако:

- месечниот приход на барателот кој живее сам не го надминува износот на минималната нето плата во Република Северна Македонија, утврдена со прописите од областа на минималната плата,

- месечниот приход на барателот кој живее во заедничко домаќинство со членовите на неговото семејство не го надминува износот на минималната нето плата од ставот (1) алинеја 1 на овој член и месечниот приход на секој нареден член на семејството не го надминува износот од 20% од минималната нето плата утврдена со прописите од областа на минималната плата,

(2) Како месечен приход на барателот на правна помош и на членовите на неговото семејство се смета:

- нето плата,
- пензија остварена во Република Северна Македонија или во странство,
- паричен надоместок по основ на невработеност,
- пријавени или остварени нето приходи во Управата за јавни приходи,
- приходи од финансиска поддршка од областа на земјоделството и руралниот развој кои биле остварени во претходната година,
- воена или цивилна инвалиднина,
- приход од привремена работа во странство,
- остварен приход од финансиски инструменти,
- приход од имот,
- парични средства кај носител на платен промет,
- законска издршка и
- подароци за кои даночните обврзници се обврзани да плаќаат данок на доход од дејности согласно одредбите на Законот за данок на доход.

(3) Како приход од ставот (2) на овој член, не се смета:

- паричен надоместок за помош и нега од друго лице,
- родителски додаток за дете,
- детски додаток и посебен додаток,
- надоместок за телесно оштетување,
- социјална парична помош,
- постојана парична помош,
- еднократна парична помош и помош во натура,

- паричен надоместок за трошоците за сместено лице и надоместок за згрижување на лице во згрижувачко семејство,

- еднократна парична помош за новороденче,

- законска издршка за дете која се усогласува со порастот на трошоците за живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година,

- парична помош за социјално домување,

- надоместок за попишувач за извршување на работи во врска со спроведувањето на пописот на населението, домаќинствата и становите во Република Северна Македонија на носителот и членовите на домаќинството,

- стипендија,

- средства одобрени од надлежна институција за медицинско лекување во странство,

- додаток за глувост,

- додаток за слепило и мобилност,

- надоместок на плата за скратено работно време поради нега на дете со телесни или ментални пречки во развојот и

- парична помош на лице кое до 18 години возраст имало статус на дете без родители и родителска грижа.

(4) При утврдување на приходот како основ за одобрување на секундарна правна помош се земаат предвид просечните месечни нето примања и приходи наведени во ставот (2) на овој член, што ги добивал барателот на правната помош и членовите на неговото семејство со кои живее во заедничко домаќинство во последните шест месеци пред поднесување на барањето за секундарна правна помош.

(5) Доколку приходот не може да се утврди согласно ставот (4) на овој член, поради нередовни месечни примања на барателот и членовите на неговото семејство, тогаш се пресметуваат повремени примања за период од 12 месеци пред месецот во кој е поднесено барањето за секундарна правна помош.

Член 19

Услови за имотот на барателот

(1) Секундарна правна помош ќе му се одобри на барателот, доколку врз основа на доставената изјава за финансиска состојба на барателот и членовите на неговото семејство, се утврди дека:

- барателот на правна помош и членовите на неговото семејство имаат во сопственост само еден едностанбен објект или стан како посебен дел од зграда во кој живеат,

- покрај имотот наведен во алинеја 1 на овој став, барателот и членовите на неговото семејство имаат во сопственост една или повеќе физички поврзани катастарски парцели со вкупна површина не поголема од 300 м² во град Скопје или 500 м² во општините во Република Северна Македонија, односно една или повеќе катастарски парцели со вкупна површина не поголема од 5000 м² во рурални средини и

- барателот на правна помош и членовите на неговото семејство имаат само едно регистрирано моторно возило чија работна зафатнина на моторот не е поголема од 1 200 кубни сантиметри.

(2) Како имот во смисла на овој закон нема да се сметаат:

- предмети кои согласно со Законот за извршување се изземени од извршување,

- приход од имот што според овој закон се зема предвид при одредувањето на приходот на барателот на правна помош или на членовите на неговото семејство,

- регистрирано патничко возило кое барателот го користи за превоз на инвалидно лице член на семејството и

- природно неплодно земјиште (камењари, долови и друго), како и ливади, пасишта, трстици и мочуришта од 5, 6, 7 и 8 класа, согласно со Законот за катастар на недвижности.

Член 20

Одобрување на секундарна правна помош без утврдување на финансиската состојба

(1) По исклучок од членот 18 и членот 19 од овој закон, секундарна правна помош ќе се одобри без утврдување на финансиската состојба на барателот и членовите на неговото семејство доколку:

- барателот е сместен во згрижувачко семејство, станбена единица за организирано живеење со поддршка или во установа за социјална заштита, со решение на Центар за социјална работа (во натамошниот текст: посебни околности),

- барателот има потреба од покренување и застапување во постапка за изрекување на привремени мерки за заштита од семејно насилство пред надлежен суд, или

- барателот поради елементарна непогода, виша сила или други околности кои се надвор од негова контрола се најде во финансиска состојба што го спречува самостојно да обезбеди заштита на своите права.

(2) Во случајот од ставот (1) алинеи 2 и 3 на овој член, секундарната правна помош ќе се одобри само доколку барателот приложи потврда дека е евидентиран како жртва на семејно насилство, односно документација од надлежен орган дека неочекувано се нашол во финансиска состојба која настанала во последните шест месеци пред месецот во кој било поднесено барањето за секундарна правна помош и доколку правната работа за која се бара секундарна правна помош е поврзана со фактот зошто барателот на секундарна правната помош се нашол во состојбата која го спречува да обезбеди заштита на своите права.

Член 21

Оправданост на барањето

(1) При оценувањето дали ќе се одобри секундарна правна помош, покрај условите од членовите 18 и 19, односно членот 20 од овој закон, потребно е да се утврди дали барањето е оправдано.

(2) Барањето ќе се смета дека е неоправдано во следните случаи:

- кога е очигледно дека барањето на барателот е неосновано поради непостоење на правни факти врз основа на кои можат да бидат преземени правни дејствија,

- кога се работи за очигледна злоупотреба на правото на бесплатна правна помош,

- правното прашање за кое е побарана правна помош е очигледно неразумно,

- ако очекувањата и барањата на барателот се очигледно во спротивност со исходите во прашања со исти или слични фактички состојби за исти правни прашања и

- кога барањата на барателот се во спротивност со моралот.

Член 22

Основи за одбивање на секундарна правна помош

Барањето за секундарна правна помош ќе се одбие доколку:

- барателот не влегува во категориите предвидени во членот 15 од овој закон,

- правното прашање за кое се бара правна помош не е предвидено како правно прашање за кое се одобрува правна помош согласно овој закон,

- барањето не е оправдано согласно со членот 21 од овој закон,

- барателот не го поднел барањето за секундарна правна помош навремено согласно со членот 25 став (5) од овој закон,

- органот надлежен за решавање на конкретното правно прашање му помогнал на барателот и му ги посочил можностите за решавање на истото, му ги подготвил потребните документи за заштита или му обезбедил помош на друг начин што укажува дека секундарната правна помош понатаму не е потребна,

- барателот претходно остварил право на секундарна правна помош, а потоа со решение на Министерството бил обврзан да ги плати трошоците поврзани со неоправдано добиената секундарна правна помош но не го сторил тоа во предвидениот рок и износ,

- се однесува на царински и даночни работи,

- се однесува на барање за клевета и навреда,

- се однесува за надомест на нематеријална штета, освен во случаи за жртви на кривични дела, како и во случај на смрт или тежок инвалидитет согласно одредбите од Законот за облигационите односи,

- се однесува на прекршоците,

- се однесува на јавни и комунални услуги определени во Законот за заштита на потрошувачите и Законот за комунални дејности,

- трошоците за давањето на правна помош се несразмерно високи во споредба со вредноста на спорот,

- не поминале шест месеци од денот на донесувањето на решението за прекин на давањето на правна помош на барателот на правната помош согласно со членот 26 став 1 алинеја 4 од овој закон,

- не поминале 12 месеци од денот на донесувањето на решението за прекин на давањето на правна помош на барателот на правната помош согласно членот 26 став 1 алинеја 7 од овој закон,

- адвокатот доставил образложено мислење дека е нецелесходно понатамошното водење на постапката за која претходно била одобрена секундарна правна помош, а кое се однесува на исто правно прашање и правен основ или

- имотни прашања во управна постапка.

ГЛАВА III.

ПОСТАПКА ПО БАРАЊЕТО ЗА СЕКУНДАРНА ПРАВНА ПОМОШ

Член 23

Постапка за испитување на барањето

(1) Овластеното службено лице во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето е должно:

- да ги прибави сите податоци потребни за утврдување дали барателот ги исполнува условите за одобрување на секундарна правна помош утврдени со Одделот 3 главата II од овој закон,

- да испита и да утврди дали барателот ги исполнува условите за одобрување на секундарна правна помош утврдени со Одделот 3 главата II од овој закон и

- да изготви потврда со која се одобрува или извештување со кое се одбива барањето за секундарна правна помош и

- да ја организира првата средба помеѓу адвокатот и корисникот на секундарната правна помош и датумот на одржување да го наведе во потврдата.

(2) Овластеното службено лице врши проверка на податоците дадени во писмената изјава за финансиската состојба на барателот и членовите на неговото семејство кај надлежните органи кои располагаат со по-

датоци за приходот и имотот на физичките лица. Ако овластеното службено лице утврди дека се потребни дополнителни податоци, во рок од седум дена од денот на приемот на барањето, ќе побара дополнителните податоци од барателот за секундарна правна помош согласно закон.

(3) Барањето податоци од ставот (2) на овој член, го прекинува рокот од ставот (1) на овој член, до денот на приемот на бараните податоци.

(4) Доколку барателот во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето за дополнителни податоци од ставот (2) на овој член, истите не ги достави, во рокот од став (1) на овој член, кој продолжува да тече, овластеното службено лице ќе донесе известување со кое барањето за секундарна правна помош се одбива.

(5) Надлежните органи кои располагаат со податоци за приходот и имотот на барателот на секундарна правна помош и на членовите на неговото семејство, согласно став (2) од овој член, се должни да ги достават бараните податоци согласно прописите за заштита на личните податоци без одлагање, а најдоцна во рок од седум дена од денот на приемот на барањето за податоци.

(6) Потврдата со која се одобрува, односно известувањето со кое се одбива барањето за секундарна правна помош се доставува до барателот.

(7) Потврдата со која се одобрува барањето за секундарна правна помош се доставува и до адвокатот.

(8) Барателот може да поднесе приговор во рок од 15 дена од денот на приемот на известувањето, до Министерството против известувањето со кое не се одобрува барањето за секундарна правна помош.

(9) Ако настанат суштински промени во финансиската состојба, барателот може повторно да поднесе барање за секундарна правна помош за истото правно прашање и по истите правни основи за кои овластеното службено лице донело известување со кое го одбило барањето за секундарна правна помош, освен кога барателот не ги доставил навремено дополнителните податоци во рокот определен со ставот (4) на овој член.

(10) Барањето за секундарна правна помош нема да се разгледа доколку:

- барателот даде писмена изјава дека го повлекува поднесеното барање за секундарна правна помош, за што овластеното службено лице ќе го извести барателот дека нема да го разгледува неговото барање или
- се констатира дека барателот починал по поднесувањето на барањето.

(11) Министерството води евиденција за податоците што се однесуваат на решавањето на поднесените барања за секундарна правна помош.

(12) Овластеното службено лице за податоците што се однесуваат на решавањето на поднесените барања за секундарна правна помош е должно да изготвува извештаи на секои шест месеци.

(13) Министерот за правда ги пропишува содржината, формата и начинот на водење на евиденција за податоците што се однесуваат на решавањето на поднесените барања за правна помош како и содржината на извештаите од ставот (12) на овој член.

(14) Министерот за правда го пропишува начинот на постапување по барањето за секундарна правна помош.

Член 24

Постапка по приговор пред Министерството

(1) Доколку е поднесен приговор против известувањето со кое се одбива барањето за секундарна правна помош, Министерството е должно да го оцени приговорот и без одлагање, а најдоцна во рок од десет дена од денот на приемот на приговорот да донесе решение

за одобрување или одбивање на барањето за секундарна правна помош што го доставува до барателот согласно одредбите предвидени во Законот за општата управна постапка.

(2) Решението со кое се одобрува барањето за секундарна правна помош се доставува и до адвокатот.

(3) Против решението на Министерството со кое се одбива барањето за секундарна правна помош барателот може да поведе управен спор пред надлежен суд.

(4) Ако настанат суштински промени во финансиската состојба, барателот може повторно да поднесе барање за секундарна правна помош за истото правно прашање и по истите правни основи за кои Министерството донело решение со кое се одбива барањето за секундарна правна помош, освен кога барателот не ги доставил навремено дополнителни податоци во рокот определен со членот 23 став (4) од овој закон.

(5) Постапката пред надлежен суд од ставот (3) на овој член е итна.

Член 25

Итна постапка по барањето за секундарна правна помош

(1) Ако од барањето за секундарна правна помош и доставената документација се утврди дека постои итна потреба од обезбедување на правна помош или дека за постапување во конкретната правна работа се определени кратки рокови од страна на судот или друг надлежен орган, односно закон, тогаш во рок од два дена од денот на приемот на барањето истото се одобрува, имајќи ги предвид одредбите од членовите 21 и 22 од овој закон, како и изјавата за финансиската состојба од барањето без да се проверува истата кај надлежните органи.

(2) Потврдата со која се одобрува барањето за секундарна правна помош се доставува до барателот.

(3) Потврдата од ставот (2) на овој член се доставува и до адвокатот.

(4) За кратки рокови од ставот (1) на овој член, ќе се сметаат роковите определени од страна на судовите или другите надлежни органи, односно закон кои не се подолги од 15 дена сметано од моментот кога рокот започнува да тече.

(5) Барателот во случаите од ставот (1) на овој член е должен барањето да го поднесе истиот, односно најдоцна два дена од денот кога дознал за рокот од ставот (4) на овој член.

(6) По донесувањето на потврдата со која се одобрува барањето за секундарна правна помош овластеното службено лице е должно во рок од 15 дена да испита и да утврди дали барателот ги исполнува условите за одобрување на помош согласно со членот 18 и членот 19 од овој закон.

(7) Доколку овластеното службено лице утврди дека барателот не ги исполнува условите за одобрување на секундарна правна помош ќе постапи согласно со членот 26 од овој закон.

Член 26

Прекин на одобрената секундарна правна помош

(1) Министерството ќе донесе решение со кое се прекинува одобрената секундарна правна помош во следните случаи:

- по барање на корисникот,
- кога корисникот на правната помош починал, освен ако сите членови на неговото семејство со кои живеел во заедничко домаќинство ги исполнуваат условите за одобрување на секундарна правна помош и имаат правен интерес за решавање на правното прашање, имаат волја да ја продолжат постапката во која е одоб-

рена правна помош и ако се работи за правно прашање кое може да се наследи, а за стапување на место на корисникот во постапката го известат Министерството во рок од 15 дена од денот на смртта на корисникот,

- ако адвокатот доставил образложено мислење дека е нецелесходно понатамошно давање на секундарна правна помош,

- кога корисникот од неоправдани причини и во континуитет не се состанува со адвокатот во претходно договореното време и место и за тоа не го известил адвокатот или одбива да соработува во процесот на добивање на секундарна правна помош или во процесот при давање на секундарна правна помош,

- ако се утврди дека корисникот по донесувањето на решението со кое се одобрува секундарна правна помош повеќе не ги исполнува условите за одобрување на секундарна правна помош утврдени со Одделот 3 глава II од овој закон,

- ако се утврди дека трошоците за одобрената секундарна правна помош се несразмерно повисоки во споредба со вредноста на спорот или

- ако во периодот на користење на секундарна правна помош се утврди дека корисникот дал лажни податоци со цел да добие секундарна правна помош.

(2) Министерството за случаите од ставот (1) на овој член, има право доколку утврди дека е потребно, да побара дополнителни податоци.

(3) Министерството решението за прекинување на секундарна правна помош го доставува до корисникот и назначениот адвокат.

(4) Против решението на Министерството со кое се прекинува користењето на одобрената секундарна правна помош корисникот може да поведе управен спор пред надлежен суд.

(5) Постапката пред надлежен суд од ставот (4) на овој член е итна.

Член 27

Надомест на исплатени средства за неоправдано добиена секундарна правна помош

(1) Лицето на кое претходно му била обезбедена и ја користело секундарната правна помош има обврска во целост да ги надомести исплатените средства за неосновано добиената секундарна правна помош на сметка на Буџетот на Република Северна Македонија, ако:

- дало лажни податоци со цел да добие секундарна правна помош или

- не ги почитувало обврските од членот 28 од овој закон.

(2) Министерството по утврдување на постоење на некоја од причините од ставот (1) на овој член, во рок од 30 дена од денот на утврдувањето на истите ќе донесе решение за надоместок на исплатените трошоци за неоправдано добиената секундарна правна помош.

(3) Во решението од ставот (2) на овој член, Министерството ќе го наведе износот кој корисникот треба да го плати и сметката на која средствата треба да бидат уплатени.

(4) Лицето од ставот (1) на овој член, е должно да го исплати износот за неоправдано добиената секундарна правна помош во рок од 30 дена од правосилноста на решението и да достави потврда до Министерството за извршената исплата.

(5) На предлог на лицето од ставот (1) на овој член, Министерството може да определи поинаков начин на исплата на износот за неоправдано добиената секундарна правна помош имајќи ја предвид неговата финансиска состојба.

(6) Министерството ќе го достави решението од ставот (2) на овој член, до корисникот.

(7) Против решението од ставот (2) на овој член, корисникот може да поведе управен спор пред надлежен суд.

(8) Министерството со цел да обезбеди враќање на исплатените средства за неоправдано добиена секундарна правна помош има право да побара дополнителни податоци од лицето, од надлежните јавни органи и институции, како и од извршителот согласно закон.

(9) Доверител за наплата на средствата од ставот (1) на овој член и трошоците во постапката за извршување, согласно со Законот за извршување, е Република Северна Македонија.

ГЛАВА IV.

ПРАВА И ОБВРСКИ НА УЧЕСНИЦИТЕ ВО ПОСТАПКАТА ЗА СЕКУНДАРНА ПРАВНА ПОМОШ

1. Обврски на корисникот на секундарна правна помош

Член 28

(1) Корисникот на секундарна правна помош (во натамошниот текст: корисникот) за целиот период додека му се обезбедува секундарна правна помош мора да ги исполнува условите за одобрување на секундарна правна помош утврдени со Одделот 3 глава II од овој закон.

(2) Во случај на промена на фактите и околностите кои влијаат или би можеле да влијаат на остварувањето на правото на секундарна правна помош корисникот е должен да го извести Министерството во рок од седум дена од денот кога дознал за настанатата промена.

(3) Додека се обезбедува секундарна правна помош корисникот има обврска да соработува и навремено да ги доставува бараните податоци и документи до Министерството и адвокатот согласно закон.

(4) Кога првичната средба со адвокатот не е реализирана од кои било причини, корисникот има обврска во најкраток можен рок да стапи во контакт со назначениот адвокат, но не по истекот на два месеци од денот на приемот на потврдата со која се одобрува барањето за секундарна правна помош.

(5) Корисникот има обврска навремено да го извести адвокатот ако не е во можност да присуствува на претходно договорениот состанок најдоцна пет дена пред денот кога е закажан состанокот.

(6) Доколку се утврди дека корисникот неоправдано добил секундарна правна помош, истиот е должен да ги надомести средствата исплатени за неоправдано добиената секундарна правна помош согласно со членот 27 од овој закон, во Буџетот на Република Северна Македонија.

2. Адвокатот во постапката за секундарна правна помош

Член 29

Запишување и бришење на адвокат во Регистарот на адвокати за секундарна правна помош

(1) Адвокатот кој активно ја врши дејноста адвокатура и е заинтересиран да дава секундарна правна помош поднесува барање за запишување во Регистарот на адвокати, до Министерството.

(2) Министерот ја пропишува формата и содржината на образецот на барањето од став (1) на овој член.

(3) Министерството во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето врши проверка на податоците од истото во соработка со Адвокатската комора и донесува решение за запишување на адвокатот во Регистарот на адвокати.

(4) Министерството води Регистар на адвокати во писмена и електронска форма и истиот го објавува и ажурира на секои три месеци на својата веб страница согласно со прописите за заштита на личните податоци.

(5) Министерството со решение ќе го избрише адвокатот запишан во Регистарот на адвокати во следните случаи:

- по поднесено барање од адвокатот за бришење од Регистарот на адвокати,
- ако адвокатот не соработува со Министерството при давањето на секундарна правна помош,
- ако без основ одбие да дава секундарна правна помош или не ја дава правна помош согласно решението со кое е одобрена, или не одговори на барањето од Министерството да даде секундарна правна помош,
- ако во повеќе наврати не може да се стапи во контакт со адвокатот кој не го известил Министерството за промена на адресата или на податоците за контакт,
- ако се утврди дека адвокатот при давањето на секундарна правна помош не ги исполнува обврските предвидени со членот 32 од овој закон и
- ако адвокатот биде избришан од Именикот на адвокати кој се води при Адвокатска комора.

(6) Против решението со кое се одбива барањето за запишување на адвокатот во Регистарот на адвокати, односно против решението со кое се врши бришење од Регистарот на адвокати, адвокатот има право да поведе управен спор пред надлежен суд.

(7) Бришењето на адвокат од Регистарот на адвокати се објавува на веб страната на Министерството, а решението за бришење на адвокатот се доставува до Адвокатската комора.

(8) Доколку Министерството со решение го избрише адвокатот од Регистарот на адвокати, истиот може да поднесе ново барање за запишување по истекот на 12 месеци од денот на донесувањето на решението за бришење.

(9) Формата, содржината и начинот на водење на регистарот од ставот (1) на овој член го пропишува министерот.

Член 30

Назначување на адвокатот

(1) Кога е одобрено барањето за секундарна правна помош се назначува адвокатот, од листа на адвокати на адвокатска заедница која се наоѓа на подрачјето на кое барателот има живеалиште или престојувалиште и кои се запишани во Регистарот на адвокати.

(2) Доколку од соодветната адвокатска заедница од ставот (1) на овој член, нема запишано адвокат во Регистарот на адвокати, тогаш се назначува адвокат од друга најблиска адвокатска заедница.

(3) Министерот за правда го пропишува начинот за назначување на адвокат.

Член 31

Промена на назначениот адвокат

(1) По барање на корисникот или по службена должност, во рок од 30 дена, од приемот на барањето на корисникот, односно од денот на дознавањето, овластеното службено лице ќе го промени назначениот адвокат кој не ги исполнува обврските од членот 32 од овој закон и ќе овласти друг адвокат од Регистарот на адвокати согласно член 30 од овој закон.

(2) За извршената промена од ставот (1) на овој член, овластеното службено лице во рок од 15 дена од извршената промена, ги известува корисникот, претходно назначениот и новоназначениот адвокат како и Адвокатската комора.

(3) Назначениот адвокат може писмено да се откаже од понатамошно давање на секундарна правна помош во конкретна правна работа и да бара да биде назначен нов адвокат. До назначување на друг адвокат, претходно назначениот адвокат е должен да продолжи да дава секундарна правна помош.

(4) Новоназначениот адвокат го презема натамошното водење на веќе започнатата постапка пред надлежен суд или надлежен орган и продолжува да ја дава секундарната правна помош од онаа фаза во која претходниот адвокат престанал.

Член 32

Обврски и одговорност на адвокатот

(1) Секундарната правната помош адвокатот ја дава согласно закон при што е должен да соработува со корисникот и Министерството.

(2) Назначениот адвокат е должен секундарната правна помош да ја дава на корисникот единствено за правната работа конкретно наведена во потврдата или решението со кое е одобрена секундарна правната помош.

(3) Назначениот адвокат не може да одбие да дава секундарна правна помош, освен во случај кога побараната правна помош е надвор од опсегот на овој закон или не е во согласност со етичките правила или ограничувањата предвидени со актите на Адвокатска комора за што е должен веднаш а најдоцна во рок од три дена да го извести Министерството.

(4) Ако при давањето на секундарна правна помош адвокатот утврди дека корисникот повеќе не ги исполнува условите за одобрување на правната помош од Одделот 3 глава II од овој закон, должен е за тоа веднаш а најдоцна во рок од три дена да го извести Министерството.

(5) Адвокатот додека ја дава секундарната правна помош под услови и во постапка утврдени со овој закон не смее да бара од корисникот наплата на награда или на трошоци кои му биле признати и исплатени согласно со овој закон.

(6) Договорот склучен помеѓу адвокатот и корисникот спротивно од ставот (5) на овој член, е ништовен.

(7) Доколку нема веројатност за успех или не е разумно да се продолжи со водење на постапката, адвокатот е должен за тоа да го извести Министерството во рок од 15 дена од сознанието.

(8) Адвокатот е должен во рок од 15 дена од приемот на барањето од Министерството да даде одговор за дополнителни податоци во врска со текот на постапката за која е одобрена секундарната правна помош, за доставениот трошковник за извршена работа или за доставен приговор од страна на корисникот.

Член 33

Постапка за надоместок за дадената секундарна правна помош

(1) Адвокатот за дадената секундарна правна помош поднесува трошковник:

- до надлежниот суд за предметот, изготвен согласно правилата на парничната постапка и Тарифата за награда и надоместок на трошоците за работа на адвокатите донесена од страна на Адвокатска комора и
- до Министерството најдоцна во рок од 15 дена од правосилноста на одлуката, изготвен согласно членот 34 од овој закон.

(2) Наградата и трошоците на адвокатот за дадената правна помош се утврдува врз основа на поднесен трошковник за конкретниот предмет согласно со членот 34 од овој закон.

(3) Министерот го пропишува образецот на трошковникот од ставот (2) на овој член.

(4) Министерството во рок од најмногу 30 дена од денот на приемот на трошковникот од ставот (2) од овој член е должно:

- да го провери трошковникот и
- да донесе решение од ставот (7) на овој член.

(5) Доколку Министерството оцени дека се потребни дополнителни податоци за донесување на решението од ставот (4) алинеја 2 на овој член, во рок од седум дена од денот на прием на трошковникот ќе побара дополнителни податоци од адвокатот и надлежните институции.

(6) Барањето за дополнителни податоци од страна на Министерството од ставот (5) на овој член, го прекинува рокот предвиден во ставот (4) на овој член.

(7) Доколку адвокатот во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето за дополнителни податоци од ставот (5) на овој член, не ги достави истите, рокот за Министерството предвиден во ставот (4) на овој член, продолжува да тече и во тој рок Министерството ќе донесе решение со кое се одобрува или не се одобрува исплатата на наградата на адвокатот согласно доставениот трошковник.

(8) Решението од ставот (7) на овој член, се доставува до адвокатот и корисникот на секундарната правна помош.

(9) Министерството со решение ќе одбие да му го исплати на адвокатот целосно или делумно надоместокот за дадената секундарна правна помош во конкретниот случај, ако при увид или проверка на трошковникот се утврди дека адвокатот не ги исполнил своите обврски и одговорности од членот 32 од овој закон.

(10) Против решението од ставовите (7) и (9) на овој член, адвокатот може да поведе управен спор пред надлежен суд.

Член 34

Надоместок на адвокатите за дадената секундарна правна помош

На адвокатот за дадената секундарна правна помош му се исплатува надомест во процентуален износ од адвокатската награда како и трошоци, согласно Тарифата за награда и надоместок на трошоците за работа на адвокатите донесена од страна на Адвокатска комора.

Оддел 4

БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОШ ВО ПРЕКУГРАНИЧНИ СПОРОВИ

Член 35

Општи одредби

(1) Прекуграничен спор е спор во кој лицето чиешто живеалиште или постојано престојувалиште е во земја-членка на Европската Унија, поднесува барање за бесплатна правна помош, а во периодот на поднесување на барањето за правна помош не е во држава каде судот заседава или каде што се извршува судската пресуда.

(2) Министерството ја обезбедува правната помош во прекугранични граѓански спорови во парнична постапка во сите фази и степени, како и во постапка за медијација и извршување, освен во управни работи.

(3) Основите за одбивање на правната помош предвидени во членот 22 став (1) алинеи 5, 8, 9 и 12 од овој закон, не се применуваат на добивањето на правна помош во прекугранични спорови.

(4) Лицето може да поднесе барање за правна помош во прекуграничен граѓански спор додека не е извршена судската пресуда.

(5) Земјата членка на Европската Унија во која подносителот на барањето за бесплатна правна помош има живеалиште или постојано престојувалиште ќе обезбеди правна помош неопходна за покривање на:

1. Трошоци за помош од адвокат или друго лице овластено со закон да дава правна помош, што настанале во таа земја членка додека не е одобрено барањето за бесплатна правна помош во земјата членка каде што заседава судот и

2. Превод на барањето и на неопходните документи кога барањето е поднесено до органите во таа земја членка.

Член 36

Барање и препраќање на барање во прекугранични спорови

(1) Доколку лицето чиешто живеалиште или постојано престојувалиште е во Република Северна Македонија сака да добие правна помош во прекуграничен спор, истото поднесува барање до Министерството.

(2) Министерството барањето заедно со придружната документација, ќе ги преведе на службениот јазик или на еден од службените јазици на државите членки на Европската унија и ќе го достави до надлежниот орган за прием на писмена на државата членка на Европската унија во рок од 15 дена од приемот на барањето.

(3) Министерството со решение ќе одбие да го препрати преводот на барањето од став (1) на овој член, доколку истото не е поврзано со прекуграничен спор.

(4) Против решението на Министерството од ставот (3) на овој член, барателот на правна помош може да поведе управен спор пред надлежен суд.

(5) Постапката пред надлежен суд од ставот (4) на овој член е итна.

Член 37

Одлучување по барања добиени во прекугранични спорови

(1) Доколку Министерството добие барање за бесплатна правна помош во прекуграничен спор препратено од надлежен орган од друга земја-членка на Европската Унија, ќе донесе решение за одобрување или одбивање на секундарна правна помош во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето и ќе го достави до барателот на правна помош.

(2) Доколку Министерството оцени дека се потребни дополнителни податоци за да изготви решение за одобрување или одбивање на барањето за секундарна правна помош, Министерството ќе ги побара дополнителните податоци од надлежниот орган од другата земја-членка на Европската Унија или барателот на правна помош во рок од седум дена од денот на приемот на барањето.

(3) Барањето за дополнителни податоци од ставот (2) на овој член, ќе го прекине рокот предвиден во став (1) овој член.

(4) Доколку не ги добие бараните податоци од ставот (2) на овој член, од барателот на правна помош во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето за дополнителни податоци, Министерството во рокот од ставот (1) на овој член, кој продолжува да тече, ќе донесе решение со кое не се одобрува секундарната правна помош.

(5) На барателот на правна помош во прекугранични спорови ќе му се одобри барањето доколку истиот ги исполнува условите за приход утврдени во овој закон во износот определен за државјанин на Република Северна Македонија, предвидени со овој закон.

(6) Како исклучок од ставот (5) на овој член, правната помош може да се одобри кога барателот не ги исполнува условите утврдени со овој закон, но може да докаже дека не е во состојба да ги покрие трошоците на постапката поради разликата во трошоците за живот помеѓу земјата-членка каде што има живеалиште или постојано престојувалиште и трошоците за живот во Република Северна Македонија.

(7) Решението на Министерството за одобрување на секундарна правна помош во прекуграничен спор ќе ги покрие следниве трошоци поврзани со природата на прекуграничниот спор:

- Толкување,
- превод на документите кои ги бара судот или надлежниот орган и кои ги користи примателот како неопходни за решавање на случајот,
- патните трошоци за барателот кога физичкото присуство на лицата задолжени за претставување на случајот на подносителот е неопходно во судот, согласно со закон или според судот на таа земја членка кога судот одлучил дека лицата не можат да бидат задоволително сослушани на ниту еден друг начин.

(8) Против решението на Министерството со кое не се одобрува секундарна правна помош во прекуграничен спор барателот на правна помош може да поведе управен спор пред надлежен суд.

(9) Постапката пред надлежен суд од ставот (8) на овој член е итна.

Оддел 5

ПОСЕБНИ ПОСТАПКИ

Член 38

Обезбедување на одбрана и застапување во кривични работи

Одбраната и застапувањето во кривична постапка се обезбедуваат согласно со одредбите на Законот за кривична постапка.

Член 39

Правна помош на деца

(1) Одредбите од овој закон за правилата на постапката за одобрување на секундарна правна помош не се применуваат во обезбедувањето на правна помош на дете согласно одредбите на Законот за правда за децата.

(2) Кога правната помош се дава на деца во постапките пред центарот за социјална работа и Министерството за внатрешни работи во согласност со одредбите од Законот за правда за децата, Министерството има обврска само да врши исплата на доставениот трошковник од страна на адвокатот.

(3) Министерството ги надоместува трошоците за медијација, во случаите кога судот задолжително ја определува истата согласно Законот за правда за децата.

(4) Наградата за адвокатот за дадената правна помош од ставот (2) на овој член, се пресметува во согласност со членот 34 од овој закон.

(5) За дадената правна помош од ставот (2) на овој член, адвокатот доставува комплетиран трошковник до Министерството заедно со потребните документи предвидени со Законот за правда за децата.

(6) Образецот на Трошковникот предвиден од ставот (5) на овој член, го пропишува министерот.

(7) Во рок од 15 дена од денот на приемот на трошковникот, Министерството треба:

- 1) го испита трошковникот и
- 2) да донесе решение за исплата.

(8) Доколку адвокатот постапи спротивно од ставот (5) на овој член, Министерството во рок од седум дена од денот на прием на трошковникот, ќе побара од адвокатот дополнителни податоци.

(9) Барањето за дополнителни податоци ќе го прекине рокот предвиден во ставот (7) на овој член, сè додека бараните дополнителни податоци не бидат доставени од страна на адвокатот.

(10) Доколку адвокатот во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето за дополнителни податоци од ставот (8) на овој член, не ги достави истите, рокот за Министерството предвиден во ставот (7) на овој член, продолжува да тече и истото во тој рок ќе донесе решение со кое не се одобрува исплата на адвокатот.

(11) Против решението од ставот (10) на овој член, адвокатот може да поведе управен спор пред надлежен суд.

Член 40

Правна помош на баратели на азил

(1) Бесплатната правна помош се обезбедува во постапка за признавање на правото на азил, а барателот на право на азил може да поднесе барање за бесплатна правна помош сè до правосилиноста на одлуката.

(2) Одредбите од овој закон кои се однесуваат на поднесување и одлучување по барањата за секундарна правна помош не се применуваат на обезбедувањето на правна помош во постапката за признавање на правото на азил.

(3) За правото на бесплатна правна помош во постапката за признавање на правото на азил, лицето барател на право на азил може да добие информација од институцијата надлежна за одлучување по барањата за признавање на право на азил, Министерството за правда или здруженијата овластени за давање на примарна правна помош.

(4) Доколку барателот на право на азил нема доволно средства да повика адвокат и сака да оствари право на бесплатна правна помош во постапката за признавање на правото на азил, истото ќе поднесе барање за бесплатна правна помош на јазик што го разбира до институцијата што е надлежна за одлучување по барањата за признавање на право на азил.

(5) Образецот на барањето за бесплатна правна помош од ставот (4) на овој член, го пропишува министерот.

(6) Доколку барател на право на азил на кој во случај и во постапка предвидени со одредбите од законот со кој се уредуваат условите и постапката за добивање на право на азил, му е изречена мерка ограничување на слобода на движење, сака да добие бесплатна правна помош, истиот ќе поднесе барање за бесплатна правна помош до институцијата што е надлежна за одлучување по барањата за азил.

(7) Институцијата што е надлежна за одлучување по барањата за признавање на право на азил, веднаш, а најдоцна во рок од пет дена од приемот на барањето за бесплатна правна помош поднесено од барателот на право на азил од ставот (6) на овој член, ќе повика адвокат од листата составена од Министерството и ќе обезбеди толкувач.

(8) Секое три месеци Министерството ја ажурира листата на адвокати кои обезбедуваат правна помош во постапка за признавање на правото на азил и ја доставува истата до институцијата што е надлежна за одлучување по барањата за азил.

(9) Доколку барателот на право на азил сака да добие бесплатна правна помош во постапка за признавање на правото на азил, а не му е изречена мерка ограничување на слобода на движење согласно одредбите од законот со кој се уредуваат условите и постапката за

добивање на право на азил, истото ќе поднесе барање за бесплатна правна помош на јазик што го разбира до институцијата што е надлежна за одлучување по барањата за азил.

(10) Институцијата надлежна за одлучување по барањата за признавање на правото на азил веднаш, а најдоцна во рок од пет дена од денот на приемот на барањето за бесплатна правна помош од ставот (9) на овој член, ќе го испрати истото до Министерството.

(11) Министерството во рок од пет дена од денот на приемот на барањето за бесплатна правна помош ќе донесе решение за одобрување на бесплатна правна помош, за надоместување на трошоците за толкување и ќе му определи адвокат на барателот на азил.

(12) Наградата за адвокатот за дадената секундарна правна помош во предметите за остварување на право на азил се пресметува во согласност со поднесениот трошковник и членот 34 од овој закон.

(13) Образецот на трошковникот на адвокатот предвиден во ставот (12) на овој член, го пропишува министерот.

(14) Адвокатот го поднесува трошковникот за обезбедената секундарна правна помош до Министерството најдоцна 15 дена од денот на правосилноста на одлуката.

(15) Во рок од 15 дена од денот на приемот на трошковникот, Министерството е должно:

1) да го провери трошковникот и

2) да донесе решение за исплата на наградата за дадената правна помош.

(16) Доколку адвокатот достави некомпетиран трошковник, Министерството во рок од седум дена од денот на приемот на трошковникот ќе достави барање за дополнителни податоци до адвокатот.

(17) Барањето за дополнителни податоци од ставот (16) на овој член, ќе го прекине рокот предвиден во ставот (15) од овој член, сè додека бараните дополнителни податоци не бидат доставени од страна на адвокатот.

(18) Доколку адвокатот во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето за дополнителни податоци не ги достави истите до Министерството, рокот предвиден во ставот (15) на овој член, продолжува да тече и Министерството во тој рок ќе донесе решение со кое не се одобрува исплата на награда на адвокатот.

(19) Против решението од ставот (18) на овој член, адвокатот може да поведе управен спор пред надлежен суд.

Оддел 6

НАДЗОР И УВИД

Член 41

Надзор над дадената примарна правна помош

(1) Министерството врши надзор над дадената примарна правна помош врз основа на поднесено барање на лицето кое добило примарна правна помош или по службена должност, при што утврдува дали дадената примарна правна помош била обезбедена согласно одредбите од Оддел 2 од овој закон, односно членот 8 од овој закон.

(2) При вршењето на надзорот од ставот (1) на овој член, Министерството има право и обврска да ги собере сите неопходни податоци, вклучувајќи ги мислењата од здружението, од правната клиника, како и од лицето кое добило примарна правна помош.

(3) Доколку утврди дека примарна правна помош не била дадена согласно одредбите од Оддел 2 од овој закон, Министерството е овластено да:

- донесе одлука за бришење на здружението од Регистарот на здруженија овластени за давање примарна правна помош,

- донесе одлука да не му исплати надоместок на здружението, односно на правната клиника,

- до правниот факултет да достави известување за работењето на правната клиника,

- донесе одлука за бришење на правната клиника од Регистарот на правни факултети.

(4) Министерството има обврска да достави одговор за исходот од извршениот надзор до лицето кое го поднело барањето за вршење надзор над добиената примарна правна помош.

Член 42

Увид во давањето на секундарна правна помош

(1) Министерството по службена должност или на барање на корисникот врши увид во предметот и списите кај адвокатот.

(2) При вршењето на увидот од ставот (1) на овој член, Министерството е должно да ги собере сите потребни податоци и списи и да оформи мислење за истиот.

(3) Министерството по оформувањето на мислењето од ставот (2) на овој член, ќе донесе решение со кое:

- се прекинува давањето на секундарна правна помош согласно со одредбите од членот 26 од овој закон или

- се брише адвокатот од Регистарот на адвокати во случаите наведени во членот 29 став (5) од овој закон или

- целосно или делумно се одбива исплатата на адвокатот за дадената секундарна правна помош, согласно со членот 33 од овој закон.

(4) Министерството во рок од осум дена од донесувањето на решението, ја известува Адвокатската комора за решението кое е донесено согласно ставот (3) на овој член.

Оддел 7

ТРАНСПАРЕНТНОСТ И ОТЧЕТНОСТ ВО ДАВАЊЕТО БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОШ

Член 43

Денови на бесплатен правен совет

(1) Министерството во соработка со Адвокатската комора, Нотарската комора, Комората на извршители, Комората на медијатори, здруженија овластени за давање на примарна правна помош и правни клиници полу-годишно организира одржување на денови на бесплатен правен совет за сите граѓани за прашања од областа на медијацијата, адвокатурата, нотаријатот и извршувањето.

(2) Министерството донесува шест месечен план за местото и времето на одржување на деновите на бесплатен правен совет, кој јавно го објавува на својата веб-страница.

Член 44

Годишен извештај на Министерството за бесплатна правна помош

(1) Министерството поднесува Годишен извештај за бесплатна правна помош за активностите поврзани со обезбедувањето на правната помош до Владата на Република Северна Македонија на усвојување и истиот го објавува на својата веб-страница.

(2) Извештајот од ставот (1) на овој член, особено содржи податоци за:

- бројот на лицата на кои им била дадена примарна правна помош,
- бројот на поднесени барања за секундарна правна помош,
- бројот на одобрени барања за секундарна правна помош,
- бројот на одбиени барања за секундарна правна помош,
- бројот на донесени решенија со кои се прекинува одобрената секундарна правна помош,
- правната работа за која се одобрува или се одбива правната помош,
- број на здруженија кои даваат примарна правна помош,
- број на правни клиници кои даваат примарна правна помош,
- број на адвокати кои даваат секундарна правна помош,
- буџет наменет за бесплатна правна помош,
- износ на средства исплатени за бесплатна правна помош,
- износот на вратените средства од наплатени трошоци за правната помош.

Оддел 8

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 45

Здруженијата и адвокатите кои до денот на отпочнувањето на примената на овој закон се запишани во Регистарот на здруженија на граѓани за претходна правна помош и Регистарот на адвокати за правна помош согласно Законот за бесплатна правна помош („Службен весник на Република Македонија“ број 161/2009, 185/11, 27/14 и 104/15), продолжуваат со својата работа согласно со овој закон.

Член 46

Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од три месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 47

Тарифата за награда и надоместок на трошоците за работа на адвокатите од член 34 од овој закон која ја донесува Управниот одбор на Адвокатска комора, ќе се усогласи со одредбите од овој закон во координација со Министерството за правда во рок од три месеци од денот на влегување во сила на овој закон.

Член 48

(1) Одредбите од членовите 35, 36 и 37 од овој закон, ќе започнат да се применуваат по пристапувањето на Република Северна Македонија во Европската Унија.

(2) Одредбата од членот 35 став (1) не се однесува на Кралството Данска.

Член 49

Со денот на отпочнување со примената на овој закон, престанува да важи Законот за бесплатна правна помош („Службен весник на Република Македонија“ број 161/2009, 185/11, 27/14 и 104/15), освен членот 8 во делот кој се однесува на заштита на жртвите од казниви дела и заштита на жртви од трговија со луѓе.

Член 50

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“, а ќе започне да се применува од 1 октомври 2019 година.

L I G J PËR NDIHMË JURIDIKE FALAS (*)

Seksioni 1

DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1

Lënda e ligjit

Me këtë ligj rregullohen rregullat e përgjithshme për sigurim të ndihmës juridike falas, llojet, vëllimi i ndihmës juridike falas, dhënësit dhe shfrytëzuesit e ndihmës juridike falas, obligimet dhe përgjegjësitë e tyre, procedura në të cilën realizohet e drejta për ndihmë juridike falas, financimi, shpërblimi dhe kompensimi për shpenzimet për ndihmë juridike falas, ndihmë juridike falas në konteste ndërkufitare, transparenca dhe përgjegjësia në dhënien e ndihmës juridike falas, procedurat e veçanta për ndihmë juridike, mbikëqyrja mbi aplikimin e këtij ligji dhe çështje tjera të cilat kanë të bëjnë me ndihmën juridike falas.

Neni 2

Qëllimi i ligjit

(1) Qëllimi i këtij ligji është të mundësohet dhe avancohet e drejta e personave fizikë për qasje në drejtësi dhe mbrojtja e drejtë gjyqësore.

(2) E drejta për ndihmë juridike falas realizohet në vëllim dhe procedurë të rregulluar me këtë ligj.

(3) Ky ligj nuk zbatohet për punë juridike për të cilat është paraparë ndihmë juridike falas me ligje të veçanta.

Neni 3

Kuptimi i shprehjeve të përdorura në këtë ligj

Shprehje të caktuara të përdorura në këtë ligj, e kanë këtë kuptim:

1. Ndihmë juridike falas është ndihmë juridike e miratuar dhe financuar nga ana e shtetit në mënyrë dhe kushte të parapara me këtë ligj.

2. Ndihmë juridike primare është lloj i ndihmës juridike që sigurohet nga ana e Ministrisë së Drejtësisë (në tekstin e mëtejme: Ministria), shoqata e autorizuar dhe klinika ligjore.

3. Ndihmë juridike dytësore është lloj i ndihmës juridike falas që sigurohet nga ana e avokatit të regjistruar në Regjistrin e avokatëve për ndihmë juridike dytësore (në tekstin e mëtejme: Regjistër i avokatëve).

4. Informata e përgjithshme juridike janë udhëzime dhe informata të përgjithshme dhe parimore për mënyrën, kushtet dhe procedurën për realizimin e të drejtës ose interesit të caktuar, plotësim të obligimit konkret dhe udhëzim në organ kompetent publik ose gjykatë kompetente.

5. Këshillë e përgjithshme juridike është këshillë për mënyrën dhe mundësitë për zgjidhje të çështjet juridike, për rregullohet ligjore, mundësinë për zgjidhje jashtë gjyqësore, për rregullat dhe shpenzimet e procedurës, për zbatimin e vendimeve të procedurës, njoftim me të drejtat dhe obligimet e kërkuesve dhe shfrytëzuesve të ndihmës juridike falas si dhe me mënyrën e dhënies së ndihmës juridike falas në procedura gjyqësore dhe administrative.

6. Shoqata është shoqatë e cilat në pajtim me dispozitat e këtij ligji i plotëson kushtet për dhënie të ndihmës juridike primare dhe në bazë të aktvendimit të Ministrisë është e autorizuar për dhënie të ndihmës juridike primare dhe është e regjistruar në Regjistrin e shoqatave të autorizuar për dhënie të ndihmës juridike falas.

(*) Me këtë ligj bëhet harmonizim me direktivën DIREKTIVA 2002/8/KE TË KËSHILLIT prej 27 janar 2003 për pëmirësim të qasjes në drejtësi gjatë kontestëve tejkufitare me vendosje të minimum rregullave të përbashkëta që kanë të bëjnë me ndihmë juridike për konteste të tilla, CELEX 32003L0008

7. Klinikë ligjore është njësi organizative e fakultetit juridik pranë universitetit të themeluar në pajtim me Ligjin për arsim të lartë dhe që ka për qëllim realizimin e mësimdhënies praktike për studentët.

8. Kërkues i ndihmës dytësore juridike është person fizik i cili ka parashtruar kërkesë të plotësuar për ndihmë dytësore juridike në Ministrinë e Drejtësisë.

9. Shfrytëzues i ndihmës dytësore juridike është person fizik që i plotëson kushtet dhe të cilin i është miratuar ndihmë juridike në pajtim me këtë ligj.

10. Anëtarë të familjes janë bashkëshort, partner jashtëmartesor, fëmijët, prindërit, vëllezërit dhe motrat dhe farefis tjetër, që jetojnë në ekonomi të përbashkët familjare me kërkuesin e ndihmës dytësore juridike dhe bashkërisht i mbulojnë shpenzimet për jetë.

Neni 4

Dhënës të ndihmës juridike falas

(1) Ndihma juridike falas jepet në kushtet dhe procedurën e paraparë me këtë ligj.

(2) Ndihmë juridike falas mund të jepet si ndihmë primare juridike dhe ndihmë dytësore juridike.

(3) Ndihmë primare juridike jepet nga ana e personit të autorizuar zyrtar të Ministrisë, shoqatës së autorizuar dhe klinikës ligjore (në tekstin e mëtejshëm: dhënës).

(4) Ndihmë dytësore juridike japin avokatë në procedurë para gjykatës, organi shtetëror, Fondi për Sigurim Pensional dhe Invalidor të Maqedonisë së Veriut, Fondi për Sigurim Shëndetësor i Maqedonisë së Veriut dhe personat të cilët kryejnë autorizime në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

(5) Mjetet për miratim të ndihmës juridike falas dhe shpenzimet për ndihmën e dhënë juridike në procedurat e parapara me këtë ligj sigurohen prej buxhetit të Ministrisë, si dhe prej donacionave dhe të ardhurave tjera në pajtim me ligj.

(6) Ndihma e miratuar dytësore juridike mund të ndërpritet në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

(7) Në rastet e caktuara me këtë ligj, shfrytëzuesi i kompenzon shpenzimet për ndihmë dytësore juridike, në tërësi ose pjesërisht.

(8) Ministri i Drejtësisë e përcakton mënyrën e veprimit gjatë dhënies së ndihmës juridike falas.

Seksioni 2

NDIHMË JURIDIKE PRIMARE

KREU I.

DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 5

Të drejtë për ndihmë primare juridike

Të drejtë për ndihmë primare juridike kanë të gjithë personat fizikë të cilët kanë vendbanim ose vendqëndrim në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Neni 6

Shtrirja e ndihmës juridike primare

Ndihma juridike primare përfshin:

- këshillë juridike initiale për të drejtën e shfrytëzimit të ndihmës juridike falas,
- informatë e përgjithshme juridike,
- këshillë e përgjithshme juridike,
- ndihmë gjatë kompletimit të kërkesës për ndihmë dytësore juridike,
- ndihmë gjatë plotësimit të formularëve, formularëve të lëshuar prej organit administrativ në procedurë administrative për mbrojtje sociale dhe mbrojtjen e të drejtave të fëmijëve; sigurim pensional, sigurim invalidor

dhe shëndetësor; mbrojtje të viktimave të dhunës në bazë gjinore dhe dhunë familjare; procedurë për regjistrim në librin e amzës të të lindurve; fitim të dokumenteve për identifikim personal dhe shtetësi,

- përpilim të parashtrësve në Komisionin për mbrojtje prej diskriminimit edhe tek Avokati i Popullit dhe kërkesave për mbrojtjen e lirive dhe të drejtave në Gjykatën Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Neni 7

Sigurimi i ndihmës juridike primare

(1) Ndihmë juridike primare jepet për çdo person të interesuar.

(2) Takimi i parë në Ministrinë, në shoqatën e autorizuar, në klinikën ligjore është me qëllim që personit i cili është i interesuar t'i sqarohet natyra e problemit dhe t'i ndihmohet të kuptojë nëse problemi është çështje juridike, nëse i njëjti është në kuadër të përfshirjes së shërbimeve juridike të cilat Ministria, shoqata dhe klinika ligjore i japin, si dhe llojet e ndihmës juridike të cila janë më kompetente për personin.

(3) Në procedurën derisa e japin ndihmën juridike primare Ministria, shoqata dhe klinika ligjore nuk kanë të drejtë të veprojnë në emër dhe për llogari të personit.

(4) Ndihma primare juridike të cilën e jep Ministria përfshin:

- këshillë juridike fillestare për të drejtën e shfrytëzimit të ndihmës juridike falas,
- informatë e përgjithshme juridike,
- këshillë e përgjithshme juridike,
- ndihmë gjatë kompletimit të kërkesës për ndihmë dytësore juridike.

(5) Ndihmë juridike primare jep klinika ligjore në pajtim me programin për arsim, të miratuar nga ana e fakultetit juridik, kurse me qëllim të realizimit të mësimdhënies praktike për studentët e fakultetit juridik. Gjatë dhënies së ndihmës juridike primare, klinika ligjore bashkëpunon me avokatët e regjistruar në Regjistrin avokatëve, si dhe me Odën e Avokatëve të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

(6) Ministri i Drejtësisë e përcakton mënyrën e bashkëpunimit nga paragrafi (5) të këtij neni pas mendimit paraprak të Ministrisë së Arsimit dhe Shkencës dhe Odës së Avokatëve të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

KREU II.

TË DREJTA DHE OBLIGIME TË PJESËMARRËSVE NË PROCEDURËN PËR NDIHMË JURIDIKE PRIMARE

Neni 8

Obligime të dhënësve të ndihmës juridike primare

(1) Dhënësit janë të obliguar të japin ndihmë juridike primare dhe të bashkëpunojnë në mënyrë të ndërsjellë në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

(2) Gjatë dhënies së ndihmës juridike primare nga paragrafi (1) i këtij neni, dhënësi e informon personin e interesuar për të drejtat dhe obligimet e shfrytëzuesve të ndihmës juridike falas dhe për procedurën për realizim të ndihmës juridike primare dhe dytësore, pa asnjë kopensim.

(3) Dhënësi ka për obligim personit t'i ndihmojë ta plotësojë kërkesën për ndihmë dytësore juridike si dhe deklaratën për gjendjen e tij pronësore dhe gjendjen financiare të anëtarëve të familjes së vet, me të cilën parashtrohen ato dokumente të cilat vetëm personi i posedon dhe mund t'i sigurojë, ndërsa që kanë të bëjnë me çështjen juridike për zgjidhjen e të cilës kërkohet ndihmë juridike. Ministria me detyrë zyrtare i siguron edhe të gjitha dokumentet e nevojshme prej institucioneve kompetente.

(4) Në bazë të takimit të parë me personin dhe dokumentacionin e përgjithshëm të siguruar, dhënësi më së voni në afat prej dy ditëve prej takimit do të përpilojë mendim të shkurtër me shkrim për lëndën të cilin do ta bashkëngjitë me shkresat dhe do ta kompletojë kërkesën për ndihmë dytësore juridike.

(5) Shoqata ose klinika ligjore në afat prej katër ditëve nga pranimi i kërkesës, të njëjtën e parashtrohet në seksionin rajonal të Ministrisë që gjendet në rajonin në të cilin personi ka vendbanim ose vendqëndrim.

(6) Dhënësit mbajnë evidencë për ndihmën juridike primare që e kanë dhënë.

(7) Shoqata për të dhënat që kanë të bëjnë me ndihmën juridike primare që është dhënë është e detyruar të parashtrojë raporte mujore në Ministrinë. Klinika ligjore është e obliguar të parashtrojë raporte në çdo gjashtë muaj tek Ministria.

(8) Për ndihmën juridike primare që është dhënë shoqata dhe klinika ligjore kanë të drejtë për kompensim në pajtim me nenin 12 të këtij ligji.

(9) Ministria e Drejtësisë i përcakton përmbajtjen, formën dhe mënyrën e mbajtjes së evidencës për të dhënat që kanë të bëjnë me ndihmën juridike primare që është dhënë nga paragrafi (6) i këtij neni, si dhe përmbajtjen e raporteve nga paragrafi (7) i këtij neni.

Neni 9

Përgjegjësia e dhënësve të ndihmës juridike primare

(1) Nëse është shkaktuar dëm gjatë dhënies së ndihmës juridike primare nga ana e personit të autorizuar zyrtar të Ministrisë (në tekstin e mëtejme: personi i autorizuar zyrtar) kompensimi i dëmit bie në barrë të buxhetit të Ministrisë.

(2) Shoqata është përgjegjëse për ndihmën juridike primare që është dhënë.

(3) Nëse është shkaktuar dëm gjatë dhënies së ndihmës juridike primare nga ana e shoqatës, kompensimi i dëmit bie në ngarkim të shoqatës.

(4) Klinika ligjore është përgjegjëse për ndihmën juridike primare që është dhënë.

(5) Nëse është shkaktuar dëm gjatë dhënies së ndihmës juridike primare nga ana e klinikës ligjore, kompensimi i dëmit bie në ngarkim të fakultetit juridik në të cilin si njësi organizative gjendet klinika ligjore.

Neni 10

Regjistrimi dhe shlyerja e dhënësve të ndihmës primare juridike në Regjistrin

(1) Shoqata do të regjistrohet në Regjistrin e shoqatave të autorizuar për dhënien e ndihmës juridike primare që e udhëheq Ministria nëse i plotëson këto kushte:

- të jetë i regjistruar në Regjistrin e shoqatës së Regjistrin qendror të Republikës së Maqedonisë më së paku pesë (5) vjet para dorëzimit të kërkesës,

- të ketë të punësuar ose angazhuar jurist të diplomuar me provimin e dhënë të jurisprudencës,

- Në statutin e shoqatës si njëra nga qëllimet e themelimit të ceket dhënia e ndihmës primare juridike në sferën në të cilën është themeluar,

- të ketë të lidhur marrëveshje për sigurimin e përgjegjësisë për dëmin e mundshëm gjatë dhënies së ndihmës juridike primare me shumë më të ulët prej 100.000,00 denarë të policës së sigurimit,

- të ketë dorëzuar kërkesa vjetore të tatimit për tre vitet para vitit të miratimit të kërkesës për regjistrim,

- të plotësojë kushte minimale hapësimore dhe kushte teknike të cilat garantojnë sigurim të papenguar të ndihmës primare juridike dhe

- të ketë realizuar më së paku tre projekte për sigurimin e ndihmës juridike ose këshillat juridik.

(2) Shoqata e cila është e interesuar për dhënien e ndihmës juridike primare në Ministri dorëzon kërkesë për regjistrim në Regjistrin së bashku me dëshmitë për plotësimin e kushteve nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Formën dhe përmbajtjen e kërkesës për regjistrim në Regjistrin nga paragrafi (1) dhe paragrafi (4) i këtij neni e përcakton ministri.

(4) Klinika ligjore do të regjistrohet në Regjistrin e fakulteteve juridike të autorizuar për dhënien e ndihmës juridike primare që e mban Ministria, pas dorëzimit të kërkesës për regjistrim, nëse:

- është njësi organizuese e fakultetit juridik në universitetin e themeluar në pajtim me ligjin,

- është në përbërje të universitetit i cili është i radhitur mes shtatë universiteteve të para në Republikën e Maqedonisë së Veriut.

(5) Ministria në afat prej 30 ditësh nga dita e pranimi të kërkesës së dorëzuar për regjistrim nga paragrafi (2) dhe (4) të këtij neni ka obligim:

- të vlerësojë nëse dhënësi i cili e ka dërguar kërkesën me dokumentet e nevojshme i plotëson kushtet për regjistrim të parapara me paragrafin (1) përkatësisht paragrafin (4) të këtij neni,

- të miratojë aktvendim për regjistrim me të cilin do ta miratojë kërkesën dhe do të kryej regjistrim në Regjistrin nga paragrafi (1) dhe paragrafi (4) i këtij neni ose të miratojë aktvendim me të cilin do ta refuzojë kërkesën për regjistrim.

(6) Nëse Ministria konfirmon se nuk i janë dorëzuar të gjitha provat e nevojshme për miratimin e aktvendimit për regjistrim në Regjistrin nga paragrafi (1) dhe paragrafi (4) i këtij neni, të njëjtat do t'i kërkojë dhënësi në afat prej shtatë ditëve nga dita e pranimi të kërkesës për regjistrim në Regjistrin nga paragrafi (1) dhe paragrafi (4) i këtij neni.

(7) Kërkesa për dorëzimin e të dhënave plotësuese e ndërpret afatin për veprim të Ministrisë të përcaktuar në paragrafin (5) të këtij neni, deri në ditën e pranimi të të dhënave të kërkuara, në afatin e paragrafit (8) të këtij neni.

(8) Nëse të dhënat e kërkuara nga dhënësi nuk dorëzohen në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimi të kërkesës për plotësimin e të dhënave, afati i përcaktuar në paragrafin (5) të këtij neni, vazhdon të rrjedhë dhe në të njëjtën Ministria është e obliguar të miratojë vendim me të cilin do ta refuzojë kërkesën për regjistrimin e dhënësit në Regjistrin nga paragrafi (1) dhe paragrafi (4) i këtij neni.

(9) Ministria e mban Regjistrin nga paragrafi (1) dhe paragrafi (4) i këtij neni në formë të shkruar dhe elektronike dhe e publikon dhe azhuron në ueb faqen e vet në çdo tre muaj.

(10) Ministria me aktvendim do ta shlyejë dhënësin nga Regjistri, nga paragrafi (1) dhe paragrafi (4) të këtij neni, nëse:

- vërtetohet se gjatë kohës së dhënies ose më së voni një vit pasi që ndihma juridike është dhënë, dhënësi nuk i ka plotësuar obligimet në pajtim me dispozitat e dhëna nga dispozitat e këtij ligji ose

- dhënësi më tej nuk i plotëson kushtet nga paragrafi (1) përkatësisht paragrafi (4) i këtij neni.

(11) Kundër aktvendimit të Ministrisë me të cilën refuzohet kërkesa për regjistrimin e dhënësit në Regjistrin nga paragrafi (1) dhe paragrafi (4) i këtij neni, si dhe kundër aktvendimit për shlyerjen e dhënësit të Regjistrin mund të ngritët kontest administrative para gjykatës kompetente.

(12) Nëse Ministria me aktvendim e shlyen dhënësin nga Regjistri nga paragrafi (1) dhe paragrafi (4) i këtij neni, gjithashtu mund të ngrejë kërkesë të re për regjistrim pas skadimit të 12 muajve nga dita e miratimit të aktvendimit për shlyerje.

(13) Formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së Regjistrin nga paragrafi (1) dhe paragrafi (4) të këtij neni e përcakton ministri.

(14) Kushtet minimale hapësimore dhe teknike nga paragrafi (1) alineja 6 e këtij neni i përcakton ministri.

Neni 11

Financimi i shoqatave dhe klinikave ligjore si dhënës të ndihmës juridike primare

(1) Mjetet e kompensimit për dhënien e ndihmës juridike primare nga ana e shoqatave të autorizuar dhe klinikave ligjore ndahen në bazë të konkursit publik.

(2) Konkursin publik e publikon Ministria në ueb faqen e vet dhe e njëjta zgjatë 30 ditë nga dita e publikimit, në tremujorin e parë të vitit rrjedhës, në kuadër të zbatimit të mjeteve të cilat janë për atë dedikim të miratuara në kuadër të buxhetit të Ministrisë për vitin rrjedhës.

(3) Në konkursin publik përmenden: prioritetet e konkursit, numri i përgjithshëm i mjeteve të cilat ndahen, dokumentet e nevojshme, afatet për zbatimin e procedurës të konkursit publik, periudha kohore prej së paku një vit në të cilën kryhet dhënia e ndihmës primare juridike, kriteret e vlerësimit të kërkesave, si dhe llojet e harxhimeve të parapara për dhënien e ndihmës primare juridike të cilat do të ndahen nga Ministria.

(4) Shpalljen dhe realizimin e konkursit publik nga paragrafi (1) i këtij neni, e realizon Komisioni për shpërndarjen e mjeteve nga shoqata të autorizuar dhe klinika ligjore për dhënien e ndihmës primare juridike (në tekstin e mëtejme: komisioni) i formuar nga ministri i Drejtësisë, që përbëhet nga tre anëtarë dhe zëvendës të tyre nga radhët e të punësuarve të nëpunësve shtetërorë administrativë.

(5) Komisioni në afat prej 30 ditëve pas skadimit të afatit për dorëzimin e kërkesave i shqyrton kërkesat, përgatit dhe dorëzon mendim për ministrin e Drejtësisë në të cilën është e përmendur rang lista për të gjitha fletëparaqitjet e pranuar.

(6) Gjatë vlerësimit të fletëparaqitjeve do të merren parasysh këto kriteret për ndarjen e mjeteve financiare për shoqëritë e paraqitura të autorizuar dhe klinikat ligjore:

- dobi shoqërore nga projekti i propozuar për dhënien e ndihmës juridike përmes qëllimeve të qarta dhe të realizueshme,

- vlerësim i harmonizimit të qëllimeve të projekteve të cilat përbëhen në lehtësimin e qasjes në drejtësi, me prioritetet e përcaktuara në konkursin publik si dhe mënyrën në të cilën ndihma e siguruar juridike do të mundësojë realizimin e ndihmës për ata të cilët dedikohet,

- përvoja në sigurimin e ndihmës primare juridike të shoqatave përkatësisht klinikave ligjore si dhe personat të cilët e sigurojnë,

- rajonin në të cilin jepet ndihma primare juridike me qëllim të qasjes së barabartë rajonale të ndihmës juridike falas,

- arsyeshmëria dhe lartësia e harxhimeve të parapara për dhënien e ndihmës primare juridike.

(7) Në bazë të mendimit të paragrafit (5) të këtij neni ministri i Drejtësisë miraton aktvendim për ndarjen e mjeteve në pajtim me konkursin publik.

(8) Kundër aktvendimit të paragrafit (7) të këtij neni mund ngrihet kontest administrativ para gjykatës kompetente.

(9) Në afat prej 30 ditëve nga plotfuqishmëria e aktvendimit nga paragrafi (7) i këtij neni, ministri i Drejtësisë lidh marrëveshje me shoqatat përkatësisht fakultetet juridike në të cilat njësi organizative janë klinikat ligjore me të cilat rregullohen të drejtat dhe obligimet e ndërsjella. Nga dita e nënshkrimit të marrëveshjes deri në kohëzgjatjen e saj, dhënësve nuk u takon kompensim në pajtim me nenin 12 të këtij ligji.

(10) Në çdo tre muaj dhënësit e paragrafit (9) të këtij neni dorëzojë raport të detajuar narrativ dhe financiar për aktivitet e realizuara dhe harxhimet e bëra së bashku me dokumentacionin e plotë shoqëres.

(11) Nëse vërtetohet se mjetet e pranuar për dhënien e ndihmës juridike primare i harxhon pa dedikim ose ndihmën juridike primare nuk e jep në pajtim me ligjin dhe konkursin publik ose nuk e ka filluar realizimin e punës së caktuar në afatin e paraparë në marrëveshje, Ministria e ndërpret sigurimin e mëtejme të mjeteve, e prish marrëveshjen dhe në afat prej 30 ditëve ngre procedurë për kthimin e mjeteve tashmë të ndara në Buxhetin e Ministrisë dhe kompensimin e dëmit.

(12) Mënyrën e shpalljes dhe realizimit të konkursit publik, kontrollin e dokumenteve të dorëzuara, mënyrën e vlerësimit gjatë notimit të kërkesës, kryerjen e kontrollit dhe harxhimin e mjeteve i përcakton ministri i Drejtësisë.

(13) Shoqatat dhe klinikat ligjore të regjistruara në regjistrin nga neni 10 paragrafët (1) dhe (4) të cilat financohen në pajtim me këtë nen pranojnë kompensim në pajtim me dispozitat e nenit 12 të këtij ligji.

Neni 12

Kompensimi i shoqatës dhe klinikës ligjore si dhënës të ndihmës juridike primare

(1) Shoqata dhe klinika ligjore të cilat nuk financohen në pajtim me nenin 11 të këtij ligji, kanë të drejtë në kompensim për ndihmën juridike primare të dhënë falas për çdo lëndë veçmas për të cilën është lejuar kërkesa për ndihmën juridike dytësore.

(2) Shoqata dhe klinika ligjore kanë të drejtë në kompensim dhe për ndihmën e dhënë juridike të nenit (6) alineja 5 dhe 6 të këtij ligji për këto persona:

- shfrytëzuesit e të drejtës së ndihmës në para të mbrojtjes sociale,

- pranues të pensionit invalidor dhe

- viktimat të dhunës në familje dhe të bazuar gjinore.

(3) Kompensimi nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni llogaritet në bazë të listës së harxhimeve për vëllimin e punës së kryer, në pajtim me Tarifën e kompensimit të harxhimeve për punë të shoqatave dhe klinikave ligjore për dhënien e ndihmës juridike primare.

(4) Ministri e përcakton formularin për listën e harxhimeve dhe tarifën nga paragrafi (3) të këtij neni.

(5) Ministria në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të listës së harxhimeve nga paragrafi (3) të këtij neni, ka për obligim që të njëjtën ta shqyrtojë dhe të miratojë aktvendim me të cilin lejohet ose nuk lejohet pagesa.

(6) Nëse vlerëson se nevojiten të dhëna plotësuese që të miratohet aktvendimi për pagesë, Ministria do të kërkojë nga shoqata dhe klinikat ligjore në afat prej pesë ditëve nga dita e pranimit të listës së harxhimeve, ndërsa në afat e paragrafit (5) të këtij neni, ndërpritet deri në ditën e pranimit të të dhënave plotësuese të kërkuara.

(7) Nëse nuk i merr të dhënat e kërkuara nga shoqata dhe klinika ligjore në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të kërkesës për të dhënat plotësuese, Ministria në afatin e paragrafit (5) të këtij neni, që vazhdon të rrjedhë do të miratojë aktvendim me të cilin nuk miratohet pagesa.

(8) Ministria do të miratojë aktvendim me të cilin nuk do të paguhet kompensimi nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni, nëse konstaton se ndihma juridike primare nuk është dhënë në pajtim me nenin 8 të këtij ligji.

(9) Kundër aktvendimeve të paragrafëve (5), (7) dhe (8) të këtij neni, shoqata dhe klinika ligjore mund të ngrenë kontest administrativ para gjykatës kompetente.

Seksioni 3**NDIHMA JURIDIKE DYTËSORE****KREU I.****HARXHIME, SHTRIRJA DHE E DREJTA
E NDIHMËS JURIDIKE DYTËSORE****Neni 13****Dispozita të përgjithshme**

(1) Ndihma juridike dytësore miratohet për personin i cili ka nevojë për ndihmë juridike dytësore nga avokati për punë konkrete juridike dhe që nuk ka mundësi t'i paguajë harxhimet e procedurës për shkak të gjendjes së tij financiare dhe kërkesa e të cilit është e arsyeshme.

(2) Ndihma dytësore juridike përfshinë përfaqësimin në procedurë para gjykatës, organit shtetëror, Fondit të Sigurimit Pensional dhe Invalidor të Republikës së Maqedonisë së Veriut, Fondit të Sigurimit Shëndetësor të Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe personave të cilët kryejnë autorizime publike në pajtim me nenin 14 të këtij ligji, si dhe lirim nga harxhimet në pajtim me dispozitat e parapara me këtë dhe me ligj tjetër.

(3) Në procedurën e ndihmës juridike dytësore Ministria bashkëpunon me Odën e Avokatëve të Republikës së Maqedonisë së Veriut (në tekstin e mëtejme: Odën e Avokatëve), organet e jurisprudencës, si dhe me qendrën për punë sociale, organet shtetërore dhe institucione tjera juridike të cilat në pajtim me ligjin janë të obliguara pa asnjë kompensim të Ministrisë të kryejnë dorëzimin e të dhënave të nevojshme për sigurimin e ndihmës juridike dytësore në ç'rast të dhënat dorëzohen në pajtim me dispozitat për mbrojtjen e të dhënave personale.

(4) Personi i autorizuar zyrtar për çdo kërkesë të dorëzuar veçmas për ndihmë juridike dytësore sjell vërtetim me të cilin kërkesa miratohet ose sjell akt si informata publike me të cilin informohet kërkuksi (në tekstin e mëtejme: njoftim) se kërkesa refuzohet.

(5) Me vërtetimin me të cilin miratohet ndihma juridike dytësore:

- autorizohet avokati i emëruar për dhënien e ndihmës juridike dytësore,

- lirohet shfrytëzuesi nga taksa gjyqësore dhe harxhime të ndërlidhura me procedurën para gjykatës në pajtim me ligjin,

- lirohet shfrytëzuesi nga harxhimet për ekspertizën dhe

- lirohet shfrytëzuesi nga taksa administrative.

(6) Ekspertiza nga paragrafi (5) alineja 3 e këtij neni, sigurohet përmes Byrosë së Ekspertizës Gjyqësore në pajtim me Ligjin për ekspertizë.

(7) Harxhimet për sigurimin e ndihmës juridike dytësore në pajtim me procedurat e parapara me këtë ligj sigurohen nga mjetet e Buxhetit të Ministrisë.

(8) Nëse shfrytëzuesi i ndihmës juridike dytësore ka sukses në kontest dhe gjykata e obligon anën e kundërt që t'i kompensojë harxhimet e procedurës plotësisht ose pjesërisht në pajtim me dispozitat e ligjit që e rregullojnë procedurën gjyqësore, në atë rast gjykata në shqiptimin e aktvendimit gjyqësor e obligon anën e kundërt që shumën e harxhimeve të procedurës ta paguajë në llogarinë e Buxhetit të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

(9) Kreditor për arkëtimin e harxhimeve në procedurën e ekzekutimit të paragrafit (8) të këtij neni në pajtim me Ligjin për përmbarim është Republika e Maqedonisë së Veriut.

(10) Ndihma juridike falas në pajtim me këtë ligj nuk i përfshinë harxhimet të cilat shfrytëzuesi i ndihmës juridike falas është i obliguar t'i kompensojë nëse nuk ka sukses në procedurën kontestimore.

(11) Ndihma juridike dytësore i përshinë ato harxhime në procedurë që janë shkaktuar pas ditës së miratimit të kërkesës për ndarjen e ndihmës juridike falas.

Neni 14**Shtrirja e ndihmës juridike dytësore**

(1) Ndihma juridike dytësore miratohet për përfaqësimin në të gjitha shkallët në procedurë gjyqësore civile, procedura administrative dhe konteste administrative.

(2) Ndihma juridike dytësore miratohet për përfaqësim në procedurën e debatit për trashëgimi para noterit nëse e njëjta ka të bëjë me pronën e nenit 19 të këtij ligji.

(3) Ndihma juridike dytësore miratohet për përpilimin e parashtresave të debitorit para përmbaruesit kompetent, kur përmbarimi realizohet me shitjen e patundshmërisë të nenit 19 paragrafi (1) alineja 1 të këtij ligji dhe janë plotësuar kushtet për miratimin e ndihmës juridike.

(4) Ndihma juridike dytësore nga paragrafi (1) i këtij neni nuk miratohet në rastet e parapara me dispozitat e neneve 17 dhe 22 të këtij ligji.

Neni 15**Të drejtë për ndihmë juridike dytësore**

Të drejtë të dorëzim të kërkesës për ndihmën juridike dytësore ka:

- personi shtetas i Republikës së Maqedonisë së Veriut me vendbanim të përhershëm në Republikën e Maqedonisë së Veriut,

- shtetasi i huaj me leje qëndrimi të përkohshme ose të përhershme në Republikën e Maqedonisë së Veriut ose personi pa shtetësi i cili ligjërisht qëndron në Republikën e Maqedonisë së Veriut,

- personi i cili ka të drejtë për ndihmë juridike të siguar nga Republika e Maqedonisë së Veriut në pajtim me marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara në pajtim me Kushtetutën e Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe

- kërkuksit e të drejtës së azilit.

Neni 16**Kërkesa për ndihmë juridike dytësore**

(1) Procedura për ndihmën juridike dytësore fillon me paraqitjen e kërkesës për ndihmë juridike dytësore nga personi i interesuar në njësinë rajonale të Ministrisë që ndodhet në rajonin ku personi ka vendbanim ose vendqëndrim.

(2) Kërkesa parashtrohet personalisht, përmes postës ose përmes shoqatës së autorizuar.

(3) Personi plotëson dhe paraqet kërkesë të veçantë për ndihmë juridike dytësore për secilën çështje juridike individualisht për zgjidhjen e së cilës dëshiron të ngrejë procedurë në pajtim me nenin 14 të këtij ligji.

(4) Formularin e kërkesës për ndihmë juridike dytësore nga paragrafi (1) të këtij neni e përcakton ministri.

(5) Ministria, shoqata dhe klinika ligjore personit të interesuar i ndihmojnë në plotësimin e kërkesës për ndihmë juridike dytësore në pajtim me dispozitat e nenit 8 të këtij ligji.

(6) Personi është i detyruar të japë të dhëna të sakta për çështjen juridike për të cilën kërkon ndihmë juridike dytësore, për gjendjen e tij financiare dhe gjendjen financiare të anëtarëve të familjes me të cilët jeton, si dhe të dorëzojë kopje të dokumenteve që e vërtetojnë të dhënat e theksuara në kërkesën për ndihmën juridike dytësore, si dhe kopjet nga dokumentet të cilat Ministria nuk mund t'i sigurojë sipas detyrës zyrtare, kurse të cilat kanë të bëjnë me çështjen juridike në pajtim me ligjin.

(7) Personat nga neni 15 të këtij ligji kanë të drejtë të paraqesin kërkesë për ndihmë juridike dytësore në cilëndo fazë të procedurës për udhëheqjen e secilës kanë nevojë për ndihmën juridike dytësore.

(8) Procedura për kërkesën për ndihmë juridike dytësore është urgjente.

KREU II. KUSHTET PËR MIRATIMIN E NDIHMËS JURIDIKE DYTËSORE

Neni 17

Kushtet e përgjithshme për miratimin e ndihmës juridike dytësore

(1) Kërkuesi i ndihmës juridike dytësore (në tekstin e mëtejshëm: kërkuesi) ka të drejtë të marrë ndihmë juridike dytësore, nëse për shkak të gjendjes së tij financiare nuk mund t'i realizojë me Kushtetutën e Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe me ligj të drejtat e garantuara, pa e rrezikuar mbajtjen e tij dhe mbajtjen e anëtarëve të familjes së tij me të cilët jeton në ekonomi familjare të përbashkët.

(2) Gjendja financiare e kërkuesit dhe anëtarëve të familjes së tij përcaktohet në bazë të deklaratës me shkrim të gjendjes financiare (në tekstin e mëtejshëm: deklaratë) e dhënë nga kërkuesi i ndihmës juridike që është pjesë e kërkesës për ndihmë juridike dytësore.

(3) Kërkuesit i miratohet ndihma juridike dytësore nëse:

- i plotëson kushtet për të hyra dhe pronë të parashikuara me nenin 18 dhe nenin 19 nga ky ligj ose
- i plotëson kushtet e parashikuara si përjashtim për miratimin e ndihmës juridike nga neni 20 të këtij ligji.

(4) Kërkuesit do t'i miratohet ndihmë juridike dytësore nëse krahas kushteve nga paragrafi (3) të këtij neni, kërkesa për ndihmë juridike dytësore është e arsyeshme në pajtim me nenin 21 të këtij ligji.

(5) Nëse në deklaratën me shkrim për gjendjen financiare, parashtuesi i kërkesës paraqet të dhëna të pasakta për gjendjen e tij financiare ose gjendjen financiare të anëtarëve të familjes së tij me qëllim që t'i jepet ndihmë juridike dytësore, kërkesa për ndihmë juridike dytësore do të refuzohet, kurse parashtuesi i kërkuesit nuk do të mund të paraqesë kërkesë të re për ndihmë juridike dytësore para kalimit të 12 muajve nga dita e marrjes së aktvendimit.

(6) Gjatë përcaktimit të gjendjes financiare të parashtuesit të kërkesës dhe anëtarëve të familjes së tij, nuk merren parasysh të ardhurat dhe prona e atyre anëtarëve të familjes që paraqiten si palë kundërshtarë në procedurën për zgjidhjen e së cilës kërkuesi parashtroi kërkesë për ndihmë juridike dytësore.

Neni 18

Kushtet për të hyra të kërkuesit

(1) Konsiderohet se gjendja financiare e parashtuesit të kërkesës dhe anëtarëve të familjes së tij është rrezikuar me shpenzimet e procedurës nëse:

- të ardhurat mujore të kërkuesit i cili jeton vetëm nuk e tejkalon shumën e rrogës neto minimale në Republikën e Maqedonisë së Veriut, të përcaktuar me dispozitat nga fusha e rrogës minimale,

- të ardhurat mujore të kërkuesit që jeton në familje të përbashkët me anëtarët e familjes së tij nuk e tejkalon shumën e rrogës minimale neto nga paragrafi (1), alineja 1 të këtij neni, dhe të ardhurat mujore të secilit anëtar të familjes tjetër nuk e tejkalon shumën prej 20% të rrogës neto minimale të përcaktuar me dispozitat në fushën e rrogës minimale,

(2) Si të ardhura mujore të kërkuesit të ndihmës juridike dhe anëtarëve të familjes së tij konsiderohen:

- neto rroga,
- pensioni i realizuar në Republikën e Maqedonisë së Veriut ose jashtë vendit,
- kompensimi me para në bazë të papunësisë,
- të hyra të paraqitura ose realizuara neto në Drejtorinë e të Hyrave Publike,

- të ardhura nga përkrahja financiare nga sfera e bujqësisë dhe zhvillimit rural që janë realizuar në vitin paraprak,

- pagesë invaliditeti ushtarak ose civil,
- të hyra nga puna e përkohshme jashtë vendit;
- të hyra të realizuara nga instrumente financiare;
- të hyra nga prona
- mjete parash tek bartësi i qarkullimit pagesor,
- mbajtje ligjore dhe

- dhurata për të cilat obliguesit tatimorë janë të detyruar të paguajnë tatim tëmbli të ardhura nga veprimtari në pajtim me dispozitat e Ligjit për tatim mbi të ardhura.

(3) Si të hyra nga paragrafi (2) të këtij neni, nuk konsiderohen:

- kompensim parash për ndihmë dhe kujdes nga person tjetër,

- shtesë prindërore për fëmijë,
- shtesë fëmijërore dhe shtesë e veçantë,
- kompensim për dëmtim trupor,
- ndihmë sociale në para,
- ndihmë e përhershme në para
- ndihmë e njëhershme dhe ndihmë në natyrë,
- kompensim në para për shpenzimet e personit të akomoduar dhe kompensim për kujdesin e personit në familje përkujdesëse,

- ndihmë financiare të njëhershme për të porsalindur,
- mbajtje ligjore për fëmijë që harmonizohet me rritjen e shpenzimeve për jetesë për vitin paraprak, të publikuar nga Enti Shtetëror i Statistikës, në janar për vitin rrjedhës,

- ndihmë me para për banim social,
- kompensimi për regjistrues për kryerjen e aktiviteteve lidhur me zbatimin e regjistrimit të popullsisë, ekonomive familjare dhe banesave në Republikën e Maqedonisë së Veriut të bartësit dhe anëtarëve të ekonomisë familjare,
- bursë,

- mjetet e miratuara nga institucioni kompetent për mjekim jashtë vendit;

- shtesë për shurdhëri,
- shtesë për verbëri dhe mobilitet,

- kompensim i pagës për punën me kohë të shkurtuar për shkak të kujdesit të fëmijës me pengesa trupore ose mentale dhe

- ndihmë me para të personit që deri në moshën 18 vjeçare ka pasur status të fëmijës pa prindër dhe kujdes prindëror.

(4) Gjatë përcaktimit të të ardhurave si bazë për miratimin e ndihmës juridike dytësore të merren parasysh të ardhurat neto mujore dhe të hyrat të përmendura në paragrafin (2) të këtij neni, që i ka marrë kërkuesi i ndihmës juridike dhe anëtarët e familjes së tij me të cilët jeton në familje të përbashkët në gjashtë muajt e fundit para paraqitjes së kërkesës për ndihmë juridike dytësore.

(5) Nëse të ardhurat nuk mund të përcaktohen në pajtim me paragrafin (4) të këtij neni, për shkak të të ardhurave të parregullta mujore të kërkuesit dhe anëtarëve të familjes së tij, atëherë llogariten të ardhurat e përkohshme për periudhën prej 12 muajsh para muajit në të cilin është parashtuar kërkesa për ndihmë juridike dytësore.

Neni 19

Kushtet për pronën e kërkuesit

(1) Ndihma juridike dytësore do t'i jepet miratohet parashtuesit të kërkesës, nëse në bazë të deklaratës së paraqitur për gjendjen financiare të kërkuesit dhe anëtarëve të familjes së tij, përcaktohet se:

- Kërkuesi i ndihmës juridike dhe anëtarët e familjes së tij kanë në pronësi vetëm objekt një banesor ose banesë si pjesë e veçantë e ndërtesës në të cilën jetojnë,

- krahas pronës të theksuar në alinenë 1 të këtij paragrafi, kërkuesi dhe anëtarët e familjes së tij kanë një ose më shumë parcela kadastrale të lidhura fizikisht me sipërfaqe të përgjithshme jo më madhe se 300 m² në qytetin e Shkupit ose 500 m² në komunat e Republikës së Maqedonisë së Veriut, respektivisht një ose më shumë parcela kadastrale me sipërfaqe të përgjithshme jo më të madhe se 5000 m² në mjediset rurale dhe

- kërkuesi i ndihmës juridike dhe anëtarët e familjes së tij kanë vetëm një automjet motorik të regjistruar kapaciteti i motorit të cilit nuk është më e madhe se 1 200 centimetër kub.

(2) Si pronë në kuptim të këtij ligji nuk do të konsiderohen:

- sendet të cilat në pajtim me Ligjin për përmbarim, janë përjashtuar nga përmbarimi,

- të ardhurat nga prona që sipas këtij ligji merren parasysh gjatë përcaktimit të të ardhurave të kërkuesit të ndihmës juridike ose anëtarëve të familjes së tij.

- automjeti motorik i regjistruar të cilin kërkuesi e shfrytëzon për transport të personit invalid anëtar të ekonomisë familjare dhe

- toka natyrore jopjellore (gurore, lugina dhe tjera), si dhe livadhe, kullosa, kallamishte dhe moçale të klasës 5, 6, 7 dhe 8, në pajtim me Ligjin për kadastër të patundshmërive.

Neni 20

Miratimi i ndihmës juridike dytësore pa përcaktimin e gjendjes financiare

(1) Me përjashtim të nenit 18 dhe nenit 19 të këtij ligji, ndihma juridike dytësore do të miratohet pa përcaktuar gjendjen financiare të parashtruesit të kërkesës dhe anëtarëve të familjes së tij nëse:

- kërkuesi është i vendosur në familje përkujdesëse, njësia banimi për jetesë të organizuar me mbështetje ose në institucion për mbrojtje sociale, me vendim të Qendrës për Punë Sociale (në tekstin e mëtejshëm: rrethana të veçanta),

- kërkuesi ka nevojë për ngritje dhe përfaqësim në procedurën për shqiptimin e masave të përkohshme për mbrojtje nga dhuna në familje para gjykatës kompetente, ose

- kërkuesi, për shkak të fatkeqësisë elementare, të fuqisë madhore ose rrethanave të tjera që janë jashtë kontrollit të tij gjendet në situatë financiare që e pengon atë të sigurojë në mënyrë të pavarur mbrojtjen e të drejtave të tij.

(2) Në rastin nga paragrafi (1) alineja 2 dhe 3 të këtij neni, ndihma juridike dytësore do të miratohet vetëm nëse parashtruesi i kërkesës do të paraqesë vërtetim që është evidentuar si viktimë e dhunës në familje, respektivisht dokumentacion nga organ kompetent se papritur u gjet në pozicionin financiar e cila ka ndodhur në gjashtë muajt e fundit para parashtrimit të kërkesës për ndihmë juridike dytësore dhe nëse puna juridike për të cilën kërkon ndihmë juridike dytësore dhe nëse çështja juridike për të cilën kërkohet ndihmë juridike dytësore është e lidhur me faktin se parashtruesi i kërkesës së ndihmës juridike dytësore është gjetur në gjendje e cila e ka penguar të sigurojë mbrojtjen e të drejtave të tij.

Neni 21

Arsyeshmëria e kërkesës

(1) Gjatë vlerësimit nëse do të miratohet ndihma juridike dytësore, krahas kushteve të neneve 18 dhe 19, respektivisht 20 të këtij ligji, është e nevojshme të përcaktohet nëse kërkesa është e arsyeshme.

(2) Kërkesa do të konsiderohet e paarsyeshme në rastet si vijojnë:

- kur shihet qartë se kërkesa e kërkuesit është e pabazuar për shkak të mungesës së fakteve juridike në bazë të të cilave mund të ndërmerren veprime juridike,

- kur bëhet fjalë për keqpërdorim të dukshëm të së drejtës për ndihmë juridike falas,

- çështja juridike për të cilën është kërkuar ndihma juridike është dukshëm e paarsyeshme,

- nëse pritshmëritë dhe kërkesat e kërkuesit padyshim janë në kundërshtim me rezultatet në çështje me gjendje faktike të njëjta apo të ngjashme për çështjet e njëjta juridike dhe

- kur kërkesat e kërkuesit janë në kundërshtim me moralin.

Neni 22

Baza për refuzimin e ndihmës juridike dytësore

Kërkesa për ndihmë juridike dytësore do të refuzohet nëse:

- kërkuesi nuk hyn në kategoritë e parashikuara në nenin 15 të këtij ligji,

- çështja juridike për të cilën kërkohet ndihma juridike nuk është paraparë si çështje juridike për të cilën miratohet ndihma juridike në përputhje me këtë ligj,

- kërkesa nuk është e arsyeshme në pajtim me neni 21 të këtij ligji,

- kërkuesi nuk ka paraqitur kërkesën për ndihmë juridike dytësore në kohën e duhur në pajtim me nenin 25 paragrafi (5) të këtij ligji,

- organi kompetent për zgjidhjen e çështjes konkrete juridike ka ndihmuar kërkuesin dhe ka theksuar mundësitë për zgjidhjen e të njëjtës, ia ka përgatitur dokumentet e nevojshme për mbrojtje ose i ka ofruar ndihmë në mënyrë tjetër që tregon se ndihma juridike dytësore nuk është më e nevojshme,

- kërkuesi paraprakisht ka realizuar të drejtën për ndihmë juridike dytësore dhe më pas me aktvendim të Ministrisë ka qenë i detyruar t'i paguajë shpenzimet lidhur me ndihmën juridike dytësore të pajustificuar, por nuk e ka bërë këtë në afatin e paraparë dhe shumë,

- ka të bëjë me punët doganore dhe tatimore,

- ka të bëjë me kërkesën për ofendim dhe shpifje,

- ka të bëjë për kompensim të dëmit jo material, përveç në rastet për viktimë të veprave penale, si dhe në rast të vdekjes ose invaliditeti të rëndë në pajtim me dispozitat e Ligjit për marrëdhënie obligative,

- ka të bëjë me kundërvajtjet,

- i referohet shërbimeve publike dhe komunale të përcaktuara në Ligjin për mbrojtjen e konsumatorëve dhe Ligjin për veprimtari komunale,

- shpenzimet për dhënien e ndihmës juridike janë joproportionalisht të larta në krahasim me vlerën e kontestit,

- nuk kanë kaluar gjashtë muaj nga dita e miratimit të aktvendimit për ndërprerjen e dhënies së ndihmës juridike për kërkuesin e ndihmës juridike në pajtim me nenin 26, paragrafi 1, alineja 4 e këtij ligji,

- nuk kanë kaluar 12 muaj nga dita e miratimit të aktvendimit për ndërprerjen e dhënies së ndihmës juridike për kërkuesin të ndihmës juridike në pajtim me nenin 26, paragrafi 1, alineja 7 e këtij ligji,

- avokati ka dorëzuar mendim të arsyetuar se nuk është pa rezultat vazhdimi i procedurës për të cilën është aprovuar më parë ndihma juridike dytësore, e cila i referohet çështjes së njëjtë juridike dhe bazës juridike, ose

- çështje pronësore në procedurë administrative.

KREU III.

PROCEDURA PËR KËRKESËN PËR NDIHMË
JURIDIKE DYTËSORE

Neni 23

Procedura për shqyrtimin e kërkesës

(1) Personi i autorizuar zyrtar në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimi të kërkesës është i detyruar:

- t'i marrë të gjitha të dhënat e nevojshme për përcaktimin nëse kërkuksi i plotëson kushtet për aprovimin e ndihmës juridike dytësore të përcaktuar në Seksionin 3 kreu II të këtij ligji,

- të shqyrtojë dhe të përcaktojë nëse kërkuksi i plotëson kushtet për miratimin e ndihmës juridike dytësore të përcaktuar në Seksionin 3 kreu II të këtij ligji dhe

- të përgatitë vërtetim me të cilin miratohet ose njoftim me të cilin refuzohet kërkesa për ndihmë juridike dytësore dhe

- ta organizojë takimin e parë ndërmjet avokatit dhe shfrytëzuesit të ndihmës juridike dytësore dhe datën e mbajtjes ta theksojë në vërtetim.

(2) Personi i autorizuar zyrtar kryen kontroll të të dhënave të dhëna në deklaratën me shkrim për gjendjen financiare të kërkuksit dhe anëtarëve të familjes së tij tek organet kompetente që disponojnë me të dhënat për të ardhurat dhe pronën e personave fizikë. Nëse personi i autorizuar zyrtar konstaton se janë të nevojshme të dhëna shtesë, në afat prej shtatë ditëve nga dita e pranimi të kërkesës, do të kërkojë të dhëna shtesë nga kërkuksi i ndihmës juridike dytësore në pajtim me ligjin.

(3) Kërkimi i të dhënave nga paragrafi (2) të këtij neni, e ndërpret afatin e paraparë në paragrafin (1) të këtij neni, deri në ditën e pranimi të të dhënave të kërkuara.

(4) Nëse, kërkuksi në afat prej 15 ditëve nga dita e pranimi të kërkesës për të dhëna shtesë nga paragrafi (2) të këtij neni, të njëjtat nuk i dorëzon, në afatin nga paragrafi (1) të këtij neni, i cili vazhdon të rrjedhë, personi i autorizuar zyrtar do të sjellë njoftim me të cilin kërkesa për ndihmë juridike dytësore refuzohet.

(5) Organet kompetente që disponojnë të dhëna për të ardhurat dhe pronën e kërkuksit të ndihmës juridike dytësore dhe anëtarët e familjes së tij, në pajtim me paragrafin (2) të këtij neni, janë të detyruar t'i dorëzojnë të dhënat e kërkuara në pajtim me dispozitat për mbrojtjen e të dhënave personale paprolongim, kurse më së voni në afat prej shtatë ditëve nga dita e pranimi të kërkesës për të dhëna.

(6) Vërtetimi me të cilin miratohet, respektivisht njoftimi me të cilin refuzohet kërkesa për ndihmë juridike dytësore dorëzohet te kërkuksi.

(7) Vërtetimi me të cilin miratohet kërkesa për ndihmë juridike dytësore dorëzohet edhe te avokati.

(8) Kërkuksi mund të paraqesë ankesë në afat prej 15 ditëve nga dita e marrjes së njoftimit, te Ministria kundër njoftimit me të cilin nuk miratohet kërkesa për ndihmë juridike dytësore.

(9) Nëse ndodhin ndryshime thelbësore në gjendjen financiare, kërkuksi mund përsëri të paraqesë kërkesë për ndihmë juridike dytësore për të njëjtën çështje juridike dhe në të njëjtat baza juridike për të cilat personi i autorizuar zyrtar ka miratuar njoftim me të cilin e refuzon kërkesën për ndihmë juridike dytësore, përveç kur kërkuksi nuk i ka dorëzuar të dhënat shtesë në kohë në afatin e përcaktuar në paragrafin (4) të këtij neni.

(10) Kërkesa për ndihmë juridike dytësore nuk do të shqyrtohet, nëse:

- kërkuksi jep deklaratë me shkrim se e tërheq kërkesën e paraqitur për ndihmë juridike dytësore, për të cilën personi i autorizuar zyrtar do ta njoftojë kërkuksin se nuk do ta shqyrtojë kërkesën e tij ose

- konstatohet se kërkuksi ka vdekur pas parashtrimit të kërkesës.

(11) Ministria mban evidencë për të dhënat që kanë të bëjnë me zgjidhjen e kërkesave të parashtruara për ndihmë juridike dytësore.

(12) Personi i autorizuar zyrtar për të dhënat që kanë të bëjnë me zgjidhjen e kërkesave të paraqitura për ndihmë juridike dytësore është i detyruar të përgatisë raporte në çdo gjashtë muaj.

(13) Ministri i Drejtësisë i përcakton përmbajtjen, formën dhe mënyrën e mbajtjes së evidencës për të dhënat në lidhje me zgjidhjen e kërkesave të paraqitura për ndihmë juridike si dhe përmbajtjen e raporteve nga paragrafi (12) të këtij neni.

(14) Ministri i Drejtësisë e përcakton mënyrën e veprimi për kërkesën për ndihmë juridike dytësore.

Neni 24

Procedura për kundërshtim në Ministri

(1) Nëse është parashtruar kundërshtim kundër njoftimit për refuzimin e kërkesës për ndihmë juridike dytësore, Ministria është e obliguar ta vlerësojë kundërshtimin dhe pa vonesë, dhe më së voni brenda afatit prej dhjetë ditëve nga dita e marrjes së kundërshtimit, të miratojë vendim për miratim ose refuzim të kërkesës për ndihmë juridike dytësore që ia paraqet kërkuksit në përputhje me dispozitat e parashikuara në Ligjin për procedurë të përgjithshme administrative.

(2) Aktvendimi me të cilin miratohet kërkesa për ndihmë juridike dytësore i dërgohet edhe avokatit.

(3) Kundër aktvendimit të Ministrisë që e refuzon kërkesën për ndihmë juridike dytësore kërkuksi mund të ngrejë kontest administrativ në gjykatën kompetente.

(4) Nëse ndodhin ndryshime thelbësore në gjendjen financiare, kërkuksi mund të paraqesë përsëri kërkesë për ndihmë juridike dytësore në të njëjtën çështje juridike dhe për të njëjtën baza ligjore për të cilën Ministria ka miratuar aktvendim për refuzimin e kërkesës për ndihmë juridike dytësore, përveç kur kërkuksi nuk i ka dorëzuar të dhëna shtesë në kohë në afatin e përcaktuar në nenin 23 paragrafi (4) të këtij ligji.

(5) Procedura në gjykatën kompetente nga paragrafi (3) I këtij neni është urgjente.

Neni 25

Procedura urgjente për kërkesën për ndihmë juridike dytësore

(1) Nëse nga kërkesa për ndihmë juridike dytësore dhe dokumentacioni i paraqitur përcaktohet se ka nevojë urgjente për dhënien e ndihmës juridike ose për veprimet për punë juridike konkrete janë përcaktuar afate të shkurtra nga gjykata ose organi tjetër kompetent, përkatësisht ligj, atëherë në afat prej dy ditëve nga dita e marrjes së kërkesës e njëjta miratohet, duke i marrë parasysh dispozitat nga nenet 21 dhe 22 të këtij ligji, si dhe deklaratën mbi gjendjen financiare të kërkesës pa e kontrolluar atë me autoritetet kompetente.

(2) Vërtetimi me të cilin miratohet kërkesa për ndihmë juridike dytësore i dorëzohet kërkuksit.

(3) Vërtetimi nga paragrafi (2) i këtij neni i paraqitet edhe avokatit.

(4) Afate të shkurtra nga paragrafi (1) i këtij neni do të konsiderohen afatet e përcaktuara nga gjykatat ose organet e tjera kompetente, përkatësisht ligj që nuk janë më të gjata se 15 ditë nga momenti kur afati fillon të rrjedhë.

(5) Kërkuksi në rastet nga paragrafi (1) i këtij neni, është i detyruar kërkesën ta paraqesë i njëjti, përkatësisht jo më vonë se dy ditë nga dita kur ka kuptuar për afatin nga paragrafi (4) i këtij neni.

(6) Pas miratimit të vërtetimit për aprovimin e kërkesës për ndihmë juridike dytësore, personi i autorizuar zyrtar është i detyruar të shqyrtojë dhe të përcaktojë, në afat prej 15 ditëve, nëse kërkuksi plotëson kushtet për dhënien e ndihmës në pajtim me nenin 18 dhe nenin 19 të këtij ligji.

(7) Nëse personi zyrtar i autorizuar konstaton se kërkuksi nuk i plotëson kushtet për dhënien e ndihmës juridike dytësore do të veprojë në përputhje me nenin 26 të këtij ligji.

Neni 26

Ndërprerja e ndihmës juridike dytësore të miratuar

(1) Ministria do të miratojë aktvendim me të cilin ndërpritet ndihma juridike dytësore në rastet e mëposhtme:

- me kërkesë të shfrytëzuesit;
- kur përdoruesi i ndihmës juridike ka vdekur, përveç nëse të gjithë anëtarët e familjes së tij me të cilët ka jetuar në një familje të përbashkët plotësojnë kushtet për aprovimin e ndihmës juridike dytësore dhe kanë interes juridik në zgjidhjen e çështjes juridike, janë të gatshëm të vazhdojnë procedurën në të cilën është miratuar ndihma juridike dhe nëse është një çështje ligjore që mund të trashëgohet, ndërsa për të hyrë në vendin e përdoruesit në procedurë e informojnë Ministrinë brenda 15 ditëve nga dita e vdekjes së përdoruesit;

- nëse avokati dorëzon mendim të arsyetuar se është e papranueshme të sigurohet ndihma e mëtejme juridike dytësore;

- kur shfrytëzuesi për shkaqe të paarsyeshme dhe në vazhdimësi nuk takohet me avokatin në kohën dhe vendin e caktuar paraprakisht dhe për këtë nuk e ka njoftuar avokatin ose refuzon të bashkëpunojë në procesin e marrjes së ndihmës juridike dytësore ose në procesin e dhënies së ndihmës juridike dytësore;

- nëse vërtetohet se shfrytëzuesi pas miratimit të vendimit për dhënien e ndihmës juridike dytësore nuk i plotëson më kushtet për aprovimin e ndihmës juridike dytësore të përcaktuar me seksionin 3, kapitullin II të këtij ligji;

- nëse vërtetohet se shpenzimet e ndihmës juridike dytësore të miratuar janë në mënyrë të pabarabartë më të larta në krahasim me vlerën e kontestit ose

- nëse gjatë periudhës së përdorimit të ndihmës juridike dytësore konstatohet se përdoruesi ka dhënë të dhëna të rreme për të marrë ndihmë juridike dytësore.

(2) Ministria për rastet nga paragrafi (1) i këtij neni, ka të drejtë nëse konstaton se është e nevojshme të kërkojnë të dhëna shtesë.

(3) Ministria ia dorëzon aktvendimin për ndërprerjen e ndihmës juridike dytësore shfrytëzuesit dhe avokatit të caktuar.

(4) Kundër vendimit të Ministrisë për ndërprerjen e përdorimit të ndihmës juridike dytësore shfrytëzuesi mund të fillojë kontest administrativ në gjykatën kompetente.

(5) Procedura në gjykatën kompetente nga paragrafi (4) i këtij neni është urgjente.

Neni 27

Kompensimi i mjeteve të paguara për ndihmë juridike dytësore të fituar në mënyrë të paarsyeshme

(1) Personi të cilit i është siguruar dhe e ka shfrytëzuar ndihmën juridike dytësore ka për obligim plotësisht t'i kompensojë mjetet e paguara për ndihmën juridike dytësore të fituar në mënyrë të pabazuar në llogari të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, nëse:

- ka dhënë të dhëna të rrejshme me qëllim që të marrë ndihmë juridike dytësore ose

- nuk i ka respektuar obligimet nga neni 28 i këtij ligji.

(2) Ministria pas përcaktimit të ekzistimit të ndonjë nga shkaqet nga paragrafi (1) i këtij neni, në afat prej 30 ditësh nga dita e përcaktimit të tyre do të miratojë aktvendim për kompensim të shpenzimeve të paguara për ndihmë juridike dytësore të fituar në mënyrë të paarsyeshme.

(3) Në aktvendimin nga paragrafi (2) i këtij neni, Ministria do ta theksojë shumën të cilën shfrytëzuesi duhet ta paguajë dhe llogarinë në të cilën mjetet duhet të paguhet.

(4) Personi nga paragrafi (1) i këtij neni, është i detyruar ta paguajë shumën për ndihmë juridike dytësore të fituar në mënyrë të paarsyeshme në afat prej 30 ditësh nga dita e plotfuqishmërisë së aktvendimit dhe të dorëzojë vërtetim në Ministri për pagimin e realizuar.

(5) Me propozim të personit nga paragrafi (1) i këtij neni, Ministria mund të caktojë mënyrë më të ndryshme të pagimit të shumës për ndihmë juridike dytësore të fituar në mënyrë të paarsyeshme duke pasur parasysh gjendjen e tij financiare.

(6) Ministria do ta dorëzojë aktvendimin nga paragrafi (2) i këtij neni, te shfrytëzuesi.

(7) Kundër aktvendimit nga paragrafi (2) i këtij neni, shfrytëzuesi mund të ngrejë kontest administrativ në gjykatën kompetente.

(8) Ministria me qëllim që të sigurojë kthimin e mjeteve të paguara për ndihmë juridike dytësore të fituar në mënyrë të paarsyeshme ka të drejtë të kërkojë të dhëna plotësuese nga personi, nga organet dhe institucionet kompetente publike, si dhe nga përmbaruesi në pajtim me ligj.

(9) Kreditor për arkëtim të mjeteve nga paragrafi (1) i këtij neni dhe shpenzimet në procedurën për përmbarim, në pajtim me Ligjin për përmbarim, është Republika e Maqedonisë së Veriut.

KAPITULLI IV.

TË DREJTA DHE OBLIGIME TË PJESËMARRËSVE NË PROCEDURËN PËR NDIHMË JURIDIKE DYTËSORE

1. Obligime të shfrytëzuesit të ndihmës juridike dytësore

Neni 28

(1) Shfrytëzuesi i ndihmës juridike dytësore (në tekstin e mëtejshëm: shfrytëzuesi) për periudhën e plotë derisa t'i sigurohet ndihmë juridike dytësore t'i plotësojë kushtet për miratimin e ndihmës juridike dytësore të përcaktuara me Ndarjen 3 kapitullin II të këtij ligji.

(2) Në rast të ndryshimit të fakteve dhe rrethanave të cilat ndikojnë ose do të mund të ndikojnë në realizimin e të drejtës së ndihmës juridike dytësore shfrytëzuesi është i detyruar ta njoftojë Ministrinë në afat prej shtatë ditësh nga dita kur e ka kuptuar ndryshimin e ndodhur.

(3) Përderisa sigurohet ndihma juridike dytësore shfrytëzuesi ka për obligim të bashkëpunojë dhe në kohë t'i dorëzojë të dhënat dhe dokumentet e kërkuara te Ministria dhe avokati në pajtim me ligj.

(4) Kur takimi fillestar me avokatin nuk është realizuar nga cilat do shkaqe, shfrytëzuesi ka obligim në afat sa më të shkurtër të mundshëm të bie në kontakt me avokatin e emëruar, por jo pas kalimit të dy muajve nga dita e pranimit të vërtetimit me të cilin miratohet kërkesa për ndihmë juridike dytësore.

(5) Shfrytëzuesi ka obligim në kohë ta njoftojë avokatin nëse nuk është në mundësi të jetë i pranishëm në mbledhjen e caktuar paraprakisht më së voni pesë ditë para ditës kur është caktuar mbledhja.

(6) Nëse përcaktohet se shfrytëzuesi në mënyrë të pajustifikuar ka marrë ndihmë juridike dytësore, i njëjti është i detyruar t'i kompensojë mjetet e paguara për ndihmën juridike dytësore të fituar në mënyrë të pajustificuar në pajtim me nenin 27 të këtij ligji, në Buxhetin e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

2. Avokati në procedurën për ndihmë juridike dytësore

Neni 29

Regjistrimi dhe shlyerja e avokatit në Regjistrin e avokatëve për ndihmë juridike dytësore

(1) Avokati i cili në mënyrë aktive e ushtron veprimtarinë e avokaturës dhe është i interesuar të ofrojë ndihmë juridike dytësore parashtron kërkesë për regjistrim në Regjistrin e avokatëve, në Ministri.

(2) Ministri e përcakton formën dhe përmbajtjen e formularit të kërkesës nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Ministria në afat prej 15 ditëve nga dita e marrjes së kërkesës i kontrollon të dhënat e saj në bashkëpunim me Odën e Avokatëve dhe merr vendim për regjistrimin e avokatit në Regjistrin e avokatëve.

(4) Ministria mban Regjistër të avokatëve në formë të shkruar dhe elektronike dhe atë e publikon dhe azhuron çdo tre muaj në ueb faqen e vet në pajtim me rregullat për mbrojtjen e të dhënave personale.

(5) Ministria me aktvendim do ta shlyejë avokatin e regjistruar në Regjistrin e avokatëve në rastet në vijim:

- pas kërkesës së parashtruar nga avokati për shlyerje nga Regjistri i avokatëve,

- nëse avokati nuk bashkëpunon me Ministrinë gjatë dhënies së ndihmës juridike dytësore,

- nëse pa bazë refuzon të japë ndihmë juridike dytësore ose nuk jep ndihmë juridike në pajtim me aktvendimin me të cilin është miratuar, ose nuk i përgjigjet kërkesës së Ministrisë të japë ndihmë juridike dytësore,

- nëse disa herë nuk mund të kontaktojë me avokatin i cili nuk e ka njoftuar Ministrinë për ndryshimin e adresës ose të dhënave për kontakt,

- nëse përcaktohet se avokati gjatë dhënies së ndihmës juridike dytësore nuk i përmbush detyrimet e parapara në nenin 32 të këtij ligji, dhe

- nëse avokati shlyhet nga Lista e emrave të avokatëve e cila mbahet në Odën e Avokatëve.

(6) Kundër aktvendimit me të cilin refuzohet kërkesa për regjistrimin e avokatit në Regjistrin e avokatëve, përkatësisht kundër aktvendimit me të cilin bëhet shlyerja nga Regjistri i avokatëve, avokati ka të drejtë të ngrejë kontest administrativ në gjykatën kompetente.

(7) Shlyerja e avokatit nga Regjistri i avokatëve publikohet në ueb faqen e Ministrisë, ndërsa aktvendimi për shlyerjen e avokatit dorëzohet në Odën e Avokatëve.

(8) Nëse Ministria me aktvendim e shlyen avokatin nga Regjistri i avokatëve, ai mund të paraqesë kërkesë të re për regjistrim pas mbarimit të 12 muajve nga dita e miratimit të aktvendimit për shlyerje.

(9) Formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrit nga paragrafi (1) i këtij neni i përcakton ministri.

Neni 30

Emërimi i avokatit

(1) Kur miratohet kërkesa për ndihmë juridike dytësore emërohet avokati, nga lista e avokatëve të bashkësisë së avokatëve që ndodhet në rajonin ku kërkuar ka vendbanimin ose vendqëndrimin dhe të cilët janë regjistruar në Regjistrin e avokatëve.

(2) Nëse nga bashkësia e përshtatshme e avokatëve nga paragrafi (1) i këtij neni, nuk është regjistruar avokati në Regjistrin e avokatëve, atëherë emërohet avokat nga bashkësia tjetër më e afërt e avokatit.

(3) Ministri i Drejtësisë e përcakton mënyrën për emërimin e avokatit.

Neni 31

Ndryshimi i avokatit të emëruar

(1) Me kërkesë të shfrytëzuesit ose me detyrë zyrtare, në afat prej 30 ditëve, nga marrja e kërkesës së shfrytëzuesit, përkatësisht nga dita e zbulimit, personi i autorizuar zyrtar do ta ndryshojë avokatin e emëruar i cili nuk i plotëson obligimet nga neni 32 i këtij ligji dhe do të autorizojë avokat tjetër nga Regjistri i avokatëve në pajtim me nenin 30 të këtij ligji.

(2) Për ndryshimin e kryer nga paragrafi (1) i këtij neni, personi zyrtar i autorizuar në afat prej 15 ditëve nga ndryshimi i kryer, i njofton shfrytëzuesin, avokatin e emëruar paraprakisht dhe të sapoemëruar si dhe Odën e Avokatëve.

(3) Avokati i emëruar, me shkrim, mund të heqë dorë nga dhënia e mëtutjeshme e ndihmës juridike dytësore në një çështje konkrete juridike dhe të kërkojë që të emërohet avokat i ri. Deri në emërimin e një avokatit tjetër, avokati i emëruar më parë është i detyruar të vazhdojë të japë ndihmë juridike dytësore.

(4) Avokati i sapoemëruar e ndërmerr mbajtjen e mëtjeshme të procedurës së filluar në gjykatën kompetente ose organin kompetent dhe vazhdon të japë ndihmë juridike dytësore nga ajo fazë në të cilën avokati i mëparshëm ka pushuar.

Neni 32

Obligimet dhe përgjegjësia e avokatit

(1) Ndihmën juridike dytësore avokati e jep në pajtim me ligjin dhe është i detyruar të bashkëpunojë me shfrytëzuesin dhe Ministrinë.

(2) Avokati i emëruar është i detyruar ndihmën juridike dytësore t'ia japë shfrytëzuesit vetëm për punën juridike të cekur konkretisht në vërtetimin ose aktvendimin me të cilin është miratuar ndihma juridike dytësore.

(3) Avokati i emëruar nuk mund të refuzojë dhënien e ndihmës juridike dytësore, përveç rasteve kur ndihma juridike e kërkuar është jashtë fushëveprimit të këtij ligji ose nuk është në pajtim me rregullat etike ose kufizimet e parapara me aktet e Odës së Avokatëve për çka është i detyruar menjëherë ndërsa më së voni në afat prej tri ditëve ta njoftojë Ministrinë.

(4) Nëse gjatë dhënies së ndihmës juridike dytësore avokati përcakton se shfrytëzuesi nuk i plotëson më kushtet për dhënien e ndihmës juridike nga Ndarja 3 kapitulli III këtij ligji, është i detyruar menjëherë ndërsa më së voni në afat prej tri ditësh ta njoftojë Ministrinë.

(5) Avokati përderisa e jep ndihmën juridike dytësore me kushte dhe në procedurë të përcaktuar me këtë ligj nuk guxon të kërkojë nga shfrytëzuesi arkëtimin e shpërblimit ose shpenzime të cilat i janë njohur dhe paguar në pajtim me këtë ligj.

(6) Marrëveshja e lidhur ndërmjet avokatit dhe shfrytëzuesit në kundërshtim me paragrafin (5) të këtij neni, është e pavlefshme.

(7) Nëse nuk ka gjasë për sukses ose nuk është e arsyeshme të vazhdohet me mbajtjen e procedurës, avokati është i detyruar për atë ta njoftojë Ministrinë në afat prej 15 ditëve nga njohuria.

(8) Avokati është i detyruar në afat prej 15 ditëve nga marrja e kërkesës nga Ministria të japë përgjigje për informata shtesë lidhur me rrjedhën e procedurës për të cilën është miratuar ndihma juridike dytësore, çmimin e kostos së dorëzuar për punën e kryer ose për ankesën e paraqitur nga shfrytëzuesi.

Neni 33

Procedura për kompensim për ndihmën e dhënë juridike dytësore

(1) Avokati për ndihmën e dhënë juridike dytësore parashtron listë shpenzimesh:

- te gjykata kompetente për lëndën, të përpiluar në pajtim me rregullat e procedurës kontestimore dhe Tarifën për shpërbllim dhe kompensim të shpenzimeve për punën e avokatëve të miratuar nga Oda e Avokatëve, dhe

- te Ministria më së voni në afat prej 15 ditësh nga plotfuqishmëria e vendimit, të përpiluar në pajtim me nenin 34 të këtij ligji.

(2) Shpërbllimi dhe shpenzimet e avokatit për ndihmën e dhënë juridike përcaktohet në bazë të listës së parashtruar të shpenzimeve për lëndën konkrete në pajtim me nenin 34 të këtij ligji.

(3) Ministri e përcakton formularin e listës së shpenzimeve nga paragrafi (2) i këtij neni.

(4) Ministria në afat prej më së shumti 30 ditësh nga dita e pranimit të listës së shpenzimeve nga paragrafi (2) i këtij neni ka për detyrë:

- ta kontrollojë listën e shpenzimeve, dhe
- të miratojë aktvendim nga paragrafi (7) i këtij neni.

(5) Nëse Ministria vlerëson se janë të nevojshme të dhëna plotësuese për miratimin e aktvendimit nga paragrafi (4) alineja 2 të këtij neni, në afat prej shtatë ditësh nga dita e pranimit të listës së shpenzimeve do të kërkojë të dhëna plotësuese nga avokati dhe institucionet kompetente.

(6) Kërkesa për të dhënat plotësuese nga Ministria nga paragrafi (5) i këtij neni, e ndërpret afatin e paraparë në paragrafin (4) të këtij neni.

(7) Nëse avokati në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të kërkesës për të dhënat plotësuese nga paragrafi (5) i këtij neni, nuk i dërgon ato, afati për Ministrinë e paraparë në paragrafin (4) të këtij neni, vazhdon të rrjedhë dhe në atë afat Ministria do të miratojë aktvendim me të cilin lejohet ose nuk lejohet pagesa e shpërbllimit të avokatit në pajtim me listën e dërguar të shpenzimeve.

(8) Aktvendimi nga paragrafi (7) i këtij neni, dërgohet tek avokati dhe shfrytëzuesi i ndihmës juridike dytësore.

(9) Ministria me aktvendim do të refuzojë t'i paguajë avokatit tërësisht ose pjesërisht kompensimin për ndihmën e dhënë juridike dytësore në rastin konkret, nëse gjatë inspektimit ose kontrollit të listës së shpenzimeve përcaktohet se avokati nuk i ka përmbushur obligimet dhe përgjegjësitë e veta nga neni 32 i këtij ligji.

(10) Kundër aktvendimit nga paragrafi (7) dhe (9) të këtij neni, avokati mund të ngrejë kontest administrativ në gjykatën kompetente.

Neni 34

Kompensimi i avokatëve për ndihmën e dhënë juridike dytësore

Avokatit për ndihmën e dhënë juridike dytësore i paguhet kompensimi në shumën procentuale të shpërbllimit të avokatit si dhe shpenzimet, në pajtim me Tarifën për shpërbllimin dhe kompensimin e shpenzimeve për punën e avokatëve të miratuar nga Oda e Avokatëve.

Seksioni 4**NDIHMA JURIDIKE FALAS NË KONTESTET TEJKUFITARE**

Neni 35

Dispozitat e përgjithshme

(1) Kontesti administrativ është kontesti në të cilin personi vendbanimi ose vendqëndrimi i përhershëm i të cilit është në vendin-anëtar të Bashkimit Evropian,

parashtron kërkesë për ndihmë juridike falas, ndërsa në periudhën e parashtrimit të kërkesës për ndihmën juridike nuk është në shtet ku gjykata kryeson ose ku realizohet aktgjykimi gjyqësor.

(2) Ministria e siguron ndihmën juridike në kontestet civile tejkufitare në procedurën kontestimore në të gjitha fazat dhe shkallët, si dhe në procedurën e ndërmjetësimit dhe realizimit, përveç në punët administrative.

(3) Bazat për refuzimin e ndihmës juridike të parapara në nenin 22, paragrafin (1) alinetë 5, 8, 9 dhe 12 të këtij ligji, nuk zbatohen në marrjen e ndihmës juridike në kontestet tejkufitare.

(4) Personi mund të parashtojë kërkesë për ndihmën juridike në kontestin civil tejkufitar derisa nuk është realizuar aktgjykimi gjyqësor.

(5) Vendi anëtar i Bashkimit Evropian në të cilin parashtruesi i kërkesës për ndihmë juridike falas ka vendbanim ose vendqëndrim të përhershëm do të sigurojë ndihmë juridike të domosdoshme për mbulimin e:

1. Shpenzimeve për ndihmën e avokatit ose personit tjetër të autorizuar me ligj për të dhënë ndihmë juridike, që kanë ndodhur në atë vend anëtar derisa nuk është lejuar kërkesa për ndihmën juridike falas në vendin anëtar ku kryeson gjykata, dhe

2. Përkthimit të kërkesës dhe dokumenteve të domosdoshme kur kërkesa është parashtruar tek organet në atë vend anëtar.

Neni 36

Kërkesa dhe ridërgimi i kërkesës në kontestet tejkufitare

(1) Nëse personi vendbanimi ose vendqëndrimi i përhershëm i të cilit është në Republikën e Maqedonisë së Veriut dëshiron të marrë ndihmë juridike në kontestin tejkufitar, ai parashtron kërkesë në Ministri.

(2) Ministria kërkesën së bashku me dokumentacionin shoqërues, do t'i përkthejë në gjuhën zyrtare ose në një të ngjashme nga gjuhët zyrtare të vendeve anëtare të Bashkimit Evropian dhe do ta dërgojë tek organi kompetent për pranimin e letrës së vendit anëtar të Bashkimit Evropian në afat prej 15 ditësh nga pranimi i kërkesës.

(3) Ministria me aktvendim do të refuzojë ta ridërgojë përkthimin e kërkesës nga paragrafi (1) i këtij neni, nëse ajo nuk lidhet me kontestin administrativ.

(4) Kundër aktvendimit të Ministrisë nga paragrafi (3) i këtij neni, kërkuksi i ndihmës juridike mund të ngrejë kontest administrativ në gjykatën kompetente.

(5) Procedura në gjykatën kompetente nga paragrafi (4) i këtij neni është urgjente.

Neni 37

Vendimmarrja për kërkesat e marra në kontestet tejkufitare

(1) Nëse Ministria merr kërkesë për ndihmë juridike falas në kontestin tejkufitar të ridërguar nga organi kompetent nga vendi tjetër anëtar i Bashkimit Evropian, do të miratojë aktvendim për lejim ose refuzim të ndihmës juridike dytësore në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të kërkesës dhe do ta dorëzojë te kërkuksi i ndihmës juridike.

(2) Nëse Ministria vlerëson se janë të nevojshme të dhëna plotësuese që të përpilojë aktvendim për lejim ose refuzim të kërkesës për ndihmën juridike dytësore, Ministria do t'i kërkojë të dhënat plotësuese nga organi kompetent i vendit tjetër anëtar të Bashkimit Evropian ose kërkuksi i ndihmës juridike në afat prej shtatë ditësh nga dita e pranimit të kërkesës.

(3) Kërkesa për të dhënat plotësuese nga paragrafi (2) i këtij neni, do ta ndërpresë afatin e paraparë në paragrafin (1) të këtij neni.

(4) Nëse nuk i merr të dhënat e kërkuara nga paragrafi (2) i këtij neni, nga kërkuesi i ndihmës juridike në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të kërkesës për të dhëna plotësuese, Ministria në afat nga paragrafi (1) i këtij neni, i cili vazhdon të rrjedhë, do të miratojë aktvendim me të cilin nuk lejohet ndihmë juridike dytësore.

(5) Kërkuesit të ndihmës juridike në kontestet tejkufitare do t'i lejohet kërkesa nëse ai i përmbush kushtet për të ardhurat e parapara në këtë ligj në shumën e caktuar për shtetasin e Republikës së Maqedonisë së Veriut, të parapara me këtë ligj.

(6) Si përjashtim nga paragrafi (5) i këtij neni, ndihma juridike mund të lejohet kur kërkuesi nuk i përmbush kushtet e përcaktuara me këtë ligj, por mund ta dëshmojë se nuk është në gjendje t'i mbulojë shpenzimet e procedurës për shkak të dallimit në shpenzimet për jetë ndërmjet vendit-anëtar ku ka vendbanim ose vendqëndrim të përhershëm dhe shpenzimet për jetë në Republikën e Maqedonisë së Veriut.

(7) Aktvendimi i Ministrisë për lejimin e ndihmës juridike dytësore në kontestin tejkufitar do t'i mbulojë këto shpenzime lidhur me natyrën e kontestit tejkufitar:

- interpretimin;
- përkthimin e dokumenteve që i kërkon gjykata ose organi kompetent dhe të cilat i shfrytëzon pranuesi si të domosdoshme për zgjidhjen e rastit;
- dokumentet e udhëtimit për kërkuesin kur prania fizike e personave të ngarkuar për prezantimin e rastit të parashtruesit është e domosdoshme në gjykatë, në pajtim me ligjin ose sipas gjykatës së atij vendi anëtar kur gjykata ka vendosur se personat nuk mund të merren në pyetje detyrimisht në asnjë mënyrë tjetër.

(8) Kundër aktvendimit të Ministrisë me të cilin nuk lejohet ndihmë juridike dytësore në kontestin administrativ kërkuesi i ndihmës juridike mund të ngrejë kontest administrativ në gjykatën kompetente.

(9) Procedura në gjykatën kompetente nga paragrafi (8) i këtij neni është urgjente.

Seksioni 5

PROCEDURAT E VEÇANTA

Neni 38

Sigurimi i mbrojtjes dhe përfaqësimit në punët penale

Mbrojtja dhe përfaqësimi në procedurën penale sigurohen në pajtim me dispozitat e Ligjit për procedurë penale.

Neni 39

Ndihma juridike e fëmijëve

(1) Dispozitat e këtij ligji për rregullat e procedurës për lejimin e ndihmës juridike dytësore nuk zbatohen në sigurimin e ndihmës juridike të fëmijës në pajtim me dispozitat e Ligjit për drejtësinë e fëmijëve.

(2) Kur ndihma juridike u jepet fëmijëve në procedurat para qendrës për punë sociale dhe Ministrisë së Punëve të Brendshme në pajtim me dispozitat e Ligjit për drejtësinë e fëmijëve, Ministria ka për obligim vetëm ta kryejë pagesën e listës së shpenzimeve të dërguar nga avokati.

(3) Ministria i kompenson shpenzimet për ndërmjetësim, në rastet kur gjykata detyrimisht e cakton atë në pajtim me Ligjin për drejtësinë e fëmijëve.

(4) Shpërblymi për avokatin për ndihmën e dhënë juridike nga paragrafi (2) i këtij neni, llogaritet në pajtim me nenin 34 të këtij ligji.

(5) Për ndihmën e dhënë juridike nga paragrafi (2) i këtij neni, avokati dërgon listë të kompletuar të shpenzimeve të Ministria së bashku me dokumentet e nevojshme të parapara me Ligjin për drejtësinë e fëmijëve.

(6) Formularin e listës së shpenzimeve nga paragrafi (5) i këtij neni, e përcakton ministri.

(7) Në afatin prej 15 ditësh nga dita e pranimit të listës së shpenzimeve, Ministria duhet:

- 1) ta shqyrtojë listën e shpenzimeve dhe
- 2) të miratojë aktvendim për pagesën.

(8) Nëse avokati vepron në kundërshtim nga paragrafi (5) i këtij neni, Ministria në afat prej shtatë ditësh nga dita e pranimit të listës së shpenzimeve, do të kërkojë nga avokati të dhëna plotësuese.

(9) Kërkesa për të dhënat plotësuese do ta ndërpresë afatin e paraparë në paragrafin (7) të këtij neni, derisa të dhënat e kërkuara plotësuese nuk dërgohen nga avokati.

(10) Nëse avokati në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të kërkesës për të dhënat plotësuese nga paragrafi (8) i këtij neni, nuk i dërgon ato, afati për Ministrinë i paraparë në paragrafin (7) të këtij neni, vazhdon të rrjedhë dhe ajo në atë afat do të miratojë aktvendim me të cilin nuk lejohet pagesa e avokatit.

(11) Kundër aktvendimit nga paragrafi (10) i këtij neni, avokati mund të ngrejë kontest administrativ në gjykatën kompetente.

Neni 40

Ndihma juridike e azilkërkuesve

(1) Ndihma juridike falas sigurohet në procedurën për njohjen e të drejtës së azilit, ndërsa kërkuesi i të drejtës së azilit mund të parashtrëjë kërkesë për ndihmë juridike falas deri në plotfuqishmërinë e vendimit.

(2) Dispozitat e këtij ligji që kanë të bëjnë me parashtrimin dhe vendimmarrjen për kërkesat për ndihmë juridike dytësore nuk zbatohen në sigurimin e ndihmës juridike në procedurën për njohjen e të drejtës së azilit.

(3) Për të drejtën e ndihmës juridike falas në procedurën për njohjen e të drejtës së azilit, personi kërkues i të drejtës së azilit mund të marrë informatë nga institucioni kompetent për vendimmarrje për kërkesat për njohjen e të drejtës së azilit, Ministria e Drejtësisë ose shoqatat e autorizuar për dhënien e ndihmës juridike primare.

(4) Nëse kërkuesi i të drejtës së azilit nuk ka mjete të mjaftueshme të thirr avokat dhe dëshiron ta realizojë të drejtën e ndihmës juridike falas në procedurën për njohjen e të drejtës së azilit, ai do të parashtrëjë kërkesë për ndihmë juridike falas në gjuhën që e kupton te institucioni që është kompetent për vendimmarrje për kërkesat për njohjen e të drejtës së azilit.

(5) Formularin e kërkesës për ndihmë juridike falas nga paragrafi (4) i këtij neni, e përcakton ministri.

(6) Nëse kërkuesi i të drejtës së azilit të cilit në rastet dhe në procedurën të parapara me dispozitat e ligjit me të cilin rregullohen kushtet dhe procedura për marrjen e të drejtës së azilit, i është shqiptuar masa e kufizimit të lirisë së lëvizjes, dëshiron të marrë ndihmë juridike falas, ai do të parashtrëjë kërkesë për ndihmë juridike falas te institucioni që është kompetent për vendimmarrje për kërkesat për azil.

(7) Institucioni që është kompetent për vendimmarrje për kërkesat për njohjen e të drejtës së azilit, menjëherë, ndërsa më së voni në afat prej pesë ditësh nga pranimi i kërkesës për ndihmë juridike falas të parashtruar nga kërkuesi i të drejtës së azilit nga paragrafi (6) i këtij neni, do të thërras avokat nga lista e përpiluar nga Ministria dhe do të sigurojë interpretues.

(8) Çdo tre muaj Ministria e azhuron listën e avokatëve që sigurojnë ndihmë juridike në procedurën për njohjen e të drejtës së azilit dhe e dërgon atë te institucioni që është kompetent për vendimmarrje për kërkesat për azil.

(9) Nëse kërkuesi i të drejtës së azilit dëshiron të marrë ndihmë juridike falas në procedurën për njohjen e të drejtës së azilit, ndërsa nuk i është shqiptuar masa e kufizimit të lirisë së lëvizjes në pajtim me dispozitat e ligjit me të cilin rregullohen kushtet dhe procedura për marrjen e të drejtës së azilit, ai do të parashtrëjë kërkesë për ndihmë juridike falas në gjuhën që e kupton te institucioni që është kompetent për vendimmarrje për kërkesat për azil.

(10) Institucioni kompetent për vendimarrje për kërkesat për njohjen e të drejtës së azilit, menjëherë, ndërsa më së voni në afat prej pesë ditësh nga pranimi i kërkesës për ndihmën juridike falas nga paragrafi (9) i këtij neni, do ta dërgojë atë te Ministria.

(11) Ministria në afat prej pesë ditësh nga dita e pranimi të kërkesës për ndihmë juridike falas do të miratojë aktvendim për lejim të ndihmës juridike falas, për kompensim të shpenzimeve për interpretim dhe do t'i caktojë avokat kërkuar të azilit.

(12) Shpërblimi për avokatin për ndihmën e dhënë juridike dytësore në lëndët për realizimin e të drejtës së azilit llogaritet në pajtim me listën e parashtruar të shpenzimeve dhe nenin 34 të këtij ligji.

(13) Formularin e listës së shpenzimeve të avokatit të paraparë në paragrafin (12) të këtij neni, e përcakton ministri.

(14) Avokati e parashtron listën e shpenzimeve për ndihmën e siguruar juridike dytësore në Ministri më së voni 15 ditë nga dita e plotfuqishmërisë së vendimit.

(15) Në afatin prej 15 ditësh nga dita e pranimi të listës së shpenzimeve, Ministria ka për detyrë:

- 1) ta kontrollojë listën e shpenzimeve, dhe
- 2) të miratojë aktvendim për pagesën e shpërblimit për ndihmën e dhënë juridike.

(16) Nëse avokati dorëzon listë të pakompletuar të shpenzimeve, Ministria në afat prej shtatë ditësh nga dita e pranimi të listës së shpenzimeve do të dorëzojë kërkesë për të dhëna plotësuese tek avokati.

(17) Kërkesa për të dhënat plotësuese nga paragrafi (16) i këtij neni, do ta ndërpresë afatin e paraparë në paragrafin (15) të këtij neni, derisa të dhënat e kërkuara plotësuese nuk dërgohen nga avokati.

(18) Nëse avokati në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimi të kërkesës për të dhënat plotësuese nuk i dërgon ato në Ministri, afati i paraparë në paragrafin (15) të këtij neni, vazhdon të rrjedhë dhe Ministria në atë afat do të miratojë aktvendim me të cilin nuk lejohet pagesa e shpërblimit të avokatit.

(19) Kundër aktvendimit nga paragrafi (18) i këtij neni, avokati mund të ngrejë kontest administrativ në gjykatën kompetente.

Seksioni 6

МБИКЕЌЫРЈА ДНЕ ИНСПЕКТИМ

Neni 41

Mbikëqyrja mbi ndihmën e dhënë juridike primare

(1) Ministria kryen mbikëqyrjen mbi ndihmën e dhënë juridike primare në bazë të kërkesës së parashtruar të personit që ka marrë ndihmë juridike primare ose me detyrë zyrtare, me ç'rast përcakton nëse ndihma e dhënë juridike primare ishte siguruar në pajtim me dispozitat nga Seksioni 2 e këtij ligji, përkatësisht neni 8 i këtij ligji.

(2) Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes nga paragrafi (1) i këtij neni, Ministria ka të drejtë dhe obligim t'i grumbullojë të gjitha të dhënat e domosdoshme, duke i përfshirë mendimet e shoqatës, të klinikës ligjore, si dhe të personit i cili ka marrë ndihmë juridike primare.

(3) Nëse përcakton se ndihma juridike primare nuk ishte dhënë në pajtim me dispozitat e Pjesës 2 të këtij ligji, Ministria është e autorizuar të:

- miratojë vendim për shlyerjen e shoqatës nga Regjistri i shoqatave të autorizuar për dhënie e ndihmës juridike primare,
- miratojë vendim që mos t'i paguajë kompensim shoqatës, përkatësisht klinikës ligjore,
- të fakulteti juridik të dërgojë njoftim për punën e klinikës ligjore,
- miratojë vendim për shlyerjen e klinikës ligjore nga Regjistri i fakulteteve juridike.

(4) Ministria ka obligim të dërgojë përgjigje për rezultatin e mbikëqyrjes së kryer te personi i cili ka parashtruar kërkesë për kryerjen e mbikëqyrjes mbi ndihmën e marrë juridike primare.

Neni 42

Këqyrje në dhënie e ndihmës juridike dytësore

(1) Ministri sipas detyrës zyrtare ose me kërkesë të shfrytëzuesit kryen këqyrje në lëndën dhe dokumentet te avokati.

(2) Gjatë kryerjes së këqyrjes nga paragrafi (1) i këtij neni, Ministri është i detyruar që t'i grumbullojë të gjitha të dhënat dhe shkresat e nevojshme dhe të formojë mendim për të njëjtin.

(3) Ministri pas formimit të mendimit nga paragrafi (2) i këtij neni, do të miratojë aktvendim me të cilin:

- ndërpritet dhënia e ndihmës juridike dytësore në pajtim me dispozitat e nenit 26 të këtij ligji, ose
- fshihet avokati nga Regjistri i avokatëve në rastet e cekura në nenin 29 paragrafin (5) të këtij ligji, ose
- tërësisht ose pjesërisht refuzohet pagesa e avokatit për ndihmën e dhënë juridike dytësore, në pajtim me nenin 33 të këtij ligji.

(4) Ministria në afat prej tetë ditësh nga miratimi i aktvendimit, e njofton Odën e Avokatëve për aktvendimin i cili është miratuar në pajtim me paragrafin (3) të këtij neni.

Seksioni 7

TRANSPARENCA ДНЕ ЛЛОГАРИДНЕНИЯ НЭ ДНЕНИЯ Е НДИМЕС ЈУРИДИКЕ ФАЛАС

Neni 43

Ditët e këshillës juridike falas

(1) Ministria në bashkëpunim me Odën e Avokatëve, Odën e Noterëve, Odën e Përmbaruesve, Odën e Mediatorëve, shoqatat e autorizuar për dhënie të ndihmës juridike falas dhe klinikave ligjore organizon mbajtje të ditëve të këshillës juridike falas për të gjithë qytetarët për çështje nga sfera e meditacionit, avokatisë, noterisë dhe përmbarimit.

(2) Ministria miraton plan gjashtëmujor për vendin dhe kohën e mbajtjes së ditëve të këshillës juridike falas, të cilin e shpall publikisht në ueb faqen e saj.

Neni 44

Raporti vjetor i Ministrisë për ndihmë juridike falas

(1) Ministria parashtron Raport vjetor për ndihmë juridike falas për aktivitetet lidhur me sigurimin e ndihmës juridike në Qeverinë e Republikës së Maqedonisë së Veriut për miratim dhe atë e publikon në ueb faqen e saj.

(2) Raporti nga paragrafi (1) i këtij neni, veçanërisht përmban të dhëna për:

- numrin e personave të cilëve u është dhënë ndihma juridike primare,
- numrin e kërkesave të parashtruara për ndihmë juridike dytësore,
- numrin e kërkesave të miratuara për ndihmë juridike dytësore,
- numrin e kërkesave të refuzuara për ndihmë juridike dytësore,
- numrin e aktvendimeve të miratuara me të cilat ndërpritet ndihma juridike dytësore e lejuar,
- punën juridike për të cilën miratohet ose refuzohet ndihma juridike,
- numrin e shoqatave që japin ndihmë juridike primare,
- numrin e klinikave ligjore që japin ndihmë juridike primare,
- numrin e avokatëve që japin ndihmë juridike dytësore,

- buxhetin e dedikuar për ndihmë juridike falas,
 - shumën e mjeteve të paguara për ndihmë juridike falas,
 - shumën e mjeteve të kthyer nga shpenzimet e arkëtuara për ndihmë juridike.

Сексони 8

DISPOZITAT KALIMTARE DHE TË FUNDIT

Нени 45

Shoqatat dhe avokatët të cilët deri në ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji janë regjistruar në Regjistrin e shoqatave të qytetarëve për ndihmën juridike paraprake dhe Regjistrin e avokatëve për ndihmë juridike në pajtim me Ligjin për ndihmë juridike falas ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 161/2009, 185/11, 27/14 dhe 104/15), vazhdojnë me punën e tyre në pajtim me këtë ligj.

Нени 46

Aktet nënligjore të parapara me këtë ligj do të miratohen në afat prej tre muajsh nga dita e hyrjes në fuqi e këtij ligji.

Нени 47

Tarifa për shpërblim dhe kompensim të shpenzimeve për punë të avokatëve nga neni 34 i këtij ligji të cilën e miraton Këshilli Drejtues i Odës së Avokatëve, do të harmonizohet me dispozitat e këtij ligji në koordinim me Ministrinë e Drejtësisë në afat prej tre muajsh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Нени 48

(1) Dispozitat e neneve 35, 36 dhe 37 të këtij ligji, do të fillojnë të zbatohen pas aderimit të Republikës së Maqedonisë së Veriut në Bashkimin Evropian.

(2) Dispozita nga neni 35 paragrafi (1) nuk ka të bëjë me Mbretërinë e Danimarkës.

Нени 49

Me ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji, shfuqizohet Ligji për ndihmë juridike falas ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 161/2009, 185/11, 27/14 dhe 104/15), përveç nenit 8 në pjesën e cila ka të bëjë me mbrojtjen e viktimave nga vepra ndëshkimore dhe mbrojtja e viktimave nga trafikimi me njerëz.

Нени 50

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë së Veriut", ndërsa do të fillojë të zbatohet nga 1 tetori 2019.

1274.

Врз основа на членот 75, ставови 1, 2 и 3 од Уставот на Република Северна Македонија, претседателот на Република Северна Македонија и претседателот на Собранието на Република Северна Македонија издаваат

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЗДРАВСТВЕНАТА ЗАШТИТА

Се прогласува Законот за дополнување на Законот за здравствената заштита, што Собранието на Република Северна Македонија го донесе на седницата одржана на 16 мај 2019 година.

Бр. 08-2896/1
 16 мај 2019 година
 Скопје

Претседател на Република
 Северна Македонија,
Стево Пендаровски, с.р.

Претседател
 на Собранието на Република
 Северна Македонија,
 м-р **Talat Xhaferi, с.р.**

ЗАКОН ЗА ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЗДРАВСТВЕНАТА ЗАШТИТА

Член 1

Во Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија” број 20/19), во член 22 по ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

„Здравствените работници со високо образование од областа на медицината кои до денот на влегувањето во сила на овој закон, се стекнале со лиценца за работа можат да специјализираат согласно со одредбите од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија” број 43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14, 43/14, 132/14, 188/14, 10/15, 61/15, 154/15, 192/15, 17/16 и 37/16).”.

Член 2

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија”.

ЛИГЈ

ПЕР ПЛОТЭСИМН Е ЛИГЈИТ ПЕР МБРОЈТЈЕ ШЕНДЕТЭСОРЕ

Нени 1

Нë Ligjin për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për mbrojtje shëndetësore ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 20/19), në nenin 22 pas paragrafit 1 shtohet paragraf i ri 2, si vijon:

“Punëtorët shëndetësorë me arsim të lartë nga sfera e mjekësisë të cilët deri në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji, janë pajisur me licencë për punë mund të specializojnë në pajtim me dispozitat e Ligjit për mbrojtje shëndetësore ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë", numër 43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14, 43/14, 132/14, 188/14, 10/15, 61/15, 154/15, 192/15, 17/16 dhe 37/16).”.

Нени 2

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë së Veriut".

МИНИСТЕРСТВО ЗА ПРАВДА

1275.

Врз основа на член 27-б од Законот за финансирање на политичките партии („Службен весник на РМ“ бр. 76/04, 86/08, 161/08, 96/09, 148/11, 142/12, 23/13 и 140/18), министерот за правда донесе

ОДЛУКА

ЗА ЗАПИРАЊЕ НА ИСПЛАТА НА СРЕДСТВА ЗА РЕДОВНО ГОДИШНО ФИНАНСИРАЊЕ ОД БУЏЕТОТ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА НА ПОЛИТИЧКИ ПАРТИИ

Се запира исплата на средствата за редовно годишно финансирање од Буџетот на Република Северна Македонија на политичките партии, и тоа:

1. СОЈУЗ НА ТИТОВИ ЛЕВИ СИЛИ (не се доставени: извештај од регистар на примени донации/член 25, годишна сметка/член 26 и годишен финансиски извештај/член 27),

2. ОБЕДИНЕТИ ЗА МАКЕДОНИЈА (не се доставени: извештај од регистар на примени донации/член 25, годишна сметка/член 26 и годишен финансиски извештај/член 27).

3. МАКЕДОНСКА АЛИЈАНСА (не се доставени: извештај од регистар на примени донации/член 25, годишна сметка/член 26 и годишен финансиски извештај/член 27).

4. СТРАНКА НА ДЕМОКРАТСКА АКЦИЈА НА МАКЕДОНИЈА (не е доставен: извештај од регистар на примени донации/член 25,).

5. ОБЕДИНЕТИ ДЕМОКРАТСКИ СИЛИ НА РОМИТЕ (не се доставени: извештај од регистар на примени донации/член 25, годишна сметка/член 26 и годишен финансиски извештај/член 27).

6. ПАРТИЈА ЗА ИНТЕГРАЦИЈА НА РОМИТЕ (не се доставени: извештај од регистар на примени донации/член 25 и годишен финансиски извештај/член 27).

7. ПАРТИЈА ЗА ЦЕЛОСНА ЕМАНЦИПАЦИЈА НА РОМИТЕ (не се доставени: извештај од регистар на примени донации/член 25, годишна сметка/член 26 и годишен финансиски извештај/член 27).

8. СРПСКА НАПРЕДНА СТРАНКА ВО МАКЕДОНИЈА (не се доставени: извештај од регистар на примени донации/член 25, годишна сметка/член 26 и годишен финансиски извештај/член 27).

9. НАРОДНО ДВИЖЕЊЕ ЗА МАКЕДОНИЈА (не се доставени: извештај од регистар на примени донации/член 25, годишна сметка/член 26 и годишен финансиски извештај/член 27).

10. ПАРТИЈА НА ПРАВДАТА (не се доставени: извештај од регистар на примени донации/член 25, годишна сметка/член 26 и годишен финансиски извештај/член 27),

11. АЛИЈАНСА ЗА ПОЗИТИВНА МАКЕДОНИЈА (не се доставени: извештај од регистар на примени донации/член 25, годишна сметка/член 26 и годишен финансиски извештај/член 27).

12. ОБЕДИНЕТА ПАРТИЈА ЗА ЕДНАКВОСТ НА РОМИТЕ (не се доставени: извештај од регистар на примени донации/член 25, годишна сметка/член 26 и годишен финансиски извештај/член 27).

13. УНИТЕТИ (не се доставени: извештај од регистар на примени донации/член 25, годишна сметка/член 26 и годишен финансиски извештај/член 27).

14. ПАРТИЈА ЗА ДЕМОКРАТСКИ ПРОСПЕРИТЕТ (не се доставени: извештај од регистар на примени донации/член 25, годишна сметка/член 26 и годишен финансиски извештај/член 27).

15. МАКЕДОНСКА ОБЕДИТЕЛНА РЕФОРМСКА ОРГАНИЗАЦИЈА – РАБОТНИЧКА ПАРТИЈА (не се доставени: извештај од регистар на примени донации/член 25, годишна сметка/член 26 и годишен финансиски извештај/член 27).

16. ПОЛИТИЧКА ПАРТИЈА МААК (не е доставен извештај од регистар на примени донации/член 25).

Политичките партии од точките од точките 64, 65, 66 и 67 согласно известувањето на Основниот суд Скопје II – Скопје број 03-СУ.бр. 519/2019 од 17.04.2019 година се избришани од Единствениот судски регистар на политички партии.

Запирањето на исплатата на средства за редовно годишно финансирање од Буџетот на Република Северна Македонија за политичките партии ќе трае до уредно исполнување на обврските согласно член 25, 26 и 27 од Законот за финансирање на политичките партии.

Оваа одлука е конечна и истата ќе се објави во „Службен весник на Република Северна Македонија“ согласно член 27-б став 6 од Законот за финансирање на политичките партии („Службен весник на РМ“ бр. 76/04, 86/08, 161/08, 96/09, 148/11, 142/12, 23/13 и 140/18).

Образложение

До Министерството за правда согласно член 27-б од Законот за финансирање на политичките партии („Службен весник на РМ“ бр. 76/04, 86/08, 161/08, 96/09, 148/11, 142/12, 23/13 и 140/18), Државниот завод за ревизија достави Предлог број 25-11/79 од 21.05.2019 година за донесување на Одлука за запирање на исплата на средства за редовно годишно финансирање од Буџетот на Република Северна Македонија на политичките партии, кои не ги исполниле обврските за финансиско известување за периодот од 01.01.2018 до 31.12.2018 година, односно не доставиле извештај од регистар на примени донации, годишна сметка или годишен финансиски извештај. Споменатите законски обврски не ги исполниле следните политички партии: Сојуз на титови леви сили, Обединети За Македонија, Македонска алијанса, Странка на демократска акција на Македонија, Обединети демократски сили на Ромите, Партија за интеграција на Ромите, Партија за целосна еманципација на Ромите, Српска напредна странка во Македонија, Народно движење за Македонија, Партија на правдата, Алијанса за позитивна Македонија, Обединета партија за еднаквост на Ромите, Унитети, Партија за демократски просперитет, Македонска обединетна реформска организација – работничка партија, Политичка партија МААК.

Согласно член 25 од Законот за финансирање на политичките партии („Службен весник на РМ“ бр. 76/04, 86/08, 161/08, 96/09, 148/11, 142/12, 23/13 и 140/18), политичката партија подготвува извештај од регистар за добиените донации, кој го доставува најдоцна до 31 март за претходната година заедно со годишниот финансиски извештај од членот 27 од овој закон до Државниот завод за ревизија.

Согласно член 26 од Законот за финансирање на политичките партии („Службен весник на РМ“ бр. 76/04, 86/08, 161/08, 96/09, 148/11, 142/12, 23/13 и 140/18), надзорот над финансиско-материјалното работење на политичките партии го врши Државниот завод за ревизија согласно истиот се спроведува секоја календарска година за претходната година. Исто така, годишната сметка за финансиското работење, согласно со законските прописи, политичките партии ја доставуваат до: Управата за јавни приходи, Централниот регистар и Државниот завод за ревизија, а должни се да ја објават на своите веб страни.

Согласно член 27 од Законот за финансирање на политичките партии („Службен весник на РМ“ бр. 76/04, 86/08, 161/08, 96/09, 148/11, 142/12, 23/13 и 140/18), политичките партии, најдоцна до 31 март изготвуваат годишен финансиски извештај за претходната година. Извештајот го содржи финансиското работење на сметката на политичката партија, како и потсметките на локалните ограноци и потсметката на партиско истражувачко – аналитичкиот центар на партијата.

Согласно член 27-а годишниот финансиски извештај политичката партија е должна јавно да го објави на своја веб страна, најдоцна до 30 април во тековната година за претходната година.

Со оглед дека партиите наведени во оваа одлука не постапиле согласно член 25, 26 и 27 од Законот за финансирање на политичките партии („Службен весник на РМ“ бр. 76/04, 86/08, 161/08, 96/09, 148/11, 142/12, 23/13 и 140/18), согласно член 27-б став 4 од истиот закон, а по предлог на Државниот завод за ревизија, се одлучи како во диспозитивот на оваа одлука.

ПРАВНА ПОУКА: Против оваа одлука политичките партии можат да поведат управен спор пред Управниот суд во рок од 30 дена од денот на објавување на истата во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

Бр. 11-2689/3
22 мај 2019 година
Скопје

Министер за правда,
д - р **Рената Дескоска**, с.р.

СЛУЖБЕН ВЕСНИК

на Република Северна Македонија

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА, ц.о. – Скопје
бул. „Партизански одреди“ бр. 29. Поштенски фах 51.
Директор и одговорен уредник – Мартин Костовски
телефон: +389-2-55 12 400
телефакс: +389-2-55 12 401

Претплатата за 2019 година изнесува 10.100 денари.
„Службен весник на Република Северна Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламации: 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД – Скопје.
Печат: Печатница ЕВРОПА 92 ДООЕЛ, Кочани.

ISSN 0354-1622

2019101